

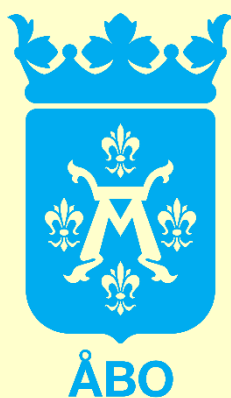
Utbildningsstyrelsen

Grunderna för läroplanen för
grundläggande utbildning 2014
kapitel 14 årskurs 3-6

**Läroplanen för grundläggande
utbildning i Åbo
kapitel 14
årskurs 3-6**

1.8.2016

Innehållsförteckning

KAPITEL 14 ÅRSKURS 3–6	2
14.1 Övergången mellan årskurs 2 och 3 och uppdraget i årskurs 3–6	2
14.2 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6	3
14.3 Frågor som avgörs på lokal nivå	6
14.4 Läroämnen i årskurs 3-6	6
14.4.1 MODERSMÅL OCH LITTERATUR.....	7
14.4.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET	51
14.4.3 FRÄMMANDE SPRÅK	81
14.4.4 MATEMATIK.....	108
14.4.5 OMGIVNINGSLÄRA	125
14.4.6 RELIGION.....	153
14.4.7 LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP	182
14.4.8 HISTORIA.....	190
14.4.9 SAMHÄLLSLÄRA	198
14.4.10 MUSIK	207
14.4.11 BILDKONST.....	217
14.4.12 SLÖJD	226
14.4.13 GYMNASTIK	240
14.4.14 ELEVHANDLEDNING.....	252

KAPITEL 14 ÅRSKURS 3–6

14.1 Övergången mellan årskurs 2 och 3 och uppdraget i årskurs 3–6

Utöver de gemensamma uppdragen har varje årskurshelhet i den grundläggande utbildningen sitt särskilda uppdrag. Uppdraget förutsätter att elevernas ålder och utvecklingsnivå beaktas och att undervisningen planeras så att övergångarna löper smidigt och tryggt.

Övergången mellan årskurs 2 och 3

Vid övergången är det viktigt att försäkra sig om att eleven behärskar de grundfärdigheter som förutsätts i studierna och att stärka varje elevs självförtroende som skolelev. I synnerhet ska elevernas läs- och skrivfärdigheter, matematiska färdigheter och studiefärdigheter stödjas. Det blir allt viktigare att utveckla förmågan att arbeta självständigt och i grupp och att ta ansvar för sitt lärande. Skolan ska tillsammans med hemmen stödja eleverna att lyckas i skolarbetet. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om skolans språkprogram och om hur studierna ordnas, om de nya läroämnena som inleds i årskurs 3 och eventuella valfria eller frivilliga studier. Tillsammans ska man fundera över de krav som studierna ställer och över hur det känns att eventuellt ansluta sig till en ny grupp.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före årskurs tre.

Årskurs 3–6: Att utvecklas som elev

Det särskilda uppdraget i årskurs 3–6 är att utveckla färdigheten att lära sig och att identifiera och utveckla sin studieteknik och sina studiefärdigheter. Eleverna ska uppmuntras att acceptera sig själva, att uppfatta sina gränser och rättigheter och vid behov försvara dem samt att värna om sin egen trygghet och säkerhet. De ska handledas att förstå sina skyldigheter och sitt ansvar. De ska också uppmuntras att på ett konstruktivt sätt uttrycka sina åsikter och att utveckla sina kommunikativa färdigheter. Mobbning och diskriminerande beteende ska inte tillåtas. Elevernas intresse för frågor om etik och moral ska utnyttjas genom att skapa tillfällen att diskutera och reflektera och öva sig att delta och ta ansvar. Eleverna ska uppmuntras att göra val utifrån sina förutsättningar och undvika könsbundna val. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid elevernas behov av handledning och stöd.

I årskurserna 3–6 ska undervisningen stärka och komplettera de grundläggande färdigheter som eleverna tillägnat sig i de lägre årskurserna och ge dem nya kunskaper. Antalet läroämnena ökar och man strävar efter att hitta naturliga situationer för helhetsskapande undervisning. De mångvetenskapliga lärområdena stärker samarbetet mellan läroämnena och erbjuder eleverna möjligheter till för åldern viktiga upplevelser. Med hjälp av mångvetenskapliga lärområden kan sättet att arbeta bli alltmer funktionellt och förutsättningarna för praktiskt och undersökande lärande i olika lärmiljöer ökar. Elevernas delaktighet i planeringen ökar. De mångvetenskapliga lärområdena ger eleverna möjlighet att arbeta tillsammans, att uttrycka sig och att delta i för gruppen meningsfull verksamhet.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

Övergången från årskurs sex till årskurs sju förutsätter systematiskt samarbete mellan skolans eller skolornas personal, att nödvändig information om undervisningen överförs samt att man känner till lärmiljöer, verksamhetsätt och styrdokument. Kommunikation mellan hem och skola betonas vid övergången. Övergången innebär ofta att eleverna måste anpassa sig till en ny grupp, nya lärare och en ny miljö. Det är skolans uppgift att se till att arbetsätten och bedömningsmetoderna även i dessa årskurser är anpassade till elevernas ålder och förutsättningar. Det är viktigt att både hemma och i skolan se till att eleverna också känner sig trygga och samtidigt uppmuntra dem att möta nya utmaningar. Många val gällande framtiden blir aktuella för eleverna. Det är viktigt att lyssna till och respektera eleverna och låta dem vara med och påverka beslut som gäller dem själva.

Ett beslut om särskilt stöd ska i enlighet med vad som förutsätts i lagen granskas före eleven börjar i årskurs sju.

14.2 Mångsidig kompetens i årskurs 3–6

De allmänna målen för mångsidig kompetens fastställs i kapitel 3. I det följande beskrivs de aspekter gällande målen som betonas i årskurserna 3-6.

Utvecklingen av mångsidig kompetens ska systematiskt fortsätta. Målet är att eleven genom att utveckla olika kompetenser ska förbättra förutsättningarna för att lära känna och uppskatta sig själv och forma sin identitet. Den egna identiteten utvecklas i samspel med andra människor och omgivningen. Att ha vänner och känna sig accepterad är mycket viktigt. I den här åldern är eleverna särskilt mottagliga för att tillägna sig en hållbar livsstil och reflektera över betydelsen av hållbar utveckling.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Undervisningen ska stärka förmågan att ställa frågor och söka svar självständigt och tillsammans med andra genom att iaktta och använda olika informationskällor och hjälpmedel. Samtidigt stärks elevernas förmåga att se saker ur olika perspektiv, komma på nya idéer och småningom lära sig granska information kritiskt. Eleverna ska handledas att lägga märke till växelverkan och samband mellan olika fenomen. De ska spurras att lyssna på andras åsikter och samtidigt reflektera över sin egen kunskap. Man gör eleverna uppmärksamma på att de kan tillägna sig kunskap på många olika sätt till exempel genom att dra medvetna slutsatser eller intuitivt utgående från egna erfarenheter. Kollaborativt lärande, med andra ord arbete parvis och i grupp, och kommunikation som stödjer lärande, ska mångsidigt användas och förmågan att arbeta tillsammans med andra ska stödjas. Tankeförmågan ska tränas med hjälp av problemlösnings- och slutledningsuppgifter och med arbetssätt som utnyttjar och främjar elevernas nyfikenhet, fantasi, uppfinningsrikedom och aktivitet. Eleverna ska spurras att använda sin fantasi till kreativa lösningar och till att tänka utanför befintliga gränser.

Färdigheten att lära sig ska stärkas i alla undervisningssituationer. Eleverna ska lära sig uppfatta på vilka sätt de naturligt lär sig och att fästa uppmärksamhet vid sina studiesätt. Eleverna ska fortsättningsvis öva sig att planera och ställa upp mål för arbetet och att utvärdera arbetet och framstegen. De ska handledas att förstå hur studieframgången påverkas när man regelbundet gör sina hemuppgifter samt att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov. Eleverna ska få hjälp med att uppfatta mål och val som anknyter till deras studier och uppmuntras att tala om dem med sina vårdnadshavare.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna ska handledas att lära känna och värdesätta sina sociala, kulturella, religiösa, konfessionella och språkliga rötter samt att fundera/reflektera över sin bakgrund och roll i generationskedjan. I skolarbetet bekantar man sig med skol- och hembygds-kulturen förr och i dag och med kulturmiljöns förändring och mångfald. Eleverna ska handledas att identifiera och värdesätta kulturarvet och att vara med och skapa ny kultur. De ska ges möjligheter att uppleva och tolka konst och kultur. Att analysera mediekulturen samt iaktta och reflektera över mediernas påverkan är viktigt i de här årskurserna. I skolarbetet ska eleverna få kunskap om vad konventionerna om mänskliga rättigheter betyder i samhället och i världen och i synnerhet fördjupa sig i Konventionen om barnets rättigheter. Eleverna ska handledas att högakta och försvara de mänskliga rättigheterna.

Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på olika sätt och att njuta av glädjen att skapa och uttrycka sig. De ska ges möjligheter till internationellt samarbete och att jämföra olika traditioner och kulturer. Undervisningen ska stödja eleverna att växa till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt även med ringa språkkunskaper. Kommunikation, samarbete och gott uppförande tränas mångsidigt och eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation

och granska frågor ur olika perspektiv. Skolarbetet ska ge eleverna tillfälle att träna sina sociala och praktiska färdigheter, sin uppfinningsrikedom och sin planerings- och uttrycksförmåga. Eleverna ska uppmuntras att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor, åsikter, tankar och idéer.

Vardagskompetens (K3)

Eleverna ska ges tillfälle att träna tidshantering, gott uppförande och handlingssätt som påverkar det egna och det gemensamma välbefinnandet och egen och andras trygghet och säkerhet. Eleverna ska lära sig ta ansvar både för att lärmiljön är snygg och trivsamt och för att atmosfären i gruppen är god samt vara med och utarbeta gemensamma regler och utveckla arbetssätten i skolan. Genom att arbeta tillsammans kan eleverna utveckla sina emotionella och sociala färdigheter. I samband med spel, lekar och gemensamma uppgifter ska eleverna lära sig förstå betydelsen av regler, avtal och förtroende och få öva sig att fatta beslut. Eleverna ska stödjas att röra sig självständigt i en allt större omgivning och i kollektivtrafik. Det är särskilt viktigt att koncentrera sig på cykelvätt och hur man värnar om sin egen och andras säkerhet i trafiken. Eleverna handleds att använda ändamålsenlig säkerhets- och skyddsutrustning och lära känna de centrala säkerhetsymbolerna. Tillsammans ska man diskutera betydelsen av att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet och lära sig hur man gör detta i praktiken. I skolan övar man sig i att agera i olika riskfyllda situationer.

I undervisningen granskas teknikens mångfald och betydelse. Eleverna söker information om den tekniska utvecklingen och hur den påverkat olika livsområden och miljöer. Eleverna ska handledas att använda teknik på ett ansvarsfullt och säkert sätt och undersöka etiska frågor som anknyter till användningen av teknik. Eleverna ska också få kunskap om hållbar konsumtion och reflekterar över vad måttfullhet, sparsamhet, ekonomisk planering och att dela med sig innebär i praktiken och få öva dessa principer i skolarbetet. De ska få handledning i att fungera som konsumenter och i att förhålla sig kritiskt till reklam och medier. Eleverna ska handledas att reflektera över sina val ur ett hållbarhetsperspektiv.

Multilitteracitet (K4)

Eleverna ska lära sig tolka, producera och kritiskt granska allt mer varierande texter i olika sammanhang och miljöer. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Basfärdigheterna och -teknikerna ska fördjupas såväl när det gäller att förstå och tolka som att producera dessa olika slag av texter. Eleverna ska lära sig skilja mellan fiktion och fakta, likaså mellan åsikt och fakta. Eleverna ska göras uppmärksamma på att texter har olika syften som i sin tur bestämmer vilka medel som används i texterna. Texter som innehåller siffror kan till exempel förmedla information, locka till köp eller påverka attityder.

Bild- och mediekunskapen utvecklas genom att undersöka olika slag av information och texter ur upphovsmannens och betraktarens perspektiv och utifrån sammanhanget och situationen. Eleverna ska uppmuntras att använda olika typer av källor, till exempel muntliga, audiovisuella, tryckta och elektroniska källor, söktjänster och bibliotekstjänster och samtidigt bedöma om informationen de hittat lämpar sig för ändamålet. Eleverna ska få handledning i att arbeta självständigt med olika medier för att lära sig uppfatta vilka betydelser och vilken verklighet medierna förmedlar. Förmågan att läsa kritiskt ska utvecklas i kulturella sammanhang som är relevanta för eleverna. Att berätta, avbilda, jämföra, referera och att använda audiovisuella hjälpmedel är lämpliga sätt att presentera information. Att aktivt läsa och producera olika slags texter både i skolan och på fritiden och att njuta av texterna, såväl i egenskap av den som tolkar som den som producerar texten, är viktigt för att utveckla multilitteracitet.

Digital kompetens (K5)

Digitala verktyg ska mångsidigt användas i olika läroämnen och i det övriga skolarbetet och det kollaborativa lärandet ska stärkas. Samtidigt ska eleverna ges möjligheter att söka, pröva och använda sådana arbetssätt och -redskap

som bäst lämpar sig för deras lärande och arbete. Man ska tillsammans fundera över hur tekniken påverkar den egna vardagen och ta reda på hur tekniken kan användas på ett hållbart sätt.

Praktiska färdigheter och egen produktion: Eleverna ska lära sig att använda olika apparater, program och tjänster och att förstå enligt vilken logik de används och fungerar. De ska öva sig att producera flytande text och att behandla den med olika verktyg samt att skapa bild, ljud, videor och animationer. Eleverna ska uppmuntras att med hjälp av digitala verktyg förverkliga sina idéer självständigt och tillsammans med andra. I undervisningen ska eleverna få bekanta sig med programmering för att lära sig att tekniska funktioner beror på mänskliga lösningar. *Ansvarsfulla och trygga arbetsätt:* Eleverna ska lära sig ansvarsfull och trygg användning av digitala verktyg, netetikett och de grundläggande principerna om upphovsrätt. De ska öva användningen av olika meddelandesystem och de sociala medietjänster som används i undervisningen. Eleverna ska få information och erfarenhet av hur bra arbetsställningar och lämpligt långa arbetspass påverkar hälsan. *Informationshantering samt undersökande och kreativa arbetsätt:* Eleverna ska öva sig att söka information i olika källor med hjälp av söktjänster. De ska lära sig att använda källorna för att producera egen kunskap och öva sig att bedöma information kritiskt. Eleverna ska uppmuntras att hitta lämpliga sätt att uttrycka sig på och att använda digitala verktyg för att dokumentera och utvärdera arbetet och sina alster. *Kommunikation och nätverksbildning:* Eleverna ska lära sig att ta sin roll och redskapets karaktär i beaktande och att ta ansvar för sin kommunikation. De ska handledas att granska och bedöma hur man kan använda digitala verktyg för att påverka. Eleverna ska få erfarenheter av att använda digitala verktyg för att kommunicera med aktörer utanför skolan, även internationellt.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Eleverna ska lära sig att arbeta metodiskt och långsiktigt och att i allt högre grad ta ansvar för sitt arbete. De ska uppmuntras att identifiera sina styrkor och att intressera sig för olika saker. Eleverna ska uppmuntras att vara ut hålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta resultatet av arbetet. I skolarbetet ska eleverna öva sig i att arbeta med mindre projektarbeten, att fungera i grupp och att samarbeta med aktörer utanför skolan. Gemensamt arbete ger eleverna möjlighet att lära sig ömsesidighet, att förhandla och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. Eleverna ska uppmuntras att i skolarbetet utnyttja färdigheter de lärt sig på fritiden och lära dem vidare till andra elever.

Skolarbetet ska ge eleverna möjligheter att få erfarenhet av arbete, olika yrken och av att göra något till förmån för andra. Det kan till exempel vara intern arbetspraktik i skolan, samarbetsprojekt med närbelägna företag och organisationer, fadderverksamhet, kamratmedling eller väneleversverksamhet. Eleverna ska spöras att ta initiativ och vara företagsamma och att inse betydelsen av arbete och företagsamhet i livet och i samhället.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Undervisningen ska främja elevernas intresse för skolgemenskapen och samhällsfrågor. Man ska tillsammans med eleverna undersöka frågor och situationer som anknyter till hållbar utveckling, fred, jämlikhet, demokrati och mänskliga rättigheter, i synnerhet barnets rättigheter. Man funderar och tränar olika sätt att själv bidra till en positiv förändring. Eleverna ska handledas att se mediernas påverkan i samhället och få öva sig att använda olika medier för att påverka.

Eleverna ska ges möjligheter att samarbeta, hantera konflikter och söka lösningar och att fatta beslut som gäller såväl den egna klassen och olika undervisningssituationer som hela skolans verksamhet. Att få positiv erfarenhet av att delta och påverka ökar känslan av samhörighet i skolan. Att uppleva jämlikhet, delaktighet och samhörighet skapar i sin tur förtroende. Eleverna ska uppmuntras att delta i elevkårsverksamhet, klubbverksamhet och exempelvis miljöverksamhet eller övriga aktiviteter som erbjuds i skolan och närmiljön, där de kan lära sig att påverka och småningom lära sig att ta ansvar. De ska vägledas att förstå vilken betydelse de egna valen och handlingarna samt den egna livsstilen har för en själv, men också för den närmaste omgivningen, samhället och naturen.

14.3 Frågor som avgörs på lokal nivå

Stöd, arbetsätt, nödvändigt samarbete, arbetsfördelning och ansvar samt handledning då eleverna övergår från förskoleundervisning till grundläggande utbildning samt från årskurs 2 till årskurs 3, beskrivs i Åbo stads läroplan i kapitlen 5.2 och 7.1.1.

Särdrag och uppgifter för årskurshelheten 3-6 samt målen för mångsidig kompetens beskrivs i grunderna. De lokala betoningarna ingår i årskursvisa mål och innehåll. Därtill har lokala betoningar beskrivits i Åbo stads läroplan för grundläggande utbildning i kapitlen 3.3 och 4.2.

Bedömningen i övergångsskeden beskrivs i kapitel 6.4.4.

Mål (M) och centrala innehåll (I) för de enskilda ämnena samt mål för mångsidig kompetens (M) på årskurserna 1 och 2 beskrivs i tabellerna som normtext. *Exempel som är kursiverade är förtydligande exempel som inte är normtext.*

14.4 Läroämnen i årskurs 3-6

I dessa grunder för läroplanen föreskrivs för varje läroämne dess uppdrag och mål samt centralt innehåll som anknyter till målen. Dessutom föreskrivs särskilda aspekter gällande mål för lärmiljöer, arbetsätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömningen av lärandet i ifrågavarande läroämne.

I läroämnesdelarna används förkortningar. Målen är förkortade M1, M2 osv. Innehåll som hör samman med målen är numrerade I1, I2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem. De olika kompetensområdena inom mångsidig kompetens är numrerade K1, K2 osv. och i läroämnenas måltabeller finns hänvisningar till dem.

- K1 Förmåga att tänka och lära sig
- K2 Kulturell och kommunikativ kompetens
- K3 Vardagskompetens
- K4 Multilitteracitet
- K5 Digital kompetens
- K6 Arbetslivskompetens och entreprenörskap
- K7 Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid

DE OLIKA LÄROKURSERNA I MODERSMÅL OCH LITTERATUR OCH STUDIER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

Inom läroämnet modersmål och litteratur ingår i dessa läroplansgrunder följande tolv lärokurser: svenska och litteratur, finska och litteratur, samiska och litteratur, romani och litteratur, teckenspråk och litteratur, modersmål för elever med annat modersmål, svenska och finska som andraspråk och litteratur, svenska och finska för samisktalande samt svenska och finska för teckenspråkiga. Som modersmål för elever med annat modersmål är det möjligt att undervisa något annat språk än de som ovan nämnts i enlighet med timantalet i modersmål och litteratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012, ifall utbildningsanordnaren erbjuder det och vårdnadshavaren har valt detta språk som elevens modersmål. Dessutom kan man med separat finansiering erbjuda undervisning i elevens eget modersmål. Inom det andra inhemska språket ingår A- och B-lärokurser och de modersmålsinriktade lärokurser som är avsedda för tvåspråkiga elever.

Inom läroämnet modersmål och litteratur och det andra inhemska språket ska eleverna läsa de olika lärokurserna i enlighet med vad som anges i tabellen nedan, och enligt vad utbildningsanordnaren erbjuder och vårdnadshavaren väljer. Med elevens modersmål avses i detta fall skolans undervisningsspråk (svenska, finska eller samiska) eller något annat språk som vårdnadshavaren uppgett.

elevens modersmål	lärokurs i läroämnet modersmål och litteratur	det andra inhemska språket	
		<i>gemensam</i>	<i>valfri</i>
svenska	svenska och litteratur	finska	-
finska	finska och litteratur	svenska	-
samiska	samiska och litteratur samt svenska eller finska för samisktalande	-	finska eller svenska
samiska	svenska eller finska och litteratur samt samiska och litteratur	finska eller svenska	-
romani	svenska eller finska och litteratur samt romani och litteratur	finska eller svenska	-
teckenspråk	teckenspråk och litteratur samt svenska eller finska för teckenspråkiga	-	finska eller svenska
annat modersmål	annat modersmål med hela timantalet för modersmål och litteratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012 samt svenska eller finska som andraspråk	-	finska eller svenska

14.4.1 MODERSMÅL OCH LITTERATUR

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

Läroämnets uppdrag

Mål, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärande som hör samman med läroämnets uppdrag, lärmiljöer och arbetssätt gäller alla lärokurser i läroämnet modersmål och litteratur.

Läroämnet modersmål och litteratur har som uppdrag att utveckla elevernas språk-, text- och kommunikationsfärdigheter, att stimulera eleverna att bli intresserade av språk, litteratur och övrig kultur och bli medvetna om sig själva som kommunikatörer och språkanvändare. Eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin kreativitet och vidga sitt vardagsspråk och sin textkompetens så att de med hjälp av lämpliga begrepp kan ge uttryck för iakttagelser och fenomen och verbalisera sina egna tankar.

Läroämnet modersmål och litteratur ansvarar, i samarbete med de övriga läroämnena och med hemmen, för elevernas språkliga utveckling. Undervisningen ska hjälpa eleverna att skapa sin språkliga och kulturella identitet i ett mångkulturellt och medialiserat samhälle. Modersmål och litteratur är ett mångvetenskapligt kunskaps-, färdighets- och kulturämne. Undervisningen ska baseras på en vidgad textsyn. Centrala färdigheter som ska betonas är färdighet i att tolka och producera mångformiga texter och i att söka och dela information. Kreativiteten stärks och fantasin får möjlighet att utvecklas på ett mångsidigt sätt genom att eleverna bekantar sig med litteratur som är lämplig för deras ålder och språkfärdighet. Litteraturen vidgar även elevernas uppfattning om sig själva som språkanvändare, skapar band till den egna kulturen och vidgar förståelsen för andra kulturer.

Eleverna ska uppmuntras till att kommunicera och uttrycka sig i olika slag av kommunikationsmiljöer. Genom att eleverna blir handledda i att inse hur deras egen språkanvändning påverkar andra människor bidrar modersmålsämnet även till elevernas etiska utveckling. Läs- och skrivstrategier är centrala metakognitiva färdigheter som ska betonas inom modersmålsundervisningen. Syftet med undervisningen om språket är att stödja och utveckla språklig medvetenhet och analytisk språkfärdighet. Undervisningen ska basera sig på en social och funktionell syn på språket: de språkliga strukturerna ska studeras i språkliga sammanhang och inom textgenrer som är lämpliga för den aktuella åldersgruppen. Undervisningen ska avancera trappstegsvis i enlighet med elevernas utvecklingsstadium.

Inom undervisningen ska eleverna lära känna flera kulturområden, av vilka ordkonsten, mediekulturen, drama och teater samt muntlig kommunikationskultur är de mest centrala. Undervisningen i ordkonst innebär att man skriver, läser och tolkar skönlitterära texter. Syftet med litteraturundervisningen är att väcka läslust, stödja eleverna i att få

och dela med sig av läsoplevelser, fördjupa kulturkännedomen, stödja den etiska utvecklingen och att berika elevernas språk och fantasi. Drama i undervisningen stärker läroämnets funktionella, erfarenhetsbaserade och estetiska karaktär. Genom arbete med mediekunskap ökar elevernas medvetenhet om och vana att använda olika medieinnehåll och de lär sig förstå och tolka mediernas roll som ett kulturellt fenomen. Arbetet med muntlig kommunikation stärker elevernas kommunikativa kompetens.

Att innehållet i modersmåls- och litteraturundervisningen görs meningsfullt är en viktig motivationsfaktor för eleverna. Motivationen och intresset stärks genom att man i undervisningen utgår från barnens och de ungas språkvärld och erfarenheter och vidgar dessa samt låter eleverna göra egna val och vara aktiva aktörer. Det är också viktigt att man inom undervisningen beaktar elevernas egna textvärldar och erfarenheter och breddar dessa. Då skolan formar sina lärmiljöer och väljer undervisningsmetoder inom läroämnet modersmål och litteratur ska elevernas olikheter, olika förutsättningar och jämställdheten mellan könen beaktas. Både de som är specialbegåvade på området och de som har inlärningssvårigheter ska få stöd. De olika lärokurserna i läroämnet ska samarbeta med varandra.

I årskurserna 3–6 har undervisningen som särskilt uppdrag att utveckla elevernas uttrycks- och kommunikationsförmåga, läs- och skrivfärdigheter samt läs- och skrivstrategier och att vidga elevernas textvärld. Eleven ska handledas att på ett ändamålsenligt, tryggt och ansvarsfullt sätt ta del av allt mer mångsidiga kommunikationssituationer, även multimediala, samt att tolka, producera och analysera allt mer multimodala texter som en del av förmågan att lära sig. Samtidigt som eleven utvecklar sina språkliga färdigheter och reflekterar över betydelser i texter utökas kunskapen om språk, litteratur, medier och övrig kultur. Målet för undervisningen är att väcka elevens intresse och ge redskap för att göra språkliga iakttagelser, utveckla ett läsintresse och för att uttrycka sig på olika sätt. Undervisningen ska även erbjuda läs- och språkupplevelser.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är en språkligt stimulerande och social lärmiljö, där elevernas åsikter värdesätts och där det finns möjlighet att undersöka och producera texter individuellt och gemensamt, också med hjälp av kommunikationsteknik. Varierande texter och böcker som eleverna själva valt och som intresserar dem ska användas i undervisningen. Elevernas läsoplevelser ska breddas. Lärmiljön i modersmål ska även innefatta kultur- och medieutbudet utanför skolan. Arbetsätten ska väljas så att eleverna har möjlighet att arbeta tillsammans och dela med sig av erfarenheter och så att de olika innehållsområdena integreras naturligt med varandra. Undervisningen ska integreras med hjälp av process- och projektarbete. De kommunikativa färdigheterna och färdigheterna i drama fördjupas både med hjälp av övningar i kommunikation och drama och genom att framträda för andra. Drama och litteraturundervisning ska integreras i undervisningen i andra läroämnen.

Handledning, differentiering och stöd i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3–6

Målet är att stödja elevens språkliga utveckling, utveckla flytande läs- och skrivfärdigheter samt fördjupa läsfärdigheten och läsförståelsen. Eleven ska stödjas att utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Varje elev ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Eleven ska ges både modeller och gemensamt och individuellt stöd för att utveckla rättstavningsförmågan samt förmågan att producera och bygga upp texter. Också språkligt begåvade elever ska utmanas att läsa och att ställa upp mål och hitta arbetsätt som lämpar sig för dem. Texterna och arbetsätten väljs med syfte att uppnå jämlikhet bland eleverna och jämställdhet mellan könen.

Bedömning av elevens lärande i läroämnet modersmål och litteratur i årskurs 3-6

Bedömningen och återkopplingen som baserar sig på den ska vara mångsidig, konkret och utveckla förmågan att lära sig. Bedömningen ska bli en naturlig del av lärprocessen. Den ska grunda sig på en mångsidig dokumentering

av hur elevens språkliga färdigheter och förmåga att producera och tolka texter utvecklats och på elevens kunskaper om språket, litteraturen och annan kultur.

Eleven ska öva sig att utvärdera egna och andras arbeten, presentationer och alster. Mångsidig, analytisk bedömning som stödjer lärandet hjälper eleven att bli medveten om sina kunskaper, färdigheter och arbetsprocesser och ger eleven verktyg att utveckla dem. Ett viktigt mål är att eleven läser frivilligt, vilket stöds och bedöms i relation till respektive elevs läs- och skrivfärdigheter.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i läroämnet modersmål och litteratur genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i ifrågavarande lärokurs. Bedömningen i årskurs 3–6 ska fokusera på grundläggande färdigheter inom de olika målområdena i modersmål och litteratur och de arbetsprocesser och lärstrategier som de bygger på.

SVENSKA OCH LITTERATUR

Läroämnets uppdrag samt målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet, som är inskrivna under rubriken Modersmål och litteratur, gäller för alla lärokurser inom läroämnet modersmål och litteratur, alltså även för lärokursen svenska och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Svenska språket är det ena av Finlands två nationalspråk och lärokursen i svenska och litteratur undervisas i samma omfattning och med samma mål och innehåll som lärokursen finska och litteratur, dock med vissa mindre avvikelser som beror på språkliga och kulturella särdrag. Läroämnets centrala kulturbärande uppdrag i de svenska skolorna i Finland är även viktigt att betona. Elevernas skolspråk och språkmedvetenhet ska kontinuerligt stödjas, parallellt med att flerspråkighet ska användas som en resurs. Elevernas varierande språkbakgrund ska uppmärksammas och beaktas i undervisningen i modersmål och litteratur och även i alla övriga läroämnen.

I **årskurserna 3-6** är det specifika uppdraget för undervisningen i svenska och litteratur att befästa elevens kommunikativa färdigheter, förmåga att lär sig, läsintresse och en flytande läs- och skrivfärdighet. I funktionella sammanhang, då eleverna tolkar och producerar texter, övar de sig även i att laborera med språkliga strukturer och litteratur ur olika perspektiv. Eleverna läser allt längre texter och hela verk och delar med sig av sina läserfarenheter.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska och litteratur i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	K1, K2, K7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	K1, K2, K3, K7
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	K1, K2, K4, K7
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och sin förmåga att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	K1, K2, K3, K4
Att tolka texter		

M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	K1, K4, K5
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsfröord samt stödja tänkandet	I2	K1, K2, K4, K5
M7 handleda eleven att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	K1, K4, K5
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	K1, K4, K5
Att producera texter		
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	K1, K2, K4, K7
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	K1, K4, K5, K7
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	K1, K4, K5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons samt lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	K2, K4, K5, K6
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	K1, K2, K4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	K2, K4, K5, K7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	K2, K4, K6, K7

I1 Att kommunicera: I årskurs 3-6 övar sig eleverna i att i olika kommunikationssituationer dela med sig av sina tankar, erfarenheter och åsikter och övar sig att ta och ge konstruktiv respons som kommunikatörer i olika kommunikationsmiljöer. Eleverna observerar sitt eget sätt att kommunicera och tränar sig till exempel i att visa respekt, kommunicera målinriktat, uttrycka sina egna åsikter och motivera dessa samtidigt som de lyssnar till andra. De övar sig i att fungera i olika slag av kommunikations- och rollsituationer och att använda sig av retoriska verktyg och drama som kommunikationsverktyg då man behandlar litteratur och aktuella teman. Eleverna får möjlighet att medverka i kulturproduktioner i skolan och i planeringen av dessa.

I2 Att tolka texter: Eleverna lär sig tillämpa lässtrategier och kognitiva strategier (tankestrategier) som är lämpliga för olika situationer. De övar sig att läsa flytande olika slag av texter, såsom skönlitteratur, faktatexter och medietexter som kombinerar ord och bild. De observerar och utvärderar sin egen läsfärdighet. Eleverna fördjupar sin textanalytiska förmåga genom att laborera med och jämföra många olika slag av texter. De övar sig att förklara, jämföra och reflektera över ord, synonymer, metaforer, ordspråk och talesätt och olika begrepp. Eleverna lär sig identifiera de typiska språkliga och textuella dragen i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.

Eleverna tolkar och laborerar med texter genom att använda sig av sin kunskap om språkliga strukturer och klassificerar ord enligt form och innehåll (ordklasser).

Tillsammans läser de och lyssnar till barn- och ungdomslitteratur som de själva är med och väljer. De övar sig att använda även nya begrepp såsom berättare, motiv och tematik när de tolkar skönlitteratur. Eleverna får handledning i att förklara, jämföra och reflektera över innebörden i ord och begrepp. De utvärderar sin egen läsförståelse och vidgar sina kunskaper genom de texter de läser. De söker information i olika källor och skaffar sig nya kunskaper genom att läsa. De använder skolbiblioteket och andra bibliotekstjänster och övar sig i att bedöma texters och källors tillförlitlighet.

I3 Att producera texter: Eleverna producerar både fiktiva texter och faktatexter multimodalt, utgående från egna upplevelser, tankar och iakttagelser och från andras texter. De reflekterar över skrivandets idé och hur texters syften syns i de språkliga val man gör. Eleverna skriver textade bokstäver för hand och övar sig att skriva obehindrat digitalt. Eleverna undersöker språkliga drag och textuppbyggnad i olika texter och lär sig att använda rubriker, textstrukturer och styckeindelning i berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter som de själva producerar. Medvetenheten om språkets uppbyggnad utvecklas genom övningar i språkanalys av de texter eleverna själva skriver.

Tillsammans undersöker de språkstrukturer och meningsbyggnad: stavningsregler, skiljetecken, ordklasser, böjningsformer, huvudsatser och bisatser. Språkliga element i svenska språket jämförs med andra språk som är bekanta för eleverna.

Eleverna övar sig att producera texter steg för steg från idé till planering, utkast, skrivande, respons, bearbetning, finslipning och publicering. De övar sig i grundläggande rättskrivning och undersöker valet av ordval, uttryck och ordföljd i relation till textens betydelse. De lär sig skilja mellan skriftspråkliga och talspråkliga uttryckssätt och att känna igen huvudsats och bisats och de centrala satsdelarna (subjekt och predikat) i en sats och att använda denna kunskap då de producerar texter.

I4 Att förstå språk, litteratur och kultur: Inom detta delområde arbetar eleverna med det talade och skrivna språket och dess strukturer, med kulturell mångfald samt med litteratur och kultur. De undersöker språkets variation enligt situation och textinnehåll och funderar över olika betydelse i ord, texter och talesätt. De undersöker relationer mellan texter i multimodala sammanhang. Därtill bekantar sig eleverna med övriga språk och kulturer i Finland och med de nordiska grannspråken och nordisk kultur. De möter moderna kulturformer som berör barnens värld. Det lokala kultur- och medieutbudet, till exempel bibliotek, film, teater och museer utnyttjas i undervisningen. Eleverna reflekterar över olika mediekulturella uttryck och diskuterar mediernas roll i sin vardag. De medverkar i skolans

kulturevenemang och i planeringen av dessa. Eleverna uppmuntras till att aktivt och mångsidigt använda bibliotekstjänster, hitta intressant läsning och att läsa och skriva på fritiden. Inom litteraturundervisningen läser eleverna finländsk, svensk, nordisk och annan internationell barn- och ungdomslitteratur inom olika genrer och de diskuterar och bearbetar teman och frågor som litteraturläsningen väcker.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	Förmåga att kommunicera i olika kommunikationsmiljöer	Eleven kan uttrycka sina tankar och åsikter i välbekanta kommunikationssituationer.
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	Förmåga att beakta andra i en kommunikations-situation	Eleven kan använda sig av sin röst och kan rikta sitt budskap och ta kontakt i olika kommunikationssituationer samt modifiera sin kommunikation efter behov och ta andra i betraktande.
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	Förmåga att använda mångsidiga retoriska uttrycksmedel	Eleven kan ge uttryck för sina idéer och tankar i grupp, kan hålla en kort förberedd presentation eller ett diskussionsinlägg och deltar i dramaverksamhet.
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikations-situationer, även multimediala	I1	Hur eleven utvecklat sina kommunikations-färdigheter	Eleven kan ta emot och ge respons på sin egen och andras kommunikation.
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	Förmåga att använda grundläggande strategier för läsförståelse	Eleven läser många olika slag av texter flytande, använder sig av grundläggande lässtrategier samt iakttar och utvärderar sin egen läsfärdighet
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	Läsförståelse och textanalytisk förmåga	Eleven känner igen vissa typiska språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleven kan använda textanalys för att utveckla sitt ord- och begreppsförråd.
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	Färdighet i informations-sökning och källkritik	Eleven använder olika medier och textmiljöer samt lämpliga strategier vid informations-sökning och kan i någon mån bedöma källors tillförlitlighet.

M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	12	Kunskap om litteratur och texter för barn och unga och förmåga att dela med sig av sina läsupplevelser	Eleven känner i någon mån till barn- och ungdomslitteratur, medietexter och andra texter och kan dela med sig av sina läserfarenheter, även i multimediala miljöer.
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	13	Förmåga att uttrycka tankar och erfarenheter	Eleven uttrycker sina erfarenheter och tankar med hjälp av texter.
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	13	Förmåga att verbalisera sina tankar och använda olika textgenrer	Eleven kan med hjälp av handledning använda sig av det språk som är typiskt för berättande, beskrivande och enkla argumenterande texter. Eleven behärskar styckeindelning och rubriksättning och kan reflektera över sina ordval.
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	13	Skrivfärdighet och grundläggande kunskap om menings- och satsbyggnad	Eleven skriver flytande och läsligt för hand och har den digitala kompetens som skolarbetet kräver, känner till normerna för grundläggande rättstavning och skriftspråkets strukturer och kan använda dem vid textproduktion.
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons, lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	13	Förmåga att strukturera texter och kommunicera på ett etiskt lämpligt sätt	Eleven känner till och kan beskriva grundläggande textproduktionsprocesser, kan utvärdera sina egna texter, producera texter stegvis både individuellt och tillsammans med andra och kan ge och ta emot respons. Eleven kan ange sina källor samt känner till normerna för upphovsrätt på nätet.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	14	Förmåga att göra en språkkanalys och behärska språkliga begrepp	Eleven kan göra iakttagelser om språkliga drag i texter och använder sig av språkanalytiska begrepp vid muntlig och skriftlig textanalys.
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven	14	Litteraturkunskap	Eleven läser de barn- och ungdomsböcker man har kommit överens om och diskuterar och

att läsa och reflektera kring sina läsupplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek			delar med sig av sina läsupplevelser.
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	Kunskap om kultur och förmåga att reflektera över språklig och kulturell identitet	Eleven har kunskap om sin egen och andras språk och kultur och kan beskriva och reflektera över likheter och skillnader mellan olika språk och kulturer. Eleven medverkar i och planerar egna framträdanden.

Årskurs 3

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 3			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förmågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	<p>Eleven bekantar sig med olika kommunikationsmiljöer: hem, skola, media och sociala media.</p> <p>Eleven övar sig att berätta om egna tankar och åsikter i olika kommunikationsmiljöer.</p> <p>Eleven övar att lyssna aktivt med hjälp av drama- och interaktionsövningar.</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot konstruktiv respons i olika kommunikationsmiljöer.</p>	K1 K2 K7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	<p>Eleven utvecklar förmåga att välja sätt att kommunicera enligt situation.</p> <p>Eleven utvecklar olika sätt att i interaktion vara artig och beakta andra.</p> <p>Eleven övar sig att beakta andras synpunkter kommunikation i grupp.</p>	K1 K2 K3 K7

		Eleven lär sig röst användning, att rikta sina meddelanden och ta kontakt i olika kommunikationssituationer.	
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	Eleven förbereder framträdanden ensam och i grupp (<i>t.ex. uppträdande, vits eller dikt, boktips, föreställning, film, hörspele</i>). Med hjälp av drama behandlas aktuella frågor, teman samt erfarenheter och tankar som litteraturen gett. Eleven planerar och genomför klassens och skolans kulturverksamhet.	K1 K2 K4 K7
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	Eleven övar sig att ta emot respons om sitt arbete och att ge konstruktiv respons åt andra. Eleven utvecklar en positiv bild av sig som kommunikatör i multimediala kommunikationssituationer. Eleven lär sig den elektroniska världens spelregler såsom integritet och upphovsmannarätt.	K1 K2 K3 K4
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	Eleven utvecklar flytande läsning. Eleven använder sig av läsförståelsestrategier vid behandlingen av faktatexter. Eleven söker, prövar och använder de bäst lämpade arbetsätten och -redskapen för sitt lärande. Eleven övar sig att söka fakta från flera källor med hjälp av söktjänster.	K1 K4 K5
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	Eleven forskar och bekantar sig mångsidigt med olika textgenrer och deras speciella egenskaper i olika kommunikationsmiljöer (<i>t.ex. berättelse, saga, dikt, serie, faktatext, nyhet, reklam</i>). Eleverna diskuterar tankar och känslor som läsningen har väckt. Eleven utvecklar sitt ord- och begreppsförråd. Eleven bekantar sig med betydelsen av att klassificera ord (ordklasser).	K1 K2 K4 K5
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	Eleven övar mångsidig informationssökning ur olika textsammanhang. Eleven övar strategier för informationssökning. Eleven övar sig att bedöma informationskällornas tillförlitlighet.	K1 K4 K5
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse	I2	Eleven läser och lyssnar på mångsidiga skön- och faktalitterära textavsnitt som eleven eller gruppen valt. Eleven läser böcker i sin helhet.	K1 K4 K5

för barn- och ungdomslit- teratur och medietexter samt ge möjlighet till po- sitiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multime- diala miljöer		Eleven övar att genom mångsidiga arbetsätt diskutera och delge de tankar som läserfarenheten gett. Eleven övar att använda begrepp som huvudperson, biperson och handlingsplats.	
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tan- kar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textprodu- cent	I3	Eleven funderar över vilken betydelse text och skrivande har för hen och för omgivningen. Eleven övar sin förmåga att förverkliga sig själv och att påverka i olika frågor med hjälp av skrivande. Eleverna övar sig att för berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter hitta typiska språkliga och textuella drag (<i>bl.a. ordval</i>).	K1 K2 K4 K7
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berät- tande, beskrivande, in- struerande och enkla ar- gumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	Eleven producerar såväl fiktiva som icke-fiktiva mångformade tex- ter utgående från egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsik- ter samt från andras texter (<i>t.ex. berättelse, beskrivningar, fram- ställning, dikt, saga, faktatext</i>). Eleven övar sig att skriva texter som behövs i studierna; att skriva svar och att göra anteckningar. Eleven övar rubriksättning, uppbyggnad och styckeindelning, samt lär sig att använda dessa i sina egna texter. Eleven använder sig av ny teknologi och media i produktionen av texter.	K1 K4 K5 K7
M11 stödja eleven att vi- dareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande struk- turen i skriftspråket	I3	Rättskrivningens grunder stärks; rättskrivning, sammansatta ord, art- och egennamn, stor bokstav och punkt i meningar. Eleven bekantar sig med den skrivna textens grundbegrepp i sina egna texter; rubrik, mening, tal- och skriftspråk. Eleven övar sig att ledigt skriva för hand och övar färdighet att an- vända tangentbordet.	K1 K4 K5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktions- processer och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjlig- heter att ta emot och ge konstruktiv respons, lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	Eleven lär sig de olika faserna i skrivandet: planering, skrivning och granskning. Eleven producerar olika texter ensam eller tillsammans (<i>t.ex. ny- het, dikt, saga, berättelse, faktatext</i>). Eleven övar sig att granska och bedöma egna texter. Eleven ger och får respons på texter. Eleven lär sig att använda källor och att ange dem. Eleven lär sig att agera etiskt på nätet och att beakta integritet och upphovsrätt.	K2 K4 K5 K6

Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	<p>Eleven undersöker språkets växlingar i olika situationer och i olika ämnen (<i>t.ex. kommunikation i den närmaste kretsen, uträttande av offentliga ärenden, skillnad mellan tal- och skriftspråk</i>).</p> <p>Eleven övar sig att använda begrepp i anslutning till språket och dess uppbyggnad.</p> <p>Eleven reflekterar över betydelsen av språkliga val i vardagens situationer.</p>	K1 K2 K4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	<p>Eleven läser mångsidig skönlitteratur för barn.</p> <p>Eleven övar sig att diskutera och dela med sig av det lästa.</p> <p>Eleven övar sig att aktivt och mångsidigt använda bibliotekets tjänster.</p>	K2 K4 K5 K7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	<p>Eleven bekantar sig med finlandssvensk folkkultur (t.ex. folksagor, ramsor, traditionella lekar).</p> <p>Eleven bekantar sig med media- och kulturutbud riktad till barn och unga.</p> <p>Eleven övar sig att planera och göra egna framträdanden.</p>	K2 K4 K6 K7

Årskurs 4

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

			
Mål i undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 4			

Att kommunicera			
M1 handleda eleven i för- mågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruk- tivt i olika kommuni- kationssituationer	I1	<p>Eleven bekantar sig med olika kommunikationsmiljöer (<i>t.ex. hem, skola, media, social media</i>).</p> <p>Eleven övar sig att berätta om sina egna tankar och åsikter i olika kommunikationsmiljöer.</p> <p>Eleven övar att lyssna aktivt med hjälp av drama- och interaktions-övningar.</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot konstruktiv respons i olika kommunikationsmiljöer.</p>	K1 K2 K7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hän- syn till mottagarens be- hov och de egna språkva- rens betydelse vid kom- munikation i grupp	I1	<p>Eleven utvecklar förmåga att välja sätt att kommunicera enligt situ- ation.</p> <p>Elevens förmåga att vara artig och ta andra i beaktande i interakt- ion stärks.</p> <p>Eleven övar sig att beakta andras synpunkter kommunikation i grupp.</p> <p>Eleven tränar röst användning, att rikta sig till någon och att ta kon- takt i olika kommunikationssituationer.</p>	K1 K2 K3 K7
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kom- munikationssituationer, även genom drama	I1	<p>Eleven förbereder framträdanden ensam eller i grupp (<i>t.ex. uppträ- dande, vits eller dikt, boktips, drama, film, hörspele</i>).</p> <p>Eleven behandlar med hjälp av drama aktuella frågor, teman samt tankar och erfarenheter som väckts av litteraturen.</p> <p>Eleven planerar och förverkligar klassens och skolans kulturverk- samhet.</p>	K1 K2 K4 K7
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kom- munikationssituationer, även multimediala	I1	<p>Eleven övar sig att ta emot respons om sin egen verksamhet samt att ge konstruktiv respons åt andra.</p> <p>Eleven utvecklar en positiv bild av sig som kommunikatör i multi- mediala kommunikationssituationer.</p> <p>Eleven lär sig den elektroniska världens spelregler såsom integritet och upphovsrätt.</p>	K1 K2 K3 K4
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vi- dareutveckla sin grund- läggande läsfärdighet till ett flytande läsande, ut- veckla strategier för läs- förståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	<p>Eleven utvecklar helhetsmässigt en mekanisk och funktionell läs- förmåga; läshastighet, röst användning, val av lässtrategi enligt textgenre, inlevelse i läsningen.</p> <p>Eleven övar sig att mångsidigt använda olika strategier för att för- stå olika textgenerer.</p> <p>Eleven söker, prövar och använder de bäst lämpade arbetsätten och -redskapen för sin inläring och sitt arbete.</p> <p>Eleven övar sig att söka information från flera olika källor med hjälp av söktjänster.</p>	K1 K4 K5

M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	<p>Eleven breddar sin uppfattning om textgenrer och deras speciella egenskaper i olika kommunikationsmiljöer; berättelse, saga, dikt, serie, faktatext, nyhet, reklam.</p> <p>Eleven forskar och fördjupar sin förmåga att tolka texter ensam och tillsammans genom att fundera över och jämföra mångformade texter.</p> <p>Eleven breddar sitt ord- och begreppsförråd.</p> <p>Eleven lär sig att klassificera ord enligt betydelse och form (ordklasser).</p>	K1 K2 K4 K5
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	<p>Eleven övar informationsökning på ett mångsidigt sätt ur olika textsammanhang (<i>t.ex. medietexter, bilder, fakta- och läroböcker, tryckt och elektroniskt material</i>).</p> <p>Eleven övar strategier för informationsökning.</p> <p>Eleven övar sig att kritiskt bedöma informationskällornas tillförlitlighet.</p>	K1 K4 K5
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsoplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	I2	<p>Eleven läser och lyssnar till mångsidig skönlitteratur och facklitteratur för barn, som eleven valt själv eller tillsammans med andra.</p> <p>Eleven läser hela böcker.</p> <p>Eleven övar att diskutera och dela med sig av de tankar som läsoplevelsen gett på ett mångsidigt sätt (<i>t.ex. läsecirkel, läsdagbok, övningar för läsplom, integrerade övningar i konstämnen som diskussion i den sociala mediala miljön</i>).</p> <p>Eleven övar sig att använda tidigare inlärd begrepp i anslutning till litteratur och därtill begreppet händelsetid.</p>	K1 K4 K5
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	<p>Eleven funderar över texters och skrivandets betydelse för sig själv och sin omgivning.</p> <p>Eleven övar färdighet att förverkliga sig själv och att inverka på händelser med hjälp av skrivande.</p> <p>Eleven övar sig att för berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter använda typiska språkliga och textuella drag (bl.a. ordval och ordföljd).</p>	K1 K2 K4 K7
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	<p>Eleven producerar egna fiktiva och icke-fiktiva mångformiga texter utgående från egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsikter samt utgående från andras texter. Utöver de tidigare inlärd textgenrerna bekantar eleven sig med nyheter och bedömning.</p> <p>Eleven övar sig att skriva texter som behövs i studierna; skriva svar, anteckningar, sammanfattning och källangivelse.</p>	K1 K4 K5 K7

		<p>Eleven övar rubriksättning, uppbyggnad och styckeindelning av texten samt lär sig att använda dessa i sina texter.</p> <p>Eleven lär sig att använda ny teknologi och media i sina texter och publikationer.</p>	
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	<p>De tidigare inlärd grunderna för rättskrivning stärks; därtill inlärs kommatecken mellan huvudsats och bisats.</p> <p>Eleven bekantar sig med det skrivna språkets grundstruktur och använder det i sina texter; utöver det tidigare inlärd därtill bl.a. tidsformer i texten samt styckeindelning.</p> <p>Eleven övar att skriva ledigt för hand och övar färdighet att använda tangentbordet.</p>	K1 K4 K5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons, lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	<p>Eleven övar de olika skedena av en textproduktion; planering, indelning, granskning.</p> <p>Eleven producerar text ensam eller i grupp; utöver de tidigare textgenrerna t.ex. beskrivning och sammandrag.</p> <p>Eleven övar sig att granska och bedöma egna texter.</p> <p>Eleven ger och tar emot respons om texterna.</p> <p>Eleven lär sig användning av källor och att ange källor.</p> <p>Eleven övar sig att fungera etiskt på nätet och beaktar integritet och upphovsrätt.</p>	K2 K4 K5 K6
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	<p>Eleven undersöker språkets variationer i olika situationer och i olika ämnen (<i>t.ex. kommunikation i den närmaste kretsen, uträttande av offentliga ärenden, skillnad mellan tal- och skriftspråk</i>).</p> <p>Eleven övar sig att använda begrepp i anslutning till språket och dess struktur.</p> <p>Eleven funderar över språkliga val i vardagliga situationer.</p>	K1 K2 K4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	<p>Eleven läser mångsidigt skönlitteratur för barn.</p> <p>Eleven övar sig att diskutera sina erfarenheter och dela med sig av det lästa.</p> <p>Eleven övar sig att mångsidigt använda sig av bibliotekstjänster.</p>	K2 K4 K5 K7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och	I4	<p>Eleven bekantar sig med finlandssvenska folktraditioner (<i>t.ex. dikter, vitser</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med media- och kulturutbud riktade till barn.</p>	K2 K4 K6 K7

värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner		<p>Eleven berättar och delar med sig av intressanta media- och kulturutbud.</p> <p>Eleven planerar egna framföranden och utför dem.</p>	
---	--	---	--

Årskurs 5

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 5			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven i förstågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruktivt i olika kommunikationssituationer	I1	<p>Eleven övar att framföra sina egna tankar och åsikter med olika medel; samtal, tal, debatt, insändare, reklam och serier.</p> <p>Eleven övar att lyssna aktivt med hjälp av drama- och interaktionsövningar.</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot konstruktiv respons i olika kommunikationssituationer.</p>	K1 K2 K7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommunikation i grupp	I1	<p>Eleven utvecklar förmåga att välja sätt att kommunicera enligt situation.</p> <p>Artighet och förmåga att beakta andra i växelverkan befasts.</p> <p>Eleven övar sig att beakta andras synpunkter kommunikation i grupp.</p> <p>Eleven tränar röst användning, att rikta sig till någon och att ta kontakt i olika kommunikationssituationer.</p>	K1 K2 K3 K7
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommunikationssituationer, även genom drama	I1	<p>Eleven förbereder framträdande ensam och i grupp (<i>bl.a. föredrag, vits eller dikt, boktips skådespel, film, hörspel</i>).</p> <p>Med hjälp av drama behandlas aktuella ämnen, teman samt tankar och erfarenheter som väckts av litteratur.</p>	K1 K2 K4 K7

		Eleven planerar och förverkligar sin klass och sin skolas kulturverksamhet.	
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kommunikationssituationer, även multimediala	I1	Eleven övar att emot respons om sitt eget arbete och att ge konstruktiv respons. Eleven utvecklar en positiv bild av sig som kommunikatör i multimediala kommunikationssituationer. Eleven lär sig den elektroniska världens spelregler såsom integritet och upphovsrätt.	K1 K2 K3 K4
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vidareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	Eleven övar sig att självständigt välja lässtrategi utgående från textgenrer. Eleven granskar och bedömer sitt eget läsande under läsprocessen. Eleven söker, försöker och använder de bäst lämpade arbetsätten och -redskapen i sitt eget lärande. Eleven övar sig att söka kunskap från flera källor med hjälp av söktjänster. Eleven använder källor i produktionen av egna texter. Eleven övar sig att kritiskt bedöma information.	K1 K4 K5
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsförråd samt stödja tänkandet	I2	Eleven lär sig att känna igen och benämna speciella drag i skönlitterär text samt i fakta- och medietext. Eleven granskar mångsidigt olika textgenrer och tränar att beskriva, jämföra och reflektera över betydelser och hierarkier hos ord, synonymer, språkliga bilder, talesätt och begrepp. Elevens ord- och begreppsförråd breddas. Eleven funderar över och övar kasusformernas betydelse och användning; nominativ, genitiv. Eleven övar sig att använda och benämna verbets tidsformer.	K1 K2 K4 K5
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	I2	Eleven övar informationssökning på ett mångsidigt sätt från olika textsammanhang (<i>t.ex. medietexter, bilder, fakta- och läroböcker, tryckt och elektroniskt material</i>). Eleven övar strategier för informationssökning. Eleven övar att kritiskt bedöma informationskällornas tillförlitlighet.	K1 K4 K5
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse	I2	Eleven läser och lyssnar till mångsidig skön- eller facklitteratur för unga, som eleven själv eller tillsammans med andra valt (<i>t.ex. insändare, kolumn, artikel, blogg</i>).	K1 K4 K5

för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer		<p>Eleven övar sig att genom mångsidiga arbetsätt diskutera och dela med sig av tankar som läsupplevelsen har gett (<i>t.ex. läsekreter, läsdagbok, uppgift för läsdiplom, uppgifter som integreras i undervisningen i konstämnen, diskussion i social mediemiljö</i>).</p> <p>Eleven övar sig att använda tidigare inlärd begrepp inom litteraturen och därtill begrepp som berättare, ämne och tema.</p>	
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	I3	<p>Eleven funderar över texternas och skrivandets betydelse för sig själv och för omgivningen.</p> <p>Eleven övar sin färdighet att förverkliga sig själv och att påverka med hjälp av skrivandet.</p> <p>Eleven övar sig att hitta typiska språkliga och textuella drag (bl.a. ordval, uttryck och ordföljd) för berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter.</p>	K1 K2 K4 K7
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	I3	<p>Eleven producerar mångformade fiktiva och icke-fiktiva texter utgående från egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsikter samt utgående från andras texter. Utöver de tidigare inlärd textgenrerna bekantar sig eleven med insändare, reklam och skådespel.</p> <p>Eleven övar sig att skriva nödvändiga texter för studierna; anteckningar, definitioner och källförteckning.</p> <p>Eleven övar rubriksättning, uppbyggnad och styckeindelning, samt lär sig att använda dessa i egna texter.</p> <p>Eleven använder ny teknologi i producerandet av texter.</p>	K1 K4 K5 K7
M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	<p>Eleven lär sig rättskrivningens grunder flytande.</p> <p>Eleven bekantar sig med det skrivna språkets grundstrukturer och använder dem i sina texter; utöver de tidigare inlärd strukturerna bisatser: konjunktionssats, relativ sats, frågesats, satsernas satsdelar: subjekt, predikat och objekt.</p> <p>Elevens färdighet att skriva för hand och med tangentbord bekräftas.</p>	K1 K4 K5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons, lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	<p>Eleven lär sig de olika skedena i skrivandet; planering, uppdelning och bearbetning, granskning.</p> <p>Eleven producerar texter självständigt och i grupp; utöver de tidigare textgenrerna t.ex. definitioner och manus till ett teaterstycke.</p> <p>Eleven övar sig att granska och bedöma sina egna texter.</p> <p>Eleven ger och tar emot respons om texterna.</p> <p>Eleven lär sig att använda källor.</p>	K2 K4 K5 K6

		Eleven handleds att fungera etiskt på nätet beaktande integritet och upphovsrätt.	
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	Eleven sätter sig in i ordens och uttryckssättens betydelse i kommunikation. Eleven jämför svenska med andra språk som eleverna känner till. Eleven övar sig att använda begrepp i anslutning till språket och dess strukturer.	K1 K2 K4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är rikad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	Eleven läser mångsidig skönlitteratur för unga. Eleven övar sig att diskutera och dela med sig av sina erfarenheter. Eleven övar sig att aktivt och mångsidigt använda bibliotekets tjänster.	K2 K4 K5 K7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv medverka i kulturproduktioner	I4	Eleven bekantar sig med finlandssvensk folktradition. Eleven bekantar sig med media- och kulturutbud avsett för barn och unga. Eleven berättar om och delar med sig av tankar om intressanta media- och kulturutbud. Eleven övar planering av egna framträdanden.	K2 K4 K6 K7

Årskurs 6

MODERSMÅL OCH LITTERATUR

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
Att kommunicera			

M1 handleda eleven i för- mågan att uttrycka sin åsikt och delta konstruk- tivt i olika kommunika- tionssituationer	I1	<p>Eleven övar sig att uttrycka egna tankar och åsikter (<i>t.ex. tal, debatt, att skriva insändare, reklam, serie</i>).</p> <p>Eleven övar att lyssna aktivt med hjälp av drama- och interaktionsövningar.</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot konstruktiv respons i olika kommunikationsmiljöer.</p>	K 1 K 2 K 7
M2 stödja eleven att i sin kommunikation ta hänsyn till mottagarens behov och de egna språkvalens betydelse vid kommuni- kation i grupp	I1	<p>Eleven utvecklar förmåga att välja sätt att kommunicera enligt situation.</p> <p>Artighet och förmåga att beakta andra i växelverkan befasts.</p> <p>Eleven övar sig att beakta andras synpunkter kommunikation i grupp.</p> <p>Eleven tränar röst användning, att rikta sig till någon och att ta kontakt i olika kommunikationssituationer.</p>	K 1 K 2 K 3 K 7
M3 uppmuntra eleven att använda sin kreativitet och uttrycka sig mångsidigt i olika kommuni- kationssituationer, även genom drama	I1	<p>Eleven förbereder framträdanden självständigt eller i grupp (<i>t.ex. föredrag, vits eller dikt, boktips, skådespel, film, hörspel</i>).</p> <p>Eleven behandlar med hjälp av drama aktuella ämnen, teman samt tankar och erfarenheter som litteraturen väckt.</p> <p>Eleven planerar och förverkligar den egna klassens och skolans kulturverksamhet.</p> <p>Eleven planerar och genomför ett inlägg eller anförande.</p>	K 1 K 2 K 4 K 7
M4 sporra eleven att stärka sitt självförtroende som kommunikatör och viljan och förmågan att delta i olika typer av kom- munikations-situationer, även multimediala	I1	<p>Eleven tar emot respons om den egna verksamheten och ger konstruktiv respons åt andra.</p> <p>Eleven utvecklar en positiv bild av sig som kommunikatör i multimedial växelverkan.</p> <p>Eleven lär sig den elektroniska världens spelregler såsom integritet och upphovsrätt.</p>	K 1 K 2 K 3 K 4
Att tolka texter			
M5 stödja eleven i att vi- dareutveckla sin grundläggande läsfärdighet till ett flytande läsande, utveckla strategier för läsförståelse samt stödja eleven i att observera och utvärdera sitt eget läsande	I2	<p>Eleven övar sig att flytande läsa mångformade texter (<i>t.ex. tryckta och elektroniska samt lineära och icke-lineära texter</i>).</p> <p>Eleven övar sig att välja lässtrategi utgående från textgenren.</p> <p>Eleven granskar och bedömer sitt eget läsande under läsprocessen.</p> <p>Eleven söker, prövar och använder de bäst lämpade arbetsätten och -redskapen för sitt arbete.</p> <p>Eleven övar sig att söka information från flera olika källor med hjälp av söktjänster.</p> <p>Eleven använder källor i sin egen produktion.</p>	K 1 K 4 K 5

		Eleven övar sig att kritiskt bedöma information.	
M6 stödja eleven i att utveckla elevens färdighet att analysera, tolka och utvärdera texter av flera olika slag, bredda elevens ord- och begreppsfrörråd samt stödja tänkandet	12	Eleven övar sig i att känna igen språkliga och textuella drag hos berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter i olika kommunikationsmiljöer. Elevens ord- och begreppsfrörråd breddas. Klassificeringen av ord repeteras enligt betydelse och form (ordklasserna), verbens böjning samt böjning av nomen.	K 1 K 2 K 4 K 5
M7 handleda eleven i att söka information, använda många olika slag av informationskällor och bedöma informationens tillförlitlighet	12	Eleven övar insamling av information mångsidigt från olika textmiljöer (t.ex. medietexter, bilder, fakta- och läroböcker, tryckt- och elektroniskt material). Eleven övar strategier för informationsinsamling. Eleven övar sig att kritiskt bedöma informationskällornas tillförlitlighet.	K 1 K 4 K 5
M8 stödja eleven i att öka sin litteraturkunskap och att utveckla sitt intresse för barn- och ungdomslitteratur och medietexter samt ge möjlighet till positiva läsupplevelser som eleven kan dela med sig av bland annat i multimediala miljöer	12	Eleven läser och lyssnar på skön- och faktalitteratur avsedd för unga samt medietexter, som hen valt själv eller tillsammans med andra (t.ex. insändare, kolumn, artikel, blogg). Eleven övar sig att genom mångsidiga arbetsätt diskutera och dela med sig av tankar som läsupplevelsen har gett (t.ex. läsekrets, läsdagbok, uppgift för läsdiplom, uppgifter som integreras i undervisningen i konstämnen, diskussion i social mediemiljö). Eleven övar sig att använda centrala begrepp inom litteraturen.	K 1 K 4 K 5
Att producera texter			
M9 uppmuntra eleven att uttrycka upplevelser, tankar och åsikter och stärka elevens positiva bild av sig själv som textproducent	13	Eleven funderar över vilken betydelse texterna och skrivandet har för sig själv och för omgivningen. Eleven övar sin förmåga att förverkliga sig själv och påverka med hjälp av skrivandet. Eleven övar sig att använda typiska språkliga och textuella drag för texter som är berättande, beskrivande, informerande och argumenterande text (bl.a. ordval, uttryck och ordföljd).	K 1 K 2 K 4 K 7
M10 uppmuntra och handleda eleven i att återge och redogöra för sina tankar och att öva sig att producera berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter, även i multimediala lärmiljöer	13	Eleven producerar såväl fiktiva som icke-fiktiva mångformade texter utgående från egna erfarenheter, iakttagelser, tankar och åsikter samt från andras texter. Eleven övar sig att skriva texter som behövs i studierna; anteckningar, definitioner, sammanfattningar och källhänvisningar. Eleven övar rubriksättning, uppbyggnad och styckeindelning och lär sig att använda dem i sina egna texter. Eleven använder ny teknologi och media i produktionen och publiceringen av texter.	K 1 K 4 K 5 K 7

M11 stödja eleven att vidareutveckla sin förmåga att skriva flytande för hand och digitalt och stärka färdigheterna i rättstavning och de grundläggande strukturerna i skriftspråket	I3	I produktionen av texter använder eleven rättskrivningens grundregler och det skrivna språkets grundstruktur. Elevens färdighet att skriva flytande och tydligt för hand förstärks. Elevens färdigheter att använda tangentbordet utvecklas.	K 1 K 4 K 5
M12 sporra eleven att lära sig textproduktionsprocesser och förmåga att utvärdera sina egna texter, erbjuda möjligheter att ta emot och ge konstruktiv respons, lära eleven att ta hänsyn till textmottagaren och att tillämpa etiska regler, sekretess och normer för upphovsrätt på internet	I3	Eleven övar skrivandets grundfaser; planering, disposition och utformning av text samt granskning. Eleven producerar på ett mångsidigt sätt texter självständigt eller i grupp. Eleven övar sig att granska och bedöma egna texter. Eleven ger och tar emot respons om texterna. Eleven övar sig att använda källor och hänvisa till källor. Eleven handleds att agera etiskt på nätet med beaktande av integritet och upphovsrätt.	K 2 K 4 K 5 K 6
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M13 stödja eleven i att utveckla språklig medvetenhet, väcka elevens intresse för att undersöka språket och dess olika varianter samt ge eleven möjligheter att använda begrepp som beskriver språket och språkliga strukturer	I4	Eleven övar sig att iaktta och beskriva texternas språkliga drag. Eleven övar sig att använda inlärd begrepp i text och i tal.	K 1 K 2 K 4
M14 sporra eleven att vidga sin textvärld och läsa litteratur som är riktad till barn och unga och uppmuntra eleven att läsa och reflektera kring sina läsoplevelser samt att aktivt använda sig av bibliotek	I4	Eleven läser mångsidig skönlitteratur för unga. Eleven diskuterar och delar med sig av läserfarenheter. Eleven övar sig att aktivt och på ett mångsidigt sätt använda bibliotekets tjänster.	K 2 K 4 K 5 K 7
M15 stärka elevens språkliga och kulturella identitet(er), handleda eleven att lära känna och värdesätta olika kulturer och språk, väcka elevens intresse för de nordiska grannspråken och erbjuda eleven möjlighet att bekanta sig med ett mångsidigt medie- och kulturutbud och att själv	I4	Eleven bekantar sig med andra kulturer och språk och jämför svenska med drag i andra språk som är bekanta för eleverna. Eleven berättar och delar med sig av tankar kring intressanta media- och kulturutbud. Eleven planerar och framför egna uppträdanden.	K 2 K 4 K 6 K 7

MODERSMÅL FÖR ELEVER MED ANNAT MODERSMÅL

Med stöd av 12 § i lagen om grundläggande utbildning kan undervisning i modersmålet enligt utbildningsanordnarens utbud och vårdnadshavarens val ges förutom i finska, svenska, samiska, romani eller teckenspråk också i ett annat språk som är elevens modersmål. I det fallet undervisas nämnda modersmål enligt det timantal i modersmål och litteratur som fastställs i 8 § i statsrådets förordning 422/2012. Läroplanen utarbetas och den eftersträlvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur eller finska och litteratur. Utbildningsanordnaren eller skolan utarbetar en språkspecifik läroplan utgående från grunderna. Den språkspecifika läroplanen kan också utarbetas gemensamt av flera utbildningsanordnare. Läroplanen ska utarbetas med hänsyn till elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning omgivningen stödjer utvecklingen av elevens eget modersmål.

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

I lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är uppdraget, målen för lärmiljöer och arbetssätt, handledning, differentiering och stöd samt bedömning av lärandet de samma som i läroämnet modersmål och litteratur.

Lärokursens särskilda uppdrag

Enligt förordningen om timfördelning kan invandrare i stället för att följa lärokursen i modersmål och litteratur, som bestäms av skolans undervisningsspråk, helt eller delvis undervisas i svenska eller finska enligt en lärokurs som är speciellt inriktad för invandrare¹. Syftet med denna lärokurs är att stödja barnens och de ungas utveckling till fullvärdiga medlemmar i språkgemenskapen och ge dem språkliga förutsättningar för fortsatta studier. Undervisningen eftersträvar att utveckla elevernas multilitteracitet för att de ska kunna söka information och förstå, producera, bedöma och analysera olika slags talade och skrivna texter på svenska i daglig kommunikation, i skolarbetet och i samhället. Undervisningen ska stödja utvecklingen av de olika delområdena av språkkunskaperna samt språk som används inom olika kunskapsområden.

Det särskilda uppdraget i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att stödja utvecklingen av flerspråkighet hos eleverna samt väcka intresse och erbjuda redskap för att utveckla språkkunskaperna under hela livet. Undervisningen i svenska som andraspråk ska i samarbete med hemmen, undervisningen i det egna modersmålet och de övriga läroämnena hjälpa eleverna att bygga upp en språklig och kulturell identitet i ett mångkulturellt och -medialt samhälle.

Kunskaper i svenska stödjer integreringen i det finländska samhället. Utgångspunkten för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur är att utnyttja sådana textgenrer och språksituationer som är relevanta och viktiga för att eleven ska kunna undersöka och analysera språkets former, betydelser och användning. Språkkunskaperna ska utvecklas inom alla delområden: hörförståelse, tal, läsförståelse och skrivande. Förmågan att förstå och förmågan att producera ska utvecklas samtidigt. Elevernas språkkunskaper ska utvidgas från konkret vardagsspråk till ett språk som lämpar sig för abstrakt tänkande. Eleverna ska få färdigheter att ge språkligt uttryck åt iakttagelser och företeelser och sina personliga tankar, känslor och åsikter på ett för situationen lämpligt sätt. I undervisningen ska de språk som eleverna behärskar värdesättas och utnyttjas.

---

¹ Statsrådets förordning 422/2012

En elevs behov av lärokursen svenska som andraspråk och litteratur fastställs gemensamt av de lärare som undervisar eleven. Elevens vårdnadshavare fattar beslut om valet av lärokurs². Eftersom undervisningen ska ordnas enligt elevernas ålder och förutsättningar är det viktigt att valet av lärokurs gör det möjligt för eleven att få undervisning enligt den mest lämpliga lärokursen³. En elev kan studera enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur om elevens modersmål inte är svenska, finska eller samiska eller eleven i övrigt har en flerspråkig bakgrund. Då behovet av lärokursen kartläggs ska också följande eventualiteter tas i betraktande

- elevens baskunskaper i svenska är bristfälliga inom ett eller flera delområden av språkkunskaperna och räcker inte ännu till för att eleven ska kunna delta i den dagliga interaktionen och det dagliga skolarbetet som en jämlik medlem i skolgemenskapen, eller
- elevens kunskaper i svenska räcker inte ännu till för studier enligt lärokursen svenska och litteratur.

En elev som studerar enligt lärokursen svenska som andraspråk och litteratur får undervisning i svenska som andraspråk antingen helt eller delvis i stället för undervisning i svenska och litteratur. Undervisningen läggs upp utgående från elevens behov att lära sig och det skede av språkutvecklingen eleven befinner sig i. Om lärokursen svenska som andraspråk och litteratur valts för en elev ska elevens utveckling och prestationer bedömas enligt målen och kriterierna för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur oberoende av i vilken undervisningsgrupp undervisningen ordnas. Det är viktigt att eleven tar del av samma texter och textgenrer som de övriga eleverna i samma årskurs. Om en elev flyttat till Finland mitt i den grundläggande utbildningen är det viktigt att ta hänsyn till elevens språkkunskaper och tidigare kunskaper och färdigheter då målsättningarna och innehållet i undervisningen fastställs. Vid behov görs en plan för elevens lärande. Olika lärmiljöer som stödjer mångsidig utveckling av språkkunskaperna ska målinriktat användas i undervisningen, både i skolan och utanför skolan. Det är möjligt att övergå till att läsa svenska enligt lärokursen svenska och litteratur, om eleven har tillräckliga förutsättningar för att lära sig svenska enligt målsättningarna för den lärokursen.

I **årskurserna 3–6** är det särskilda målet att stödja utvecklingen av elevernas svenska språk samt att värna om att elevernas läs- och skrivfärdigheter vidareutvecklas och blir mångsidigare. Undervisningen ska beakta elevernas språkfärdigheter och styrkor. Då eleverna tolkar och producerar texter handleds de samtidigt i att observera språkliga drag och litterära medel. Repertoaren vidgas gradvis till längre texter och eleverna lär sig olika sätt att dela med sig av sina läsupplevelser.

Mål för undervisningen i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att kommunicera		
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	K1, K2, K4
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärens kommunikation och annan muntlig kommunikation	I1	K1, K2, K4
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	K2
Att tolka texter		

² Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 30 §

³ Lag om grundläggande utbildning 628/1998, 3 §

M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	I2	K1, K4
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	I2	K2, K4
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	I2	K1, K2, K4
Att producera texter		
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och digitalt, både individuellt och tillsammans med andra	I3	K1, K4, K5
M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion	I3	K1, K2, K4
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	I3	K1, K2, K4
Att förstå språk, litteratur och kultur		
M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	I4	K2, K4
M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare	I4	K2
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	I4	K2, K4
Att använda språket som stöd för allt lärande		
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	I5	K1, K2, K7
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	I5	K4, K7
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra	I5	K1, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för lärokursen svenska som andraspråk och litteratur i årskurs 3–6

Eleverna lär sig språk- och kommunikationsfärdigheter och utvecklar sin förmåga att arbeta med texter genom att använda språk i olika situationer och arbeta mångsidigt med språk. Innehållet i undervisningen väljs så att eleverna får möjlighet att vidga de färdigheter som har en anknytning till språk, litteratur och övrig kultur på ett mångsidigt sätt. Undervisningens innehåll ska stödja målsättningarna och utnyttja elevernas erfarenheter och lokala möjligheter. Innehållet ska formas till helheter för de olika årskurserna.

11 Att kommunicera: Eleverna övar tillsammans att berätta, uttrycka och beskriva åsikter utgående från olika ämnesområden och texter. Eleverna handleds att uttrycka sig mångsidigt och att utnyttja drama som ett arbetssätt. Eleverna undersöker och använder språket som en del av den dagliga verksamheten med fokus på situationsbundna fraser och uttryck, tidsuttryck i berättelser, modalitet, jämförande beskrivningar samt indirekt anföring och hur man hänvisar till någon annans tal. Eleverna ges träning i att uttala, lyssna och lära sig av det hörda. Eleverna deltar i att planera och genomföra den egna klassens och skolans interaktiva och kulturella verksamhet.

12 Att tolka texter: Eleverna tränar att läsa skönlitteratur och olika fakta- och medietexter flytande samt att utnyttja för situationen och ändamålet lämpliga lässtrategier. Undervisningen ska främja kännedomen om olika textgenrer och litterära grundbegrepp. Eleverna lär sig att känna igen språkliga och textuella drag i berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter. Eleverna övar sig att urskilja åsikter, värderingar och informationskällor i texter och att bedöma informationens tillförlitlighet. Eleverna övar att uppfatta delarna i en mening (sats, förhållandet mellan huvudord och bestämning, satsdel) som stöd för läsförståelsen. Eleverna klassificerar ord utgående från betydelse och form. Eleverna reflekterar över hur ordböjning påverkar betydelsen och lär sig hur man böjer verb i olika tidsformer. Eleverna tränar att beskriva, jämföra och reflektera över betydelser och hierarkier hos ord, synonymer, språkliga bilder, talesätt och begrepp. Eleverna ges också träning i att ge akt på hur person och tid uttrycks i en text. Ord- och begreppsförrådet vidgas.

13 Att producera texter: Eleverna tränar att skriva flytande, grunderna i att producera och behandla texter samt behärskning av språknormer. Eleverna tränar både individuellt och tillsammans med andra. Eleverna producerar för åldern lämpliga berättande, beskrivande, instruerande och enkla argumenterande texter och tränar samtidigt ordförråd, fraseologi och språkliga strukturer. Eleverna bekantar sig med skrivprocessens faser och bearbetar texter utifrån respons.

14 Att förstå språk, litteratur och kultur: Eleverna undersöker hur olika situationer och ämnen skapar variationer i språket genom att iaktta kommunikationssituationer i skolan och på fritiden samt hur variationer kommer till uttryck i olika typer av talade och skrivna texter. Eleverna reflekterar över betydelser hos ord, fraser och texter och bekantar sig samtidigt med olika sätt att klassificera dem. Eleverna bekantar sig med kännetecknen för svenskt tal- och skriftspråk. Eleverna lär sig centrala lagbundenheter i språket (ordklasser och satser, böjning av substantiv och verb, sammansättning och avledning) och olika sätt att skapa betydelser. Eleverna bekantar sig med skön- och faktalitteratur, filmer och medietexter riktade till barn och unga och stiftar samtidigt bekantskap med biblioteket som en resurs. Eleverna bekantar sig också med nya och gamla arter av olika kulturtraditioner som har anknytning till barnens och de ungas värld.

15 Att använda språket som stöd för allt lärande: Eleverna lär sig att dela upp läs-, skriv-, lyssnande- och talprocesser i mindre delar och att träna delfärdigheter samt olika skriv- och lyssnartekniker. Eleverna tränar att känna igen och använda viktiga begrepp och uttryck i olika läroämnen. I undervisningen används digitala verktyg för att lära eleverna att söka information inom olika kunskapsområden och för att eleverna ska lära sig utvärdera sitt lärande i förhållande till målen för undervisningen. Eleverna vägleds att handla etiskt med respekt för upphovsrätt och integritet. I undervisningen stärks elevernas förmåga att använda sitt eget modersmål som ett stöd för allt lärande.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i lärokursen svenska som andraspråk och litteratur

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	Kommunikativa färdigheter och uttrycksförmåga	Eleven deltar i olika kommunikationssituationer, utnyttjar sina språkkunskaper och kan diskutera och arbeta utgående från olika teman och texter.
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation och annan muntlig kommunikation	I1	Förmåga att förstå texter och interagera i kommunikationssituationer	Eleven förstår lärarens kommunikation och annat tal då en situation eller ett ämne är bekant eller då läraren ger handledning. Eleven kan agera ansikte mot ansikte i kommunikationssituationer.
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	Förmåga att använda olika uttryckssätt i kommunikationssituationer	Eleven uttrycker sig mångsidigt genom att använda olika uttryckssätt och kan ta hänsyn till sin samtalspart.
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	I2	Förmåga att läsa flytande samt förmåga att använda kunskaper om textgenrer i tolkningen av texter	Eleven läser olika texter flytande. Eleven känner igen en berättelse, en faktatext och en värderande text och tränar tillämpning av kunskap om genretypiska drag i tolkningen och bedömningen av texter.
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	I2	Förmåga att tolka texter	Eleven deltar i olika situationer där språk används och har en förmåga att tolka skrivna och talade texter.
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	I2	Hur ord- och begreppsrepertoaren vidgats samt förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser	Eleven har en relativt stor ord- och begreppsrepertoar och kan identifiera textbetydelser som kräver slutledning.
Att producera texter			
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som	I3	Förmåga att använda kunskaper om textgenrer i pro-	Eleven kan under handledning använda språk som kännetecknar berättande, beskrivande och enkla

behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både individuellt och tillsammans med andra		duktionen av texter, förmåga att skriva för hand och med tangentbord	argumenterande texter. Eleven kan skriva svenska för hand och har tillägnat sig färdigheter att skriva med hjälp av tangentbord.
M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan skriva hela texter och uppvisar kännedom om rättskrivning i sina texter. Eleven behärskar rubriksättning, styckeindelning och fäster uppmärksamhet vid ordval.
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	I3	Förmåga att bedöma texter och att ge och ta emot respons	Eleven kan bedöma sina egna texter, är medveten om styrkor och utvecklingsbehov i sitt skrivande och kan ge och ta emot respons.
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	I4	Förmåga att observera och jämföra olika drag i språk och språkbruk	Eleven känner igen lagbundenheter i språket och kan med hjälp av gängse begrepp beskriva hur språket varierar i olika situationer. Eleven kan ge exempel på språk och dialekter i sin omgivning.
M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsoplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare	I4	Kännedom om litteratur och kultur	Eleven läser barn- och ungdomslitteratur och kan delta i diskussioner om sina läsoplevelser och om övrig barn- och ungdomskultur.
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	I4	Förmåga att reflektera över kulturell mångfald	Eleven kan beskriva flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i sitt eget liv och i sin omgivning.

Att använda språket som stöd för allt lärande			
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	I5	Förmåga att ställa upp mål för lärandet	Eleven kan under handledning ställa upp mål för lärandet.
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	I5	Förmåga att observera språket i olika läroämnen	Eleven läser med hjälp av stöd texter eller delar av texter som används i olika läroämnen och kan beskriva hur de är uppbyggda.
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationsökning och för att kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra	I5	Förmåga att bygga upp en text och söka information	Eleven kan söka information om ett visst ämne och producera en strukturerad muntlig eller skriftlig presentation av ämnet självständigt eller i grupp. Eleven kan under handledning välja ett sätt att söka information som är lämpligt med tanke på sammanhanget och ämnet.

Årskurs 3

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 3			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	<p>Eleven utvidgar sitt ord-, begrepps- och uttrycksförråd.</p> <p>Eleven övar att beskriva och berätta om sina tankar och åsikter i olika situationer och motivera dem.</p> <p>Eleven övar kommunikationsfärdigheter: att skapa en diskussion och att föra diskussionen framåt i olika situationer.</p>	K1 K2 K4

M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lärarens kommunikation och annan muntlig kommunikation	I1	<p>Eleven övar att ta andra i beaktande i olika muntliga kommunikationssituationer (<i>t.ex. artighet, lämplig röst användning och att lyssna på andra</i>).</p> <p>Eleven övar att ta i beaktande hur det egna uttrycks sättet påverkar andra.</p> <p>Eleven övar sig att förstå och utnyttja olika metoder för kommunikation (<i>t.ex. vardaglig påverkan i skolan</i>).</p>	K1 K2 K4
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	<p>Eleven övar att uttrycka sig själv på olika sätt i olika situationer (<i>t.ex. icke-verbala uttrycks sätt och att beakta andra deltagare</i>).</p> <p>Eleven övar att uttrycka sig mångsidigt i grupp, parvis eller självständigt (<i>t.ex. genom att utnyttja drama som ett arbetssätt</i>).</p> <p>Eleven övar sig att planera och förverkliga olika typer av presentationer.</p>	K2
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	I2	Eleven tränar att läsa olika textgenrer flytande, identifiera dem samt förstå innehållet i dem och utvärdera informationens tillförlitlighet (<i>t.ex. skön- och facklitteratur, berättelse</i>) genom att använda mångsidiga arbetssätt.	K1 K4
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	I2	Eleven övar sig att på olika sätt tolka språk i skriven och talad form genom att använda olika strategier (<i>t.ex. ögna igenom, läsa bilder och bildtexter; uttryck, gester, ton och tonfall samt röststyrka</i>).	K2 K4
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	I2	<p>Eleven övar på olika sätt sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser.</p> <p>Eleven fortsätter att utvidga sitt ord-, begrepps- och uttrycksförråd.</p> <p>Eleven bekantar sig med klassificeringen av ord enligt deras betydelse (<i>t.ex. ordklasser</i>).</p>	K1 K2 K4
Att producera texter			

<p>M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både individuellt och tillsammans med andra</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven utvecklar rättskrivning av bokstäver och ord.</p> <p>Elevens förmåga att skriva för hand och färdigheter att använda tangentbord utvecklas.</p> <p>Eleverna övar att skriva olika enkla texter inom olika textgenrer självständigt, parvis och i grupp (<i>t.ex. berättande, beskrivande och instruerande textgenrer; att fortsätta en berättelse, vykort</i>).</p> <p>Eleverna övar att producera texter genom att utnyttja olika sinnen och mångsidig stimulans (<i>t.ex. musik, bilder, berättelser</i>).</p>	<p>K1 K4 K5</p>
<p>M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven övar sig att planera och producera mångsidiga texter självständigt, parvis och i grupp.</p> <p>Eleven bekantar sig med skrivprocessen; planering, skrivande, att ge och ta emot respons samt att skriva rent.</p> <p>Eleven övar det skrivna språkets drag och regler i de egna texterna; ordförråd, fraser, grammatiska strukturer, hela satser och rubriksättning.</p>	<p>K1 K2 K4</p>
<p>M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons</p>	<p>I3</p>	<p>Eleven övar att utvärdera och redigera de egna texterna utgående från självutvärdering (<i>t.ex. satsindelning, utöka mängden text</i>).</p> <p>Eleven läser och lyssnar på andra elevers texter och övar kamratbedömning samt att ge positiv respons i gruppen.</p> <p>Eleven övar att redigera texten utgående från responsen.</p>	<p>K1 K2 K4</p>
<p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p>			
<p>M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven granskar språkets variationer i olika situationer genom att läsa och lyssna på mångsidiga texter (<i>t.ex. språkbruk i skolan och på fritiden</i>).</p> <p>Eleven handleds att upptäcka skillnaden mellan talspråk och skriftspråk.</p> <p>Eleven reflekterar tillsammans med gruppen över ordens, uttryckens och texternas betydelser.</p> <p>Eleven bekantar sig med grunderna i språkkunskap (<i>t.ex. att för- ena ord till sammansatta ord samt verb, substantiv och adjektiv av ordklasserna</i>).</p>	<p>K2 K4</p>

		<p>Eleven observerar språkets centrala regelbundenheter (<i>t.ex. no-men-, verb- och satstyper eller genom modeller för analogi</i>).</p> <p>Eleven jämför svenskan med dragen i det egna modersmålet.</p>	
M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare	I4	<p>Eleven bekantar sig med biblioteket på ett guidat biblioteksbesök.</p> <p>Eleven övar att hitta lämplig läsning med beaktande av åldersstadium och egna intressen samt dela läsupplevelserna tillsammans med andra.</p> <p>Eleven bekantar sig med filmer, medietexter som lämpar sig för åldersstadiet samt folk- och modern tradition.</p>	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	I4	<p>Eleven bekantar sig med den finländska kulturen genom att delta i högtider och evenemang under året.</p> <p>Eleven bekantar sig mångsidigt med den egna skolan och internationalisering på hemmaplan i närområdet.</p> <p>Uppbyggandet av elevens språkliga och kulturella identitet stärks.</p>	K2 K4
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	I5	<p>Eleven övar att använda språkfärdigheter på ett mångsidigt sätt i vardagliga situationer samt i skolan.</p> <p>Språkets olika delområden stärks på ett mångsidigt sätt (<i>t.ex. genom att läsa, skriva, lyssna och tala</i>).</p> <p>Eleven övar att ställa upp mål för inläringen samt följa upp hur de förverkligas (<i>t.ex. hur regelbundet eleven gör läxor, hur aktivt eleven deltar i lektionen, hur eleven använder svenskan på fritiden, t.ex. att eleven läser svenskspråkig litteratur och följer med svenskspråkig media</i>).</p>	K1 K2 K7
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	I5	<p>Eleven övar sig att iaktta språkliga uttryckssätt i olika läroämnen.</p> <p>Eleven övar att förstå centrala begrepp i olika läroämnen samt tillägna sig dessa.</p>	K4 K7

M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra	I5	<p>Eleven övar att på olika sätt använda mångsidiga metoder för att samla in information samt kritiskt jämföra och utvärdera information och använda information på ett ansvarsfullt sätt.</p> <p>Eleven övar sig att utnyttja språkkunskap i sina studier.</p> <p>Eleven övar sig att vara självstyrande och kontinuerligt lära sig nya saker.</p>	K1 K6 K7
--	----	---	----------------

Årskurs 4

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 4			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	<p>Eleven utvidgar sitt ord-, begrepps- och uttrycksförråd.</p> <p>Eleven övar att beskriva och berätta om sina tankar och åsikter i olika situationer och motivera dem.</p> <p>Eleven övar kommunikationsfärdigheter, att skapa en diskussion och att föra diskussionen framåt i olika situationer.</p>	K1 K2 K4
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lära-rens kommunikation och annan muntlig kommunikation	I1	<p>Eleven övar att ta andra i beaktande i olika muntliga kommunikationssituationer (<i>t.ex. artighet, lämplig röst användning och att lyssna på andra</i>).</p> <p>Eleven övar att ta i beaktande effekterna av det egna uttryckssättet.</p> <p>Eleven övar sig att förstå och utnyttja olika metoder för kommunikation (<i>t.ex. vardaglig påverkan i skolan</i>).</p>	K1 K2 K4
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt	I1	Eleven övar att uttrycka sig själv på olika sätt i olika situationer (<i>t.ex. icke-verbala uttryckssätt och att beakta andra deltagare</i>).	K2

både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra		<p>Eleven övar att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt i grupp, parvis eller självständigt (<i>t.ex. genom att utnyttja drama som ett arbetsätt</i>).</p> <p>Eleven övar sig att planera och förverkliga olika typer av presentationer.</p>	
Att tolka texter			
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	I2	Eleven övar sig att genom att utnyttja mångsidiga arbetsätt läsa olika litterära genrer flytande, identifiera dem samt förstå innehållet i dem och utvärdera texternas pålitlighet som informationskälla (<i>t.ex. skön- och facklitteratur samt pjäser</i>).	K1 K4
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	I2	Eleven övar sig att på olika sätt tolka språk i skriven och talad form genom att använda olika strategier (<i>t.ex. ögna igenom, läsa bilder och bildtexter; uttryck, gester, ton och tonfall samt röststyrka</i>).	K2 K4
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	I2	<p>Eleven övar på olika sätt sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser (<i>t.ex. genom att reflektera över och jämföra läsuttåg samt dra slutsatser om texten</i>).</p> <p>Eleven fortsätter att utvidga sitt ord-, begrepps- och uttrycksförråd.</p> <p>Eleven övar att kategorisera ord enligt betydelse och form (<i>t.ex. ordklasser</i>).</p> <p>Eleven undersöker verbets former.</p>	K1 K2 K4
Att producera texter			
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både individuellt och tillsammans med andra	I3	<p>Eleven utvecklar rättskrivning av bokstäver och ord.</p> <p>Elevens förmåga att skriva för hand och färdigheter att använda tangentbord utvecklas.</p> <p>Eleverna övar att skriva olika enkla texter inom olika textgenrer självständigt, parvis och i grupp (<i>t.ex. berättande, beskrivande och instruerande textgenre; att fortsätta en berättelse, vykort</i>).</p>	K1 K4 K5

		Eleverna övar att producera texter genom att utnyttja olika sinnen och mångsidig stimulans (<i>t.ex. musik, bilder, berättelser</i>).	
M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion	I3	<p>Eleven övar sig att planera och producera mångsidiga texter självständigt, parvis och i grupp.</p> <p>Eleven fortsätter att bekanta sig med skrivprocessen; planering, skrivande, att ge och ta emot respons samt att skriva rent.</p> <p>Eleven övar det skrivna språkets drag och regler i de egna texterna (<i>t.ex. ordförråd, fraser, grammatiska strukturer, styckeindelning, rubriksättning</i>).</p>	K1 K2 K4
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	I3	<p>Eleven övar att utvärdera och redigera de egna texterna utgående från självutvärdering (<i>t.ex. styckeindelning</i>).</p> <p>Eleverna övar kamratbedömning parvis enligt tillsammans överenskomna kriterier (<i>t.ex. positiv respons, tilläggsfrågor</i>).</p> <p>Eleven övar att ta emot respons.</p> <p>Eleven övar att redigera texten utgående från responsen.</p>	K1 K2 K4
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	I4	<p>Eleven granskar språkets variationer i olika situationer genom att läsa och lyssna på mångsidiga texter (<i>t.ex. språkbruk i skolan och på fritiden</i>).</p> <p>Eleven övar att se skillnaden mellan talspråk och skriftspråk.</p> <p>Eleven reflekterar tillsammans med gruppen över ordens, uttryckens och texternas betydelser.</p> <p>Eleverna bekantar sig mera ingående med språkkunskap (<i>t.ex. sammansatt mening samt pronomen, räkneord och partiklar av ordklasserna</i>).</p> <p>Eleven observerar språkets centrala regelbundenheter (<i>t.ex. nomen-, verb- och satstyper eller genom modeller för analogi</i>).</p> <p>Eleven jämför det svenska språket med drag i elevens eget modersmål.</p>	K2 K4

M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare	I4	<p>Eleven bekantar sig med biblioteket och deltar i guidade biblioteksbesök.</p> <p>Eleven övar att hitta lämplig läsning med beaktande av åldersstadium och egna intressen samt dela läsupplevelserna tillsammans med andra.</p> <p>Eleven bekantar sig med filmer, medietexter som lämpar sig för åldersstadiet samt folk- och modern tradition.</p>	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	I4	<p>Eleven bekantar sig med den finländska kulturen genom att delta i högtider och evenemang under året.</p> <p>Eleven bekantar sig mångsidigt med den egna skolan och internationalisering på hemmaplan i närområdet.</p> <p>Uppbyggandet av elevens språkliga och kulturella identitet stärks.</p>	K2 K4
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	I5	<p>Eleven övar att använda sina språkfärdigheter på ett mångsidigt sätt i vardagliga situationer samt i skolan.</p> <p>Språkets olika delområden stärks på ett mångsidigt sätt (<i>t.ex. genom att läsa, skriva, lyssna och tala</i>).</p> <p>Eleven övar att ställa upp mål för inläringen samt följa upp hur de förverkligas (<i>t.ex. hur regelbundet läxor eleven gör läxor, hur aktivt eleven deltar i lektionen, hur eleven använder svenskan på fritiden, såsom att läsa svenskspråkig litteratur och följa svenskspråkig media</i>).</p>	K1 K2 K7
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	I5	<p>Eleven övar sig att iaktta språkliga uttryckssätt i olika läroämnen.</p> <p>Eleven övar att förstå centrala begrepp i olika läroämnen samt tillägna sig dessa.</p>	K4 K7
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att	I5	<p>Eleven övar att på olika sätt använda mångsidiga metoder för att samla in information samt kritiskt jämföra och utvärdera information och använda information på ett ansvarsfullt sätt.</p> <p>Eleven övar sig att utnyttja språkkunskap i sina studier.</p>	K1 K6 K7

kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra		Eleven övar sig att vara självstyrande och kontinuerligt lära sig nya saker.	
---	--	--	--

Årskurs 5

SVENSKA SOM ANDRASPRÅK OCH LITTERATUR

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 5			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	<p>Eleven utvidgar sitt ord-, begrepps- och uttrycksförråd.</p> <p>Eleven övar att beskriva och berätta om sina tankar och åsikter i olika situationer och motivera dem.</p> <p>Eleven övar kommunikationsfärdigheter, att skapa en diskussion och att föra diskussionen framåt i olika situationer.</p>	K1 K2 K4
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lära-rens kommunikation och annan muntlig kommunikation	I1	<p>Eleven övar att ta andra i beaktande i olika muntliga kommunikationssituationer (<i>t.ex. artighet, lämplig röst användning och att lyssna på andra</i>).</p> <p>Eleven övar att ta i beaktande effekterna av det egna uttryckssättet.</p> <p>Eleven övar sig att förstå och utnyttja olika metoder för kommunikation (<i>t.ex. påverkan genom medier</i>).</p>	K1 K2 K4
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	<p>Eleven övar att uttrycka sig själv på olika sätt i olika situationer (<i>t.ex. icke-verbala uttryckssätt och kreativitet i elevens sätt att uttrycka sig som en helhet</i>).</p> <p>Eleven övar att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt i grupp, parvis eller självständigt (<i>t.ex. genom att utnyttja drama som ett arbets-sätt</i>).</p> <p>Eleven övar sig att planera och förverkliga olika typer av presentationer (<i>t.ex. föredrag med drama eller fakta som grund</i>).</p>	K2

Att tolka texter			
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	I2	Eleven övar sig att genom att utnyttja mångsidiga arbetsätt läsa olika litterära genrer flytande, identifiera dem samt förstå innehållet i dem och utvärdera texternas pålitlighet som informationskälla (<i>t.ex. skön- och facklitteratur samt text vars syfte är att påverka</i>).	K1 K4
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	I2	Eleven övar sig att på olika sätt tolka språk i skriven och talad form genom att använda olika strategier (<i>t.ex. begreppskarta, uttryck, gester, ton och tonfall, röststyrka samt ironi</i>).	K2 K4
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	I2	Eleven övar på olika sätt sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser (<i>t.ex. att granska och förklara hierarkier hos synonymer, bildliga uttryck, uttryckssätt och begrepp</i>). Eleven fortsätter att utvidga sitt ord-, begrepps- och uttrycksförråd. Eleven funderar och övar kasusformernas betydelse och användning. Eleven övar att använda och namnge verbens tidsformer.	K1 K2 K4
Att producera texter			
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både individuellt och tillsammans med andra	I3	Eleven utvecklar rättskrivning av bokstäver och ord. Elevens förmåga att skriva för hand och färdigheter att använda tangentbord utvecklas. Eleverna övar att skriva olika enkla texter inom olika textgenrer självständigt, parvis och i grupp (<i>t.ex. berättande, beskrivande och instruerande texter; att fortsätta en berättelse, vykort</i>). Eleverna övar att producera texter genom att utnyttja olika sinnen och mångsidig stimulans (<i>t.ex. musik, bilder, berättelser</i>).	K1 K4 K5

M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion	I3	<p>Eleven övar sig att planera och producera mångsidiga längre och mer krävande texter självständigt, parvis och i grupp.</p> <p>Eleven utvecklar sin planering av skrivprocessen (<i>t.ex. begreppskarta</i>).</p> <p>Eleven övar det skrivna språkets drag och regler i de egna texterna (<i>t.ex. ordförråd, fraser, grammatiska strukturer, mening, styckeindelning, rubriksättning</i>).</p>	K1 K2 K4
M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons	I3	<p>Eleven övar att utvärdera och redigera de egna texterna utgående från självutvärdering (<i>t.ex. logiskt framskridande</i>).</p> <p>Eleven övar kamratbedömning ur olika synvinklar (<i>t.ex. positiv respons och förbättringsförslag</i>).</p> <p>Eleven övar att ta emot respons.</p> <p>Eleven övar att redigera texten utgående från responsen.</p>	K1 K2 K4
Att förstå språk, litteratur och kultur			
M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk	I4	<p>Eleven granskar ordens och uttryckssättens betydelse i kommunikationen genom att läsa och lyssna texter på ett mångsidigt sätt (<i>t.ex. vardagskommunikation och offentliga tjänster</i>).</p> <p>Eleven övar att se skillnaden mellan talspråk och skriftspråk.</p> <p>Eleven reflekterar tillsammans med gruppen över ordens, uttryckens och texternas betydelser.</p> <p>Eleven utökar sin kunskap om språkkunskap (<i>t.ex. huvud- och bisats, de viktigaste satsdelarna, adverb av ordklasserna</i>).</p> <p>Eleven observerar språkets centrala regelbundenheter (<i>t.ex. nomen-, verb- och satstyper eller genom modeller för analogi</i>).</p> <p>Eleven jämför svenska språket med drag i andra för eleven bekanta språk (<i>t.ex. verbets personböjning</i>).</p>	K2 K4
M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och	I4	<p>Eleven bekantar sig med biblioteket och deltar i guidade biblioteksbesök.</p> <p>Eleven övar att hitta lämplig läsning med beaktande av åldersstadium och egna intressen samt dela läsoplevelsorna tillsammans med andra.</p>	K2

att dela med sig av sina läsoplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare		Eleven bekantar sig med filmer, medietexter som lämpar sig för åldersstadiet samt folk- och modern tradition.	
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	I4	Eleven bekantar sig med den finländska kulturen genom att delta i högtider och evenemang under året. Eleven bekantar sig mångsidigt med den egna skolan och internationalisering på hemmaplan i närområdet. Uppbyggandet av elevens språkliga och kulturella identitet stärks.	K2 K4
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	I5	Eleven övar att använda sina språkfärdigheter på ett mångsidigt sätt i vardagliga situationer samt i skolan. Språkets olika delområden stärks på ett mångsidigt sätt (<i>t.ex. genom att läsa, skriva, lyssna och tala</i>). Eleven övar att ställa upp mål för inläringen samt följa upp hur de förverkligas (<i>t.ex. hur regelbundet läxor eleven gör läxor, hur aktivt eleven deltar i lektionen, hur eleven använder svenskan på fritiden, såsom att läsa svenskspråkig litteratur och följa svenskspråkig media</i>).	K1 K2 K7
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	I5	Eleven övar sig att iaktta språkliga uttryckssätt i olika läroämnen. Eleven övar att förstå centrala begrepp i olika läroämnen samt tillägna sig dessa.	K4 K7
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra	I5	Eleven övar att på olika sätt använda mångsidiga metoder för att samla in information samt kritiskt jämföra och utvärdera information och använda information på ett ansvarsfullt sätt. Eleven övar sig att utnyttja språkkunskap i sina studier. Eleven övar sig att vara självstyrande och kontinuerligt lära sig nya saker.	K1 K6 K7

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 6			
Att kommunicera			
M1 handleda eleven att stärka sin uttrycksförmåga och förmåga att uttrycka sina åsikter samt lära eleven att agera konstruktivt i kommunikationssituationer i skolan och i vardagen	I1	<p>Eleven utvidgar sitt ord-, begrepps- och uttrycksförråd.</p> <p>Eleven övar att beskriva och berätta om sina tankar och åsikter i olika situationer och motivera dem.</p> <p>Eleven övar kommunikationsfärdigheter, att skapa en diskussion och att föra diskussionen framåt i olika situationer.</p>	K1 K2 K4
M2 motivera eleven att stärka förmågan att kommunicera öga mot öga samt färdigheterna att lyssna på och förstå lära-rens kommunikation och annan muntlig kommunikation	I1	<p>Eleven övar att ta andra i beaktande i olika muntliga kommunikationssituationer (<i>t.ex. artighet, lämplig röst användning och att lyssna på andra</i>).</p> <p>Eleven övar att ta i beaktande effekterna av det egna uttryckssättet.</p> <p>Eleven övar sig att förstå och utnyttja olika metoder för kommunikation (<i>t.ex. påverkan genom medier</i>).</p>	K1 K2 K4
M3 handleda eleven att uttrycka sig mångsidigt både verbalt och icke-verbalt, att utnyttja sin kreativitet och att ta hänsyn till andra	I1	<p>Eleven övar att uttrycka sig själv på olika sätt i olika situationer (<i>t.ex. icke-verbala uttryckssätt och kreativitet i elevens sätt att uttrycka sig som en helhet</i>).</p> <p>Eleven övar att uttrycka sig på ett mångsidigt sätt i grupp, parvis eller självständigt (<i>t.ex. genom att utnyttja drama som ett arbets-sätt</i>).</p> <p>Eleven övar sig att planera och förverkliga olika typer av presentationer (<i>t.ex. föredrag med drama eller fakta som grund</i>).</p> <p>Eleven övar att planera och förverkliga ett eget muntligt föredrag.</p>	K2

Att tolka texter			
M4 handleda eleven att utveckla en flytande läsförmåga samt att använda kunskap om textgenrer i textanalys och i bedömningen av informationens tillförlitlighet, både på egen hand och tillsammans med andra	12	Eleven övar sig att genom att utnyttja mångsidiga arbetsätt läsa olika litterära genrer flytande, identifiera dem samt förstå innehållet i dem och utvärdera texternas pålitlighet som informationskälla (t.ex. skön- och facklitteratur; reklam och debattartikel).	K1 K4
M5 uppmuntra eleven att utveckla sin förmåga att tolka skrivna och talade texter genom att utnyttja lässtrategier ändamålsenligt i olika situationer	12	Eleven övar sig att på olika sätt tolka språk i skriven och talad form genom att använda olika strategier (t.ex. begreppskarta, sammanfattning, bildligt uttryck; uttryck, gester, ton och tonfall, röststyrka, ironi).	K2 K4
M6 handleda eleven att utveckla sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser samt att vidga repertoaren av ord och begrepp	12	Eleven fördjupar sin förmåga att dra slutsatser om en texts betydelser (t.ex. genom att granska och förklara betydelser och hierarkier hos ord, synonymer, språkliga bilder, talesätt och begrepp). Eleven fortsätter att utvidga sitt ord-, begrepps- och uttrycksförråd. Eleven repeterar kategoriseringen av ord enligt betydelse och form (t.ex. ordklasser), verbens böjning i tidsform och böjning av nomen i kasus.	K1 K2 K4
Att producera texter			
M7 motivera eleven att utveckla förmågan att producera olika slags texter som behövs i vardagen och i skolan för hand och med tangentbord, både individuellt och tillsammans med andra	13	Eleven utvecklar rättskrivning av bokstäver och ord. Elevens förmåga att skriva för hand och med tangentbord utvecklas. Eleverna övar att skriva mer omfattande och mångsidiga texter inom olika textgenrer självständigt, parvis och i grupp (t.ex. berättande, beskrivande, instruerande och argumenterande texter; sammanfattning). Eleverna övar att producera texter genom att utnyttja olika sinnen och mångsidig stimulans (t.ex. musik, bilder, tidskrifter).	K1 K4 K5

<p>M8 hjälpa eleven att fördjupa förmågan att planera och producera texter både självständigt och tillsammans med andra samt att lära eleven att göra mångsidigt bruk av ord och strukturer som behövs vid textproduktion</p>	<p>13</p>	<p>Eleven övar sig att planera och producera mångsidiga, flytande, längre och mer krävande texter självständigt, parvis och i grupp.</p> <p>Eleven utvecklar sin planering av skrivprocessen (<i>t.ex. begreppskarta</i>).</p> <p>Eleven övar det skrivna språkets drag och regler i de egna texterna (<i>t.ex. ordförråd, fraser, grammatiska strukturer, mening, styckeindelning, rubriksättning</i>).</p>	<p>K1 K2 K4</p>
<p>M9 handleda eleven att analysera och bedöma egna texter samt att utveckla färdigheterna att ge och ta emot respons</p>	<p>13</p>	<p>Eleven övar att utvärdera och redigera de egna texterna utgående från självutvärdering (<i>t.ex. konsekvens i innehållet</i>).</p> <p>Eleven övar och fördjupar kamratbedömning ur olika synvinklar (<i>t.ex. förbättrings- och ändringsförslag</i>).</p> <p>Eleven övar att ta emot respons.</p> <p>Eleven övar att redigera texten utgående från responsen.</p>	<p>K1 K2 K4</p>
<p>Att förstå språk, litteratur och kultur</p>			
<p>M10 handleda eleven att stärka sin språkmedvetenhet och att iaktta situationsbundna variationer i språkbruket, egenskaper hos olika språk och lagbundenheter i svenskt tal- och skriftspråk</p>	<p>14</p>	<p>Eleven övar att göra observationer om mångsidiga situationer för språkbruk och beskriva dem.</p> <p>Eleven övar att se skillnaden mellan talspråk och skriftspråk.</p> <p>Eleven reflekterar över ord, uttryck och texters betydelser i grupp, i par och självständigt.</p> <p>Eleven fördjupar sin kunskap om språkkunskap (<i>t.ex. härledning av ord, kasusformer, satsens huvuddelar</i>).</p> <p>Eleven observerar språkets centrala regelbundenheter (<i>t.ex. nomen-, verb- och satstyper eller genom modeller för analogi</i>).</p> <p>Eleven jämför svenska språket med drag i andra för eleven bekanta språk (<i>t.ex. kasusformer</i>).</p>	<p>K2 K4</p>

M11 motivera eleven att mångsidigt stifta bekantskap med litteratur och kultur, att uppmuntra eleven att läsa litteratur skriven för barn och unga och att dela med sig av sina läsupplevelser och att bli en aktiv biblioteksanvändare	14	<p>Eleven bekantar sig med biblioteket och deltar i guidade biblioteksbesök.</p> <p>Eleven övar att hitta lämplig läsning med beaktande av åldersstadium och egna intressen samt dela läsupplevelserna tillsammans med andra.</p> <p>Eleven bekantar sig med filmer, medietexter som lämpar sig för åldersstadiet samt folk- och modern tradition.</p>	K2
Att använda språket som stöd för allt lärande			
M12 handleda eleven att lägga märke till den kulturella mångfalden i skolan och i den övriga omgivningen, stödja elevens flerspråkiga och multikulturella identitet samt uppmuntra eleven att utnyttja och utveckla sin språkrepertoar	14	<p>Eleven bekantar sig med den finländska kulturen genom att delta i högtider och evenemang under året.</p> <p>Eleven bekantar sig mångsidigt med internationalitet på hemmaplan i skolan och skolans närområde.</p> <p>Uppbyggandet av elevens språkliga och kulturella identitet stärks.</p>	K2 K4
M13 motivera eleven att stärka en positiv uppfattning om sig själv och sitt sätt att använda och lära sig språk samt uppmuntra eleven att ställa upp mål för lärandet	15	<p>Eleven övar att använda sina språkfärdigheter på ett mångsidigt sätt i vardagliga situationer samt i skolan.</p> <p>Språkets olika delområden stärks på ett mångsidigt sätt (<i>t.ex. genom att läsa, skriva, lyssna och tala</i>).</p> <p>Eleven övar att ställa upp mål för inläringen samt följa upp hur de förverkligas (<i>t.ex. hur regelbundet läxor eleven gör läxor, hur aktivt eleven deltar i lektionen, hur eleven använder svenskan på fritiden, såsom att läsa svenskspråkig litteratur och följa svenskspråkig media</i>).</p>	K1 K2 K7
M14 handleda eleven att lägga märke till hur språk används i olika läroämnen	15	<p>Eleven övar sig att iaktta språkliga uttryckssätt i olika läroämnen.</p> <p>Eleven övar att förstå centrala begrepp i olika läroämnen samt tillägna sig dessa.</p>	K4 K7
M15 uppmuntra eleven att utveckla kunskaper och språkliga medel för självstyrt arbete, informationssökning och för att	15	<p>Eleven övar att på olika sätt använda mångsidiga metoder för informationsinsamling samt kritiskt jämföra och utvärdera information och använda information på ett ansvarsfullt sätt.</p> <p>Eleven övar sig att utnyttja språkkunskap i sina studier.</p>	K1 K6 K7

kunna strukturera information självständigt och tillsammans med andra	Eleven övar sig att vara självstyrande och kontinuerligt lära sig nya saker.
---	--

SVENSKA FÖR TECKENSPRÅKIGA

Lärokursen svenska för teckenspråkiga är avsedd för elever som studerar teckenspråk och litteratur i svenska skolor. Målet för undervisningen är att stödja eleverna att utveckla en högklassig tvåspråkighet och ge dem förutsättningar att uppnå sådan språkkunskap i bägge språken som förutsätts för fortsatta studier och för att fungera som jämbördiga medlemmar i den svenska och den teckenspråkiga gemenskapen. Den lokala läroplanen utarbetas och den eftersträfvade nivån för undervisningen fastställs utgående från lärokursen svenska och litteratur och/eller svenska som andraspråk och litteratur. Eleven bedöms också enligt den lärokurs som utgör grund för lärokursen svenska för teckenspråkiga. Läroplanen utarbetas med beaktande av elevernas språkliga och kulturella bakgrund samt i vilken omfattning familjen och den övriga omgivningen stödjer utvecklingen av elevens kunskaper i svenska.

14.4.2 DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Den språkliga utvecklingen startar vid födseln och fortsätter livet ut. Individen tillägnar sig sin kompetens i flera språk i hemmet, i skolan och under fritiden. Den språkliga kompetensen består av kompetens i modersmålen, i andra språk och i olika dialektala varianter, på olika nivåer. Utgångspunkten för skolans språkundervisning är att språket används i olika situationer och sammanhang. Språkundervisningen ska stärka elevernas språkliga medvetenhet och stödja språkbruk på olika språk parallellt. Den ska även bidra till att eleverna utvecklar kompetens i multilitteracitet. Eleverna ska lära sig att analysera texter och kommunikationsformer på olika språk och använda språkvetenskapliga begrepp vid tolkning av texter och använda sig av olika sätt att lära sig språk. De ska också uppmuntras att lära sig språk på flera olika sätt och att använda sin kompetens i olika språk som stöd för allt lärande i alla läroämnen. Eleverna ska få handledning i att läsa texter på lämplig nivå på olika språk och att i sina studier söka information och kunskap på olika språk.

Eleverna ska vägledas att se och förstå sin egen och andras mångfasetterade språkliga och kulturella identitet. Även betydelsen av minoritetsspråken och de utrotningshotade språken ska behandlas i undervisningen och den ska stödja elevens flerspråkighet genom att inkludera elevens alla språk, även de som används på fritiden. Undervisningen ska stärka elevens tro på den egna förmågan att lära sig språk och uppmuntra till att modigt använda nya språk, även på grundläggande nivå. Utgångspunkten för all språkpedagogisk verksamhet är att flera olika läroämnen samarbetar.

LÄROKURSER I DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET OCH FRÄMMANDE SPRÅK

Elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa ska det ena vara det andra inhemska språket (finska eller svenska) och det andra något främmande språk eller samiska. Långa lärokurser innebär A-lärokurser samt modersmålsinriktade lärokurser i finska och svenska. B1-lärokurserna är medellånga lärokurser. Dessutom kan utbildningsanordnaren erbjuda olika långa lärokurser i andra språk som valfria och frivilliga språkstudier.

För läroämnet det andra inhemska språket har det inom dessa grunder fastställts sex lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i finska och svenska och i modersmålsinriktad finska och svenska samt medellång lärokurs (B1-lärokurs) i finska och svenska.

I läroämnet främmande språk har det fastställts sju olika lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i engelska, i annat främmande språk och i samiska, medellång lärokurs (B1-lärokurs) i främmande språk samt kort lärokurs (B2-lärokurs) i främmande språk, samiska och latin.

Beskrivningar av lärokursen i främmande språk kan tillämpas på alla språk som inte har språkspecifik lärokursbeskrivning. På basis av grunderna låter utbildningsanordnaren utarbeta språkspecifika tillämpningar. För engelska språket utarbetas endast A-lärokurs. Vid behov kan man lokalt utarbeta en lärokursbeskrivning för engelska som B1- eller B2-språk genom att använda lärokurserna B1 och B2 för främmande språk som modell. Den kunskapsnivå för växande språkkunskap som fastställs i grunderna lämpar sig för europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar.

DET ANDRA INHEMSKA SPRÅKET FINSKA/SVENSKA

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Undervisningen i det andra inhemska språket är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska språkmiljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Studierna i det andra inhemska språket ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska också ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med finskspråkiga elever och grupper. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

FINSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	K1, K4
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	K4, K5
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	K5, K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	K2, K4, K5, K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	K2, K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	K2, K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med talad finska i klassen, skolan eller omgivningen. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att lyssna på olika former av talad finska och bekanta sig med olika former av skriven finska. Att diskutera och fundera över hur man kan kommunicera om man endast har ringa kunskaper i ett språk. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att vägleda eleven att lägga märke till finskan runt omkring sig. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, som t.ex. att använda nya ord och strukturer i olika egna sammanhang, att öva sig i studieteknik och att lära sig härleda ords betydelse ur en kontext. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att erbjuda eleven möjlighet att öva sig i att använda finska också i språkligt mer krävande situationer. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant som möjligt för eleverna. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till finskan och dess kulturella mångfald i omgivningen, väcka intresse för finska och motivera hen att värdesätta svenskans och finskans ställning som nationalspråk	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan nämna orsaker till varför man talar svenska och finska i Finland.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	Förmåga att iaktta finska språket i omgivningen	Eleven kan beskriva i vilka sammanhang man kan läsa och höra finska.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A2.1
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A2.1
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.3
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	Förmåga att producera texter	Eleven behärskar en begränsad mängd korta, inövade uttryck, det mest centrala ordförrådet och grundläggande satsstrukturer. Kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om vardagliga och för hen viktiga saker samt skriva enkla meddelanden. Uttalar inövade uttryck begripligt.

Årskurs 3

A-LÄROKURS I FINSKA

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 3			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Eleven bekantar sig med den språkliga miljön och kan nämna orsaker till varför man talar finska och svenska i Finland.	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	Eleven övar sig i att reflektera över sina egna erfarenheter som en del av självbedömningen.	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Eleven övar sig i att uppfatta likheter och olikheter i t.ex. ordförråd och betydelser mellan finskan och svenskan eller andra språk.	K1 K4
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	Eleven bekantar sig med sammanhang där man kan läsa och höra finska.	
Färdigheter för språkstudier			K4 K5
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar	I2	Eleven görs uppmärksam på målen för undervisningen och får delta i planeringen och genomförandet av gemensamma arbetsuppgifter. Eleverna lär sig att ge och ta emot respons.	

eleverna att lära sig och lära av varandra			
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	12	<p>Eleven ställer upp mål för sina studier i finska, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg.</p> <p>Eleven utvecklar och utvärderar sina kunskaper för att hitta välfungerande studiemetoder utgående från sina egna förutsättningar.</p>	K1 K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	13	<p>Eleven övar sig i att delta i en konversation.</p> <p>Eleven tränar på att uttrycka sig i bekanta och vardagliga situationer främst muntligt och med hjälp av olika medier.</p>	K5 K6
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	13	Eleven övar sig i att uttrycka sig muntligt (<i>t.ex. genom olika lekar, sånger och dramatisering</i>).	K2 K4 K5 K7
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	13	Eleven övar sig att använda de oftast förekommande artiga hälsnings- och tilltalsfraserna.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	14	<p>Innehållet väljs med beaktande av elevens dagliga omgivning och intressen (<i>t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen</i>). Teman väljs också tillsammans.</p> <p>Eleven får läsa olika typer av texter (<i>t.ex. kortare berättelser, sångtexter, rim och ramsor</i>).</p>	K2 K4

Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I4	<p>Eleven producerar texter utgående från sin dagliga omgivning (<i>t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen</i>). Teman väljs också tillsammans.</p> <p>Eleven lär sig ordförråd och strukturer utgående från aktuella texter (<i>t.ex. enkla kasus och enkel verbböjning</i>).</p>	K4

Årskurs 4

A-LÄROKURS I FINSKA

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 4			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Eleven lägger märke till den språkliga miljön och kan nämna orsaker till varför man talar finska och svenska i Finland.	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden	I1	Eleven övar sig i att reflektera över sina egna erfarenheter som en del av självbedömningen.	K2

i världen samt att bemöta människor fördomsfritt			
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Eleven övar sig i att uppfatta likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och svenskan eller andra språk. Eleven börjar märka skillnader mellan skriftspråk och talspråk.	K1 K4
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	Eleven bekantar sig med sammanhang där man kan läsa och höra finska.	
Färdigheter för språkstudier			K4 K5
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Eleven känner till målen för undervisningen och får delta i planeringen och genomförandet av gemensamma arbetsuppgifter. Eleverna lär sig att ge och ta emot kamratbedömning.	
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	Eleven ställer upp mål för sina studier i finska, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg. Eleven utvecklar och utvärderar sina kunskaper för att hitta välfungerande studiemetoder utgående från sina egna förutsättningar.	K1 K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven övar sig i att delta i en konversation. Eleven tränar på att uttrycka sig i bekanta och vardagliga situationer både muntligt och skriftligt med hjälp av olika medier.	K5 K6

M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven övar sig i att uttrycka sig muntligt på olika sätt (<i>t.ex. genom lekar, sånger och dramatisering</i>).	K2 K4 K5 K7
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven övar sig att använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt att be om hjälp.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I4	Innehållet väljs med beaktande av elevens dagliga omgivning och intressen (<i>t.ex. restaurangbesök och resor</i>). Teman väljs också tillsammans. Eleven får läsa olika typer av texter (<i>t.ex. berättelser, dialoger, reklam och dikter</i>).	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I4	Eleven producerar texter utgående från sina intressen och aktuella händelser. Teman väljs också tillsammans. Eleven lär sig ordförråd och strukturer utgående från aktuella texter (<i>t.ex. enkla former av inre och yttre lokalkasus och tre temaformer av nomen</i>).	K4

Årskurs 5

A-LÄROKURS I FINSKA

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 5			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Eleven lägger märke till den språkliga miljön och kan nämna orsaker till varför man talar finska och svenska i Finland.	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	Eleven övar sig i att reflektera över sina egna erfarenheter som en del av självbedömningen.	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Eleven övar sig i att uppfatta likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och svenskan eller andra språk. Eleven märker skillnader mellan skriftspråk och talspråk.	K1 K4
M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	Eleven blir medveten om sammanhang där man kan läsa och höra finska.	
Färdigheter för språkstudier			K4 K5
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Eleven känner till målen för undervisningen och deltar i planeringen och genomförandet av gemensamma arbetsuppgifter. Eleverna ger och tar emot respons.	
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också	I2	Eleven ställer upp mål för sina studier i finska, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg.	K1 K7

med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en		Eleven utvecklar och utvärderar sina kunskaper för att hitta välfungerande studiemetoder utgående från sina egna förutsättningar.	
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven övar sig i att delta i en konversation. Eleven tränar på att uttrycka sig i bekanta och vardagliga situationer både muntligt och skriftligt med hjälp av olika medier.	K5 K6
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven övar sig i att variera sitt språk och hitta nya sätt att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer (<i>t.ex. genom lekar, sånger och dramatisering</i>).	K2 K4 K5 K7
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	Eleven övar sig att använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna. (<i>t.ex. önskemål, invitationer, förslag och ursäkter.</i>)	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I4	Innehållet väljs med beaktande av elevens dagliga omgivning och intressen (<i>t.ex. butiksbesök väder, natur och media</i>). Teman väljs också tillsammans. Eleven får läsa olika typer av texter (<i>t.ex. längre berättelser, serier och tidningstexter</i>).	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid	I4	Eleven producerar texter utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Teman väljs också tillsammans. Eleven lär sig ordförråd och strukturer utgående från aktuella texter (<i>t.ex. olika tidsformer</i>).	K4

uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll			
--	--	--	--

Årskurs 6

A-LÄROKURS I FINSKA

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 6			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Eleven lägger märke till den språkliga miljön och kan nämna orsaker till varför man talar finska och svenska i Finland.	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	Eleven reflekterar över sina egna erfarenheter som en del av självbedömningen.	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	Eleven ser likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och svenskan eller andra språk. Eleven ser skillnader mellan skriftspråk och talspråk.	K1 K4

M4 handleda eleven att hitta finskspråkigt material	I1	Eleven är medveten om sammanhang där man kan läsa och höra finska.	
Färdigheter för språkstudier			K4 K5
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Eleven känner till målen för undervisningen och deltar i planeringen och genomförandet av gemensamma arbetsuppgifter. Eleverna ger och tar emot respons.	
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier och modigt öva sina kunskaper i finska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att få insikt i vilket sätt att lära sig språk som bäst passar var och en	I2	Eleven ställer upp mål för sina studier i finska, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg. Eleven utvecklar och utvärderar sina kunskaper för att hitta välfungerande studiemetoder utgående från sina egna förutsättningar.	K1 K7
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	Eleven övar sig i att delta i en konversation. Eleven tränar på att uttrycka sig i bekanta och vardagliga situationer både muntligt och skriftligt med hjälp av olika medier.	K5 K6
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	Eleven övar sig i att variera sitt språk och hitta nya sätt att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer (<i>t.ex. genom lekar, sånger och dramatisering</i>).	K2 K4 K5 K7
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och	I3	Eleven övar sig att använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna. (<i>t.ex. önskemål, invitationer, förslag och ursäkter och besvara sådana.</i>)	K2 K4

som hör till artigt språkbruk			
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I4	Innehållet väljs med beaktande av elevens dagliga omgivning och intressen (<i>t.ex. hotellbesök, yrken och hälsa</i>). Teman väljs också tillsammans. Eleven får läsa olika typer av texter (<i>t.ex. längre och mera krävande berättelser och intervjuer</i>).	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I4	Eleven producerar texter utgående från perspektivet jag, vi och världen. Teman väljs också tillsammans. Eleven lär sig ordförråd och strukturer utgående från aktuella texter (<i>t.ex. olika tidsformer och verbets fyra temaformer</i>).	K4

FINSKA, MODERSMÅLSINRIKTAD A-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

I den modersmålsinriktade lärokursen i finska ges de tvåspråkiga eleverna möjlighet att reflektera över och fördjupa sig i finska språket och den finska kulturens särdrag. Den modersmålsinriktade lärokursen är ämnad för elever som lever i en tvåspråkig hemmiljö och som i tidig ålder kommit i kontakt med den finska kulturen.

Den modersmålsinriktade lärokursen undervisas som A1-språk eller som A2-språk. Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i modersmålsinriktad finska har samma mål. Årsvekotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Målen för undervisningen i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som	I1	K2

stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen		
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	K1, K4
Färdigheter för språkstudier		
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	K1, K7
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	I2	K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	K2, K4
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	K2, K4
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripliga texter på standardspråk	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med olika varianter av talad och skriven finska i klassen, skolan eller omgivningen och att jämföra finska och svenska texter. Att fundera över sin egen tvåspråkiga kulturidentitet. Att inhämta kunskap och diskutera om Finlands nationalspråk och minoritetsspråk och deras betydelse för individen och samhället. Att fästa uppmärksamhet vid vad som är gemensamt för alla språk inklusive finska och svenska och hur man kan utnyttja och utveckla den språkkunskap man har. Att träna artigt språkbruk i olika kommunikationssituationer.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att uppmuntra eleverna att lägga märke till och utnyttja det finska språket i omgivningen (t.ex. via medier, nätet) för att utveckla sina kunskaper i finska. Att utveckla effektiva lärstrategier i språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper, t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på finska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i finskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet ska väljas utifrån intresse och aktualitet och perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter och att genom text- och ämnesval främja elevernas språkliga utveckling med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Att lära sig hitta finskspråkigt material i omgivningen, på nätet, i bibliotek osv. Att ge eleverna möjlighet att träna mera krävande språksituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta sina attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att mångsidigt använda sina språkkunskaper, utvidga sitt ordförråd, tillägna sig begrepp, klä sina tankar i ord och utveckla sina kommunikativa färdigheter. Eleverna ska uppmuntras att läsa litteratur och andra texter i enlighet med sin färdighetsnivå och handledas att tillämpa läsförståelsestrategier, utveckla lämpliga studiestrategier och identifiera sina styrkor. Kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Elever som har inlärningsvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbt.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen modersmålsinriktad finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningsvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den. Man bör i bedömningen speciellt ta hänsyn till att referensramen är anpassad för språkundervisningen i främmande språk och att elever som undervisas enligt den modersmålsinriktade lärokursen har relativt goda muntliga kunskaper i finska redan vid skolstarten, medan elevens kunskaper i de övriga delområdena kan variera stort.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i modersmålsinriktad finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
------------------------	----------	-------------------------------------	--

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan beskriva karaktäristiska drag inom den finskspråkiga kulturen och berätta var hen kan finna för hen intressant finskspråkigt material.
M2 att motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan finskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
Färdigheter för språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär som stöder och uppmuntrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg, utvecklar och utvärderar sina kunskaper och finner finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå B1.1
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan relativt obehindrat kommunicera, delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga kommunikationssituationer.
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven kan i någon mån ta initiativ i olika skeden av en kommunikationssituation och försäkra sig om att samtalspartnern har

att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp			förstått budskapet. Kan omskriva eller byta ut obekanta ord eller omformulera sitt budskap. Kan diskutera betydelsen av obekanta uttryck.
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven visar att hen behärskar de viktigaste artighetskutymerna. Eleven kan i sin kommunikation ta hänsyn till några viktiga kulturellt betingade aspekter.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå B1.1
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegrip- ligen texter på standard- språk	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår det väsentliga och vissa detaljer i tydligt och relativt långsamt allmänspråkligt tal eller i lättfattlig skriven text. Förstår tal eller skriven text som bygger på gemensam erfarenhet eller allmän kunskap. Urskiljer även oförberedd det centrala innehållet, nyckelord och viktiga detaljer.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.2
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan redogöra för det väsentliga och även för vissa detaljer angående vardagliga ämnen, verkliga eller fiktiva, som intresserar hen. Använder sig av ett ganska omfattande ordförråd och olika strukturer samt en del allmänna fraser och idiom. Kan tillämpa flera grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.

Årskurs 4

MODERSMÅLSINRIKTAD A-LÄROKURS I FINSKA

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K

Årskurs 4			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	<p>Eleven ska bli medveten om den språkliga miljön och kan nämna orsaker till varför man talar finska och svenska i Finland.</p> <p>Eleven blir medveten om vad som är typiskt i den finskspråkiga kulturen.</p> <p>Eleven arbetar med olika slags finskspråkigt material.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven övar sig att reflektera över sina egna erfarenheter som en del av självbedömningen.</p>	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	<p>Eleven övar sig att uppfatta likheter och olikheter i t.ex. ordförråd och betydelser mellan finskan och svenskan eller andra språk.</p> <p>Eleven reflekterar över sin dubbla kulturbakgrund.</p>	K1 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmunttrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	<p>Eleven görs uppmärksam på målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.</p> <p>Eleven ger och tar emot respons samt utvecklar sitt eget lärande genom självutvärdering.</p>	K1 K7
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska	I2	<p>Eleven ställer upp mål för sina studier i finska, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg.</p> <p>Eleven utvecklar och utvärderar sitt lärande för att hitta välfungerande studiemetoder utgående från sina egna förutsättningar.</p> <p>Eleven övar sig att söka information både på finska och svenska.</p>	K6

t.ex. genom att söka information på båda språken			
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	<p>Eleven övar sig att delta i diskussioner och uttrycka sina åsikter i vardagliga situationer.</p> <p>Eleven blir medveten om skillnaderna mellan talspråk och skriftspråk och övar sig att uttrycka sig på standardfinska.</p>	K2 K4
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	<p>Eleven övar sig att variera sitt språk och hitta nya sätt att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer.</p> <p>Eleverna diskuterar betydelsen av obekanta uttryck.</p>	K2 K4
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	<p>Eleven övar sig att använda artighets-, hälsnings- och tilltalsfraser.</p> <p>Eleven lär sig att lägga märke till olika kulturella drag i kommunikationen.</p>	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegrip- ligen texter på standard- språk	I3	<p>Innehållet väljs med beaktande av elevens dagliga omgivning. Texterna väljs med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Teman skall också väljas tillsammans.</p> <p>Eleven får bearbeta olika typer av texter som (<i>t.ex. berättelser, dialoger, reklam, dikter, sångtexter, rim och ramsor</i>).</p> <p>Eleven övar sig att upptäcka texters centrala innehåll, nyckelord och viktiga detaljer.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag	I3	<p>Eleven producerar texter utgående från sin dagliga omgivning (<i>t.ex. jag själv, min familj, mina vänner, skolan och fritidssysslor</i>). Teman väljs också tillsammans.</p>	K4

och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	<p>Eleven strävar till lämpligt ordförråd och korrekta strukturer i sina texter.</p> <p>Eleven blir medveten om skillnaderna mellan talspråk och standardfinska.</p> <p>Eleven övar att producera texter på standardfinska.</p>
---	---

Årskurs 5

MODERSMÅLSINRIKTAD A-LÄROKURS I FINSKA

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 5			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	<p>Eleven lägger märke till den språkliga miljön och kan nämna orsaker till varför man talar finska och svenska i Finland.</p> <p>Eleven är medveten om vad som är typiskt i den finskspråkiga kulturen.</p> <p>Eleven arbetar med olika slags finskspråkigt material och handleds att hitta material som stödjer det egna lärandet.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	Eleven övar sig att reflektera över sina egna erfarenheter som en del av självbedömningen.	K2

M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hens nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	Eleven övar sig att uppfatta likheter och olikheter i t.ex. ordförråd och betydelse mellan finskan och svenskan eller andra språk. Eleven blir medveten sin dubbla kulturbakgrund.	K1 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmuntar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	Eleven är uppmärksam på målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter. Eleven ger och tar emot respons samt utvecklar sitt eget lärande genom självvärdering.	K1 K7
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska t.ex. genom att söka information på båda språken	I2	Eleven ställer upp mål för sina studier i finska, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg. Eleven utvecklar och utvärderar sitt lärande för att hitta välfungerande studiemetoder utgående från sina egna förutsättningar. Eleven övar sig att söka relevant information både på finska och svenska.	K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	Eleven deltar i diskussioner och uttrycker sina åsikter i olika situationer. Eleven blir medveten om skillnaderna mellan talspråk och skriftspråk och uttrycker sig på standardfinska.	K2 K4
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	Eleven övar sig att variera sitt språk och hitta nya sätt att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer. Eleverna diskuterar betydelsen av obekanta uttryck samt omskriva och nyansera sitt budskap.	K2 K4
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag	I3	Eleven övar sig att använda artighets-, hälsnings- och tilltalsfraser. Eleven kan ta hänsyn till kulturella drag i kommunikationen.	K2

i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hens växande förmåga i interkulturell kommunikation			
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripbara texter på standard-språk	I3	<p>Innehållet väljs med beaktande av elevens dagliga omgivning, intressen och aktualiteter. Texterna väljs med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Teman väljs också tillsammans.</p> <p>Eleven får bearbeta olika typer av texter som (<i>t.ex. serier, tidningstexter, nyheter och intervjuer</i>).</p> <p>Eleven övar sig att förutspå texters centrala innehåll och förstå deras budskap.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hens vardag och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	I3	<p>Eleven producerar texter utgående från sin dagliga omgivning (<i>t.ex. jag, vi och vårt samhälle</i>). Teman väljs också tillsammans.</p> <p>Eleven använder lämpligt ordförråd och korrekta strukturer i sina texter.</p> <p>Eleven är medveten om skillnaderna mellan talspråk och standardfinska.</p> <p>Eleven kan producera texter på standardfinska.</p>	K4

Årskurs 6

MODERSMÅLSINRIKTAD A-LÄROKURS I FINSKA

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 6			

Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 uppmuntra eleven att lägga märke till och intressera sig för mångfalden och utbudet av finskspråkigt material som stödjer det egna lärandet och att hjälpa eleven att bli förtrogen med karaktäristiska drag i den finskspråkiga kulturen	I1	<p>Eleven fäster uppmärksamhet vid den språkliga miljön och kan nämna orsaker till varför man talar finska och svenska i Finland.</p> <p>Eleven är medveten om vad som är typiskt i den finskspråkiga kulturen.</p> <p>Eleven arbetar med olika slags finskspråkigt material och handleds att hitta samt själv välja sådant material som stöder det egna lärandet.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen och andras språkliga och kulturella bakgrund, svenskans och finskans ställning som nationalspråk samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven övar sig att reflektera över sina egna erfarenheter som en del av självbedömningen.</p>	K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till likheter och olikheter i språk och väcka hans nyfikenhet för sin två/flerspråkighet och sin dubbla kulturbakgrund	I1	<p>Eleven övar sig att uppfatta likheter och olikheter i t.ex. ordförråd och betydelser mellan finskan och svenskan eller andra språk.</p> <p>Eleven är medveten om sin dubbla kulturbakgrund.</p>	K1 K4
Färdigheter för språkstudier			
M4 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, som stöder och uppmunttrar eleverna att lära sig och lära av varandra	I2	<p>Eleven känner till målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.</p> <p>Eleven ger och tar emot respons samt utvecklar sitt eget lärande genom självutvärdering.</p>	K1 K7
M5 handleda eleven att också med hjälp av digitala verktyg ta ansvar för sina språkstudier och mångsidigt och aktivt använda sina kunskaper i både finska och svenska	I2	<p>Eleven ställer upp mål för sina studier i finska, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg.</p> <p>Eleven utvecklar och utvärderar sitt lärande för att hitta välfungerande studiemetoder utgående från sina egna förutsättningar.</p> <p>Eleven övar sig att söka och kritiskt bearbeta information både på finska och svenska.</p>	K6

t.ex. genom att söka information på båda språken			
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M6 uppmuntra eleven att diskutera och debattera ämnen som lämpligen angår och intresserar hans åldersgrupp i relation till livserfarenheten	I3	<p>Eleven deltar i diskussioner, uttrycker sina åsikter och övar sig i att argumentera.</p> <p>Eleven är medveten om skillnaderna mellan talspråk och skriftspråk samt känner till och använder olika nyanser gällande standardfinska.</p>	K2 K4
M7 uppmuntra eleven att visa initiativförmåga i kommunikationssituationer och att utveckla språkliga kompensationsstrategier, t.ex. i samband med nya ord och begrepp	I3	<p>Eleven övar sig att variera sitt språk och hitta nya sätt att uttrycka sig i olika kommunikationssituationer</p> <p>Eleverna diskuterar betydelsen av obekanta uttryck samt omskriva och nyansera sitt budskap i olika krävande språksituationer.</p>	K2 K4
M8 hjälpa eleven att känna igen kulturella drag i interaktionen på målspråket finska och på svenska och att stödja hans växande förmåga i interkulturell kommunikation	I3	<p>Eleven använder de vanligaste artighets-, hälsnings- och tilltalsfraserna.</p> <p>Eleven kan ta hänsyn till och förklara kulturella drag i interaktionen.</p>	K2
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M9 erbjuda eleven möjlighet att med hjälp av olika källor lyssna på, läsa och med hjälp av läs- och lärstrategier tolka för hen betydelsefulla lättbegripbara texter på standard-språk	I3	<p>Innehållet väljs med beaktande av elevens dagliga omgivning, intressen och aktualiteter. Texterna väljs med beaktande av elevernas tvåspråkiga bakgrund och dubbla kulturarv. Teman väljs också tillsammans.</p> <p>Eleven får bearbeta olika typer av mer avancerade texter.</p> <p>Eleven tolkar texter och förstår deras budskap.</p>	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M10 handleda eleven att producera texter som hänför sig till hans vardag	I3	<p>Eleven producerar texter utgående från sin dagliga omgivning (<i>t.ex. jag, vi och vårt samhälle och omvärlden</i>). Teman väljs också tillsammans.</p>	K4

och att med hjälp av strukturer på en grundläggande och något mer krävande språkfärdighetsnivå öva sig att producera, dela och publicera redan tolkade texter	Eleven använder lämpligt ordförråd och korrekta strukturer i sina texter. Eleven är medveten om skillnaderna mellan talspråk och standardfinska. Eleven producerar texter på standardfinska.
---	--

FINSKA, B1-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Mål för undervisningen i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	K1, K2, K4
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	K2
Färdigheter för språkstudier		
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	K1, K3, K5,
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	K3, K5
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	K4
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	I3	K4
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	K4

Centralt innehåll som anknyter till målen för B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att analysera och jämföra de viktigaste likheterna och skillnaderna mellan finska och andra språk som är bekanta från tidigare. Att t.ex. med hjälp av digitala verktyg bekanta sig med Finlands och Sveriges gemensamma historia ur språklig synvinkel och med några av finskans släktspråk.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att ställa upp mål och planera arbetet gemensamt. Att ta reda på var kunskaper i finska behövs och används. Att lära sig iaktta hur finskan syns i olika vardagliga sammanhang.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor. Att tillsammans med eleverna välja för dem intressanta temaområden för språkanvändningen. Att lära sig de viktigaste finska fonetiska tecknen som avviker från svenskan eller något annat modersmål och kunna uttala dem naturligt. Att träna olika kommunikationssituationer.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska även ske genom pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av olika nätverk får eleverna också bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i närmiljön eller samhället. Målspråket finska används alltid när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i B1-lärokursen i finska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i finska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i B1-lärokursen i finska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i B1-lärokursen i finska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 hjälpa eleven att forma sin uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen studerar	I1	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven har en uppfattning om finskans släktspråk och kan nämna något av dessa samt ge exempel på finska lånord.
M2 hjälpa eleven att se historiska och kulturella beröringspunkter mellan Finland och Sverige och att bekanta sig med finskans och svenskans ställning som nationalspråk	I1	Kännedom om finskans ställning och betydelse i Finland	Eleven kan nämna några orsaker till varför det talas finska och svenska i Finland.
Färdigheter för språkstudier			
M3 ge eleven möjligheter att också med hjälp av digitala verktyg träna sina kommunikativa färdigheter i en tillåtande studieatmosfär, att ta ansvar för sina studier och att utvärdera sina kunskaper	I2	Förmåga att agera i undervisningssituationen	Eleven tränar sina kunskaper i finska tillsammans med gruppen också med hjälp av digitala verktyg, tar ansvar för sina hemuppgifter och deltar på ett tillmötesgående sätt i arbetet i gruppen. Eleven kan utvärdera sina kunskaper i finska relativt realistiskt.
M4 uppmuntra eleven att se kunskaper i finska som en viktig del av livslångt lärande och utökade språkresurser och uppmuntra hen att söka och utnyttja finska lärmiljöer också utanför skolan	I2	Förmåga att fastställa i vilka sammanhang finska används i det egna livet	Eleven kan nämna några sammanhang där finska används.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A1.2
M5 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.
M6 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.
M7 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A1.2
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skriven text bestående av några ord och lång-

är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga			samt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A1.1
M9 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i mycket enkla och för åldern relevanta situationer	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan uttrycka sig mycket kortfattat i tal med hjälp av inövade ord och inlärd standarduttryck. Uttalar några inövade uttryck begripligt. Kan skriva några enskilda ord och uttryck.

14.4.3 FRÄMMANDE SPRÅK

SPRÅKPEDAGOGIK OCH SPRÅKUTVECKLING

Målen för språkpedagogik och språkutveckling och möjligheterna att studera det andra inhemska språket och främmande språk finns beskrivna i avsnittet om undervisningen av det andra inhemska språket.

Läroämnets uppdrag

Språk är en förutsättning för lärande och tänkande. Språket är närvarande i all verksamhet i skolan och alla lärare är språklärare. Språkstudierna främjar utvecklingen av tankeförmågan. De ger underlag för att forma en flerspråkig och mångkulturell identitet och värdesätta den. I takt med att ordförrådet och strukturerna utvecklas, utvecklas också de kommunikativa färdigheterna och förmågan att söka information. Språkundervisningen ger goda möjligheter till glädje, lek och kreativitet.

Språkundervisningen är en del av språkpedagogiken och fostran till språkmedvetenhet. Den ska väcka elevernas intresse för den språkliga och kulturella mångfalden i skolan och den omgivande världen och uppmuntra dem att kommunicera i autentiska miljöer. Eleverna ska lära sig värdesätta andra språk, människorna som talar dem och olika kulturer. Jämställdheten i språkval och språkstudier förstärks genom att man på varierande och intressanta sätt informerar om valmöjligheter i språken, genom att man uppmuntrar eleverna att oberoende av kön fatta beslut om språkval utgående från sina individuella intressen, genom att man behandlar teman mångsidigt och ur olika synvinklar och genom att man använder omväxlande och praktiska arbetsmetoder.

Språkstudierna ska förbereda eleverna för planmässigt och kreativt arbete i olika sammansättningar. Eleverna och elevgrupperna ska ges möjligheter att bilda nätverk och kommunicera med människor också på andra håll i världen. Digitala verktyg erbjuder en naturlig möjlighet att genomföra språkundervisningen i autentiska situationer och utifrån elevernas kommunikationsbehov. Undervisningen ska också ge färdigheter som främjar delaktighet och aktiv påverkan internationellt.

Undervisningen ska stärka elevernas tilltro till sin förmåga att lära sig språk och att modigt använda dem. Eleverna ska ges möjlighet att studera i egen takt och vid behov få stöd för sitt lärande. Undervisningen ska ordnas så att också elever som avancerar snabbare eller kan språket sedan tidigare kan göra framsteg.

Språkundervisningen ska utveckla multilitteracitet och ta upp olika texter. Texterna ska väljas med hänsyn till barnens och de ungas intressen. Undervisningen ska också bygga broar mellan olika språk och med de språk som eleverna använder på fritiden. Eleverna uppmuntras att söka information på de språk som de behärskar.

FRÄMMANDE SPRÅK ENGELSKA, A-LÄROKURS I ÅRSKURS 3–6

I årskurs 3–6 ska alla elever få undervisning i minst två andra språk utöver modersmålet. Det första språket är ett gemensamt A1-språk, det följande ett A2-språk (frivillig, lång lärokurs) eller B1-språk.

Undervisningen i A1- och A2-lärokursen i engelska har samma mål. Årsveckotimmarna i A2-språket fördelas på de olika årskurserna utan etappmål mellan årskurs 6 och årskurs 7.

Många elever använder i allt högre grad engelska på sin fritid. Den kunskap som eleverna inhämtar genom det informella lärandet ska beaktas när undervisningen planeras och innehållet väljs.

Mål för undervisningen i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	K1, K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	I1	K1, K2
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	K2, K3
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	K1, K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	K1, K4, K5, K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	K2, K4, K5, K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	K4
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	K2, K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	K4
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		

M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	K3, K4, K5, K7
---	----	----------------

Centralt innehåll som anknyter till målen för A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

I1 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet: Att bekanta sig med språklig och kulturell mångfald och engelskans utbredning bl.a. på internet. Att fundera över sin egen språkliga och kulturella bakgrund. Att inhämta kunskap om språkets och kulturens betydelse för individen och samhället. Att träna artigt språkbruk i kommunikationssituationer. Att lyssna på olika språk, att se på olika sätt att skriva och att upptäcka hur ord lånas från ett språk till ett annat. Att reflektera över hur man kan göra om man endast har ringa kunskaper i ett språk.

I2 Färdigheter för språkstudier: Att tillsammans lära sig planera arbetet, att ge och ta emot respons och att ta ansvar. Att lära sig effektiva sätt att studera språk, t.ex. att aktivt ta i bruk nya ord eller strukturer i sitt eget sätt att uttrycka sig, öva sig att använda olika minnesstrategier och härleda nya ords betydelse på basen av kontexten. Att vänja sig vid att utvärdera sina språkkunskaper t.ex. med hjälp av den Europeiska språkportfolion.

I3 Växande språkkunskap: förmåga att kommunicera, förmåga att tolka texter, förmåga att producera texter: Att lära sig att lyssna, tala, läsa och skriva på engelska och att behandla olika teman som bl.a. jag själv, min familj, mina vänner, skolan, fritidsintressen och fritidssysslor och om livet i engelskspråkiga miljöer. Teman ska också väljas tillsammans. Innehållet väljs med beaktande av elevernas dagliga omgivning, intressen och aktualitet och utgående från perspektivet jag, vi och vårt samhälle. Att använda språket för olika syften, som t.ex. att hälsa, be om hjälp eller uttrycka en åsikt. Att lära sig ordförråd och strukturer i samband med olika typer av texter, som t.ex. kortare berättelser, skådespel, intervjuer och sångtexter. Att ge eleven möjlighet att träna mer krävande språksituationer. Att lära sig hitta engelskspråkigt material t.ex. i omgivningen, på nätet eller i bibliotek. Att välja texter och ämne med beaktande av engelskans utbredning och ställning som globalt kommunikationsspråk. Att iaktta och flitigt träna uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation. Att öva sig att känna igen engelskans fonetiska tecken.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Engelska ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Eleverna ska uppmuntras att modigt använda sina språkkunskaper. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevernas språkkunskaper. Eleverna ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan engelska från tidigare.

Bedömning av elevens lärande i A-lärokursen i engelska i årskurs 3–6

Bedömningen ska sporra och ge eleverna möjlighet att bli medvetna om sina kunskaper, att utveckla dem och att uttrycka sig på för dem naturliga sätt. Mångsidig bedömning ger också elever som har inlärningssvårigheter i språk, eller annars har ett annorlunda språkligt utgångsläge, möjligheter att visa sina kunskaper. Den Europeiska språkportfolion eller andra liknande utvärderingsverktyg kan användas vid bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i engelska genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i A-lärokursen i engelska. För att studierna ska framskrida är det viktigt att bedömningen sker på många olika sätt och att den beaktar alla mål. Bedömningen ska rikta sig till samtliga innehåll. Bedömningen av delområdena ska grunda sig på den Europeiska referensramen och den finländska referensram som utarbetats utgående från den.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i A-lärokursen i engelska

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	Förmåga att gestalta den språkliga miljön	Eleven kan i huvuddrag beskriva hurudana språk det finns i hans närmiljö, vilka språk det talas mest i världen och hur utbrett det engelska språket är.
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hans språkliga slutledningsförmåga	I1	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan engelskan och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	Förmåga att hitta engelskspråkigt material	Eleven kan beskriva och hitta engelskspråkigt material som stödjer det egna lärandet.
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studiemiljö, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra	I2	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.

varandra att lära sig tillsammans			
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			Kunskapsnivå A2.1
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven kan utbyta tankar eller information i bekanta och vardagliga situationer och stundtals hålla igång en konversation.
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven deltar i allt högre grad i kommunikation. Använder mera sällan nonverbala uttryck. Måste ganska ofta be samtalspartnern upprepa eller förtydliga. Kan i någon mån utnyttja samtalspartnerns uttryck i sin egen kommunikation.
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven klarar av korta sociala situationer. Kan använda de vanligaste artiga hälsnings- och tilltalsfraserna samt artigt framföra till exempel önskemål, inbjudningar, förslag och ursäkter och besvara sådana.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			Kunskapsnivå A2.1
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår texter som innehåller enkla, bekanta ord och uttryck samt tydligt tal. Förstår det centrala innehållet i korta, enkla budskap som intresserar hen och grundtankarna i en förutsägbar text som innehåller ett bekant ordförråd. Klarar mycket enkel slutledning med hjälp av kontexten.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			Kunskapsnivå A2.1
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	Förmåga att producera texter	Eleven kan med enkla meningar och ett konkret ordförråd berätta om vardagliga och konkreta saker som är viktiga för hen. Behärskar ett lätt förutsägbart ordförråd och många centrala strukturer.

			Kan tillämpa några grundläggande uttalsregler också i andra än inövade uttryck.
--	--	--	---

Årskurs 3

ENGELSKA, A1

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 3			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	<p>Eleven reflekterar över sina egna upplevelser i möten med människor med annan språklig och kulturell bakgrund.</p> <p>Eleven bekantar sig med den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen genom internationalisering på hemmaplan.</p> <p>Eleven lyssnar på och bekantar sig med olika språk.</p> <p>Eleven lägger märke till engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk.</p> <p>Eleven undersöker möjligheter att använda sig av internationalisering på hemmaplan och kommunicera internationellt.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utnyttjar internationalisering på hemmaplan i den egna skolan och närmaste omgivningen.</p> <p>Eleven övar artigt språkbruk i interaktion (<i>t.ex. genom lek och drama</i>).</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	I1	<p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p> <p>Eleven gör iakttagelser om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven bekantar sig med olika sätt att skriva olika språk.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska	I1	Eleven diskuterar hur man genom att använda olika kommunikationsmedel kan öva engelska utanför skolan.	K2 K3

och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet		Eleven övar sig att hitta material på engelska som är lämpligt för elevens egen nivå.	
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna lär sig att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, dvs. situationer som är äkta och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven lär sig att förstå den egna inlärningsprocessen samt iaktta och utvärdera de egna framstegen.</p> <p>Eleven lär sig att använda för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven lär sig att använda informations- och kommunikationstekniska metoder som stöd för språkinläringen.</p> <p>Eleven lär sig att ta ansvar för de egna språkstudierna t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	<p>Eleven övar allmänt återkommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att använda olika sätt att kommunicera (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, telefondiskussion, att skriva kort eller använda informationstekniska kommunikationsmedel</i>).</p> <p>Eleverna övar att ta diskussionspartnern i beaktande, att vara artiga och lyssna aktivt samt att styra kommunikationen (<i>t.ex. att specificera, upprepa, uttrycka att det är svårt att förstå</i>).</p>	K2 K4 K5 K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	<p>Eleven övar att använda intonation, gester, miner och omgivningen i kommunikationssituationer.</p> <p>Eleven lär sig att använda alla språk hen kan.</p> <p>Eleven bekantar sig med och lär sig olika språkliga kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K4
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	<p>Eleven övar de mest typiska artighetsfraserna i engelskan och den engelskspråkiga kulturen i rutinmässiga sociala situationer.</p> <p>Eleverna övar informella kommunikationssituationer och att agera enligt sociala beteendemönster och normer.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			

M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	<p>Eleven lär sig att höra och läsa varierande texter som innehåller centralt ordförråd och uttryck. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö.</p> <p>Eleven övar informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven känner igen och drar slutsatser om budskapens centrala innehåll med stöd av kontexten (<i>t.ex. gester och miner, intonation, utnyttjande av kunskaper i andra språk</i>).</p> <p>Eleverna övar att tillsammans välja ämnen och texter som behandlas.</p>	K4
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	<p>Eleven övar centralt ordförråd och enkla meningar i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga liv.</p> <p>Eleven använder modigt sina språkfärdigheter.</p> <p>Eleven bekantar sig med enkla centrala strukturer genom olika texter.</p> <p>Eleven övar sitt uttal i engelska på språkets alla delområden.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen fonetisk skrift.</p>	K3 K4 K5 K7

Årskurs 4

ENGELSKA, A1

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 4			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	<p>Eleven bekantar sig med den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen genom internationalisering på hemmaplan.</p> <p>Eleven undersöker vilka som är världens mest talade språk och bekantar sig med deras spridning i världen.</p>	K2

		<p>Eleven beaktar engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk.</p> <p>Eleven undersöker möjligheter att använda sig av internationalisering på hemmaplan och kommunicera internationellt.</p>	
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utnyttjar internationalisering på hemmaplan i den egna skolan och närmaste omgivningen.</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna upplevelser i möten med människor med annan språklig och kulturell bakgrund.</p> <p>Eleven övar artigt språkbruk i olika interaktioner (<i>t.ex. genom lek och drama</i>).</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hans språkliga slutledningsförmåga	I1	Eleven iakttar och utnyttjar språkens strukturella likheter genom likheter i både ord och uttryck.	K1 K2
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	<p>Eleven diskuterar hur man genom att använda olika kommunikationsmedel kan öva engelska utanför skolan.</p> <p>Eleven lär sig att hitta material på engelska som är lämpligt för elevens egen nivå.</p>	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna lär sig att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, dvs. situationer som är äkta och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven lär sig att förstå den egna inlärningsprocessen samt observera och utvärdera de egna framstegen.</p> <p>Eleven lär sig att använda för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven lär sig att använda informations- och kommunikationstekniska metoder som stöd för språkinläringen.</p> <p>Eleven lär sig att ta ansvar för de egna språkstudierna t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			

M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	<p>Eleven övar ofta förekommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att kommunicera på olika sätt (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, telefondiskussion, att skriva kort och brev eller använda informationstekniska kommunikationsmedel</i>).</p> <p>Eleven övar att ta diskussionspartnern i beaktande, att vara artig och lyssna aktivt samt att styra kommunikationen (<i>t.ex. att specificera, upprepa, uttrycka att det är svårt att förstå</i>).</p>	K2 K4 K5 K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	<p>Eleven övar att använda intonation, gester, miner och omgivningen i kommunikationssituationer.</p> <p>Eleven lär sig att använda alla språk hen kan.</p> <p>Eleven bekantar sig med och lär sig olika språkliga kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	K4
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	<p>Eleven övar de mest typiska artighetsfraserna i engelskan och den engelskspråkiga kulturen i rutinmässiga sociala situationer.</p> <p>Eleverna övar informella kommunikationssituationer och att agera enligt sociala beteendemönster och normer.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	<p>Eleven lär sig att höra och läsa varierande texter som innehåller centralt ordförråd och uttryck. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö.</p> <p>Eleven lär sig att hitta engelskspråkigt material bl.a. i den närmaste omgivningen, på internet och bibliotek.</p> <p>Eleven övar informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar skillnader mellan kulturer.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen och dra slutsatser om budskapens centrala innehåll och texternas huvudtankar.</p> <p>Eleverna övar att tillsammans välja ämnen och texter som behandlas.</p>	K4
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	<p>Eleven övar centralt ordförråd i engelska och enkla satser i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. jag själv, familjen, släkten samt vännerna</i>).</p> <p>Eleven använder modigt sina språkfärdigheter.</p> <p>Eleven tillämpar och använder centrala strukturer.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen fonetisk skrift.</p> <p>Eleven övar sitt uttal i engelska på ett mångsidigt sätt.</p>	K3 K4 K5 K7

Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.

Årskurs 5

ENGELSKA, A1

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 5			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	<p>Eleven bekantar sig med den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen genom internationalisering på hemmaplan.</p> <p>Eleven bekantar sig med landspecifika variationer och lokala kulturer.</p> <p>Eleven undersöker möjligheter att använda sig av internationalisering på hemmaplan och kommunicera internationellt.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utnyttjar internationalisering på hemmaplan i den egna skolan och närmaste omgivningen.</p> <p>Eleven skaffar information om språkets och kulturens betydelse för individen och gemenskapen.</p> <p>Eleven övar artigt språkbruk i interaktion (<i>t.ex. genom lek och drama</i>).</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt	I1	<p>Eleven iakttar och utnyttjar språkens strukturella likheter genom likheter i både ord och uttryck.</p> <p>Eleven utvecklar språklig slutledningsförmåga.</p>	K1 K2

stödja utvecklingen av hens språkliga slutled- ningsförmåga			
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehålls- mässigt och till svårig- hetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	Eleven övar att hitta material som främjar elevens lärande och som eleven är intresserad av.	K2 K3
Färdigheter för språk- studier			
M5 tillsammans gå ige- nom målen för undervis- ningen och skapa en till- låtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Eleverna lär sig att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål. Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, dvs. situationer som är äkta och ändamålsenliga. Eleven lär sig att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmo- sfär.	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språk- studier, uppmuntra hen att modigt öva sina kun- skaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven lär sig att förstå den egna inlärningsprocessen samt obser- vera och utvärdera de egna framstegen. Eleven lär sig att använda för eleven lämpliga och effektiva språkin- lärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven lär sig att använda informations- och kommunikationstek- niska metoder som stöd för språkinläringen. Eleven lär sig att ta ansvar för de egna språkstudierna t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommuni- cera			
M7 handleda eleven att öva sig i att kommuni- cera på olika sätt och i olika miljöer också ge- nom att uppmuntra till fortsatt interaktion obe- roende av avbrott och pauser	I3	Eleven övar informella kommunikationssituationer genom att kom- municera på olika sätt (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, telefondis- kussion, att skriva kort och brev eller använda informationstekniska kommunikationsmedel</i>). Eleven övar sig att ge och ta ordet i bekanta och vardagliga situat- ioner samt då hen utträttat ärenden, beställer, ger råd och tar emot råd. Eleven övar att upprätthålla kommunikationssituationen.	K2 K4 K5 K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	Eleven övar att direkt och indirekt be om hjälp av sin diskussions- partner. Eleven lär sig att använda omskrivningar, uttrycka saker med andra ord och utnyttja kommunikationspartnerns uttryck som stöd för den egna kommunikationen.	K4

M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	<p>Eleven övar de mest allmänna fraserna för artigt språkbruk i sociala situationer.</p> <p>Eleven övar sig att uttrycka sina egna känslor och attityder och sitt eget förhållningssätt.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	<p>Eleven lär sig att höra och läsa varierande texter som innehåller centralt ordförråd och uttryck. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>).</p> <p>Eleven övar sig att hitta engelskspråkigt material i bl.a. omgivningen, på internet och biblioteket.</p> <p>Eleven övar informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar skillnader mellan kulturer.</p> <p>Eleven lär sig ordförråd och strukturer i anknytning till texterna.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans de ämnen och texter som behandlas.</p>	K4
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	<p>Eleven övar centralt ordförråd i engelska och enkla satser genom tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>).</p> <p>Eleven använder modigt sina språkfärdigheter.</p> <p>Eleven tillämpar och använder centrala strukturer.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen fonetisk skrift.</p> <p>Eleven övar sitt uttal i engelska på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p> <p>Eleven övar sig att använda grundregler för uttal.</p>	K3 K4 K5 K7

Årskurs 6

ENGELSKA, A1

Mål för undervisningen Årskurs 6	I	Kommunvis plan	K
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	<p>Eleven bekantar sig med den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen genom internationalisering på hemmaplan.</p> <p>Eleven bekantar sig med engelskans olika varianter i olika länder och lokala kulturer.</p> <p>Eleven undersöker möjligheter att använda sig av internationalisering på hemmaplan och kommunicera internationellt.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utnyttjar internationalisering på hemmaplan i den egna skolan och närmaste omgivningen.</p> <p>Eleven skaffar information om språkets och kulturens betydelse för individen och gemenskapen.</p> <p>Eleven övar artigt språkbruk i interaktion (<i>t.ex. genom lek och drama</i>).</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hans språkliga slutledningsförmåga	I1	<p>Eleven iakttar och utnyttjar likheter i språkens struktur samt likheter i ord och uttryck.</p> <p>Eleven utvecklar språklig slutledningsförmåga.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	Eleven använder mångsidiga informationskällor som främjar elevens lärande och som eleven är intresserad av.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna lär sig att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, dvs. situationer som är äkta och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva	I2	<p>Eleven lär sig att förstå den egna inlärningsprocessen samt observera och utvärdera de egna framstegen.</p> <p>Eleven lär sig att använda för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p>	K1 K4 K5 K6

sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst		<p>Eleven lär sig att använda informations- och kommunikationstekniska metoder som stöd för språkinläringen.</p> <p>Eleven lär sig att ta ansvar för de egna språkstudierna t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.</p>	
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	<p>Eleven övar mångsidiga och mer krävande kommunikationssituationer.</p> <p>Eleven väljer tillsammans intressanta och aktuella ämnesområden genom att använda olika medier.</p> <p>Eleven övar att upprätthålla kommunikationssituationen.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	<p>Eleven övar att direkt och indirekt be om hjälp av sin diskussionspartner.</p> <p>Eleven lär sig att använda omskrivningar, uttrycka saker med andra ord och utnyttja kommunikationspartners uttryck som stöd för den egna kommunikationen.</p>	K4
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	<p>Eleven övar de mest allmänna fraserna för artigt språkbruk med sina sociala kontakter.</p> <p>Eleven övar sig att uttrycka sina egna känslor och attityder och sitt eget förhållningssätt då hen t.ex. utträttar ärenden, beställer, ger råd och tar emot råd.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	<p>Eleven lär sig att höra och läsa varierande texter. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer, fritid, att leva och vara aktiv i en engelskspråkig omgivning samt elevernas intressen och aktuella saker</i>).</p> <p>Eleven övar sig att hitta engelskspråkigt material i bl.a. omgivningen, på internet och biblioteket.</p> <p>Eleven övar informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar skillnader mellan kulturer.</p> <p>Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans de ämnen och texter som behandlas.</p>	K4
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala	I3	<p>Eleven övar centralt ordförråd i engelska och enkla satser genom tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. hobbyer, fritid, liv och aktivitet i en engelsktalande omgivning samt elevernas intressen och aktuella saker</i>).</p> <p>Eleven använder modigt sina språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

strukturer och grundregler för uttal	<p>Eleven tillämpar och använder centrala strukturer.</p> <p>Eleven bekantar sig med tecken i fonetisk skrift.</p> <p>Eleven övar sitt uttal i engelska på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p> <p>Eleven tillämpar vissa grundregler för uttal i andra fraser än de som eleven övat på.</p>	
--------------------------------------	---	--

Årskurs 4

ENGELSKA, A2

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 4			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	<p>Eleven reflekterar över sina egna upplevelser i möten med människor med annan språklig och kulturell bakgrund.</p> <p>Eleven bekantar sig med den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen genom internationalisering på hemmaplan.</p> <p>Eleven undersöker vilka som är världens mest talade språk och bekantar sig med deras spridning i världen.</p> <p>Eleven beaktar engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk.</p> <p>Eleven undersöker möjligheter att använda sig av internationalisering på hemmaplan och kommunicera internationellt.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att	I1	<p>Eleven utnyttjar internationalisering på hemmaplan i den egna skolan och närmaste omgivningen.</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna upplevelser i möten med människor med annan språklig och kulturell bakgrund.</p>	K1 K2

bemöta människor fördomsfritt		Eleven övar artigt språkbruk i olika interaktioner (<i>t.ex. genom lek och drama</i>).	
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hens språkliga slutledningsförmåga	I1	Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen. Eleven iakttar och utnyttjar språkens strukturella likheter genom likheter i både ord och uttryck.	K1 K2
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	Eleven diskuterar hur man genom att använda olika kommunikationsmedel kan öva engelska utanför skolan. Eleven reflekterar över lämpligt material ifall kunskaperna i engelska är ringa eller om eleven redan har kunskaper i engelska.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Eleverna lär sig att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål. Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, dvs. situationer som är äkta och ändamålsenliga. Eleven lär sig att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven lär sig att förstå den egna inlärningsprocessen samt observera och utvärdera de egna framstegen. Eleven lär sig att använda för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven lär sig att använda informations- och kommunikationstekniska metoder som stöd för språkinläringen. Eleven lär sig att ta ansvar för de egna språkstudierna t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	Eleven övar ofta förekommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att kommunicera på olika sätt (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, telefondiskussion, att skriva kort och brev eller använda informationstekniska kommunikationsmedel</i>). Eleverna övar att ta diskussionspartnern i beaktande, att vara artiga och lyssna aktivt samt att styra kommunikationen (<i>t.ex. att specificera, upprepa, uttrycka att det är svårt att förstå</i>).	K2 K4 K5 K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika	I3	Eleven övar att använda intonation, gester, miner och omgivningen i kommunikationssituationer.	K4

slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation		<p>Eleven lär sig att använda alla språk hen kan.</p> <p>Eleven bekantar sig med och lär sig olika språkliga kompensationsmetoder för att upprätthålla kommunikationen.</p>	
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	<p>Eleven övar de mest typiska artighetsfraserna i engelskan och den engelskspråkiga kulturen i rutinmässiga sociala kontakter.</p> <p>Eleverna övar informella kommunikationssituationer och att agera enligt sociala beteendemönster och normer.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	<p>Eleven lär sig att höra och läsa varierande texter som innehåller centralt ordförråd och uttryck. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö.</p> <p>Eleven lär sig att hitta engelskspråkigt material bl.a. i den närmaste omgivningen, på internet och bibliotek.</p> <p>Eleven övar informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar skillnader mellan kulturer.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen och dra slutsatser om budskapens centrala innehåll och texternas huvudtankar.</p> <p>Eleverna övar att tillsammans välja ämnen och texter som behandlas.</p>	K4
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	<p>Eleven övar centralt ordförråd i engelska och enkla satser i tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. jag själv, familjen, släkten samt vännerna</i>).</p> <p>Eleven använder modigt sina språkfärdigheter.</p> <p>Eleven tillämpar och använder centrala strukturer.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen fonetisk skrift.</p> <p>Eleven övar sitt uttal i engelska på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 5			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	<p>Eleven bekantar sig med den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen genom internationalisering på hemmaplan.</p> <p>Eleven bekantar sig med landspecifika varianter och lokala kulturer.</p> <p>Eleven undersöker möjligheter att använda sig av internationalisering på hemmaplan och kommunicera internationellt.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven utnyttjar internationalisering på hemmaplan i den egna skolan och närmaste omgivningen.</p> <p>Eleven skaffar information om språkets och kulturens betydelse för individen och gemenskapen.</p> <p>Eleven övar artigt språkbruk i interaktion (<i>t.ex. genom lek och drama</i>).</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hans språkliga slutledningsförmåga	I1	<p>Eleven iakttar och utnyttjar språkens strukturella likheter genom likheter i både ord och uttryck.</p> <p>Eleven utvecklar språklig slutledningsförmåga.</p>	K1 K2
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	<p>Eleven övar att hitta material som främjar elevens lärande och som eleven är intresserad av.</p>	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och	I2	<p>Eleverna lär sig att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, dvs. situationer som är äkta och ändamålsenliga.</p>	K1 K3

att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans		Eleven lär sig att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven lär sig att förstå den egna inlärningsprocessen samt observera och utvärdera de egna framstegen. Eleven lär sig att använda för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven lär sig att använda informations- och kommunikationstekniska metoder som stöd för språkinläringen. Eleven lär sig att ta ansvar för de egna språkstudierna t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	Eleven övar informella kommunikationssituationer genom att kommunicera på olika sätt (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, telefondiskussion, att skriva kort och brev eller använda informationstekniska kommunikationsmedel</i>). Eleven övar sig att ge och ta ordet i bekanta och vardagliga situationer samt då hen utträttat ärenden, beställer, ger råd och tar emot råd. Eleven övar att upprätthålla kommunikationssituationen.	K2 K4 K5 K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla igång och utveckla en kommunikation	I3	Eleven övar att direkt och indirekt be om hjälp av sin diskussionspartner. Eleven lär sig att använda omskrivningar, uttrycka saker med andra ord och utnyttja kommunikationspartnerns uttryck som stöd för den egna kommunikationen.	K4
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	Eleven övar de mest allmänna fraserna för artigt språkbruk i sociala situationer. Eleven övar sig att uttrycka sina egna känslor och attityder och sitt eget förhållningssätt.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	Eleven lär sig att höra och läsa varierande texter som innehåller centralt ordförråd och uttryck. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>). Eleven övar sig att hitta engelskspråkigt material i bl.a. omgivningen, på internet och biblioteket. Eleven övar informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts. Eleven beaktar skillnader mellan kulturer.	K4

		<p>Eleven lär sig ordförråd och strukturer i anknytning till texterna.</p> <p>Eleverna väljer tillsammans de ämnen och texter som behandlas.</p>	
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	<p>Eleven övar centralt ordförråd i engelska och enkla satser genom tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>).</p> <p>Eleven använder modigt sina språkfärdigheter.</p> <p>Eleven tillämpar och använder centrala strukturer.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen fonetisk skrift.</p> <p>Eleven övar sitt uttal i engelska på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p> <p>Eleven övar sig att använda grundregler för uttal.</p>	K3 K4 K5 K7

Årskurs 6

ENGELSKA, A2

			
Mål för undervisningen Årskurs 6	I	Kommunvis plan	K
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen samt engelskans ställning som ett globalt kommunikationsspråk	I1	<p>Eleven bekantar sig med den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen genom internationalisering på hemmaplan.</p> <p>Eleven bekantar sig med engelskans olika varianter i olika länder och lokala kulturer.</p> <p>Eleven undersöker möjligheter att använda sig av internationalisering på hemmaplan och kommunicera internationellt.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att	I1	<p>Eleven utnyttjar internationalisering på hemmaplan i den egna skolan och närmaste omgivningen.</p> <p>Eleven skaffar information om språkets och kulturens betydelse för individen och gemenskapen.</p>	K1 K2

bemöta människor fördomsfritt		Eleven övar artigt språkbruk i interaktion (<i>t.ex. genom lek och drama</i>).	
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja utvecklingen av hans språkliga slutledningsförmåga	I1	Eleven iakttar och utnyttjar likheter i språkens struktur samt likheter i ord och uttryck. Eleven utvecklar språklig slutledningsförmåga.	K1 K2
M4 handleda eleven att förstå att det finns gott om material på engelska och att välja innehållsmässigt och till svårighetsgraden lämpligt material som stödjer det egna lärandet	I1	Eleven använder mångsidiga informationskällor som främjar elevens lärande och som eleven är intresserad av.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	Eleverna lär sig att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål. Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, dvs. situationer som är äkta och ändamålsenliga. Eleven lär sig att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina kunskaper i engelska, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	Eleven lär sig att förstå den egna inlärningsprocessen samt observera och utvärdera de egna framstegen. Eleven lär sig att använda för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier. Eleven lär sig att använda informations- och kommunikationstekniska metoder som stöd för språkinläringen. Eleven lär sig att ta ansvar för de egna språkstudierna t.ex. genom att använda den Europeiska språkportfolion.	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 handleda eleven att öva sig i att kommunicera på olika sätt och i olika miljöer också genom att uppmuntra till fortsatt interaktion oberoende av avbrott och pauser	I3	Eleven övar mångsidiga och mer krävande kommunikationssituationer. Eleven väljer tillsammans intressanta och aktuella ämnesområden genom att använda olika medier. Eleven övar att upprätthålla kommunikationssituationen.	K2 K4 K5 K7
M8 uppmuntra eleven att med hjälp av olika slag av strategier hålla	I3	Eleven övar att direkt och indirekt be om hjälp av sin diskussionspartner.	K4

igång och utveckla en kommunikation		Eleven lär sig att använda omskrivningar, uttrycka saker med andra ord och utnyttja kommunikationspartnerns uttryck som stöd för den egna kommunikationen.	
M9 stödja elevens kulturellt lämpliga språkbruk genom att erbjuda möjligheter att mångsidigt öva sig i sociala situationer	I3	Eleven övar de mest allmänna fraserna för artigt språkbruk i sociala situationer. Eleven övar sig att uttrycka sina egna känslor och attityder och sitt eget förhållningssätt då hen t.ex. uträttar ärenden, beställer, ger råd och tar emot råd.	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 handleda eleven att med hjälp av olika läs- och hörförståelsestrategier sätta sig in i talade och skrivna texter av varierande svårighetsgrad	I3	Eleven lär sig att höra och läsa varierande texter. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer, fritid, att leva och vara aktiv i en engelskspråkig omgivning samt elevernas intressen och aktuella saker</i>). Eleven övar sig att hitta engelskspråkigt material i bl.a. omgivningen, på internet och biblioteket. Eleven övar informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts. Eleven beaktar skillnader mellan kulturer. Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med texterna. Eleverna väljer tillsammans de ämnen och texter som behandlas.	K4
M11 erbjuda eleven möjligheter att producera tal och skrift som berör en växande mängd temaområden och med beaktande av centrala strukturer och grundregler för uttal	I3	Eleven övar centralt ordförråd i engelska och enkla satser genom tal och skrift. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. hobbyer, fritid, liv och aktivitet i en engelsktalande omgivning samt elevernas intressen och aktuella saker</i>). Eleven använder modigt sina språkfärdigheter. Eleven tillämpar och använder centrala strukturer. Eleven bekantar sig med tecken i fonetisk skrift. Eleven övar sitt uttal i engelska på ett mångsidigt sätt. Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter. Eleven tillämpar vissa grundregler för uttal i andra fraser än de som eleven övat på.	K3 K4 K5 K7

FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK (FRANSKA, SPANSKA, TYSKA)

Det frivilliga långa B2-språket, franska, spanska och tyska erbjuds fr.o.m. årskurs 6. Målbeskrivningen, innehållet och bedömningen är gemensamma för alla tre språk.

Bedömningskriterier

Mål för undervisningen	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet		
M1 hjälpa eleven att bilda sig en uppfattning om det inbördes sambandet mellan alla språk hen kan	Förmåga att uppfatta inbördes samband mellan olika språk	Eleven kan beskriva till vilka språkfamiljer de språk hör som hen kan eller studerar
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt (andra språk, olika nationaliteter, kön, kulturella vanor osv.)		Används inte som bedömningsgrund. Eleven handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina egna erfarenheter.
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	Språklig medvetenhet	Eleven uppfattar likheter och olikheter i t.ex. strukturer, ordförråd och betydelser mellan målspråket och modersmålet eller andra språk hen kan.
M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	Förmåga att hitta material på målspråket	Eleven kan beskriva var man kan läsa och höra målspråket.
Färdigheter för språkstudier		
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	Kännedom om målen för undervisningen och om hur man arbetar som grupp	Eleven kan beskriva målen för undervisningen och deltar i gemensamma arbetsuppgifter.
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	Förmåga att ställa upp mål för sina språkstudier och att hitta väl fungerande studiemetoder	Eleven ställer upp mål för sina språkstudier, övar sig i olika sätt att lära sig språk också med hjälp av digitala verktyg och utvecklar och utvärderar sina kunskaper.
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera		Kunskapsnivå A1.2
M7 handleda eleven att mångsidigt träna huvudsakligen muntlig kommunikation	Förmåga att kommunicera i olika situationer	Eleven klarar sporadiskt av ofta återkommande rutinmässiga kommunikationssituationer men tar för det mesta ännu stöd av sin samtalspartner.

M8 uppmuntra eleven att använda olika, också non-verbala tillvägagångssätt för att nå fram med sitt budskap och att vid behov i en muntlig kommunikationssituation be om upprepning eller långsammare tempo	Förmåga att använda kommunikationsstrategier	Eleven använder sig av det mest centrala ord- och uttrycksförrådet i sin kommunikation. Behöver mycket hjälpmedel. Kan be samtalspartnern att upprepa eller tala långsammare.
M9 handleda eleven att öva sig i olika artighetsfraser	Kulturellt lämpligt språkbruk	Eleven kan använda några av de vanligaste artighetsfraserna på språket i rutinmässiga sociala sammanhang.
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter		Kunskapsnivå A1.2
M10 uppmuntra eleven att med hjälp av kontexten få insikt i innehållet i tal eller text som är förutsägbara och för åldersgruppen vanliga eller lämpliga	Förmåga att tolka texter	Eleven förstår skreven text bestående av några ord och långsamt tal som innehåller inövade, bekanta ord och uttryck. Kan urskilja enskilda fakta i en text.
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter		Kunskapsnivå A1.2
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	Förmåga att producera texter	Eleven kan med hjälp av ett begränsat uttrycksförråd berätta om några bekanta och för hen viktiga saker samt skriva några korta meningar om inövade ämnen. Uttalar de flesta inövade uttrycken begripligt. Behärskar ett mycket begränsat ordförråd, några situationsbundna uttryck och en del av den elementära grammatiken.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i den långa B2-lärokursen i främmande språk i årskurs 6

Målet är att språkbruket ska vara så korrekt, naturligt och så relevant för eleverna som möjligt. Arbetet ska främst bestå av pararbete, smågruppsarbete och lärande tillsammans i olika typer av lärmiljöer. För att uppnå målen för flerspråkighet och språkpedagogik behövs samarbete mellan lärarna. Eleverna ska med hjälp av lek, sång, spel och drama få möjlighet att testa sina växande språkkunskaper och även bearbeta attityder. Olika lärmiljöer, medier och digitala verktyg ska mångsidigt användas i undervisningen. Eleverna ska uppmuntras att vara aktiva och ta självständigt ansvar för sitt lärande med hjälp av den Europeiska språkportfolion eller motsvarande verktyg. Med hjälp

av internationalisering på hemmaplan ska eleverna bekanta sig med flerspråkigheten och den kulturella mångfalden i det omgivande samhället. De ska också ges möjligheter att öva sig att kommunicera internationellt. Målspråket ska alltid användas när det är möjligt.

Handledning, differentiering och stöd i långa B2-lärokursen i främmande språk i årskurs 6

Eleverna ska i språkundervisningen uppmuntras att modigt använda sina kunskaper i det nya språket. Gott om kommunikativa övningar stödjer utvecklingen av elevens språkkunskaper. Eleven ska också uppmuntras att studera andra språk som skolan erbjuder. Elever som har inlärningssvårigheter i språk ska ges stöd. Undervisningen ska planeras så att den erbjuder tillräckliga utmaningar även för elever som avancerar snabbare eller kan språket från tidigare.

Årskurs 6

FRIVILLIGT LÅNGT B2-SPRÅK (FRANSKA, SPANSKA, TYSKA)

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis plan	K
Årskurs 6			
Kulturell mångfald och språkmedvetenhet			
M1 vägleda eleven att lägga märke till målspråkets ställning i och relation till den språkliga och kulturella mångfalden i den närmaste omgivningen och i världen	I1	<p>Eleven bekantar sig med olika språk och reflekterar över sina egna upplevelser beträffande språk och kultur.</p> <p>Eleven lär sig vilka världens mest talade språk är och bekantar sig med deras spridning i världen.</p> <p>Eleven bekantar sig med målspråkets ställning i världen.</p>	K2
M2 motivera eleven att värdesätta sin egen språkliga och kulturella bakgrund och den språkliga och kulturella mångfalden i världen samt att bemöta människor fördomsfritt	I1	<p>Eleven bekantar sig med flerspråkighet och kultur i den närmaste gemenskapen.</p> <p>Eleven leker med rim och ramsor och sjunger på målspråket. Eleven leker lekar (<i>t.ex. rollspel</i>).</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna språkupplevelser i sociala situationer både i hemlandet och utomlands.</p>	K1 K2
M3 vägleda eleven att lägga märke till vad som förenar respektive skiljer olika språk åt samt stödja hen att utveckla språklig nyfikenhet och medvetenhet	I1	<p>Eleven bekantar sig med olika sätt att skriva på målspråket.</p> <p>Eleven gör iakttagelser om hur ord lånas från ett språk till ett annat.</p> <p>Eleven reflekterar över flerspråkighet i den egna vardagen.</p>	K1 K2

M4 handleda eleven att hitta material på målspråket	I1	Eleven diskuterar hur man kan öva målspråket utanför skolan genom att använda olika kommunikationsmedel.	K2 K3
Färdigheter för språkstudier			
M5 tillsammans gå igenom målen för undervisningen och skapa en tillåtande studieatmosfär, där det viktigaste är att budskapet går fram och att uppmuntra varandra att lära sig tillsammans	I2	<p>Eleverna lär sig att tillsammans planera innehåll för att uppnå undervisningens mål.</p> <p>Eleven övar autentiska kommunikationssituationer, som anses vara äkta och ändamålsenliga.</p> <p>Eleven lär sig att ge och ta emot respons i en uppmuntrande atmosfär.</p>	K1 K3
M6 handleda eleven att ta ansvar för sina språkstudier, uppmuntra hen att modigt öva sina språkkunskaper, också med hjälp av digitala verktyg, samt att pröva sig fram till vilka sätt att lära sig språk som passar hen bäst	I2	<p>Eleven bekantar sig med aktiv medverkan, självständigt ansvar, självbedömning och kamratbedömning.</p> <p>Eleven lär sig att använda för eleven lämpliga och effektiva språkinlärningsmetoder och minnesstrategier.</p> <p>Eleven lär sig att använda digitala verktyg som stöd för språkinläringen.</p>	K1 K4 K5 K6
Växande språkkunskap, förmåga att kommunicera			
M7 ordna tillfällen där eleven med hjälp av olika medier får träna muntlig och skriftlig kommunikation	I3	<p>Eleven bekantar sig med artigt språkbruk på målspråket och att lyssna aktivt i möten med olika kulturer.</p> <p>Eleven övar allmänt återkommande, informella, rutinmässiga kommunikationssituationer genom att använda olika sätt att kommunicera (<i>t.ex. att tala ansikte mot ansikte, telefondiskussion, att skriva kort eller använda informationstekniska kommunikationsmedel</i>).</p> <p>Eleven söker efter tillfällen att öva sig att använda målspråket i olika situationer.</p>	K2 K4 K5 K7
M8 handleda eleven i att använda sig av språkliga kommunikationsstrategier	I3	<p>Eleven övar att använda sig av miner och gester.</p> <p>Eleven bekantar sig och lär sig olika språkliga kompensationsmetoder för att fortsätta kommunikationen.</p>	K2 K4
M9 hjälpa eleven att öka sin kännedom om uttryck som kan användas i och som hör till artigt språkbruk	I3	<p>Eleven övar informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar skillnader mellan kulturer.</p>	K2 K4
Växande språkkunskap, förmåga att tolka texter			
M10 uppmuntra eleven att tolka för sig själv och sin åldersgrupp lämpliga och intressanta muntliga och skriftliga texter	I3	Eleven lär sig att höra och läsa varierande texter som innehåller centralt ordförråd och uttryck. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. skola, hobbyer samt fritid</i>).	K4

		<p>Eleven övar sig att hitta material på målspråket i bl.a. omgivningen, på internet och biblioteket.</p> <p>Eleven övar informella kommunikationssituationer och använder sig av artigt språk i situationer där olika kulturer möts.</p> <p>Eleven beaktar skillnader mellan kulturer.</p> <p>Eleven lär sig ordförråd och strukturer i samband med texterna.</p>	
Växande språkkunskap, förmåga att producera texter			
M11 ge eleven många möjligheter att öva sig i att tala och skriva i för åldern lämpliga situationer och i detta sammanhang fästa uppmärksamhet vid uttal och vid strukturer som är relevanta för textens innehåll	I3	<p>Eleven lär sig att tala och skriva enkla ord och uttryck. Utgångspunkten är elevens vardagliga livsmiljö (<i>t.ex. jag själv, min familj</i>).</p> <p>Eleverna väljer tillsammans ämnesområden, utgångspunkten kan t.ex. vara elevens intressen och aktuella fenomen. I valen beaktas målspråkets geografiska utbredning och språkområdets levnads-sätt.</p> <p>Eleven lär sig känna igen fonetiska tecken i målspråket.</p> <p>Eleven övar målspråkets uttal, betoning av ord, satsbetoning, talrytm och intonation.</p> <p>Eleven utvecklar sitt uttal genom kamratbedömning samt utvärderar själv sina muntliga språkfärdigheter.</p>	K3 K4 K5 K7

14.4.4 MATEMATIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i matematik är att utveckla ett logiskt, exakt och kreativt matematisk tänkande hos eleverna. Undervisningen ska lägga grund för förståelsen av matematiska begrepp och strukturer samt utveckla elevernas förmåga att behandla information och lösa problem. På grund av matematikens kumulativa natur ska undervisningen framskrida systematiskt. Konkreta och laborativa inslag är centrala i undervisningen och studierna i matematik. Lärandet stöds med hjälp av informations- och kommunikationsteknik.

Undervisningen i matematik ska stödja eleverna att utveckla en positiv attityd till matematik och en positiv bild av sig själva som elever i matematik. Den ska också utveckla elevernas förmåga att kommunicera, interagera och samarbeta. Undervisningen i matematik ska vara målinriktad och långsiktig och stödja eleverna att själva ta ansvar för sitt lärande.

Undervisningen ska handleda eleverna att förstå nyttan av matematik i sitt eget liv och i ett bredare samhällsperspektiv. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att använda och tillämpa matematik på ett mångsidigt sätt.

I **årskurserna 3-6** ska undervisningen i matematik erbjuda upplevelser med vilkas hjälp eleverna kan tillägna sig matematiska begrepp och strukturer. Undervisningen ska utveckla elevernas förmåga att uttrycka sina matematiska tankar och lösningar på olika sätt och med olika hjälpmedel. Mångsidig problemlösning självständigt och i grupp samt jämförelse av olika sätt att lösa problem är centrala delar av undervisningen. Undervisningen i matematik ska befästa och bredda elevernas förståelse av talbegreppet och tiosystemet samt utveckla en flytande räknefärdighet.

Mål för undervisningen i matematik i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1-I5	K1, K3, K5
Arbetsfärdigheter		
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1–I5	K1, K4
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1–I5	K1, K3, K4, K5
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1–I5	K1, K2, K4, K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1–I5	K1, K4, K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1–I5	K1, K3
Begreppsliga och ämnesspecifika mål		
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1-I5	K1, K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	K1, K4
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	K1, K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	K1, K3, K6
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	K4, K5
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	K1, K3, K6
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	I5	K4, K5
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	K1, K4, K5, K6

Centralt innehåll som anknyter till målen för matematik i årskurs 3–6

I1 Matematiskt tänkande: Eleverna utvecklar sin förmåga att finna likheter, skillnader och mönster. De fördjupar sin förmåga att jämföra, klassificera och ordna, systematiskt söka alternativ samt upptäcka orsakssammanhang och samband i matematiken. Eleverna planerar och utarbetar datorprogram i en visuell programmeringsmiljö.

I2 Tal och räkneoperationer: Elevernas förståelse av tiosystemet fördjupas och förankras. De utvecklar sin uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet genom att undersöka och klassificera tal.

Eleverna övar sig att utföra grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. De övar additions- och subtraktionsalgoritmer och försäkras om att de behärskar dem. Förståelsen av begreppet multiplikation förankras och eleverna lär sig multiplikationstabellerna 6–9. Man försäkras om att eleverna kan multiplikationstabellerna 1–10. Eleverna övar multiplikationsalgoritmen och försäkras om att de kan den. Begreppet division studeras vid både innehålls- och delningsdivision. Eleverna övar att dividera en talenhet i taget. Räkneoperationernas egenskaper och sambanden mellan dem utnyttjas.

Eleverna handleds att avrunda tal och använda överslagsräkning för att lära sig att bedöma storleksordningen av ett resultat. Alla räkneoperationer övas i mångsidiga situationer med olika konkreta hjälpmedel.

Begreppet negativt tal introduceras och talområdet utvidgas med negativa heltal. Eleverna lär sig begreppet bråk och övar de grundläggande räkneoperationerna med bråk i olika situationer. I multiplikation och division används naturliga tal. Eleverna utforskar decimaltal som en del av tiosystemet och övar grundläggande räkneoperationer med decimaltal. Eleverna gör sig förtroga med begreppet procent. De utvecklar en förståelse för procenttal och –värde och övar sig att beräkna dem i enkla situationer. Sambanden mellan bråk, decimaltal och procent utnyttjas.

I3 Algebra: Eleverna undersöker mönster i talföljder och fortsätter en talföljd enligt en regel. De introduceras i begreppet obekant, undersöker ekvationer och söker lösningar till ekvationer genom slutledning och prövning.

I4 Geometri och mätning: Eleverna bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Kropparna klassificeras som cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleverna undersöker närmare rätblock, cylindrar och koner med cirkulär basyta samt pyramider. Plana figurer indelas i månghörningar och andra figurer och deras egenskaper undersöks. Eleverna utforskar närmare trianglar, fyrhörningar och cirklar. De lär sig begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleverna övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.

Eleverna granskar symmetri i förhållande till en rät linje. Eleverna handleds också att iaktta rotations- och förskjutningssymmetri i omgivningen, till exempel inom konst.

I koordinatsystemet behandlas först den första kvadranten och därefter de övriga kvadranterna.

Eleverna undersöker begreppet skala och använder skalor för att förstora och förminska. De handleds i att använda skalor vid kartläsning.

Eleverna övar sig att mäta och man fäster deras uppmärksamhet vid mätningens noggrannhet, vid bedömningen av mätresultatet och vid att mätningen kontrolleras. Eleverna mäter och beräknar omkretsen och arean av olika figurer och volymen av rätblock. De vägleds att förstå hur ett enhetssystem är uppbyggt. Eleverna tränar enhetsbyten genom att använda de vanligaste måttenheterna.

I5 Informationsbehandling, statistik och sannolikhet: Elevernas förmåga att systematiskt söka information om intressanta ämnen utvecklas. Informationen registreras och presenteras med hjälp av tabeller och diagram. Av statistiska nyckeltal behandlas största och minsta värde, medelvärde och typvärde.

Eleverna undersöker sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att resonera sig fram till om en händelse är omöjlig, möjlig eller säker.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i matematik i årskurs 3–6

Undervisningen ska utgå från bekanta ämnen och problem som intresserar eleverna. Matematik ska fortsättningsvis studeras i en lärmiljö som präglas av konkretisering och olika hjälpmedel. Hjälpmedlen ska vara lätt tillgängliga. Varierande arbetssätt används i undervisningen. Eleverna ska ha möjlighet att påverka valet av arbetssätt. Man arbetar både gemensamt och individuellt. Pedagogiska spel och lekar är ett viktigt arbetssätt som motiverar eleverna. Digitala verktyg och miniräknare används i undervisningen och studierna.

Handledning, differentiering och stöd i matematik i årskurs 3–6

Varje elev ska ha möjlighet att få undervisning i det centrala innehållet för tidigare årskurser, om kunskaperna är bristfälliga. Utöver det ska eleverna ges förebyggande stöd för att tillägna sig nytt innehåll. Man ska reservera tillräckligt mycket tid för matematiklärandet och stödet ska vara systematiskt. Utvecklingen av elevernas kunskaper och färdigheter i matematik ska följas upp kontinuerligt. Stödet ska ge eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper samtidigt som deras positiva attityd och självförtroende stärks. Eleverna ska erbjudas lämpliga konkreta hjälpmedel som stöd för lärandet samt möjligheter att själva komma till insikt och förstå. Varje elev ska ges möjlighet att öva tillräckligt.

Elever som behöver mera utmaningar ska stödjas med hjälp av alternativa arbetsformer och genom att berika undervisningsinnehållet. Uppgifterna kan till exempel omfatta talens egenskaper, olika talföljder, geometri, kreativ problemlösning och matematiska tillämpningar.

Bedömning av elevens lärande i matematik i årskurs 3–6

Under läsåret är den huvudsakliga uppgiften för bedömningen av lärandet att stödja och främja elevernas matematiska tänkande och kunskapsutveckling inom alla målområden. Bedömningen ska vara mångsidig och responsen handledande och konstruktiv. Dessa stödjer eleverna att utveckla matematiska färdigheter och sporrar vid behov eleverna att försöka på nytt. Eleverna handleds att själva utvärdera sitt lärande och upptäcka sina styrkor. Responsen ska hjälpa dem att förstå vilka kunskaper och färdigheter som borde utvecklas och hur. Eleverna ska dessutom handledas att fästa vikt vid sina arbetssätt och sin attityd till matematikstudierna.

Eleverna förutsätts att bättre än tidigare kunna uttrycka sitt matematiska tänkande i tal, skrift, med figurer och olika hjälpmedel. Föremål för bedömning är prestationssättet, hur korrekta lösningarna är och hur eleven tillämpar det som hen lärt sig.

Vid grupparbete bedöms såväl gruppens som den enskilda gruppledarens arbetsinsats och resultat. Syftet med responsen är att eleverna lär sig förstå betydelsen av varje gruppledarens arbete och utveckling. Eleverna handleds att själva utvärdera arbetet och resultatet.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i matematik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			

M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1-I5		Används inte som grund för bedömningen. Eleven handleds att reflektera över sina upplevelser som en del av självbedömningen.
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1-I5	Samband mellan saker man lärt sig	Eleven uppfattar och ger exempel på samband mellan saker som hen lär sig
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1-I5	Förmåga att ställa frågor och slutledningsförmåga	Eleven kan presentera matematiskt intressanta frågor och slutledningar.
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I5	Förmåga att presentera lösningar och slutledningar	Eleven presenterar sina lösningar och slutledningar på olika sätt.
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1-I5	Problemlösnings-färdigheter	Eleven kan använda olika strategier vid problemlösning.
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1-I5	Förmåga att bedöma en lösning	Eleven kan i regel bedöma en lösnings ändamålsenlighet och ett resultats rimlighet.
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1-I5	Förståelse och användning av matematiska begrepp	Eleven använder i regel rätta begrepp och symboler.
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Förståelse av tiosystemet	Eleven behärskar tiosystemets princip också vid räkning med tal i decimalform.
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	Förståelse av talbegreppet	Eleven kan använda positiva rationella tal och negativa heltal.
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	Räknefärdigheter och att utnyttja de grundläggande räkneoperationernas egenskaper	Eleven räknar relativt obehindrat i huvudet och skriftligt.
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos	I4	Geometriska begrepp och förmåga att observera geometriska egenskaper	Eleven kan klassificera och identifiera kroppar och figurer. Eleven kan använda skalor

kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp			samt känner igen symmetriska figurer i förhållande till räta linjer och punkter.
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	Förmåga att mäta	Eleven kan välja ett lämpligt mätredskap, mäta och bedöma mätresultatets rimlighet. Eleven kan beräkna areor och volymer. Eleven behärskar de vanligaste måttenhetsomvandlingarna.
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	I5	Att göra och tolka tabeller och diagram	Eleven kan göra en tabell utgående från ett material samt tolka tabeller och diagram. Eleven kan beräkna medelvärdet och bestämma typvärdet.
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	Visuell programmering	Eleven kan programmera ett fungerande program i en visuell programmeringsmiljö.

Årskurs 3

MATEMATIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 3			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1- I5	Elevens positiva självbild stöds i matematikundervisningen.	K1 K3 K5
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1- I5	Eleven uppmuntras att tro på sig själv och sina åsikter, att motivera sina tankar och att i skolarbetet tillämpa det hen lärt sig utanför skolan.	K1 K4
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra mo-	I1- I5	Eleven använder sig av mångsidiga arbetssätt och hjälpmedel. Eleven uppmuntras att lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över sin egen kunskap.	K1 K3 K4 K5

tiverade slutsatser utifrån sina observationer			
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1- I5	En trygg och uppmuntrande atmosfär skapas, som uppmuntrar eleverna att diskutera och pröva. Kollaborativt lärande används.	K1 K2 K4 K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1- I5	Eleven övar sig att undersöka matematiska situationer ur olika synvinklar och ur ett problemcentrerat perspektiv. Eleven söker efter likheter, skillnader och mönster, jämför och klassificerar, ordnar och undersöker förhållandet mellan orsak och verkan. Eleven söker systematiskt alternativ. Eleven bekantar sig med problemlösningsprocessen speciellt i verbala uppgifter, genom att använda t.ex. teckning som stöd.	K1 K4 K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1- I5	Eleven skapar samband mellan matematiska problem och sin egen erfarenhetsvärld. Eleven övar sig att bedöma lösningens riktighet.	K1 K3
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1- I5	Eleven erbjuds mångsidiga, konkreta erfarenheter som grund för att forma matematiska begrepp med hjälp av spel och försök med konkreta hjälpmedel. Eleven uppmuntras att framföra problem och lösningar med matematiska symboler. Eleven undersöker talföljdens regelbundenhet och utvidgar talföljden enligt reglerna.	K1 K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Elevens förståelse av tiosystemet förstärks och breddas.	K1 K4
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	Eleven undersöker talens uppbyggnad, samband och delbarhet. Eleven bekantar sig med begreppet bråk. Eleven bekantar sig med begreppet negativa heltal. Talområdet breddas med negativa heltal (t.ex. termometern).	K1 K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja	I2	Eleven övar additions- och subtraktionsalgoritmer. Eleven övar grundläggande räkneövningar som huvudräkning. Elevens förståelse av begreppet multiplikation förstärks.	K1 K3 K6

räkneoperationernas egenskaper		<p>Eleven övar multiplikationstabellerna 6-9 och kunnandet av multiplikationstabellerna 1-5 säkras.</p> <p>Eleven övar multiplikationsalgoritmen.</p> <p>Eleven bekantar sig med division via dividend och divisor. Eleven undersöker räkneoperationernas egenskaper och deras samband, såsom sambandet mellan multiplikation och division, samt kommutativitet och associativitet i multiplikation och division.</p> <p>Eleven bekantar sig med att avrunda tal.</p> <p>Eleven övar sig att bedöma storleksklass.</p> <p>Eleven övar sig att genomföra alla räkneoperationer i mångsidiga situationer genom att använda behövliga hjälpmedel.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppet bråk och med enkla räkneoperationer i bråkräkning.</p> <p>Eleven övar sig att förstå nämnarens betydelse.</p> <p>Eleven övar att multiplicera och dividera med naturliga tal.</p>	
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	<p>Eleven bygger, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer. Eleven klassificerar planfigurer i polygoner och övriga figurer och undersöker deras egenskaper.</p> <p>Eleven söker plangeometri i den egna omgivningen.</p> <p>Eleven bekantar sig mångsidigt med vinklar, kvadrater och cirklar. Figurer undersöks konkret genom att bygga och rita.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel. Eleven övar sig att rita och klassificera vinklar. Eleven granskar begreppet symmetri.</p>	K4 K5
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	<p>Eleven övar sig att mäta och att bedöma mätresultat på ett mångsidigt sätt.</p> <p>Eleven bekantar sig med olikformade figurer.</p> <p>Eleven bekantar sig med måttenhetssystemet.</p> <p>Eleven bekantar sig med att omvandla de vanligaste måttenheterna.</p>	K1 K3 K6
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	I5	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att systematiskt samla information om intressanta ämnen. Eleven presenterar information med tabeller och diagram.</p>	K4 K5
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en	I1	<p>Eleven bekantar sig med programmeringens grunder genom att testa och göra instruktioner. Eleven utnyttjar spel, lekar, samt data- och mobiltillämpningar.</p>	K1 K4 K5 K6

visuell programmeringsmiljö			
-----------------------------	--	--	--

Årskurs 4

MATEMATIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 4			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1- I5	Eleven positiva självbild stöds i matematikundervisningen.	K1 K3 K5
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1- I5	Eleven uppmuntras att tro på sig själv och sina åsikter, att motivera sina tankar och att i skolarbetet tillämpa det hen lärt sig ut- anför skolan.	K1 K4
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1- I5	Eleven använder sig av mångsidiga arbetsätt och hjälpmedel. Eleven uppmuntras att lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över sin egen kunskap.	K1 K3 K4 K5
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1- I5	En trygg och uppmuntrande atmosfär skapas, som uppmuntrar eleverna att diskutera och pröva. Kollaborativt lärande används.	K1 K2 K4 K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1- I5	Eleven övar sig att undersöka matematiska situationer ur olika synvinklar och ur ett problemcentrerat perspektiv. Eleven söker efter likheter, skillnader och mönster, jämför och klassificerar, ordnar och undersöker förhållandet mellan orsak och verkan. Eleven söker systematiskt alternativ. Eleven bekantar sig med problemlösningsprocessen speciellt i verbala uppgifter, genom att använda t.ex. teckning som stöd.	K1 K4 K5

M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1- I5	Eleven skapar samband mellan matematiska problem och sin egen erfarenhetsvärld. Eleven övar sig att bedöma lösningens riktighet.	K1 K3
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1- I5	Eleven erbjuds mångsidiga, konkreta erfarenheter som grund för att forma matematiska begrepp med hjälp av spel och försök med konkreta hjälpmedel. Eleven uppmuntras att framföra problem och lösningar med matematiska symboler. Eleven undersöker talföljdens regelbundenhet och utvidgar talföljden enligt reglerna.	K1 K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Elevens förståelse av tiosystemet stärks och breddas. Eleven bekantar sig med decimaltal som en del av tiosystemet och enkla räkneoperationer med decimaltal.	K1 K4
M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal	I2	Eleven undersöker talens uppbyggnad, samband och delbarhet. Eleven bekantar sig med begreppet bråk. Eleven bekantar sig med begreppet negativa heltal. Talområdet breddas med negativa heltal (t.ex. termometern).	K1 K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	Eleven undersöker talens uppbyggnad, samband och delbarhet, genom att klassificera tal. Eleven övar additions- och subtraktionsalgoritmer. Eleven övar grundläggande räkneövningar som huvudräkning. Förståelse för begreppet multiplikation befästs. Eleven övar multiplikationstabellerna 6-9 och befäster kunnandet av multiplikationstabellerna 1-5. Eleven övar multiplikationsalgoritmer. Eleven övar division via dividend och divisor samt övar delning enligt talenheter. Räkneoperationerna inleds med enkla räkneoperationer där det inte blir rest. Eleven undersöker räkneoperationernas egenskaper och deras samband; sambandet mellan multiplikation och division, kommutativitet och associativitet i multiplikation och division. Eleven övar sig att avrunda tal, att beräkna närmevärden och att bedöma resultatets storleksordning.	K1 K3 K6

		<p>Eleven övar sig att genomföra alla räkneoperationer i mångsidiga situationer genom att nyttja behövliga hjälpmedel.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppet bråk och med enkla räkneoperationer med bråk.</p> <p>Eleven övar multiplikation och division med naturliga tal.</p> <p>Eleven bekantar sig med decimaltal som en del av tiosystemet och gör enkla grundövningar med decimaltal.</p>		
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	<p>Eleven konstruerar, ritar, forskar och klassificerar kroppar och figurer.</p> <p>Eleven bekantar sig med klassificering av kroppar; cylindrar, koner och övriga kroppar.</p> <p>Eleven klassificerar planfigurer i polygoner och övriga figurer och undersöker deras egenskaper. Eleven bekantar sig närmare med trianglar, kvadrater och cirklar.</p> <p>Eleven övar begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel.</p> <p>Eleven övar sig att rita och klassificera vinklar.</p> <p>Eleven granskar symmetri utgående från symmetriaxeln.</p> <p>Koordinaternas första fjärdedel behandlas och eleven bekantar sig med de övriga fjärdedelarna.</p>	K4 K5	
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	<p>Eleven övar sig att göra mätningar och fäster uppmärksamhet vid mätnoggrannheten och mätresultatet.</p> <p>Eleven övar mätning och beräkning av olika figurers omkrets och yta.</p> <p>Eleverna handleds att förstå hur måttenhetssystemet är uppbyggt med hjälp av tiosystemet.</p> <p>Eleven övar enhetsomvandling mellan de vanligaste måttenheterna.</p>	K1 K3 K6	
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	I5	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att systematiskt samla information om intressanta ämnen.</p> <p>Eleven samlar in information och presenterar den med tabeller och diagram.</p>	K4 K5	
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en	I1	<p>Eleven bekantar sig med programmeringens grunder genom att testa och göra instruktioner. Eleven utnyttjar spel, lekar, samt data- och mobiltillämpningar.</p>	K1 K4 K5 K6	

visuell programmeringsmiljö			
-----------------------------	--	--	--

Årskurs 5

MATEMATIK

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 5			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1- I5	Elevens positiva självbild stöds i matematikundervisningen.	K1 K3 K5
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1- I5	Eleven uppmuntras att tro på sig själv och sina åsikter, att motivera sina tankar och att i skolarbetet tillämpa det hen lärt sig utanför skolan.	K1 K4
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1- I5	Eleven använder sig av mångsidiga arbetsätt och hjälpmedel. Eleven uppmuntras att lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över sin egen kunskap.	K1 K3 K4 K5
M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1- I5	En trygg och uppmuntrande atmosfär skapas, som uppmuntrar eleverna att diskutera och pröva. Kollaborativt lärande används.	K1 K2 K4 K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1- I5	Eleven övar sig att undersöka matematiska situationer ur många olika synvinklar och ur ett problemcentrerat perspektiv. Eleven söker efter likheter, skillnader och mönster, jämför och klassificerar, ordnar, undersöker förhållandet mellan orsak och verkan samt söker systematiskt alternativ. Eleven bekantar sig med problemlösningsprocessen speciellt i verbala uppgifter, genom att använda t.ex. teckning som stöd.	K1 K4 K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att	I1- I5	Eleven skapar samband mellan matematiska problem och sin egen erfarenhetsvärld.	K1 K3

bedöma hur ändamåls- enlig en lösning är och om resultatet är rimligt		Eleven övar sig att bedöma lösningens riktighet.	
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda ma- tematiska begrepp och symboler	I1- I5	Eleven erbjuds mångsidiga, konkreta erfarenheter som grund för att forma matematiska begrepp med hjälp av spel och försök med konkreta hjälpmedel. Eleven uppmuntras att framföra problem och lösningar med mate- matiska symboler. Eleven bekantar sig med begreppet "det okända", undersöker ek- vationer samt framlägger en lösning för ekvationen genom slutled- ning och försök. Elevens förståelse för talföljd och regelbundenhet fördjupas. Eleven övar talföljder enligt reglerna.	K1 K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Elevens förståelse av tiosystemet förstärks och breddas. Eleven bekantar sig med decimaltal som en del av tialtalsystemet. Eleven bekantar sig med begreppet procent liksom procenttal och procentvärde. Eleven övar att förstå sambandet mellan bråktal, decimaltal och procenttal.	K1 K4
M9 stödja eleven att ut- veckla talbegreppet till positiva rationella tal och nega- tiva heltal	I2	Elevens uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbar- het breddas genom att undersöka och klassificera tal. Elevens kunskap om begreppet bråktal förstärks. Eleven bekantar sig med begreppet negativa heltal. Talområdet breddas med negativa heltal (t.ex. termometern).	K1 K4
M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skrift- ligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper	I2	Elevens kunskap om additions- och subtraktionsalgoritmer utveck- las. Eleven övar grundläggande räkneoperationer som huvudräkning. Elevens förståelse av multiplikation förstärks. Multiplikationstabel- lerna 1-10 säkras liksom multiplikationsalgoritmen. Elevens kunskaper om division förstärks via dividend och divisor. Eleven övar delning av talenheter och räkneoperationer där det blir rest. Eleven undersöker räkneoperationernas egenskaper och deras samband; sambandet mellan multiplikation och division, kommu- tativitet och associativitet i multiplikation och division.	K1 K3 K6

		<p>Eleven övar sig att avrunda tal, att beräkna närmevärden och att bedöma resultatets storleksordning.</p> <p>Eleven övar sig att bedöma resultatets riktighet. I beskrivningen kan man använda sig av ritning eller andra konkreta hjälpmedel.</p> <p>Eleven övar alla räkneoperationer i mångsidiga situationer med behövliga hjälpmedel, även kalkylator.</p> <p>Elevens förståelse av bråk förstärks och eleven gör mångsidiga räkneoperationer med bråkräkning.</p> <p>Eleven övar multiplikation och division med naturliga tal.</p> <p>Eleven bekantar sig med decimaltal som en del av tiosystemet och övar räkneoperationer med decimaltal.</p>	
M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp	I4	<p>Eleven konstruerar, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer.</p> <p>Eleven klassificerar kroppar i cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleven bekantar sig med rätvinkligt prisma, cirkelformad cylinder, cirkelformad kon och pyramid.</p> <p>Eleven övar sig att klassificera planfigurer i polygoner och övriga figurer och undersöker deras egenskaper. Eleven bekantar sig med trianglar, kvadrater och cirkel. Eleven bekantar sig med begreppen punkt, sträcka, rät linje och vinkel.</p> <p>Eleven övar att rita, mäta och klassificera vinklar.</p> <p>Eleven granskar symmetri utgående från symmetriaxeln. Eleven bekantar sig med rotationssymmetri och överförd symmetri med exempel från konsten.</p> <p>Elevens förståelse av koordinatbegreppet förstärks. Koordinatens alla fjärdedelar behandlas.</p>	K4 K5
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	<p>Eleven bekantar sig med begreppet skala och övar sig att använda förstoringar och förminskningar. Eleven övar sig att nyttja skalan vid användningen av karta.</p> <p>Eleven övar sig att göra mätningar och fästa uppmärksamhet vid mätnoggrannhet, bedömning av mätresultat och granskning av mätningen.</p> <p>Eleven mäter och beräknar olikformade figurers omkrets och yta.</p> <p>Eleven bekantar sig med hur man beräknar rätvinkliga prismors volym. Elevens förståelse av måttenhetssystemet förstärks. Eleven övar enhetsomvandling mellan de vanligaste måttenheterna och med hjälp av tiosystemet.</p>	K1 K3 K6

M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	I5	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att systematiskt samla information om intressanta ämnen. Eleven samlar in information och presenterar den med tabeller och diagram. Även material som eleven själv samlat in används.</p> <p>Eleven bekantar sig med statistiska nyckeltal; största och minsta värde, medelvärde och typvärde.</p> <p>Eleven bekantar sig med sannolikhet utgående från vardagssituationer genom att bedöma om händelsen är omöjlig, möjlig eller säker.</p>	K4 K5
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	Eleven planerar och förverkligar program i visuell programmeringsmiljö.	K1 K4 K5 K6

Årskurs 6

MATEMATIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 bibehålla elevens inspiration och intresse för matematik samt stödja elevens positiva självbild och självförtroende	I1- I5	Elevens positiva självbild stöds i matematikundervisningen.	K1 K3 K5
Arbetsfärdigheter			
M2 handleda eleven att uppfatta samband i det som hen lär sig	I1- I5	Eleven uppmuntras att tro på sig själv och sina åsikter, att motivera sina tankar och att i skolarbetet tillämpa det hen lärt sig utanför skolan.	K1 K4
M3 handleda eleven att utveckla sin förmåga att ställa frågor och dra motiverade slutsatser utifrån sina observationer	I1- I5	Eleven använder sig av mångsidiga arbetssätt och hjälpmedel. Eleven uppmuntras att lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över sin egen kunskap.	K1 K3 K4 K5

M4 uppmuntra eleven att presentera sina lösningar och slutledningar för andra med konkreta hjälpmedel, figurer, muntligt och skriftligt, även med hjälp av digitala verktyg	I1- I5	En trygg och uppmuntrande atmosfär skapas, som uppmuntrar eleverna att diskutera och pröva. Kollaborativt lärande används.	K1 K2 K4 K5
M5 handleda och stödja eleven i utvecklingen av förmågan att lösa problem	I1- I5	Eleven övar sig att undersöka matematiska situationer ur många olika synvinklar och närmar sig dem från ett problemcentrerat perspektiv. Eleven söker efter likheter, skillnader och mönster, jämför och klassificerar, ordnar samt undersöker förhållandet mellan orsak och verkan. Eleven söker systematiskt alternativ. Eleven bekantar sig med problemlösningsprocessen speciellt i verbala uppgifter, genom att använda t.ex. teckning som stöd.	K1 K4 K5
M6 handleda eleven att utveckla förmågan att bedöma hur ändamålsenlig en lösning är och om resultatet är rimligt	I1- I5	Eleven skapar samband mellan matematiska problem och sin egen erfarenhetsvärld. Eleven övar sig att bedöma lösningens riktighet.	K1 K3
Begreppsliga och ämnesspecifika mål			
M7 handleda eleven att förstå och använda matematiska begrepp och symboler	I1- I5	Eleven erbjuds mångsidiga, konkreta erfarenheter som grund för att forma matematiska begrepp med hjälp av spel och försök med konkreta hjälpmedel. Eleven uppmuntras att framföra problem och lösningar med matematiska symboler. Eleven bekantar sig med begreppet "det okända", undersöker ekvationer samt framlägger en lösning för ekvationen genom slutledning och försök. Elevens förståelse för talföljd och regelbundenhet fördjupas och eleven övar fortsatt talföljd enligt reglerna.	K1 K4
M8 stödja och handleda eleven att förstärka och bredda förståelsen av tiosystemet	I2	Elevens förståelse av tiosystemet förstärks och breddas. Eleven bekantar sig med decimaltal som en del av tiosystemet; övningar med redskap för tiosystem enligt talenhet och konkreta försök med tiosystemet. Eleven bekantar sig med begreppet procent, övar att förstå procenttal och procentvärde samt övar procenträkning i enkla uppgifter. Eleven använder sambandet mellan bråktalet, decimaltal och procenttal.	K1 K4

<p>M9 stödja eleven att utveckla talbegreppet till positiva rationella tal och negativa heltal</p>	<p>I2</p>	<p>Elevens uppfattning om talens uppbyggnad, samband och delbarhet breddas genom undersökning och klassificering.</p> <p>Eleven lär sig begreppet bråk.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppet negativa heltal. Talområdet breddas med negativa heltal.</p>	<p>K1 K4</p>
<p>M10 handleda eleven att uppnå flytande räknefärdigheter både i huvudräkning och skriftligt genom att utnyttja räkneoperationernas egenskaper</p>	<p>I2</p>	<p>Elevens kunskap om additions- och subtraktionsalgoritmer förstärks.</p> <p>Eleven övar räkneoperationer som huvudräkning.</p> <p>Elevens kunskap om begreppet multiplikation förstärks, liksom multiplikationstabellerna 1-10.</p> <p>Elevens kunskap om multiplikationsalgoritmen förstärks.</p> <p>Elevens kunskap om division via dividend och divisor säkerställs.</p> <p>Eleven övar delning av talenheter genom mångsidiga räknesätt.</p> <p>Eleven nyttjar räkneoperationernas egenskaper och deras samband. Eleven övar samband, kommutativitet och associativitet i multiplikations- och divisionsräkningar.</p> <p>Eleven övar att avrunda tal, beräkna närmevärden och att bedöma resultatets storleksordning. Därtill övar eleven sig att bedöma resultatets riktighet.</p> <p>Eleven beskriver med hjälp av att rita och använda konkreta hjälpmedel.</p> <p>Eleven stärker och övar sin kunskap om bråktal genom mångsidiga räkneoperationer.</p> <p>Eleven övar multiplikation och division med naturliga tal.</p> <p>Eleven bekantar sig med decimaltal som en del av tialssystemet och gör räkneövningar med decimaltal.</p>	<p>K1 K3 K6</p>
<p>M11 handleda eleven att observera och beskriva geometriska egenskaper hos kroppar och figurer samt introducera eleven i geometriska begrepp</p>	<p>I4</p>	<p>Eleven konstruerar, ritar, undersöker och klassificerar kroppar och figurer.</p> <p>Eleven klassificerar kroppar i cylindrar, koner och övriga kroppar. Eleven bekantar sig närmare med rätvinkligt prisma, cirkelformad cylinder, cirkelrund kon och pyramid.</p> <p>Eleven klassificerar planfigurer i polygoner och övriga figurer samt undersöker deras egenskaper.</p> <p>Eleven bekantar sig närmare med trianglar, kvadrater och cirklar.</p> <p>Eleven bekantar sig närmare med begrepp som punkt, sträcka, rät linje och vinkel samt övar sig att rita, mäta och klassificera vinklar.</p>	<p>K4 K5</p>

		<p>Eleven granskar symmetri utgående från symmetriaxeln. Eleven söker exempel på rotationssymmetri och överförd symmetri bl.a. från konsten.</p> <p>Eleven behandlar koordinatsystemets alla fjärdedelar.</p>	
M12 handleda eleven att uppskatta storleken av ett mätobjekt, välja lämpliga mätredskap och lämplig enhet samt bedöma mätresultatets rimlighet	I4	<p>Eleven förståelse av begreppet skala förstärks och eleven använder sig av skala i förstoringar och förminskningar.</p> <p>Eleven utnyttjar skalor i användningen av kartan.</p> <p>Elev övar sig att mäta och att fästa uppmärksamhet på mät-noggrannhet, bedömning av mätresultatet och granskning av mätningen.</p> <p>Eleven mäter olikformade figurers omkrets och yta samt rätvinkliga prismors volym.</p> <p>Elevens förståelse av måttenhetssystemet förstärks.</p> <p>Eleven övar enhetsomvandling mellan de vanligaste måttenheterna.</p>	K1 K3 K6
M13 handleda eleven att utarbeta och tolka tabeller och diagram samt använda statistiska nyckeltal samt erbjuda eleven upplevelser om sannolikhet.	I5	<p>Eleven utvecklar sin förmåga att systematiskt samla information om intressanta ämnen. Eleven samlar in information och presenterar den med tabeller och diagram. Även material som eleven själv samlat in används.</p> <p>Eleven behandlar statistiska nyckeltal; största och minsta värde, medelvärde och typvärde.</p> <p>Eleven bekantar sig med sannolikhet utgående från vardagliga situationer genom att bedöma om händelsen är omöjlig, möjlig eller säker.</p>	K4 K5
M14 inspirera eleven att utarbeta instruktioner som datorprogram i en visuell programmeringsmiljö	I1	Eleven planerar och förverkligar program i visuell programmeringsmiljö.	K1 K4 K5 K6

14.4.5 OMGIVNINGSLÄRA

Läroämnets uppdrag

I läroämnet omgivningslära integreras ämnesområdena biologi, geografi, fysik, kemi och hälsokunskap. Undervisningen ska omfatta perspektivet för hållbar utveckling. I omgivningslära förenas såväl naturvetenskapliga som humanvetenskapliga perspektiv. I omgivningsläran ska eleverna ses som en del av den omgivning de lever i. Utgångspunkten är respekt för naturen och ett människovärdigt liv i enlighet med de mänskliga rättigheterna.

Undervisningen ska stödja eleven att utveckla sitt förhållande till miljön och sin världsbild samt att växa som människa. Målet för undervisningen i omgivningslära är att eleverna lär känna och förstå naturen och den byggda miljön, fenomen som förekommer i dem, sig själva och andra människor samt betydelsen av hälsa och välbefinnande. Omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär förutsätter att eleverna lär sig att söka, bearbeta, producera, presentera, bedöma och värdera information i olika situationer. Undervisningen ska vila på vetenskaplig grund⁴ och eleverna ska utveckla kritiskt tänkande. De ekologiska, kulturella, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbar utveckling ska beaktas i undervisningen i omgivningslära. Det centrala målet för omgivningsläran är att handleda eleverna att förstå hur människans val påverkar livet och miljön i dag och i framtiden.

Omgivningsläran ska lägga grund för kunskaper inom de olika ämnesområdena i omgivningslära. Målet är att förstå deras betydelse för miljön, tekniken, det vardagliga livet, människan och mänsklig verksamhet. Inom biologi är det centralt att eleverna lär känna och förstå naturmiljön, människan, livet och dess utveckling samt villkoren för liv på jorden. Inom geografi är det viktigt att eleverna undersöker sin egen närmiljö och förstår olika områden i världen, fenomen som förekommer i dem och hur livet ser ut för de människor som bor i områdena. Inom fysik är det viktigt att stödja eleverna att förstå naturens grundstrukturer och fenomen och att förklara dessa fenomen även med hjälp av information baserad på egna undersökningar. Inom kemi är det centralt att iakttä olik ämnen i vår omgivning. Man ska undersöka, beskriva och förklara ämnens egenskaper, deras sammansättning samt omvandlingar som de genomgår. Inom hälsokunskap är det viktigt att eleverna lär sig att förstå de faktorer som stödjer och skyddar hälsan i vår omgivning och i mänsklig verksamhet samt att främja kunskaper som stödjer hälsa, välbefinnande, trygghet och säkerhet.

Målet med undervisningen är att väcka och fördjupa elevernas intresse för de olika ämnesområdena i omgivningslära. Likvärdighet och jämlikhet främjas genom att varje elev erbjuds möjligheter att mångsidigt bekanta sig med omgivningslärans samtliga vetenskapsområden och med den teknik och de utbildningsmöjligheter som finns på området.

I **årskurserna 3–6** kan undervisningen i omgivningslära planeras som helheter där man granskar den omgivande världen samt eleverna och deras aktiviteter som en del av omgivningen. Eleven vägleds att ge akt på sitt växande och sin utveckling. Med hjälp av problemlösnings- och undersökningsuppgifter fördjupas intresset för fenomen i omgivningen. I slutet av årskurshelheten funderar man också på de olika ämnesområdenas särdrag.

Mål för undervisningen i omgivningslära i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar, attityder		
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1–I6	
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I1–I6	K1, K7
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för	I1–I6	K3, K7

⁴ Statsrådets förordning (422/2012) 3 §

att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen		
Undersöknings- och arbetsfärdigheter		
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1–I6	K1, K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1–I6	K1, K5
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1–I6	K1, K2, K5
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2–I6	K2, K3, K5
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1–I6	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2–I6	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1–I6	K2, K3
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1 – I6	K5, K4
Kunskap och förståelse		
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1–I6	K1
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1–I6	K1, K5
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1–I6	K2, K4, K5
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven	I1, I3–I6	K1

att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling		
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iakttä sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3–I6	K1, K5
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2, I4–I6	K1
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2, I4–I6	K1
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1–I3, I6	K1, K3

Centralt innehåll som anknyter till målen för omgivningslära i årskurs 3–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållet formas till helheter för olika årskurser.

I1 Jag som människa: Innehållet väljs så att det anknyter till människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner samt de olika faserna i människans växande och utveckling. Särskild vikt fästs vid aktuella förändringar i utvecklingen hos åldersgruppen och att förstå dem. Man behandlar den sexuella utvecklingen som anknyter till åldersstadiet samt människans fortplantning. Eleverna övar sig att identifiera olika fysiska och psykiska signaler och att bli medvetna om sina egna tankar, behov, attityder och värderingar. Eleverna får insikt i de olika delområdena av hälsa, hälsoresurser, vardagliga hälsovanor, mentala färdigheter, förhindrande av sjukdomar och färdigheter i egenvård. Dessutom får de öva sig att identifiera, uttrycka och reglera känslor. Eleven ger akt på faktorer som stödjer det egna lärandet.

I2 Vardagliga situationer och sammanhang: Innehållet och uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sammanhang. Eleverna får öva sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknik med begrepp och modeller från olika ämnesområden. De undersöker hur apparater och olika konstruktioner fungerar. Säkerhetskunskapen utvecklas till exempel inom följande delområden: trafik-, brand-, elsäkerhet, olyckor, förgiftningar, rusmedel, förebyggande av mobbning, fysisk och mental integritet samt åtgärder i nöd- och risksituationer. Eleverna övar sig att delta i olika grupper och funderar över hur olika sociala situationer och sammanhang påverkar välbefinnandet.

I3 På upptäcktsfärd i en pluralistisk värld: Naturmiljön och mänsklig verksamhet i Finland, Norden, Europa och övriga världsdelar undersöks med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter. Centrala perspektiv är att värdesätta naturens och kulturens mångfald samt öka den globala förståelsen. Man bygger upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.

I4 Att undersöka omgivningen: Som innehåll väljs undersökningsuppgifter som härrör till den egna livsmiljön. I livsmiljön fäster man uppmärksamhet vid den levande och icke-levande naturen, den byggda och sociala miljön

samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen. Med hjälp av uppgifterna får eleven insikt i de olika faserna av en undersökning. Eleverna undersöker jordmånen och berggrunden. Genom att undersöka förändringar i kroppars rörelser bekantar de sig med begreppet kraft. Eleverna identifierar organismer och olika livsmiljöer, sammanställer under handledning en växtsamling samt undersöker experimentellt växternas tillväxt. De undersöker också betydelsen av olika miljöer i hembygden ur ett hälsoperspektiv. Eleverna bekantar sig också med de rättigheter och skyldigheter som gäller då de rör sig i sin omgivning.

15 Naturens strukturer, principer och kretslopp: Med hjälp av olika material och ämnen granskas aggregationstillstånd och ämnens egenskaper. Förbränning, fotosyntesen och vattnets kretslopp utgör grunden för förståelse av principen om ämnens förändringar och bevarande. Med hjälp av att utföra temperaturmätningar, studera värmenergi och omvandling mellan energiformer får eleven insikt i principen om energins bevarande. Man undersöker ljud- och ljusfenomen. Eleverna fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordklotets uppbyggnad. De ska undersöka växelverkan mellan mänsklig verksamhet och olika organismer och deras livsmiljöer. Man bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning, näringsproduktion och matens kretslopp samt bruket av skog.

16 Att bygga en hållbar framtid: Vid valet av innehåll beaktas värnandet om naturens mångfald, klimatförändringen och hur den kan hejdas, hållbar användning av naturresurser, att främja hälsa, värna om det egna kulturarvet och att bo i en mångkulturell värld samt människans globala välbefinnande nu och i framtiden. Eleverna reflekterar över hur deras egna aktiviteter påverkar dem själva, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. I den egna närmiljön övas miljövänlig verksamhet och omsorg om andra. Man förverkligar ett gemensamt påverkningsprojekt där man övar sig att delta och påverka lokalt eller globalt.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i omgivningslära i årskurs 3–6

Utgångspunkten vid valet av arbetssätt och lärmiljöer är elevernas egna erfarenheter av olika företeelser, fenomen och händelser som anknyter till människan, omgivningen, människans aktiviteter och vardag. I valet av lärmiljöer och arbetssätt beaktas funktionalitet, erfarenhets- och upplevelseaspekten, användningen av drama och berättelser samt omgivningslärans tvärvetenskapliga karaktär. Målet är att undersöka fenomen inom omgivningslärans olika ämnesområden i naturliga situationer och miljöer. Som lärmiljöer används förutom skolans lokaler och den egna klassen mångsidigt även den närliggande naturen och den byggda miljön, olika sociala sammanhang och situationer, digitala lärmiljöer samt lokala möjligheter såsom samarbete med naturskolor, museer, företag, medborgarorganisationer samt natur- och vetenskapscentra. Med tanke på målen är det viktigt att eleverna deltar och samverkar i planeringen och genomförandet av enkla undersökningar samt i diskussionen kring olika perspektiv och lösningar. Genom att eleverna arbetar aktivt med det fenomen, tema eller aktuella problem som studeras stödjer man lärandet enligt omgivningslärans mål.

Handledning, differentiering och stöd i omgivningslära i årskurs 3–6

Med tanke på målen för omgivningsläran är det viktigt att handleda eleverna att mångsidigt använda olika studie-sätt. Handledning behövs särskilt för att eleven ska lära sig agera tryggt och ta hänsyn till andra i olika lärmiljöer. I undervisningen och vid valet av arbetssätt beaktas elevernas tidigare kunskaper och färdigheter samt specialbehov i anslutning till utveckling, livssituation och kultur. Eleverna får lära sig att respektera allas rätt till integritet i personliga frågor. Ett undersökande arbetssätt och övningar som förutsätter olika nivåer av tänkande kan stödja differentiering enligt individuella behov. Gemenskap stödjer lärande tillsammans och möjligheten att utnyttja olika styrkor. Handledning och stöd, valet av arbetssätt samt känslan av att lyckas stärker elevens självbild i omgivningsläran. Eleverna ska även ges möjlighet till fördjupning samt lugn och ro.

Bedömning av elevens lärande i omgivningslära i årskurs 3–6

Disponering av arbetet i helheter med egna mål och bedömningsgrunder stödjer en mångsidig bedömning. I undersökningar och projekt koncentrerar man sig på att utvärdera endast några delområden utgående från de uppställda målen. Eleverna handleds att analysera sina förhandskunskaper, färdigheter och -uppfattningar. Konstruktiv respons, frågor och konkreta utvecklingsförslag bidrar till att arbetet framskrider. Positiv respons och uppmuntran stärker elevernas motivation och ökar deras intresse för att utforska sin omgivning. Eleverna ska erbjudas mångsidiga möjligheter att visa sina kunskaper. Bedömningen ska förutom på olika alster även grunda sig på iakttagelser av elevens arbete och på diskussioner. Utöver innehållet bedöms elevens förmåga att uppfatta det väsentliga, söka information och uttrycka sig tydligt. I slutet av helheten bedöms hur väl de uppställda målen uppnåtts. Eleverna övar sig att identifiera sina styrkor och utvecklingsbehov samt att uppmuntra varandra att lära sig. Elevernas värderingar, attityder, hälsobeteende, sociala färdigheter, temperament eller andra personliga egenskaper är inte föremål för bedömningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i omgivningslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i omgivningslära. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att eleven förutom undersöknings- och arbetsfärdigheter även har kunskaper inom de olika ämnesområdena.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i omgivningslära

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar, attityder			
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1–I6	Att uppfatta omgivningslärans betydelse	Eleven kan ge exempel på betydelsen av de olika ämnesområdena i omgivningsläran.
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I1–I6	Förmåga att arbeta målinriktat och att lära sig lära	Eleven kan ställa upp egna mål för mindre helheter och arbeta för att uppnå gemensamma mål.
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	I1–I6	Kunskaper och färdigheter i hållbar utveckling	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva stödande och hotande element i byggandet av en hållbar framtid. Eleven kan beskriva olika metoder för att värna om, utveckla och påverka sin närmiljö och -gemenskap samt under handledning arbeta i gemensamma påverkningsprojekt.
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1–I6	Förmåga att formulera frågor	Eleven kan formulera frågor som anknyter till ämnet och som tillsammans kan utvecklas till utgångspunkter för undersökningar och andra aktiviteter.
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1–I6	Undersökningsfärdigheter: förmåga att planera, observera och mäta	Eleven kan agera, observera, mäta och dokumentera resultat enligt anvisningar. Eleven kan planera små undersökningar ensam eller tillsammans med andra.
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1–I6	Undersökningsfärdigheter: förmåga att dra slutsatser och presentera resultat	Eleven övar sig under handledning att se samband mellan orsak och verkan och kan dra enkla slutsatser utgående från resultaten. Eleven kan presentera sina resultat på ett tydligt sätt.
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar, hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2–I6	Tekniska kunskaper och förmåga att samarbeta vid teknisk problemlösning	Eleven kan beskriva hur vissa vardagliga tekniska tillämpningar fungerar och kan ge exempel på deras betydelse. Eleven kan samarbeta med andra kring experiment och uppfinningar.
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1–I6	Förmåga att främja säkerheten, säkerhetskunskap	Eleven kan presentera centrala faktorer som anknyter till välbefinnande och säkerhet. Eleven kan beskriva säkerhetsanvisningar och tillvägagångssätt i olika risk- och nödsituationer, kan tillämpa dem i undervisningssituationer samt övar sig att motivera dem med hjälp av omgivningslärares olika ämnesområden.
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2–I6	Förmåga att undersöka omgivningen	Eleven kan röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön enligt anvisningar. Eleven kan under handledning göra undersökningar i omgivningen både självständigt och i grupp.

M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1–I6	Utveckling av de sociala färdigheterna, hur eleven identifierar och reglerar känslor	Eleven kan med hjälp av exempel beskriva handlingsmönster för hur man arbetar i grupp, uppför sig artigt samt uttrycker och reglerar känslor och övar sig att tillämpa mönstren i olika roller.
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1–I6	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik	Eleven kan använda digitala verktyg i de olika faserna av en undersökningsprocess och för att kommunicera. Eleven kan beskriva hur digitala verktyg används på ett ansvarsfullt, säkert och ergonomiskt sätt.
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begrepps-konstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1–I6	Förmåga att använda begrepp	Eleven kan beskriva miljön, mänskliga aktiviteter och fenomen som anknyter till dem med centrala begrepp inom omgivningslärans olika ämnesområden och med egna ord. Eleven kan koppla ihop begrepp på ett logiskt sätt.
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknyttande fenomen	I1–I6	Förmåga att använda modeller	Eleven kan använda och tolka olika konkreta modeller. Eleven övar att använda abstrakta modeller.
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1–I6	Förmåga att uttrycka åsikter och läsa kritiskt	Eleven kan söka information från olika informationskällor och välja några tillförlitliga informationskällor. Eleven övar att motivera olika åsikter och kan nämna skillnader mellan olika synvinklar.
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1, I3–I6	Kunskaper i biologi: Förmåga att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	Eleven kan iaktta naturen och identifiera de vanligaste växtarterna och de livsmiljöer som är typiska för dem. Eleven sammanställer under handledning en liten växtsamling, kan självständigt

			och tillsammans med andra experimentellt undersöka växternas tillväxt samt kan i huvuddrag beskriva människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling.
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3–I6	Kunskaper i geografi: Förmåga att gestalta jordklotet, använda kartor och andra geomedier	Eleven kan identifiera olika regionala nivåer, strukturera sin omgivning, uppfatta de områden som granskas och kartbilden av hela jordklotet samt kan beskriva den regionala mångfalden på jordklotet. Eleven kan använda kartor och andra geomedier för att söka och presentera information.
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2, I4–I6	Kunskaper i fysik: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen	Eleven kan observera och beskriva enkla fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt övar sig att förklara dem. Eleven kan använda energi-, kraft- och rörelsebegrepp i vardagliga situationer och kan ge exempel på principen om energins bevarande.
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2, I4–I6	Kunskaper i kemi: Förmåga att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen	Eleven kan observera och beskriva aggregationstillstånd och bekanta ämnens egenskaper samt övar sig att förklara dem. Eleven kan förklara till exempel vattnets kretslopp eller återvinning med hjälp av principen om materiens bevarande.
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1–I3, I6	Kunskaper i hälsokunskap: Kännedom om delområdena inom hälsa och sunda vanor, förmåga att reflektera över deras betydelse samt att identifiera och beskriva tillväxten och utvecklingen vid en viss ålder	Eleven kan beskriva delområdena inom hälsa och ge exempel på hur hälsan kan främjas i vardagen. Eleven kan beskriva olika skeden i livet och förklara vad som kännetecknar växandet och utvecklingen i puberteten och individuella variationer i dem.

Mål för undervisningen Årskurs 3	I	Kommunvis läroplan	K
Betydelse, värderingar, attityder			
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen	I1- I6	<p>Eleven vägleds att uppskatta naturen.</p> <p>Eleven undersöker den egna livsmiljön utgående från sina egna intressen.</p> <p>Uppgifterna väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och till sociala sammanhang.</p>	K1 K7 K3 K7
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära		<p>Eleven övar sig att känna igen faktorer som stödjer det egna lärandet.</p> <p>Eleven övar sig att ställa upp mål och utvärdera det egna arbetet.</p>	
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen		<p>Eleven reflekterar över hur de egna handlingarna inverkar på eleven själv, andra människor och naturen.</p> <p>Eleven övar sig att agera på ett miljöansvarigt sätt i den egna närmiljön samt att ta hand om andra.</p>	
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			

M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1- I6	Eleven handleds i att observera fenomen i omgivningen.	K1 K2 K3 K5 K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1- I6	Eleven undersöker omgivningen genom uppgifter som anknyter till den egna livsmiljön. Olika skeden i en undersökning övas med hjälp av uppgifter. Eleven undersöker organismer och deras livsmiljöer samt växelverkan mellan människan och miljön. Eleverna bekantar sig med principerna för hur olika apparater fungerar samt deras struktur (t.ex. lupp, termometer och våg). Eleven lär sig i hur man mäter temperatur och bekantar sig med principen om energins bevarande.	K1 K5
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1- I6	Eleven reflekterar över de egna handlingarnas inverkan på eleven själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället.	K1 K2 K5
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2- I6	Eleven lär sig använda olika typer av tekniska tillämpningar för att undersöka omgivningen.	K2 K3 K5
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1- I6	Eleven lär sig grunderna i säkerhetskunskap och att agera på ett säkert sätt; att förebygga mobbning samt vad fysisk och psykisk integritet innebär. Gott uppförande och att ta andra i beaktande betonas. Eleven övar sig att röra sig på ett säkert sätt i trafiken: till fots och med cykel.	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i	I2- I6	Eleven deltar i planerandet och genomförandet av en utfärd i skolans närmiljö.	K3

naturen och den byggda miljön		Eleven bekantar sig med rättigheter och skyldigheter som gäller när man rör sig i naturen.	
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1- I6	Eleven övar sig att lyssna på andra och ta andra i beaktande. Eleven övar sina emotionella färdigheter: att namnge känslor, känna igen och uttrycka känslor samt reglera känslor.	K2 K3
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1- I6	Eleven bekantar sig med säkra och pålitliga källor inom informationssökning.	K5 K4
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1- I6	Eleven bekantar sig med sociala och byggda miljöer i sin omgivning; gårdar och parker. Eleven övar sig att förklara vardagliga situationer och fenomen med hjälp av begrepp.	K1
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen	I1- I6	Eleven övar sig att förklara vardagliga situationer och fenomen med hjälp av modeller.	K1 K5

och anknyttande fenomen			
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1- I6	<p>Eleven övar sig att söka information från olika informationskällor.</p> <p>Eleven övar sig att välja pålitliga informationskällor.</p>	K2 K4 K5
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1 I3- I6	<p>Undersökningssuppgifternas innehåll väljs utgående från elevens egen livsmiljö med hänsyn till naturen.</p> <p>Eleven fäster uppmärksamhet vid levande och livlös natur i sin livsmiljö.</p> <p>Eleven lär sig känna igen organismer och livsmiljöer.</p> <p>Eleven bekantar sig med näringskedjor, djurs och växters fortplantning samt assimilation.</p> <p>Eleven sammanställer under handledning en växtsamling. Växternas växande studeras experimentellt.</p> <p>Eleven studerar organismer och deras livsmiljöer på gårdar och i parker.</p> <p>Eleven reflekterar över växelverkan mellan människa och natur.</p> <p>Eleven reflekterar över de egna handlingarnas inverkan på sig själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället.</p> <p>Eleven övar sig att göra hållbara val.</p>	K1
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3- I6	<p>Eleven bekantar sig med Finlands geografi.</p> <p>Eleven undersöker med hjälp av regionala exempel Finlands naturmiljö och människans aktivitet.</p> <p>Eleven använder kartor och andra geomedier för att skapa sig en världsbild och dess regionala referensramar.</p> <p>Eleven undersöker jordmånen och berggrunden.</p> <p>Eleven lär sig olika sätt att värna om naturens mångfald, hållbar användning av naturtillgångar och värnande av det egna kulturarvet.</p> <p>Eleven bekantar sig med den mångkulturella världen.</p>	K1 K5
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av	I2 I4- I6	<p>Eleven övar sig att utföra olika skeden i undersökning av fysikaliska fenomen.</p> <p>Eleven fördjupar sig i hur man mäter temperatur och bekantar sig med principen om energins bevarande.</p>	K1

principen om energins bevarande			
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2 I4- I6	Eleven övar på de olika faserna i att studera fysikaliska fenomen. Eleven studerar med hjälp av olika material och ämnen aggregat- ionstillstånd och ämnens egenskaper; assimilering, förbränning och vattnets kretslopp.	K1
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1- I3I 6	Eleven observerar tecken på växande och utveckling hos sig själv. Eleven övar sig att känna igen fysiska och psykiska signaler. Eleven övar sig att känna igen, uttrycka och reglera känslor. Eleven övar sig i säkerhetskunskap och i att främja säkerhet; att förebygga mobbning samt fysisk och psykisk integritet. Eleven bekantar sig med metoder att främja den egna hälsan.	K1 K3

Årskurs 4

OMGIVNINGSLÄRA

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 4			
Betydelse, värderingar, attityder			
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga äm-	I1- I6	Eleven vägleds att uppskatta naturen. Eleven undersöker den egna livsmiljön utgående från egna och gruppens intressen. Uppgifternas innehåll väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sociala sammanhang.	

nesområden i omgivningsläran är viktiga för hen			
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I1- I6	<p>Eleven övar sig att känna igen faktorer som stödjer det egna lärandet.</p> <p>Eleven övar sig att ställa upp mål för det egna arbetet samt utvärdera processen och resultaten.</p>	K1 K7
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	I1- I6	<p>Eleven reflekterar över och lär sig förstå sina egna handlingars inverkan på sig själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället.</p> <p>Elevens förmåga att uppskatta naturens och kulturernas mångfald stärks.</p> <p>Eleven övar sig att agera på ett miljöansvarigt sätt i den egna närmiljön.</p>	K3 K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1- I6	Eleven handleds i att observera fenomen i omgivningen och att använda dessa fenomen som föremål för den egna undersökningen.	K1 K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1- I6	<p>Olika skeden i en undersökning övas med hjälp av uppgifter.</p> <p>Eleven undersöker omgivningen genom uppgifter som anknyter till den egna livsmiljön.</p> <p>Eleverna bekantar sig med principerna för hur olika apparater fungerar och deras struktur.</p>	K1 K5
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera	I1- I6	<p>Eleven reflekterar över hur de egna handlingarna inverkar på sig själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället.</p> <p>Eleven undersöker organismer och deras livsmiljöer samt växelverkan mellan människan och miljön.</p> <p>Eleven lär sig att presentera resultat från sina undersökningar genom att använda kommunikationsteknik.</p>	K1 K2 K5

sina resultat och undersökningar på olika sätt			
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2- I6	Eleven lär sig använda olika teknologiska tillämpningar för att undersöka omgivningen.	K2 K3 K5
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1- I6	Eleven övar sig att främja säkerhet och säkerhetsfärdigheter; att ta hand om den egna säkerheten också i sociala medier. Eleven lär sig brandsäkerhet.	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2- I6	Eleven bekantar sig med rättigheter och skyldigheter som gäller när man rör sig i naturen. Eleverna gör en utfärd till ett ställe vid vatten (t.ex. Aura ån, Östersjön). Eleven övar sjösäkerhet och förstår allemansrätten vid vatten.	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1- I6	Eleven övar sig att känna igen fysiska och psykiska signaler och elevens emotionella färdigheter stärks. Eleven lär sig gott uppförande och elevens färdigheter för att handla i grupp stärks; t.ex. att acceptera mångfald.	K2 K3
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1- I6	Eleven bekantar sig med trygga och pålitliga källor inom informationssökning. Eleven övar sig att välja information genom att jämföra olika källor.	K5 K4

Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1- I6	<p>Eleven övar sig att använda begrepp från olika vetenskapsgrenar inom omgivningsläran.</p> <p>Eleven övar sig att beskriva fenomen och situationer i vardagen med hjälp av olika begrepp.</p>	K1
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1- I6	<p>Eleven övar sig att förklara vardagliga situationer och fenomen med hjälp av modeller.</p> <p>Eleven övar sig att göra modeller i grupp (<i>t.ex. vattnets kretslopp</i>).</p>	K1 K5
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar	I1- I6	<p>Eleven använder olika informationskällor i sin informationssökning.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen pålitliga informationskällor.</p>	K2 K4 K5
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I1, I3- I6	<p>Eleven undersöker vädret som ett fenomen.</p> <p>Eleven lär sig känna igen organismer och livsmiljöer; vatten och vattendrag.</p> <p>Eleven bekantar sig med vattnets kretslopp.</p> <p>Eleven gör småskaliga experiment i närmiljön (<i>t.ex. vattnets organismer</i>).</p> <p>Eleven undersöker organismer och deras livsmiljöer samt människors växelverkan med miljön.</p> <p>Eleven övar sig att värna om naturens mångfald.</p>	K1

		<p>Eleven reflekterar över sina egna handlingars inverkan på sig själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället.</p> <p>Eleven övar att handla på ett ansvarsfullt sätt i den egna närmiljön samt att ta hand om andra.</p>	
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3- I6	<p>Eleven bekantar sig med de nordiska ländernas geografi.</p> <p>Eleven övar sig att med hjälp av mångsidiga regionala exempel gestalta Nordens naturmiljö och människans aktivitet.</p> <p>Elevens förmåga att uppskatta naturens och kulturernas mångfald stärks.</p> <p>Elevens globala förståelse stärks.</p> <p>Eleven övar sig att bygga upp sin världsbild och dess regionala ramar med hjälp av olika kartor och andra geomedier.</p>	K1 K5
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2 I4- I6	<p>Eleven undersöker vädret som ett fysikaliskt fenomen.</p> <p>Eleven undersöker ändringar i kropparnas rörelser.</p> <p>Eleven bekantar sig med begreppet kraft genom att undersöka kroppars rörelser.</p> <p>Eleven fördjupar sig i närrymden, årstiderna, växlingen mellan dag och natt samt jordglobens struktur.</p>	K1
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2I 4- I6	<p>Eleven bekantar sig med fenomen, material och teknologiska tillämpningar i livsmiljön.</p> <p>Eleven övar sig att förstå principerna för förändringar i ämnen och i deras bevarande; vattnets kretslopp.</p> <p>Eleven bekantar sig med klimatförändringen som ett fenomen i omgivningen.</p>	K1

<p>M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen</p>	<p>I1- I3I 6</p>	<p>Eleven bekantar sig med människans uppbyggnad och de centrala livsfunktionerna.</p> <p>Eleven övar sig att förstå olika skeden i människans växande och utveckling.</p> <p>Eleven övar sig att förstå aktuella förändringar i den egna utvecklingen och med att förstå deras individuella natur.</p> <p>Eleven fördjupar sig i hälsans olika delområden och hälsoresurser samt i mentala färdigheter.</p> <p>Eleven övar sig i säkerhetskunskap och att främja säkerhet, fysisk och psykisk integritet samt förebygga mobbning.</p>	<p>K1 K3</p>
--	--------------------------	--	------------------

Årskurs 5

OMGIVNINGSLÄRA

 <p>ÅBO</p>			
<p>Mål för undervisningen</p> <p>Årskurs 5</p>	<p>I</p>	<p>Kommunvis läroplan</p>	<p>K</p>
<p>Betydelse, värderingar, attityder</p>			
<p>M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven vägleds att uppskatta naturen ja kulturernas mångfald och elevens globala förståelse stärks.</p> <p>Eleven undersöker den egna livsmiljön utgående från sina egna och gruppens intressen.</p> <p>Uppgifternas innehåll väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sociala sammanhang.</p>	
<p>M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven övar sig att känna igen faktorer som stödjer det egna lärandet.</p>	<p>K1 K7</p>

analysera sina kunskaper i omgivningslära			
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	I1- I6	Eleven reflekterar över sina egna handlingars inverkan på eleven själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. Eleven övar sig att handla på ett miljöansvarigt sätt i den egna närmiljön samt att ta hand om andra.	K3 K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1- I6	Eleven handleds att observera fenomen i omgivningen och att använda dessa fenomen som föremål för sina egna undersökningar.	K1 K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1- I6	Eleven undersöker naturen genom uppgifter som anknyter till den egna livsmiljön. Eleven undersöker principer för hur olika apparater fungerar och olika strukturer. Eleven bekantar sig med forskningens olika skeden med hjälp av uppgifter.	K1 K5
M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1- I6	Eleven reflekterar över sina egna handlingars inverkan på sig själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället. Eleven undersöker organismer och deras livsmiljöer samt människors växelverkan med miljön. Eleven lär sig att presentera resultat från sina egna samt gruppens undersökningar genom att använda kommunikationsteknik.	K1 K2 K5
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven	I2- I6	Eleven lär sig använda olika tekniska tillämpningar i den egna aktiviteten och de egna undersökningarna.	K2 K3 K5

att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans			
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1- I6	<p>Främjande av säkerhet och säkerhetsfärdigheter stärks; eleven lär sig känna igen hotande situationer och lär sig olika sätt att hantera dessa situationer både i det verkliga livet och i sociala medier.</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna handlingars inverkan på sig själv och andra människor.</p> <p>Eleven övar sig att agera på ett säkert sätt vid olycksfall, förgiftningsfall och första hjälpen-situationer.</p> <p>Eleven lär sig grunderna i elsäkerhet.</p> <p>Eleven bekantar sig med sjö- och issäkerhet.</p>	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2- I6	<p>Eleven bekantar sig med rättigheter och skyldigheter som gäller då man rör sig i naturen.</p> <p>Eleven lär sig att agera på ett ansvarsfullt sätt i den egna närmiljön.</p> <p>Eleven deltar i planerandet och genomförandet av en skogsutfärd.</p>	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1- I6	<p>Eleven övar sig att känna igen fysiska och psykiska signaler och vara medveten om egna tankar, behov och attityder.</p> <p>Eleven lär sig mentala färdigheter; egna styrkor och hälsoresurser.</p> <p>Elevens förmåga att agera i grupp stärks; empatiförmågan utvecklas liksom Internetsvenskap.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen, uttrycka och reglera känslor.</p>	K2 K3
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1- I6	<p>Eleven övar sig att känna igen trygga och pålitliga källor i informationssökning.</p> <p>Eleven övar sig att välja information genom att jämföra olika källor.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen lämpliga och trygga kanaler för kommunikation och publikation av sina undersökningsresultat.</p> <p>Eleven lär sig att använda sociala medier på ett tryggt och ansvarsfullt sätt.</p>	K5 K4
Kunskap och förståelse			

<p>M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven övar sig att använda begrepp från olika vetenskapsgrenar inom omgivningsläran.</p> <p>Eleven övar sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknologi med hjälp av begrepp från olika vetenskapsgrenar.</p>	<p>K1</p>	
<p>M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven övar sig att förklara vardagliga situationer, fenomen och teknologi med hjälp av modeller från olika vetenskapsgrenar.</p>	<p>K1 K5</p>	
<p>M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Eleven övar sig att välja och använda säkra och pålitliga informationskällor.</p>	<p>K2 K4 K5</p>	

<p>M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling</p>	<p>I1 I3- I6</p>	<p>Eleven lär sig att känna igen aktuella förändringar i utvecklingen i det egna åldersstadiet och att förstå förändringarnas individuella natur.</p> <p>Eleven bekantar sig med levnadsvanor som främjar den egna och gemenskapens hälsa.</p> <p>Eleven reflekterar över sina egna handlingars inverkan på sig själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället.</p> <p>Växternas växande studeras experimentellt.</p> <p>Eleven observerar miljön utgående från människans välmående.</p> <p>Eleven granskar organismer och deras livsmiljö samt människors växelverkan med naturen; skogen.</p> <p>Eleven bekantar sig med skogsbruk.</p> <p>Eleven bekantar sig med hur maten produceras och matens kretslopp.</p>	<p>K1</p>	
<p>M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier</p>	<p>I3- I6</p>	<p>Eleven bekantar sig med Europas geografi.</p> <p>Eleven undersöker naturmiljön och den mänskliga verksamheten i Europa med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter.</p> <p>Elevens förmåga att uppskatta naturens och kulturernas mångfald stärks.</p> <p>Eleven använder mångsidigt kartor och andra geomedier för att skapa en världsbild och dess regionala ramar.</p>	<p>K1 K5</p>	
<p>M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande</p>	<p>I2I 4- I6</p>	<p>Eleven bekantar sig med principen om energins bevarande genom att först sätta sig in i värmeenergi och hur energiformer omvandlas.</p>	<p>K1</p>	

M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I2I 4- I6	<p>Eleven bekantar sig med social och byggd miljö samt fenomen, material och tekniska tillämpningar i omgivningen.</p> <p>Eleven övar sig att förstå principerna för förändringar i ämnen och i deras bevarande; fotosyntes.</p> <p>Eleven studerar med hjälp av olika material och ämnen aggregationstillstånd och ämnens egenskaper.</p> <p>Eleven bekantar sig med klimatförändringen och att behärska den som ett naturfenomen.</p>	K1
M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen	I1- I3 I6	<p>Eleven bekantar sig med människans uppbyggnad och centrala livsfunktioner.</p> <p>Eleven bekantar sig med tonårens förändringar i kroppen och psyket.</p> <p>Eleven bekantar sig med människans sinnen.</p> <p>Eleven bekantar sig med aktuella förändringar i den egna utvecklingen och med att förstå deras individuella natur.</p> <p>Eleven bekantar sig med tonårens förändringar i kroppen och psyket.</p> <p>Eleven övar färdigheter i egenvård.</p> <p>Eleven lär sig grunderna för första hjälpen i vardagen.</p>	K1 K3

Årskurs 6

OMGIVNINGSLÄRA

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
Betydelse, värderingar, attityder			
M1 väcka och upprätthålla elevens intresse för	I1- I6	Eleven vägleds att uppskatta naturen ja kulturernas mångfald och elevens globala förståelse stärks.	

omgivningen och undervisningen i omgivningslära samt hjälpa eleven att inse att samtliga ämnesområden i omgivningsläran är viktiga för hen		<p>Eleven undersöker den egna livsmiljön utgående från sina egna och gruppens intressen.</p> <p>Uppgifternas innehåll väljs så att de anknyter till vardagliga situationer och sociala sammanhang.</p>	
M2 vägleda och sporra eleven att ställa upp mål för sina studier och att arbeta långsiktigt för att uppnå dem samt att analysera sina kunskaper i omgivningslära	I1- I6	<p>Eleven övar sig att känna igen faktorer som stödjer det egna lärandet.</p> <p>Eleven lär sig att ställa upp mål och planera det egna arbetet för att uppnå målen.</p>	K1 K7
M3 stödja eleven att utveckla miljömedvetenhet samt att agera och påverka i sin närmiljö och i olika sammanhang för att främja hållbar utveckling och att uppskatta betydelsen av en hållbar utveckling för sig själv och världen	I1- I6	<p>Eleven reflekterar över sina egna handlingars inverkan på sig själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället.</p> <p>Eleven övar sig att agera på ett miljöansvarigt sätt i den egna närmiljön samt att ta hand om andra.</p> <p>Eleven övar sig att med hjälp av uppgifter förstå den betydelse olika vetenskapsgrenar har inom omgivningsläran för vardaglig aktivitet.</p>	K3 K7
Undersöknings- och arbetsfärdigheter			
M4 uppmuntra eleven att formulera frågor om olika ämnesområden samt att använda dem som utgångspunkt för undersökningar och andra aktiviteter	I1- I6	<p>Eleven undersöker principer för hur olika instrument fungerar och deras struktur.</p> <p>Eleven övar miljöansvarig verksamhet i den egna närmiljön.</p> <p>Eleven handleds att göra observationer om fenomen i omgivningen och använda dessa fenomen som föremål för den egna undersökningen.</p>	K1 K7
M5 hjälpa eleven att planera och genomföra små undersökningar, göra observationer och mätningar i mångsidiga lärmiljöer med hjälp av olika sinnen samt undersöknings- och mätredskap	I1- I6	<p>Eleverna genomför tillsammans ett påverkningsprojekt. I projektet övar sig eleverna att delta och påverka på lokal eller global nivå.</p>	K1 K5

M6 hjälpa eleven att se samband mellan orsak och verkan, dra slutsatser utgående från resultaten och presentera sina resultat och undersökningar på olika sätt	I1- I6	<p>Eleven reflekterar över sina egna handlingars inverkan på sig själv, andra människor, djurens välmående, naturen och samhället.</p> <p>Eleven granskar organismer och deras livsmiljö samt människors växelverkan med naturen.</p> <p>Elevens förmåga att presentera egna och gruppens forskningsresultat med hjälp av kommunikationsteknik stärks.</p>	K1 K2 K5
M7 handleda eleven att förstå betydelsen av vardagliga tekniska tillämpningar och hur de fungerar och används samt inspirera eleven att pröva, upptäcka och skapa nytt tillsammans	I2- I6	<p>Eleven lär sig använda olika tekniska tillämpningar i sitt eget arbete och sina egna undersökningar.</p>	K2 K3 K5
M8 uppmuntra eleven att främja välbefinnande och säkerhet i sina aktiviteter och i sin närmiljö och vägleda eleven att handla på ett säkert, ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt som även skyddar hen själv	I1- I6	<p>Eleven övar sig att känna igen, uttrycka och reglera känslor.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen faktorer som stödjer det egna lärandet.</p> <p>Eleven lär sig att främja säkerhet och säkerhetskunskap (t.ex. att främja förebyggande av mobbning och stärka utvecklingen av den egna känslan av trygghet; egna gränser).</p> <p>Elevens vardagliga hälsovanor utvecklas.</p> <p>Eleven övar sig att ta ansvar för den egna närmiljön.</p>	K3
M9 handleda eleven att undersöka, agera, röra sig och göra utflykter i naturen och den byggda miljön	I2- I6	<p>Eleven uppmuntras med hjälp av uppgifter att röra sig i naturen och i byggd miljö på sin fritid.</p>	K3
M10 erbjuda eleven möjligheter att öva sig att arbeta i grupp genom att delta i olika roller och sociala situationer, inspirera eleven att uttrycka sig och lyssna på andra samt stödja elevens förmåga att identifiera, uttrycka och reglera sina känslor	I1- I6	<p>Eleven övar sig att känna igen fysiska och psykiska signaler.</p> <p>Elevens emotionella färdigheter stärks och fördjupas. Eleven övar sig att känna igen, uttrycka och reglera känslor.</p> <p>Eleven lär sig att bli medveten om egna tankar, behov, attityder och värderingar.</p> <p>Elevens förmåga att agera i grupp stärks.</p> <p>Eleven reflekterar över den egna aktivitetens inverkan på sig själv, andra människor och samhället.</p> <p>Eleven övar främjande av säkerhet och säkerhetsfärdigheter t.ex. på följande delområden: förebyggande av mobbning, fysisk och</p>	K2 K3

		<p>psykisk integritet samt handlande i farliga situationer och situationer där första hjälpen behövs.</p> <p>Eleven övar att agera i olika sociala sammanhang och reflekterar över hurdan betydelse olika kommunikationssituationer och gemenskaper har för välmående.</p>	
M11 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att söka, bearbeta och presentera information och för att kommunicera på ett ansvarsfullt, tryggt och ergonomiskt sätt	I1- I6	<p>Eleven övar sig att känna igen trygga och pålitliga källor i informationssökningen.</p> <p>Eleven övar sig att välja information genom att jämföra olika källor.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen och använda lämpliga, säkra applikationer för att publicera sina egna forskningsresultat; denna färdighet övas tillsammans i påverkningsprojekt.</p> <p>Eleven lär sig att använda sociala medier på ett tryggt och ansvarsfullt sätt.</p>	K5 K4
Kunskap och förståelse			
M12 vägleda eleven att observera omgivningen, mänskliga aktiviteter och fenomen i anknytning till dem med hjälp av begrepp inom omgivningsläran samt att utveckla sina begreppskonstruktioner från att bestå av olika förhandsuppfattningar så att de bättre motsvarar den exakta användningen av begreppen	I1- I6	<p>Eleven övar sig att använda begrepp från olika vetenskapsgrenar inom omgivningsläran.</p> <p>Eleven övar sig att förklara vardagliga situationer, fenomen och teknologi med hjälp av begrepp från olika vetenskapsgrenar.</p>	K1
M13 handleda eleven att förstå, använda och skapa olika modeller med hjälp av vilka man kan tolka och förklara människan, omgivningen och anknytande fenomen	I1- I6	<p>Eleven övar sig att beskriva vardagliga situationer, fenomen och teknologi med hjälp av begrepp från olika vetenskapsgrenar.</p> <p>Eleven övar att göra modeller i årskursens påverkningsprojekt.</p>	K1 K5
M14 handleda eleven att söka tillförlitlig information, uttrycka olika synpunkter och motivera	I1- I6	<p>Eleven övar sig att välja och använda säkra och pålitliga informationskällor.</p> <p>Eleven övar att förhålla sig kritiskt till information som förmedlas via vardagliga tillämpningar inom informations- och kommunikationsteknik.</p>	K2 K4 K5

dem samt tolka och kritiskt bedöma informationskällor och synvinklar			
M15 vägleda eleven att undersöka naturen, identifiera organismer och livsmiljöer, tänka ekologiskt samt hjälpa eleven att förstå människans uppbyggnad, livsfunktioner och utveckling	I11 3- I6	<p>Eleven lär sig att känna igen aktuella förändringar i utvecklingen i det egna åldersstadiet och att förstå förändringarnas individuella natur.</p> <p>Sexuell utveckling och människans fortplantning behandlas enligt åldersstadium.</p> <p>Eleven bekantar sig med principerna för en hållbar livsstil och övar att agera på ett hållbart sätt i vardagliga situationer.</p> <p>Eleven övar miljöansvarig verksamhet i den egna närmiljön samt att ta hand om andra.</p>	K1
M16 handleda eleven i geografiskt tänkande och att iaktta sin omgivning och hela världen samt att lära sig använda kartor och andra geomedier	I3- I6	<p>Eleven bekantar sig med olika världsdelar.</p> <p>Eleven undersöker naturmiljön och den mänskliga verksamheten i andra världsdelar med hjälp av mångsidiga regionala exempel och aktuella nyheter.</p> <p>Eleven bekantar sig med jordglobens struktur och jordmånen och berggrunden.</p> <p>Eleven använder mångsidigt kartor och andra geomedier för att skapa en världsbild och dess regionala ramar.</p> <p>Elevens förmåga att uppskatta naturens och kulturernas mångfald stärks.</p> <p>Elevens globala förståelse stärks.</p>	K1 K5
M17 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara fysikaliska fenomen i vardagen, naturen och tekniken samt lägga grund för förståelsen av principen om energins bevarande	I2 I4- I6	<p>Eleven undersöker begreppet kraft utgående från ändringar i kropparnas rörelse.</p> <p>Eleven undersöker ljud- och ljusfenomen.</p>	K1
M18 vägleda eleven att undersöka, beskriva och förklara kemiska fenomen, ämnens egenskaper och omvandlingar samt lägga grund för förståelsen av principen om materiens bevarande	I21 4- I6	<p>Eleven övar sig att förstå principerna för förändringar i ämnen och i deras bevarande; förbränning.</p> <p>Eleven bekantar sig med vad det innebär att värna om naturens mångfald och om en hållbar användning av naturtillgångar.</p>	K1

<p>M19 vägleda eleven att förstå delområdena inom hälsa, betydelsen av sunda vanor samt livets gång, den individuella tillväxten och utvecklingen i barndomen och ungdomen samt uppmuntra eleven att öva och tillämpa sina kunskaper om hälsa i vardagen</p>	<p>I1- I3, I6</p>	<p>Sexuell utveckling och människans fortplantning behandlas enligt åldersstadium.</p> <p>Eleven bekantar sig med aktuella förändringar i den utvecklingen och med att förstå deras individuella natur.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen fysiska och psykiska signaler och vara medveten om egna tankar, behov, attityder och värderingar.</p> <p>Eleven reflekterar över vardagliga hälsovanors inverkan på främjande av välmående och förebyggande av sjukdomar.</p> <p>Eleven övar sig att ta hand om andra.</p> <p>Eleven övar sig att känna igen, uttrycka och reglera känslor.</p> <p>Eleven bekantar sig med hälsosamma levnadsvanor och fysiskt välmående.</p> <p>Eleven övar främjande av säkerhet och säkerhetsfärdigheter t.ex. på följande delområden: droger, olycksfall, förgiftningar, förebyggande av mobbning, fysisk och psykisk integritet samt handlande i farliga situationer och situationer där första hjälpen behövs.</p>	<p>K1 K3</p>
--	---------------------------	--	------------------

14.4.6 RELIGION

Läroämnets uppdrag

Läroämnets uppdrag är att ge eleverna en bred allmänbildning i religion och livsåskådning. Undervisningen ska göra eleverna förtroga med den religion som studeras och dess mångfald. Eleverna ska få insikt i religiösa och konfessionella traditioner i Finland och i religioner och livsåskådningar på andra håll i världen. Läroämnet ska främja förståelse för förhållandet mellan religion och kultur samt multilitteracitet i fråga om religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska ge mångsidig kunskap om religioner och hjälpa eleverna att förstå diskussioner som gäller religion. Eleverna ska vägledas att tänka kritiskt och att studera religioner och livsåskådningar ur olika perspektiv. I undervisningen behandlas förhållandet mellan religion och kunskap samt språk, symbolik och begrepp som är kännetecknande för religioner. Religionsundervisningen ska ge eleverna beredskap att ta del av den dialog som förs både inom och mellan olika religioner och livsåskådningar. Undervisningen ska handleda eleverna att respektera livet, människovärdet och det som är heligt för en själv och andra.

Undervisningen ska ge eleverna insikt i etiskt tänkande inom den religion som studeras och inom andra religioner och livsåskådningar, och uppmuntra eleverna att själva fundera över etiska frågor. Undervisningen ska stödja elevens självkänedom, självaktning och utveckla elevens livskompetens under hela den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska hjälpa eleven att forma och bedöma sin identitet, sin livsåskådning och sin världsåskådning. Religionsundervisningen ska stödja att eleven utvecklas till en ansvarsfull medlem i sin grupp och i det demokratiska samhället och till en ansvarsfull världsmedborgare.

I **årskurserna 3–6** ska undervisningen i religion bredda och fördjupa elevens baskunskaper i hens egen religion. Eleven får insikt i religionens heliga skrifter och berättelser samt centrala lära, etiska principer, ritualer och seder. Eleverna uppmuntras att undra och fråga. I undervisningen granskas de religiösa rötterna i Finland och Europa samt det religiösa livet och livsåskådningarna i dagens Finland och Europa. Eleverna ska utveckla sin mediekunskap och handledas att bedöma och använda olika källor för att söka information och utnyttja den i olika situationer.

Undervisningen behandlar barnets rättigheter och individens ansvar för sina handlingar. Eleverna får träna sina emotionella och sociala färdigheter och lär sig att formulera egna åsikter och motivera dem. Eleverna uppmuntras att utveckla vänskap, att bidra till en positiv gemenskap i klassen och skolan och att motarbeta diskriminering.

Mål för undervisningen i religion i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	K1, K2
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1, I2	K2, K3, K4
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1, I2, I3	K4, K5, K6
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1, I2	K1, K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2, I3	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1, I2, I3	K2, K5, K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1, I2, I3	K7
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2, I3	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2, I3	K1, K3, K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1, I2, I3	K1, K4, K6, K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för religion i årskurs 3–6

Innehållet ska väljas så att det stödjer de allmänna målen i läroämnet. Vid valet av innehåll utnyttjas de lokala möjligheterna. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas erfarenhetsvärld ska beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Innehållet ska fokusera på religiösa källor, heliga skrifter och personer samt musik, symboler, heliga platser och byggnader. Viktigt innehåll är religionens lära, seder, ritualer och samfund samt religionens mångfald. Man granskar centrala berättelser inom religionen och deras samband med konst, vetenskap och kultur.

I2 Religionernas värld: Innehållet ska omfatta kristendomen, andra religioner och irreligiositet i den finländska kulturen och vardagen. Man bekantar sig särskilt med religiösa samfund i skolans närhet och med deras heliga platser. I undervisningen granskas bakgrunden till religioner och livsåskådningar i Finland och Europa och situationen i dag. Innehållet väljs så att eleven får en helhetsbild av Europas religiösa rötter, i synnerhet det grundläggande innehållet i judendomen, kristendomen och islam och deras betydelse. Innehållet väljs med hänsyn till religionsrelaterade teman i medierna och populärkulturen.

I3 Ett gott liv: Centrala innehåll är människovärdet, att respektera livet och att värna om naturen. Undervisningen fokuserar på att eleven begrundar sina egna val och handlingar och vilka värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktigt innehåll är livskompetens, självkännet och välbefinnande för kropp och själ. Innehållet ska ge eleven insikt i religionens centrala etiska normer och de etiska uppfattningar som är gemensamma för olika religioner och livsåskådningar. FN:s konvention om barnets rättigheter behandlas. Innehållet ska ge eleven verktyg att diskutera om etik och religioner och att motivera sina synpunkter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i religion i årskurs 3–6

Innehållet behandlas med hjälp av berättelser och drama samt genom erfarenhetsbaserat, konkret och gemensamt lärande. Det är viktigt att börja introducera begrepp. Olika digitala verktyg används i religionsundervisningen för att främja lärandet och öka elevernas aktivitet och interaktion. I undervisningen betonas rofylldhet och diskussion. I mån av möjlighet kan studiebesök och gäster utnyttjas i undervisningen. Undervisningen kan innehålla individuella eller gemensamma projekt som omfattar flera lärokurser eller överskrider läroämnesgränserna. Målet är att visa respekt för alla religioner och livsåskådningar som finns representerade i skolan.

Handledning, differentiering och stöd i religion i årskurs 3–6

Lärokurserna genomförs så att elevernas olika religiösa och konfessionella bakgrund och språkkunskaper beaktas i undervisningen och arbetet. Eleverna ska få stöd för att förstå centrala begrepp. I undervisningen skapas gemensamma situationer som främjar lärande och delaktighet och eleven handleds att stärka sin studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i religion i årskurs 3–6

Bedömningen i religion ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka religiösa källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av

detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i religion genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i religion.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i religion

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan nämna källor och texter inom religionen i fråga samt beskriva det centrala innehållet i dem.
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Förmåga att hantera information om religion, religiös multilitteracitet	Eleven kan med hjälp av exempel redogöra för viktiga ritualer, seder och heliga platser inom religionen i fråga och beskriva deras innebörd.
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1, I2	Förmåga att analysera religiöst språk och symboler	Eleven kan ge exempel på religiöst språk och religiös symbolik.
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1, I2, I3	Förmåga att lära sig i religionsundervisningen	Eleven kan söka information i flera källor. Eleven övar sig att bedöma tillförlitligheten och objektiviteten i den information hen hittar.
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1, I2	Kunskap om religion och kultur	Eleven känner till hur religionerna har påverkat samhällets utveckling, kultur och medier och kan ge exempel. Eleven kan i huvuddrag beskriva Finlands och Europas religiösa rötter.
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2, I3	Kunskap om religion och kultur	Eleven kan beskriva huvuddragen i judendomen, kristendomen och islam och deras inbördes relationer.
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för	I1, I2, I3	Religiös multilitteracitet	Eleven vet hur man ska agera och strävar efter att

andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer			agera på ett lämpligt och respektfullt sätt i olika religiösa situationer och på religiösa platser.
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I2, I2, I3	Kunskap om etik	Eleven känner igen och kan nämna etiska normer i den religion som studeras samt etiska principer som förenar religioner och livsåskådningar.
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2, I3	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s konvention om barnets rättigheter och kan ge exempel på mänskliga rättigheter.
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2, I3	Förmåga att reflektera över etiska frågor	Eleven kan ge exempel på hur man skapar en hållbar framtid. Eleven kan tillämpa de etiska principerna i religionen i fråga i sina exempel.
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1, I2, I3	Tankeförmåga, kommunikativa färdigheter	Eleven deltar i gemensamma diskussioner, kan lyssna på andra och uttrycka sig.
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att som en del av självbedömningen reflektera över sina upplevelser.

De olika lärokurserna i religion i årskurs 3–6

Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning studerar eleverna i den grundläggande utbildningen religion eller livsåskådningskunskap. Religionsundervisningen genomförs dock enligt 13 § i samma förordning i enlighet med elevernas religionsamfund som undervisning i den egna religionen enligt särskilda lärokurser. För att trygga läroämnetts enhetlighet har för alla former av undervisning i den egna religionen utarbetats gemensamma mål och centralt innehåll.

I läroämnesbeskrivningarna för de olika religionerna preciseras de för alla gemensamma innehållen i enlighet med den egna religionens särart. De lokala läroplanerna utarbetas på basis av de gemensamma målen, innehållsbeskrivningarna och de preciserade lärokursbeskrivningarna för de olika religionerna i grunderna för läroplanen.

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehållet som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen granskas kristendomens centrala begrepp, symboler och lära. Vid val av innehåll uppmärksammas kristendomens mångfald och i synnerhet protestantismen som en del av kristendomen. Man bekantar sig med Martin Luthers och Mikael Agricolas betydelse som reformatorer inom religionen. Man behandlar den lutherska läran, sakramenten, böner, gudstjänst och församlingsverksamhet. I undervisningen granskas Bibeln och dess olika stilarter, det religiösa språkets särdrag och symbolik. Man bekantar sig med Jesu liv, lära och betydelse inom kristendomen. Man reflekterar över Paulus och den tidiga kristendomens betydelse för kristendomens utveckling till världsreligion. Man bekantar sig med sambandet mellan Bibelns centrala berättelser och konst, vetenskap och kultur och hur kristendomen syns inom populärkulturen. I undervisningen fördjupas kunskaperna om kyrkoåret och kristna ritualer som hör ihop med livet samt olika seder och bruk. Man bekantar sig med kyrkan som religiös byggnad, med kyrkoarkitektur och den symbolik som hör samman med den. Psalmer och annan andlig musik behandlas i undervisningen.

I2 Religionernas värld: I undervisningen undersöks vad som avses med helighet i religioner, det heliga för en själv och för andra. Man bekantar sig inledningsvis med profeter, heliga platser och berättelser som förenar judendomen, kristendomen och islam samt Jesu ställning i dessa religioner. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet. I undervisningen granskar man religioners och livsåskådningars situation i Finland och Europa i dag och bakgrunden till den samt irreligiositet. Man bekantar sig med ekumenik och religionsdialog och granskar med hjälp av aktuella exempel religiösa inslag i medier och inom populärkulturen.

I3 Ett gott liv: I undervisningen granskas de centrala etiska normerna inom kristendomen: Den gyllene regeln, det dubbla kärleksbudskapet och de tio budorden. Man reflekterar över Den gyllene regelns etiska princip inom kristendomen och andra religioner. I undervisningen behandlas centrala livsfrågor, känslor och värdeval med hjälp av valda berättelser ur Gamla och Nya Testamentet. Viktiga innehåll är människorättsetik, FN:s konvention om barnets rättigheter samt människovärde, att respektera livet och att värna om naturen. Man reflekterar över elevens egna val och värden som påverkar dem samt globalt ansvar. Viktiga aspekter är livskompetens, självkännedom, emotionella färdigheter och ett helhetsmässigt välbefinnande. Innehållet i undervisningen ska ge eleven verktyg att diskutera och motivera sin egen syn på etik samt att diskutera religioner.

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 3			
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Eleven bekantar sig med Bibeln som de kristnas heliga bok. Eleven bekantar sig med Gamla Testamentets berättelser. Eleven bekantar sig med den kristna uppfattningen om Gud, tron och tilliten.	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Eleven bekantar sig med bönen. Eleven bekantar sig med psalmboken och sjunger psalmer. Eleverna diskuterar växlingen mellan vardag och helg som en del av veckorytmen.	K1 K2
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2	Eleverna diskuterar de bibliska berättelsernas liknelsenatur.	K2 K3 K4
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1 I2 I3	Eleven övar sig att använda Bibeln. Eleven reflekterar över information som olika religioner bidragit med, t.ex. över de bibliska berättelsernas kunskapsvärde.	K4 K5 K6
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1 I2 I3	Eleverna diskuterar hur man betar sig i kyrkan och på religiösa tillställningar. Eleven bekantar sig med begreppet helig t.ex. genom att fundera på vad som i det egna livet är heligt. Eleverna uppmuntras att fundera över vad det heliga betyder i såväl individens eget som i samfundets liv. Eleven funderar över betydelsen av tolerans.	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med de tio budorden. Eleven lär sig att de tio budorden förenar kristna och judar.	K7
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de	I2 I3	Eleven funderar över de mänskliga rättigheterna och människovärdets betydelse.	K2

mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		Eleven fundera över hur man förhåller sig till olikheter ur ett mänskorskorättsperspektiv.	
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2 I3	Eleverna behandlar teman som handlar om samfundets och de kommande generationernas välmående, såsom omsorg om naturen, hållbar utveckling, respekt för andra, goda handlingar, osjälvishet och rättvisa.	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1 I2 I3	Eleverna samtalar om (<i>t.ex. utgående från Bibelns berättelser</i>) om känslor och värden, vad som är rätt och fel samt om ett gott liv. Eleven övar sig att motivera sina tankar.	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	Eleverna samtalar om att respektera sig själv och om betydelsen av en positiv självbild. Eleverna diskuterar teman som har att göra med livskompetens och att identifiera sina känslor.	K1

Årskurs 4

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 4			
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Eleven bekantar sig med Jesu liv och lära utgående från Nya testamentets evangelier. Eleven bekantar sig med den kristna uppfattningen om nåd, frälsning och Guds kärlek.	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga	I1	Eleven bekantar sig med dopet som kristen ritual. Eleven bekantar sig med bönen Fader vår (Vår far).	K1 K2

platser och byggnader inom religionen i fråga		<p>Eleven bekantar sig med psalmboken och med psalmer.</p> <p>Eleven bekantar sig med korset som central kristen symbol.</p> <p>Eleven bekantar sig med kyrkoåret, speciellt med julen och påsken. Eleverna diskuterar om den kultur och de seder som ansluter sig till kyrkoårets händelser.</p> <p>Eleven bekantar sig med Jerusalem som en helig plats.</p>	
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2	<p>Eleverna diskuterar de bibliska berättelsernas liknelsenatur.</p> <p>Eleven bekantar sig med de liknelser Jesus använde i sin undervisning. Eleven får handledning att förstå liknelsernas budskap.</p>	K2 K3 K4
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1 I2 I3	<p>Eleven övar sig att använda Bibeln.</p> <p>Eleven bekantar sig med evangeliernas uppkomsthistoria.</p>	K4 K5 K6
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1 I2	<p>Eleven bekantar sig med uppkomsten av den egna religionen genom att sätta sig in i Jesu och lärjungarnas liv.</p> <p>Eleven granskar Jesus som jude.</p> <p>Eleven bekantar sig med andra religioner och kristna kyrkor som finns i skolans närmaste omgivning.</p>	K1 K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själ och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1 I2 I3	<p>Eleverna diskuterar hur man betar sig i kyrkan och på religiösa tillställningar.</p> <p>Eleven funderar över vad som är heligt i sitt eget och i andras liv.</p> <p>Eleven bekantar sig med det heliga i den kristna tron.</p> <p>Eleven funderar över betydelsen av tolerans.</p>	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förklarar olika religioner	I1 I2 I3	<p>Eleven bekantar sig med det centrala i Jesus förkunnelse såsom Den gyllene regeln och Det dubbla kärleksbudet.</p>	K7
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2 I3	<p>Eleven bekantar sig med FN:s deklaration om barnens rättigheter.</p> <p>Eleven funderar över rättigheter och skyldigheter och deras förhållande till att samfundet fungerar.</p>	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och	I2 I3	<p>Eleverna behandlar teman som handlar om det egna, samfundets och de kommande generationernas välmående, såsom omsorg om naturen, hållbar utveckling, respekt för andra, goda handlingar, osjälviskhet och rättvisa.</p>	K1 K3 K6

med tanke på en hållbar framtid			
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1 I2 I3	Eleverna samtalar (<i>t.ex. utgående från Bibelns berättelser</i>) om känslor och värden, vad som är rätt och fel samt ett gott liv. Eleven övar sig att motivera sina tankar.	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	Eleverna diskuterar betydelsen av att respektera sig själv och att ha en positiv självbild. Eleverna diskuterar teman som har att göra med livskompetens och att identifiera sina känslor.	K1

Årskurs 5

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 5			
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Eleven bekantar sig med Paulus liv och hans undervisning. Eleven bekantar sig med reformationen och Luthers centrala läror samt med den lutherska uppfattningen om nåd och om trons betydelse för frälsningen.	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Eleven bekantar sig med de lutherska sakramenten: dopet och nattvarden.	K1 K2
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1 I2 I3	Eleven undersöker hur religioner syns i media. Eleven undersöker vilken synlighet och inverkan religionen har i konsten och populärkulturen.	K4 K5 K6
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1 I2	Eleven bekantar sig med Jesus missionsbefallning. Eleven bekantar sig med sin egen religions uppkomst genom att sätta sig in i Paulus och de första kristnas verksamhet. Eleven funderar över vilka saker som bidrog till att den kristna tron utvecklade sig till en världsomfattande religion.	K1 K2

		<p>Eleven bekantar sig med den finländska trons rötter: från katolicism till lutherdom.</p> <p>Eleven bekantar sig med Agricolas betydelse som Finlands reformator.</p> <p>Eleven bekantar sig med den frikyrkliga rörelsen samt Jehovas vittnen.</p>	
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2 I3	<p>Eleven bekantar sig med den katolska och ortodoxa kyrkan samt med judendomen och islam; deras centrala läror, ritualer, heliga skrifter och uppkomsthistoria.</p> <p>Eleven bekantar sig med Jesu ställning i judendomen och i islam.</p> <p>Eleven bekantar sig med irreligiositet (<i>t.ex. genom att bekanta sig med humanism</i>).</p> <p>Eleven bekantar sig med religionsdialog och med ekumeniska begrepp.</p>	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själ och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa	I1 I2 I3	<p>Eleverna diskuterar hur man betar sig i kyrkan och på religiösa tillställningar.</p> <p>Eleven bekantar sig med vad det heliga betyder i olika religioner.</p> <p>Eleven funderar över toleransens betydelse.</p>	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1 I2 I3	Eleven sätter sig in i vilka etiska principer som förenar kristendom, judendom, islam och humanism.	K7
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2 I3	<p>Eleven funderar över varför mänskliga rättigheter behövs.</p> <p>Eleven funderar över spelregler för att kunna leva tillsammans med andra.</p>	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2 I3	Eleven behandlar teman som handlar om den egna, samfundets och de kommande generationernas välmående, såsom omsorg om naturen, hållbar utveckling, respekt för andra, goda handlingar, osjälviskhet och rättvisa.	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1 I2 I3	<p>Eleverna samtalar om känslor och värden, vad som är rätt och fel samt om ett gott liv.</p> <p>Eleven övar sig att motivera sina åsikter.</p>	K1 K4 K6 K7

M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	<p>Eleverna diskuterar betydelsen av att respektera sig själv och att ha en positiv självbild.</p> <p>Eleverna diskuterar teman som har att göra med livskompetens och att identifiera sina känslor.</p>	K1
---	----	--	----

Årskurs 6

EVANGELISK-LUTHERSK TRO

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Eleven granskar Bibeln som bok samt dess stilarter och uppkomst-historia.	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	<p>Eleven bekantar sig med agendan för gudstjänstordningen, med mässa som centralt begrepp.</p> <p>Eleven bekantar sig med vigsel, konfirmation och jordfästning som kristna ritualer.</p> <p>Eleven bekantar sig med kyrkobyggnaden och dess mångfaldiga symbolik.</p>	K1 K2
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2	Eleverna diskuterar tolkningar och följder av Bibelns bokstavliga text och dess liknelsekaraktär.	K2 K3 K4
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1 I2 I3	<p>Eleven sätter sig med hjälp av exempel in i hur den kristna tron och Bibelns berättelser syns eller har syns i media, konst och populärkultur.</p> <p>Eleverna diskuterar religionernas och vetenskapens kunskapsmässiga skillnader.</p> <p>Eleven uppmuntras att fundera över de kunskapsmässiga värdena, t.ex. de bibliska berättelsernas värden, som religionerna tillför.</p>	K4 K5 K6
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1 I2	Eleven bekantar sig med Europas religiösa och konfessionella karta i nutid.	K1 K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen,	I2 I3	Eleven sätter sig med hjälp av exempel in i hur religioner syns och påverkar i nutidens Finland och Europa.	K2

kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa			
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själ och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1 I2 I3	<p>Eleverna diskuterar, hur man betar sig i kyrkan och vid religiösa tillställningar.</p> <p>Eleven funderar över det heligas betydelse i en religiös- och icke-religiös livsstil.</p> <p>Eleven funderar över hur man respekterar det som andra håller heligt.</p> <p>Eleven funderar över betydelsen av tolerans.</p>	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förenar olika religioner	I1 I2 I3	Eleven funderar t.ex. över den gyllene regelns etik i kristen tro och andra religioner samt i icke-religiösa åskådningar.	K7
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2 I3	<p>Eleven bekantar sig med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och diskuterar betydelsen av de värden som där deklarerats.</p> <p>Eleven funderar över om det finns allmängiltiga värden som förenar alla människor.</p>	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2 I3	Eleverna behandlar teman om det egna, samfundets och kommande generationers välmående, såsom omsorg om naturen, hållbar utveckling, respekt för andra, goda handlingar, osjälviskhet och rättvisa.	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1 I2 I3	<p>Eleverna samtalar om känslor och värden, vad som är rätt och fel samt om ett gott liv.</p> <p>Eleven övar att motivera sina åsikter.</p>	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	<p>Eleverna diskuterar betydelsen av att respektera sig själv och att ha en positiv självbild.</p> <p>Eleverna diskuterar teman som har att göra med livskompetens och att identifiera sina känslor.</p>	K1

ORTODOX TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen bekantar man sig med den ortodoxa lärans källor och grundläggande begrepp. Centralt innehåll är det liturgiska livet i huvuddrag, de heliga mysterierna och kyrkliga för rättningar i vardag och fest. Man bekantar sig med Gamla Testamentets skrifter ur ortodoxt perspektiv samt Jesu liv och lära i evangelierna och i relation till kyrkoårets händelser. I undervisningen behandlas kyrkans uppkomst och Paulus och de andra apostlarnas gärningar. Man studerar särdrag för den ortodoxa kyrkan i Finland, kyrkan som religiös byggnad, kyrkoarkitektur och symbolik som hör samman med den. Man bekantar sig med kyrkomusik och den ortodoxa lärans inflytande och synlighet i inhemska och utländska medier.

I2 Religionernas värld: I undervisningen granskas vad som avses med helighet, man bekantar sig med högtider och olika seder och lär sig att uppskatta dem både i den egna och i andra religiösa kulturer. Man studerar den ortodoxa kyrkan som en katolsk och apostolisk, global gemenskap. Man bekantar sig med centrala religionerna i Europa och den europeiska religionskartan. Man studerar likheter mellan islam och judendomen och den ortodoxa kristendomen. Man bekantar sig med religiösa samfund i skolans närhet och med irreligiositet som livsåskådning. Man behandlar inledningsvis ekumenik och religionsdialog samt förhållandet mellan mänskliga rättigheter och religion.

I3 Ett gott liv: Centralt innehåll i undervisningen är den ortodoxa läran och Nya Testamentets budskap som etiskt rättesnöre och stöd i det egna livet och i mänskliga relationer. Man bekantar sig med De tio budorden och funderar över egna etiska val, konsekvenser av dem och hur de bidrar till självkänedom, livskompetens och en positiv syn på livet. I undervisningen betonas vikten av att värdesätta andra människor, att ha omsorg om miljön och naturen samt att respektera livet och en hållbar framtid. Man reflekterar över det globala ansvaret i kyrkans och individens liv. Man bekantar sig med likheter mellan etiska principer i olika religioner och med likheter mellan den europeiska människorättsuppfattningen och kristna värderingar samt med betydelsen av FN:s konvention om barnets rättigheter.

KATOLSK TRO

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: I undervisningen fördjupar man sig i den katolska kyrkans källor och grundläggande begrepp. Man bekantar sig med livet i den egna församlingen, mässan och sakramenten samt parament och sakrala föremål som används i den katolska liturgin. Kyrkomusik och kyrkokonst behandlas i undervisningen. Man bekantar sig med viktiga händelser i Gamla och Nya Testamentet och med andra olika typer av religiös litteratur och hur de används i det kyrkliga livet. I undervisningen behandlas exempel på möten mellan Jesus och människor. Man bekantar sig med sitt eget skyddshelgon och med församlingens skyddshelgon och studerar några heliga människors liv.

I2 Religionernas värld: I undervisningen studeras de kristna kyrkorna och mötet mellan den katolska kyrkan och andra kristna under olika tider. Även irreligiositet behandlas. Centralt innehåll är helighet, högtider och olika sätt att utöva religion i kyrkorna i den närmaste omgivningen, i religiösa samfund och i olika religioner. Man bekantar sig

med judendom, islam och kristendom och likheter mellan dem. Man reflekterar över hur religionsfrihetslagen påverkar religionernas och kyrkornas ställning i Finland. Man bekantar sig med de mänskliga rättigheterna i religioner, ekumeniskt tänkande och religionsdialog samt med Kyrkornas världsråd och Ekumeniska rådet i Finland och den katolska kyrkans relation till dem.

I3 Ett gott liv: I undervisningen studeras den katolska människobilden och de mänskliga rättigheterna. Man bekantar sig med grunderna i den katolska kyrkans morallära i sammanhang som gäller individens moral och samhällsmoral i elevernas livsmiljö. Man fördjupar sig i De tio budorden, Bergspredikan, Det dubbla kärleksbudskapet och den katolska kyrkans bud. Man reflekterar över buden som grund för den moraliska utvecklingen, samvetsrannsakan och botgöring samt följderna av dem. I undervisningen betonas respekt för livet, egna val och ansvar samt omsorg om naturen. Centralt är att studera likheter mellan etiska principer i olika religioner.

Årskurs 3

KATOLSK TRO

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 3			
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Eleven bekantar sig med Nya testamentet och kyrkans första tid; pingstens händelser, kyrkans tillblivelse, kyrkans mission samt aposteln Paulus liv och missionsarbete. Eleven övar sig att använda Bibeln med hjälp av datateknik.	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Eleven bekantar sig med kyrkobyggnaden och det katolska församlingslivet. Eleven bekantar sig med firandet av mässan, eukaristin. Eleven lär sig om mässans gång och därtill hörande svar. Eleven bekantar sig med att fira botgöring.	K1 K2
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2	Eleven bekantar sig med Bibelns religiösa språk.	K2 K3 K4
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1- I3	Eleven bekantar sig med användning av nätbibel och övar sig att söka katolska källor, användning och bedömning.	K4 K5 K6
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själ och för andra samt att agera	I1- I3	Eleverna diskuterar, hur man ska bete sig i kyrkor och vid religiösa tillställningar.	K2 K5 K6

lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer		<p>Eleven bekantar sig med det heliga som begrepp, t.ex. genom att fundera över vad som i det egna livet är heligt.</p> <p>Eleven bekantar sig med det heliga i det egna och i samfundets liv utgående från exempel i Bibeln.</p>	
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förklarar olika religioner	I1- I3	<p>Eleven bekantar sig med de tio budorden, det dubbla kärleksbudet och den katolska kyrkans påbud samt med bergspredikan.</p> <p>Eleven funderar över valen i våra egna liv, där buden utgör grunden.</p> <p>Eleven bekantar sig med den katolska kyrkans moralundervisning ur individens och samfundets synvinkel.</p> <p>Eleven funderar över likheter och olikheter mellan olika religioners etiska undervisning.</p> <p>Eleven bekantar sig med den katolska människobilden, botgöringens sakrament och ransakan av samvetet.</p>	K7
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2 I3	<p>Eleven bekantar sig med FN:s deklaration om barnens rättigheter.</p> <p>Eleven funderar över människovärde ur katolsk synvinkel gällande både individ och samfund.</p> <p>Eleverna diskuterar förverkligande av mänskliga rättigheter i dagens värld.</p>	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2 I3	<p>Eleverna diskuterar etiska frågor som dyker upp i deras liv och om den inverkan olika lösningar har.</p>	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1- I3	<p>Eleverna diskuterar t.ex. utgående från Bibelns berättelser om känslor och värden, rätt och fel samt om ett gott liv.</p> <p>Eleven övar sig att motivera sina åsikter.</p>	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	<p>Eleven övar och stärker forandet av en positiv världsbild samt självförtroendet och tilliten till livet.</p>	K1

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 4			
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Eleven bekantar sig med kyrkans lära. Eleven bekantar sig med Bibelns centrala personer.	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Eleven bekantar sig med kyrkans heliga föremål och deras användning och betydelse.	K1 K2
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2	Eleven granskar Bibelns berättelser och deras liknelsenatur. Eleven bekantar sig med sakramentens symbolik.	K2 K3 K4
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1- I3	Eleven övar sig att läsa Bibeln (<i>nätbibel och tryckt Bibel</i>). Eleven övar sig att finna information från olika katolska källor.	K4 K5 K6
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1 I2	Eleven bekantar sig med heliga människor i kyrkans historia och den katolska kyrkans kontinuitet från lärjungarna till vår tid. Eleven bekantar sig med kyrkohistoriens helgon, som påverkat utvecklingen i Finland och Europa.	K1 K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själ och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1- I3	Eleverna diskuterar hur man betar sig i kyrkan och vid religiösa tillställningar. Eleven funderar över hur man hedrar det som är heligt för en själ och andra. Eleven funderar över det heligas betydelse i vardagen sett ur kyrkans och elevens synvinkel. Eleverna diskuterar betydelsen av tolerans i det mångkulturella samhället.	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förklarar olika religioner	I1- I3	Eleven funderar över betydelsen av barmhärtighetsgärningar i livet. Eleven bekantar sig med biktspegeln och betydelsen av bikt, rannsakan av samvetet och botgöringens sakrament. Eleven funderar över likheter i olika religioners moralundervisning (<i>t.ex. mobbning och ansvarsfullhet gentemot andra</i>).	K7

		Eleven bekantar sig med Jesu missionsbefallning som en etisk verksamhet.	
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2 I3	Eleven bekantar sig med FN:s deklARATIONER om barnens rättigheter och de mänskliga rättigheterna. Eleven funderar över barnens rättigheter och skyldigheter i samhället sett ur katolsk synvinkel.	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2 I3	Eleverna diskuterar om etiska frågor som dyker upp i deras liv och olika lösningars inverkan.	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1- I3	Eleverna diskuterar t.ex. utgående från Bibelns berättelser känslor och värden, rätt och fel samt om ett gott liv. Eleven övar sig att motivera sina åsikter.	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	Eleven övar och stärker forordet av en positiv världsbild liksom självförtroendet och tilliten till livet.	K1

Årskurs 5

KATOLSK TRO

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 5			
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Eleven bekantar sig med den katolska Bibeln och kanonen. Eleven sätter sig in i tolkningen av den katolska Bibeln.	K1

		Eleven sätter sig in i de viktigaste händelserna i Gamla testamentet.	
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga platser och byggnader inom religionen i fråga	I1	Eleven sätter sig in i det liturgiska året. Eleven följer med adventskalendern och fastekalendern. Eleven jämför det vanliga året och det liturgiska (kyrko-) året med varandra.	K1 K2
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1- I3	Eleven övar sig att samla information som berör religion från olika källor och funderar över vilken kunskap som används och bedöms. Eleven undersöker religionens synlighet i media och övar sig att bedöma informationen kritiskt.	K4 K5 K6
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1 I2	Eleven undersöker religionens rötter i Finland och Europa. Eleven sätter sig in i hur religionen kom till Finland på medeltiden. Eleven undersöker och begrundar, hur den katolska religionen blev en världsreligion. Eleven bekantar sig med irreligiositet.	K1 K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2 I3	Eleven bekantar sig med judendomens, kristendomens och islams läror, ritualer, heliga skrifter och uppkomsthistoria samt bekantar sig med hur de påverkat Europa. Eleven jämför judendomens, islams och kristendomens uppfattning om Jesus. Eleven bekantar sig med ERF:s (Ekumeniska Rådet i Finland) verksamhet och publikationer (<i>t.ex. Abrahams barn</i>).	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1- I3	Eleverna diskuterar, hur man betar sig i kyrkor och vid religiösa tillställningar. Eleven funderar över hur man respekterar det heliga hos en själv och hos andra. Eleven begrundar Guds helighet i den katolska religionen. Eleven lär sig att uppföra sig sakligt vid olika tillfällen. Eleverna diskuterar toleransens betydelse i ett mångkulturellt samhälle.	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förklarar olika religioner	I1- I3	Eleven bekantar sig med olika religioners etiska principer. Eleverna diskuterar om Gamla testamentets rättviseuppfattning och människornas val. Eleven funderar över likheter i olika religioners åskådning.	K7

M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv	I2 I3	Eleven bekantar sig med de mänskliga rättigheterna och hur de ska förstås. Eleven bekantar sig med mänskliga rättigheter, FN:s deklaration om barnens rättigheter och de värden som där ingår sett ur individens och samfundets synvinkel.	K2
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2 I3	Eleven funderar över bedömning av olika situationer, att göra val och vilka följder valen kan ha. Eleverna diskuterar, hur människornas val inverkar på framtiden och på en hållbar utveckling.	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1- I3	Eleverna diskuterar om känslor och värden, rätt och fel samt om ett gott liv. Eleven övar sig att motivera sina åsikter. Eleven bekantar sig med etiska och moraliska exempel i Bibeln och i kyrkans undervisning. Eleven begrunder hur tankar och känslor utvecklas och vad som påverkar utvecklingen negativt eller positivt.	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	Eleven övar och stärker (<i>t.ex. med hjälp av Bibelns berättelser</i>) förmodet av en positiv världsbild samt självförtroendet och tilliten till livet.	K1

Årskurs 6

KATOLSK TRO

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
M1 handleda eleven att fördjupa sig i religionens heliga skrifter och berättelser samt den centrala läran	I1	Eleven bekantar sig med Nya testamentets heliga platser. Eleven bekantar sig med Nya testamentets viktigaste händelser och det centrala i Jesus undervisning.	K1
M2 handleda eleven att bekanta sig med ritualer och seder samt heliga	I1	Eleven bekantar sig med den katolska religionens heliga byggnader i världen.	K1 K2

platser och byggnader inom religionen i fråga		<p>Eleven bekantar sig med katolska kyrkor i Finland.</p> <p>Eleven sätter sig in i dopet och de bekräftande sakramenten.</p> <p>Eleven bekantar sig med sakramentens betydelse och användning i katolicismen.</p> <p>Eleven bekantar sig med pilgrimsfärder i Finland och annanstans.</p> <p>Eleven lär sig bönerna i den heliga mässan.</p> <p>Eleven bekantar sig med katolska böner och andakter (<i>t.ex. rosenkransbönen och korsvägen</i>).</p>	
M3 hjälpa eleven att känna igen karaktäristiska drag och symbolik i religiöst språk	I1 I2	<p>Eleven bekantar sig med Jesus undervisning och liknelser.</p> <p>Eleven bekantar sig med bibeltolkning utgående från den katolska kyrkans undervisning.</p>	K2 K3 K4
M4 vägleda eleven att söka information om religionen i olika källor samt bedöma och använda informationen	I1- I3	<p>Eleven övar sig att söka information om religion från olika källor och funderar över, hur informationen används och bedöms.</p> <p>Eleven övar mediakritik.</p>	K4 K5 K6
M5 handleda eleven att utforska Finlands och Europas religiösa och konfessionella rötter och situationen i dag	I1 I2	<p>Eleven bekantar sig med kyrkans judiskt-kristna rötter.</p> <p>Eleven sätter sig in i den kristna kyrkans historia i Finland.</p> <p>Eleverna bekantar sig med den egna religionens kultur och historia.</p> <p>Eleven granskar Europas religiösa karta.</p>	K1 K2
M6 handleda eleven att få insikt i judendomen, kristendomen och islam och deras inflytande och historia i Europa	I2 I3	<p>Eleven begrundar religionernas påverkan i Finland och Europa.</p>	K2
M7 uppmuntra eleven att respektera det som är heligt för en själv och för andra samt att agera lämpligt i olika religiösa sammanhang och situationer	I1- I3	<p>Eleverna diskuterar, hur man betar sig i kyrkan och vid religiösa tillställningar.</p> <p>Eleven funderar över hur man respekterar det heliga hos sig själv och andra.</p> <p>Eleverna diskuterar betydelsen av tolerans i ett mångkulturellt samhälle.</p>	K2 K5 K6
M8 handleda eleven i att utforska etiska normer i religionen i fråga och etiska principer som förklarar olika religioner	I1- I3	<p>Kunskapen om kärlekens lagar, barmhärtigheten och det ondas problem fördjupas.</p>	K7
M9 vägleda eleven att förstå värdena i de mänskliga rättigheterna och i synnerhet i FN:s	I2 I3	<p>Eleven bekantar sig med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter.</p>	K2

konvention om barnets rättigheter ur individuellt och kollektivt perspektiv		<p>Eleverna diskuterar hur man förhåller sig till barn i olika kulturer och under olika tidsepoker.</p> <p>Eleverna diskuterar hur barnens rättigheter förverkligas i deras egna liv utgående från egna erfarenheter.</p>	
M10 vägleda eleven att bedöma sina val och reflektera kring de värden som påverkar dem ur ett etiskt perspektiv och med tanke på en hållbar framtid	I2 I3	<p>Eleven funderar över bedömning av olika situationer, att göra val och vilka konsekvenser valen har.</p> <p>Eleverna diskuterar hur människornas val påverkar framtiden och den hållbara utvecklingen.</p>	K1 K3 K6
M11 ge eleven möjligheter att diskutera etiska frågor, uttrycka sina tankar och känslor på ett konstruktivt sätt samt öva sig att motivera sina synpunkter	I1- I3	<p>Eleverna diskuterar om känslor och värden, rätt och fel samt om ett gott liv.</p> <p>Eleven övar sig att motivera sina åsikter.</p> <p>Eleven bekantar sig med etiska och moraliska exempel utgående från Bibeln och kyrkans undervisning.</p> <p>Eleven funderar över hur tankar och känslor utvecklas och vad som kan påverka utvecklingen positivt eller negativt.</p>	K1 K4 K6 K7
M12 hjälpa och stödja eleven att utveckla och stärka en positiv syn på världen, en positiv självkänsla och tro på livet	I3	Eleven övar och stärker förmodet av en positiv världsbild samt självförtroendet och tilliten till livet.	K1

ISLAM

Beskrivningen av lärokursen preciserar det centrala innehåll som är gemensamt för alla lärokurser. De lokala läroplanerna utarbetas utgående från lärokursbeskrivningen samt de gemensamma målen och innehållsbeskrivningarna för läroämnet religion.

I1 Förhållandet till den egna religionen: Centralt innehåll i undervisningen är Koranen, den nedtecknade islamiska traditionen och grunden för den islamiska läran. Den islamiska traditionens inflytande på kulturen, arkitekturen och islamisk konst studeras. Man bekantar sig med islams globala inflytande via antikens litteratur och dess kommentatorer. Man behandlar de heliga platserna och deras betydelse. Vid val av innehåll är för åldern lämpliga religiösa regler och berättelser enligt islamisk tradition viktiga. Man bekantar sig med religiösa symboler, högtider och den islamiska kalendern. Vid val av innehåll beaktas det religiösa språkets särdrag, islamisk terminologi och dess förenande effekt i den islamiska världen. Man bekantar sig med islams mångfald och granskar berättelser om profeterna med tanke på hur den islamiska läran utvecklats. I undervisningen studeras islams historia i Europa och islam i Finland.

I2 Religionernas värld: Centralt innehåll i undervisningen är judendomen, kristendomen och islam. Gemensamma profeter, heliga platser och skrifter studeras. Man bekantar sig med judendomens, kristendomens och islams inflytande på europeisk kultur. Man behandlar religiösa samfund i Finland och betydelsen av en religiös dialog, religioner i medier och inom populärkulturen och religionernas betydelse för världsfreden.

I3 Ett gott liv: I undervisningen granskas de etiska principerna och livets värde inom islam. Man studerar uppfattningen om det förbjudna och tillåtna inom islam samt syndabegreppet. Man reflekterar över människan och naturen och globalt ansvar. Viktigt innehåll är människans rätt till liv och FN:s konvention om barnets rättigheter. Man reflekterar över förhållandet mellan tro och handlingar, islamiska seder och bruk, empati och etiska frågor som uppstår i elevernas liv.

3. luokka

ISLAM

			
Tavoitteet 3. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan profeetta Muhammedin elämään ja islamin syntyhistoriaan. Tutustutaan keskeisiin oppeihin; uskonpilareiden syventäminen, armo, Jumalan rakkaus ja Jumalan ominaisuudet.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään muslimin elämänkaareen liittyviin juhliin. Tutustutaan kuun sirppiin islamin keskeisenä symbolina.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Koraanin kielen erityispiirteistä ja kertomusten vertauskuvallisuudesta. Tutustutaan islamin keskeisiin uskonnollisiin käsitteisiin (<i>esim. tawhid ja shirk</i>).	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Harjoitellaan Koraanin käyttöä. Keskustellaan Koraanin auktoriteettiasemasta uskonnollisen lain lähteenä. Tutustutaan islamin uskonpilareista kertoviin Koraanin jakeisiin.	L4 L5 L6
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyt-	S1 S2 S3	Ohjataan tutustumaan pyhän käsitteeseen. Kannustetaan oppilaita pohtimaan pyhän merkitystä niin yksilön kuin yhteisönkin elämässä.	L2 L5 L6

täytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa		Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetukseen sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Tutustutaan islamilaisiin käytöstapoihin ja tapakulttuuriin. Pohditaan synnin käsitettä.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Pohditaan ihmisoikeuksia ja ihmisarvon merkitystä. Pohditaan erilaisuuteen suhtautumista ihmisoikeuksien näkökulmasta.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään oman ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyys ja oikeudenmukaisuus</i>).	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan esimerkiksi Koraanin ja hadithien pohjalta tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

4. luokka

ISLAM

			
Tavoitteet 4. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin	S1	Tutustutaan Koraanin lyhyisiin suuriin ja niiden opetukseen (<i>esim. Norsun suuraan, Avauksen suuraan, Avun suuraan, Runsauden suuraan ja Quraishin suuraan</i>).	L1

ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin		Tutustutaan profeettakertomuksiin (<i>esim. Salihin, Yunusin, Yaqubin, Yousufin ja Ayubin tarinoihin</i>).	
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Perehdytään rukouksen merkitykseen muslimille. Tutustutaan rituaalisen puhtauden käsitteeseen ja rukouspesuun. Syvennetään tietoa muslimin uskonnollisista velvollisuuksista islamilaisen kalenterivuoden näkökulmasta. Perehdytään islamin kalendaarijuhliin ja keskeisiin historiallisiin päiviin.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Koraanin kielen erityispiirteistä ja kertomusten vertauskuvallisuudesta. Tutustutaan islamin keskeisiin uskonnollisiin käsitteisiin (<i>esim. wudu ja arkan al-islam</i>).	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Harjoitellaan Koraanin käyttöä. Tutkitaan Koraanin syntyhistoriaa. Tutustutaan islamin peruspilareista kertoviin Koraanin jakeisiin.	L4 L5 L6
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan oman uskonnon historiaan perehtymällä profeettakertomuksiin. Tutustutaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiin piirteisiin profeettojen kautta. Tutustutaan koulun lähialueella vaikuttaviin uskontoihin.	L1 L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Pohditaan omaa ja muiden pyhää. Perehdytään pyhään islamissa. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Tutustutaan islamilaisen etiikan peruskäsitteisiin kielletty ja sallittu (<i>haram ja halal</i>). Tutustutaan kultaaseen sääntöön. Syvennetään tietämystä islamilaisista käytöstavoista ja tapakulttuurista.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Tutustutaan YK:n lasten oikeuksien julistukseen. Pohditaan oikeuksia ja velvollisuuksia sekä niiden välistä sudetta yhteisön toiminnan ennakkoehtona.	L2

T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävä tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään oman ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyys ja oikeudenmukaisuus</i>).	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan esimerkiksi Koraanin ja hadithien pohjalta tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

5. luokka

ISLAM

			
Tavoitteet 5. luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tutustutaan profeetta Muhammediin henkilönä. Tutustutaan profeettakertomuksiin (<i>esim. Idrisin, Shu'aibin, Musan, Dawudin, Zakariyan ja Isan tarinoin</i>).	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Kuunnellaan nasheed-musiikkia ja perehdytään sen merkitykseen muslimille.	L1 L2
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa koskevaa tietoa erilaisista lähteistä	S1 S2 S3	Tutkitaan, miten uskonnot näkyvät mediassa. Perehdytään uskonnon näkymiseen ja vaikutukseen taiteessa ja populaarikulttuurissa. Perehdytään islamin vaikutukseen kulttuurissa, arkkitehtuurissa, taiteessa ja kirjallisuudessa.	L4 L5 L6

T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan oman uskonnon syntyyn perehtymällä varhaisten muslimien toimintaan. Pohditaan, mitkä asiat myötävaikuttivat islamin leviämiseen maailmanlaajuisesti uskonnoksi. Tutustutaan suomalaisen uskon juuriin; kristinuskon saapumiseen Suomeen.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Perehdytään islamin pääsuuntauksiin sunnalaisuuteen ja shiialaisuuteen. Tutustutaan alustavasti juutalaisuuden ja kristinuskon keskeisiin oppeihin, rituaaleihin, pyhiin kirjoihin ja syntyhistoriaan. Pohditaan edellä mainittuja uskontoja ja islamia yhdistäviä piirteitä (<i>esim. yhteiset profeetat</i>). Tutustutaan humanismiin esimerkkinä uskonnottomasta elämäntavasta. Tutustutaan uskontodialogin ja ekumenian käsitteisiin.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Tutustutaan, mitä pyhä merkitsee eri uskonnoissa. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Perehdytään kristinuskoon, juutalaisuuteen ja islamia sekä humanismia yhdistäviin eettisiin periaatteisiin.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Pohditaan, mihin ihmisoikeuksia tarvitaan. Pohditaan yhteiselämän pelisääntöjä.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävä tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään oman ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyys ja oikeudenmukaisuus</i>).	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakenta-	S1 S2 S3	Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.	L1 L4 L6 L7

vasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään			
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

6. luokka

ISLAM

			
Tavoitteet 6.luokka	S	Kuntakohtainen	L
T1 ohjata oppilasta perehtymään opiskeltavan uskonnon pyhiin kirjoihin ja kertomuksiin sekä keskeisiin oppeihin	S1	Tarkastellaan Koraania kirjana; syntyhistoria, rakenne ja tulkinta. Tutustutaan Koraanin lyhyisiin suuriin ja niiden opetukseen (<i>esim. Valtaistuimen jakeeseen, Panettelijan suuraan, Avustuksen suuraan, Uskottomien suuraan, Niiniköyden suuraan, Iltapäivän suuraan, Kerskumisen suuraan ja Luolan suuraan</i>). Tutustutaan profeetta Muhammedin perimätietoon ja hadith-kirjallisuuteen. Syvennetään tietämystä islamin uskonpilareista.	L1
T2 ohjata oppilas tutustumaan opiskeltavan uskonnon rituaaleihin ja tapoihin sekä pyhiin paikkoihin ja rakennuksiin	S1	Syvennetään tietämystä muslimin keskeisistä uskonnollisista velvollisuuksista, peruspilareista. Tutustutaan islamin pyhiin kaupunkeihin Mekkaan ja Medinaan sekä Jerusalemiin. Tutustutaan juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin yhteisiin piirteisiin Jerusalemin kaupungin merkityksen valossa. Tutustutaan moskeijaan rakennuksena ja sen moninaiseen symboliikkaan.	L1 L2
T3 auttaa oppilasta tunnistamaan uskonnollisen kielen erityispiirteitä ja vertauskuvallisuutta	S1 S2	Keskustellaan Koraanin kirjaimellisen ja vertauskuvallisen tulkinnan eroista.	L2 L3 L4
T4 ohjata oppilasta etsimään, arvioimaan ja käyttämään uskontoa	S1 S2 S3	Tutustutaan esimerkkien avulla, miten uskonnot näkyvät tai ovat näkyneet mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa. Pohditaan uskontojen ja tieteen tuottaman tiedon eroja.	L4 L5 L6

koskevaa tietoa erilaisista lähteistä			
T5 opastaa oppilasta perehtymään Suomen ja Euroopan uskonnollisiin ja katsomuksellisiin juuriin ja nykytilaan	S1 S2	Tutustutaan Euroopan uskonnolliseen ja katsomukselliseen karttaan nykyaikana.	L1 L2
T6 ohjata oppilas tutustumaan juutalaisuuteen, kristinuskoon ja islamiin ja niiden vaikutukseen ja historiaan Euroopassa	S2 S3	Perehdytään esimerkein siihen, miten uskonnot näkyvät ja vaikuttavat nykyaikana Suomessa ja Euroopassa.	L2
T7 kannustaa oppilasta kunnioittamaan omaa ja toisen pyhää sekä käyttäytymään asianmukaisesti erilaisissa uskonnollisissa tilaisuuksissa ja tilanteissa	S1 S2 S3	Pohditaan pyhän merkitystä uskonnoissa ja ei-uskonnollisessa elämäntavassa. Pohditaan, miten kunnioitetaan toisen pyhää. Pohditaan suvaitsevaisuuden merkitystä.	L2 L5 L6
T8 ohjata oppilas perehtymään opiskeltavan uskonnon eettisiin opetuksiin sekä eri uskontoja yhdistäviin eettisiin periaatteisiin	S1 S2 S3	Pohditaan esimerkiksi kultaisen säännön etiikkaa islamissa ja muissa uskonnoissa sekä ei-uskonnollisissa katsomuksissa.	L7
T9 ohjata oppilasta ymmärtämään ihmisoikeuksiin ja erityisesti YK:n Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyviä arvoja yksilön ja yhteisön näkökulmasta	S2 S3	Tutustutaan YK:n ihmisoikeusjulistukseen. Pohditaan, onko olemassa yleispäteviä, kaikkia ihmisiä yhdistäviä arvoja.	L2
T10 ohjata oppilasta arvioimaan tekemiään valintoja ja pohtimaan toiminnan taustalla vaikuttavia arvoja eettisten periaatteiden ja kestävän tulevaisuuden näkökulmasta	S2 S3	Käsitellään oman ja yhteisön sekä tulevien sukupolvien hyvinvointiin vaikuttavia teemoja (<i>esim. luonnon vaaliminen, kestävä kehitys, toisen kunnioittaminen, hyvän tekeminen, epäitsekkyys ja oikeudenmukaisuus</i>).	L1 L3 L6
T11 luoda oppilaalle mahdollisuuksia keskustella eettisistä kysymyksistä, ilmaista rakentavasti ajatuksiaan ja tunteitaan sekä harjoitella perustelemaan omia näkemyksiään	S1 S2 S3	Keskustellaan tunteista ja arvoista, oikeasta ja väärästä sekä hyvästä elämästä.	L1 L4 L6 L7
T12 auttaa ja tukea oppilasta muodostamaan ja vahvistamaan myönteistä maailmankatsomusta, itsetuntoa ja luottamusta elämään	S3	Keskustellaan itsensä kunnioittamisen ja myönteisen minäkuvan merkityksestä. Keskustellaan elämäntaitoihin ja tunnetaitoihin liittyvistä teemoista.	L1

14.4.7 LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

Läroämnets uppdrag

Uppdraget för undervisningen i livsåskådningskunskap är att främja elevernas förmåga att sträva efter det goda livet. I livsåskådningskunskapen ses människorna som aktörer som förnyar och skapar sin kultur och som upplever och skapar mening tillsammans och i samverkan med omvärlden. Livsåskådningar, mänskliga sedvanor och deras innebörd anses vara resultat av växelverkan mellan individer, samhällen och kulturarv. I livsåskådningskunskapen betonas människans förmåga att aktivt påverka sina egna tankar och handlingar. Detta gäller även elevernas studier och lärande. Därför är det viktigt att undervisningen och studierna anpassas efter elevernas tanke- och upplevelsevärld.

Undervisningen i livsåskådningskunskap har som uppdrag att utveckla elevernas förmåga att växa till självständiga, toleranta, ansvarsfulla och omdömesgilla medlemmar i sitt samhälle. Målet är ett fullständigt demokratiskt medborgarskap i en allt mer global och snabbt föränderlig värld. Det förutsätter att undervisningen i livsåskådningskunskap mångsidigt ökar den åskådningsmässiga och kulturella allmänbildningen, utvecklar förmågan att tänka, förmågan att handla etiskt och kritiskt och att lära sig. Att tänka kritiskt innebär inom livsåskådningskunskap att söka orsaker, se sammanhang, ha känsla för situationer och att kunna ändra sitt förhållningssätt. Hit hör också en öppen och reflekterande attityd.

Livsåskådningskunskapen ska stödja utvecklingen av mångsidig kompetens, i synnerhet förmågan att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens och förmågan att delta, påverka och ta ansvar.

I **årskurserna 3–6** har undervisningen i livsåskådningskunskap som särskilt uppdrag att uppmuntra och stödja elevernas strävan efter att skapa en egen identitet och livsåskådning. Det centrala i undervisningen är att stödja utvecklingen av elevernas etiska tänkande, kulturella färdigheter och förmåga att uttrycka sina åsikter och motivera dem.

Mål för undervisningen i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	I1–I4	K1, K2, K3, K7
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det	I1–I4	K1, K4, K5
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1–I3	K1, K4
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1–I3	K3, K7
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2–I4	K2, K4, K5
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1–I4	K1, K2
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1–I4	K1, K2, K5

M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1–I3	K2, K7
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	K2, K3
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1–I4	K5, K6, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen och utnyttjar de lokala möjligheter som finns. Innehållsområdena formas till helheter för olika årskurser. Elevernas upplevelsevärld, idéer och tankar beaktas vid valet av innehåll och vid närmare behandling av det.

I1 Att växa till ett gott liv: Eleverna övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt. De undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet. Man undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet. Man fördjupar sig i begreppen värde och norm. Eleverna reflekterar över jämlikhet, lycka och ett bra liv. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.

I2 Olika sätt att leva: Eleverna undersöker den egna identiteten ur olika perspektiv. I undervisningen fördjupar man sig i den finländska kulturen och kulturella minoriteter samt olika livs- och världsåskådningar. Man reflekterar över till exempel vad det innebär att vara jämlik, att acceptera, att förstå, att veta, att tro och att anta. Man fördjupar sig i världens kulturarv och inser dess värde. Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.

I3 Grunderna för ett gemensamt liv: Eleverna fördjupar sig i grunden för att leva tillsammans genom att undersöka till exempel betydelsen av överenskommelser, löften, rättigheter och skyldigheter, jämlikhet, fred och demokrati i såväl olika vardagliga situationer i det egna livet som i större omfattning. I undervisningen fördjupar man sig i barnets rättigheter och fundera på hur de förverkligas nära och fjärran. Man övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till förutsättningarna för att leva tillsammans.

I4 Naturen och en hållbar framtid: Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem. De undersöker olika naturuppfattningar, naturens och människans framtid samt hållbar utveckling. Eleverna övar sig att förklara och motivera egna synpunkter i förhållande till världsbilden och en hållbar framtid.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Vid valet av arbetssätt är det med tanke på läroämnets mål viktigt att skapa en trygg och öppen psykisk och social lärmiljö, där varje elev upplever att hen blir hörd och respekterad. Eleven ska uppmuntras till självstyrt lärande. Den fysiska lärmiljön utvecklas så att den tar hänsyn till olika sätt att lära sig och arbeta och går lätt att förändra. De gemensamma undersökningarna och diskussionerna som leds av läraren berikas med konkreta aktiviteter, sagor, berättelser, lekar, musik, bildkonst och drama. I de konkreta aktiviteterna ska digitaliseringen i livsmiljön beaktas.

Handledning, differentiering och stöd i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Med tanke på läroämnets mål är det centralt att handledningen och stödet stärker elevens självförtroende och känsla av delaktighet. Läroämnet livsåskådningskunskap ska stödja elevens välbefinnande, utveckling och lärande genom att erbjuda möjligheter och begreppsliga redskap att undersöka, strukturera och skapa en egen livsåskådningsidentitet tillsammans med andra. Handledning och stöd behövs särskilt för att utveckla kommunikations- och tankeförmågan. Elevernas individuella behov av stöd samt möjlighet att fördjupa sig och avancera i egen takt ska beaktas vid valet av arbetssätt och innehåll.

Bedömning av elevens lärande i livsåskådningskunskap i årskurs 3–6

Bedömningen i livsåskådningskunskap ska vara handledande och uppmuntrande. Responsen ska uppmuntra eleven att studera och undersöka centrala källor och deras särdrag och att själv tolka dem. I bedömningen ska man beakta olika former av skriftlig och muntlig framställning samt kunskaper som visas med hjälp av andra uttrycksformer. Det centrala är elevens förmåga att uttrycka sig själv och sina tankar. I stället för att fästa uppmärksamheten vid memorering av detaljer ska man i bedömningen uppmärksamma elevens förmåga att förstå och kunna tillämpa sin kunskap och utveckla sitt tänkande.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i livsåskådningskunskap genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i livsåskådningskunskap.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i livsåskådningskunskap

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	I1–I4	Hur eleven behärskar och tillämpar begrepp	Eleven kan förklara vissa centrala etiska begrepp och kan med hjälp av dem analysera vissa etiska situationer som hen mött i livet.
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det	I1–I4	Förmåga att känna igen och bedöma argument och motiveringar	Eleven kan urskilja argument och motiveringar till dem i en diskussion samt fundera över hur relevanta motiveringarna är.
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1, I2, I3	Förmåga att dra slutsatser	Eleven kan identifiera felaktiga slutsatser och korrigera sitt tänkande utgående från dem.
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1, I2, I3	Kunskap om vad det innebär att ta ansvar	Eleven kan beskriva vad det innebär att ta ansvar för sig själv, andra och naturen och ge exempel ur det egna livet.

M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2, I3, I4	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan namnge och förklara vissa kulturella fenomen som ingår i Finlands, Europas och världens kulturarv. Eleven kan ge exempel på kulturell mångfald i gruppen eller samhället.
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1–I4	Förmåga att tillämpa kunskaper och begrepp	Eleven kan nämna viktiga särdrag i några livsåskådningar och kulturer.
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1–I4	Förmåga att lära sig	Eleven kan ställa upp mål för sina studier, sträva mot dem och bedöma hur de nås både individuellt och i grupp.
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1, I2, I3	Sociala färdigheter och förmåga att arbeta i grupp	Eleven uttrycker sina livsåskådningstankar på ett konstruktivt sätt och kan lyssna på andras synpunkter och ställningstaganden.
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	Kunskap om människorättsetik	Eleven kan det centrala innehållet i FN:s deklaration om mänskliga rättigheter och kan ge exempel på barnets rättigheter.
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1–I4	Kännedom om sätt att påverka	Eleven kan söka och beskriva några sätt att påverka på ett ansvarsfullt sätt.

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 3			
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1- I3	Eleven begrundar frågor som behandlas ur olika synvinklar, t.ex. via andra läroämnen och ämnesinnehåll.	K1 K4
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1- I3	Eleven undersöker hur rättvisa tar sig uttryck i det dagliga livet.	K3 K7
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1- I4	Eleven undersöker sin egen identitet ur olika perspektiv. Eleven bekantar sig med finländsk och nordisk fornreligion och med ursprungsfolk.	K1 K2
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1- I3	Eleven övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt.	K2 K7
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	Eleven funderar över betydelsen av mänskliga rättigheter och människovärde. Eleven funderar över hur man förhåller sig till olikheter ur en synvinkel som utgår från mänskliga rättigheter.	K2 K3
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1- I4	Eleven bekantar sig med grunderna för att leva tillsammans och de centrala begreppen överenskommelse, löfte, rättighet och skyldighet samt granskar deras betydelse i vardagen och i allmänhet.	K5 K6 K7

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 4			
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1- I3	Eleven begrundar frågor som behandlas ur olika synvinklar, t.ex. via andra läroämnen och ämnesinnehåll.	K1 K4
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1- I3	Eleven undersöker frihet och ansvar, i synnerhet tanke-, religions- och livsåskådningsfrihet.	K3 K7
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1- I4	Eleven undersöker sin egen identitet ur olika perspektiv. Eleven bekantar sig med finländsk och nordisk forntidsreligion och med ursprungsbefolkning.	K1 K2
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1- I3	Eleven övar sig att möta andra och att respektera olika synsätt.	K2 K7
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	Eleven bekantar sig med FN:s deklaration om barnens rättigheter. Eleven begrundar rättigheter och skyldigheter och deras förhållande som en utgångspunkt för verksamheten i ett samhälle.	K2 K3
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1- I4	Eleven bekantar sig med grunderna för att leva tillsammans och de centrala begreppen överenskommelse, löfte, rättighet och skyldighet samt granskar deras betydelse i vardagen och i allmänhet.	K5 K6 K7

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 5			
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	I1- I4	Eleven övar sig att etiskt bedöma gärningar utifrån deras kontext, syfte och följder.	K1 K2 K3 K7
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det	I1- I4	Eleven behandlar fakta och fiktion samt skillnaden mellan förmodan, tro och vetande. Eleven övar sig att framföra motiverade åsikter.	K1 K4 K5
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1- I3	Eleven begrundar frågor som behandlas ur olika synvinklar, t.ex. via andra läroämnen och ämnesinnehåll.	K1 K4
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1- I3	Eleven behandlar olika teman som påverkar elevens egen, samfundets och kommande generationers välfärd (<i>t.ex. omsorg om naturen, hållbar utveckling, respekt för andra, goda gärningar, osjälviskhet och rättvisa</i>).	K3 K7
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2- I4	Eleven bekantar sig med finländsk och finlandssvensk kultur samt med kulturminoriteter och olika livs- och världsåskådningar.	K2 K4 K5
M6 stödja eleven att utveckla sin allmänbildning inom livsåskådning och kultur	I1- I4	Eleven bekantar sig med judendom, kristendom och islam. Eleven bekantar sig med dessa religioners centrala läror, ritualer, heliga skrifter och uppkomsthistoria. Eleven bekantar sig med humanism som ett exempel på en irreligiös livsåskådning.	K1 K2
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1- I3	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.	K2 K7
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s	I3	Eleven begrundar varför mänskliga rättigheter behövs. Eleven funderar över spelregler för att leva tillsammans med andra.	K2 K3

deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter			
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1- I4	Eleven bekantar sig med grunderna för att leva tillsammans och de centrala begreppen jämlikhet, fred och demokrati samt granskar deras betydelse i vardagen och i allmänhet.	K5 K6 K7

Årskurs 6

LIVSÅSKÅDNINGSKUNSKAP

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
M1 skapa förutsättningar för eleven att utveckla sitt etiska tänkande och sporra eleven att tillämpa etiska principer i vardagliga situationer	I1- I4	Eleven bekantar sig med begreppen värde och norm.	K1 K2 K3 K7
M2 handleda eleven att känna igen och bedöma ett argument och motiveringar till det	I1- I4	Eleven behandlar fakta och fiktion samt skillnaderna mellan förmodan, tro och vetande. Eleven övar sig att framföra motiverade åsikter.	K1 K4 K5
M3 främja elevens förmåga att uppfatta samband mellan olika företeelser och att utveckla sitt tänkande	I1- I3	Eleven funderar över frågor som behandlas ur olika synvinklar, t.ex. via andra ämnen och ämnesinnehåll.	K1 K4
M4 vägleda eleven att ta ansvar för sig själv, andra människor och naturen	I1- I3	Eleven behandlar olika teman som påverkar elevens egen, samfundets och kommande generationers välfärd (<i>t.ex. omsorg om naturen, hållbar utveckling, respekt för andra, goda gärningar, osjälvishet och rättvisa</i>).	K3 K7
M5 vägleda eleven att lära känna Finlands, Europas och världens kulturarv och att förstå kulturell mångfald som fenomen	I2- I4	Eleven bekantar sig med världens kulturarv och dess dyrbarhet.	K2 K4 K5
M6 stödja eleven att utveckla sin	I1- I4	Eleverna fördjupar sig i olika tidsbegrepp och sätt att förklara världen och reflekterar över hur de påverkar människors liv samt över olika uppfattningar som anknyter till dem.	K1 K2

allmänbildning inom livsåskådning och kultur			
M7 vägleda eleven att planera och utvärdera sitt eget lärande i livsåskådning	I1- I4	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till olika kulturer och livsåskådningar.	K1 K2 K5
M8 uppmuntra eleven att uttrycka sin livsåskådning och att lyssna på andras ställningstaganden i livsåskådningsfrågor	I1- I3	Eleverna övar sig att förklara och motivera sin synpunkt i förhållande till andras.	K2 K7
M9 vägleda eleven att bekanta sig med människorättsetiken som baserar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter	I3	Eleven bekantar sig med FN:s deklaration om mänskliga rättigheter. Eleven begrundar om det finns allmängiltiga värden som förenar alla människor.	K2 K3
M10 uppmuntra eleven att ta initiativ och agera på ett ansvarsfullt sätt i sin omgivning	I1- I4	Eleven bekantar sig med grunderna för att leva tillsammans och de centrala begreppen jämlikhet, fred och demokrati samt granskar deras betydelse i vardagen och i allmänhet.	K5 K6 K7

14.4.8 HISTORIA

Läroämnets uppdrag

Historieundervisningens uppdrag är att utveckla elevernas historiemedvetande och kulturkunskap samt att uppmuntra eleven att bli en ansvarsfull och demokratisk medborgare. Med hjälp av historisk kunskap lär sig eleverna att förstå den utveckling som format nutiden, att inse värdet av intellektuellt och kroppsligt arbete och att reflektera över framtida val. Eleverna lär sig att se individens betydelse som historisk aktör och att uppfatta mänskliga motiv och bakomliggande strukturer. Syftet är att bidra till att forma elevernas identitet och främja deras utveckling till aktiva samhällsmedlemmar som har förståelse för mångfald.

I historieundervisningen ska eleverna fördjupa sig i hur man kritiskt behandlar information från olika aktörer och hur man handskas med olika slag av historiska källor. Eleverna ska även få insikt i villkor för historieforskningen, framför allt dess strävan efter att skapa en så tillförlitlig bild av det förflutna som möjligt utgående från det källmaterial som finns. Undervisningens syfte är att utveckla elevens förmåga att analysera historia: förmåga att tillgodogöra sig historiska källor och göra kompetenta tolkningar av deras betydelse och roll.

Eleverna ska lära sig förstå att historia kan tolkas på olika sätt och ur olika perspektiv och att förklara förändring och kontinuitet i den historiska utvecklingen. Undervisningen i historia ska hjälpa eleverna att uppfatta värderingar och konflikter i samhället och hur de har förändrats under olika tider.

I **årskurserna 4-6** är historieundervisningens uppdrag att göra eleverna förtrogna med den historiska kunskapens natur, hur man söker historisk information och vilka grundbegrepp som används. Syftet är att väcka elevernas intresse och förståelse för historia och för betydelsen av mänsklig aktivitet. I undervisningen av innehållet som beskrivs i grunderna ska konkreta och upplevelsebaserade arbetsätt prioriteras.

Mål för undervisningen i historia i årskurs 4–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I5	K1–K7
Att söka information om historia		
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1–I5	K1–K2, K4–K5, K7
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I5	K1–K2, L4–L7
Att förstå historiska företeelser		
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	I1–I5	K1–K2, K3
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	I1–I5	K1–K4, K6–K7
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	I1–I5	K2, K4, K7
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	I1–I5	K1–K7
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1–I5	K1–K2, K4, K7
Att använda historisk information		
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I1–I5	K1–K2, K4
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I1–I5	K1–K7
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1–I5	K1–K4, K6–K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för historia i årskurs 4–6

Innehållet väljs så att det stödjer måluppfyllelsen. Det är bra att inleda studierna i historia med att ge eleverna insikt i den historiska kunskapens natur med hjälp av deras egen släkthistoria eller lokalhistoria. I det centrala innehållet ska man speciellt fästa uppmärksamhet vid sådana företeelser som kan relateras till den egna familjens, ortens och traktens historia. Innehållet kan behandlas kronologiskt eller enligt tema.

I1 Förhistorisk tid och civilisationens uppkomst: Eleven får kunskap om människans liv i små populationer, brytningsskedet mellan jakt- och jordbrukskultur och civilisationens uppkomst.

I2 Gamla tiden och arvet från antiken: Eleven studerar demokratins uppkomst i den grekiska världen och det romerska samhället. Tidsperioden granskas också utgående från bosättningen i Norden.

I3 Medeltiden: Eleven utforskar den medeltida världsbilden samt kulturella likheter och skillnader mellan öst och väst och hur de påverkat olika folkgrupper. Här behandlas också övergången till historisk tid i Finland och införlivandet med det svenska riket.

I4 Nya tiden – ett brytningsskede: Eleven undersöker förändringar inom vetenskapen, konsten och människans föreställningar.

15 Finland som en del av Sverige: Eleven fördjupar sig i utvecklingen i Finland på 1600–1700-talen.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i historia i årskurs 4–6

För att uppnå målen i läroämnet historia är det viktigt att prioritera interaktiva, upplevelsebaserade arbetssätt, till exempel att undersöka olika källor och att berätta och använda drama, lekar och spel. Målet är att stärka elevernas förmåga att läsa och tolka historiska texter och miljöer samt att öva sig att göra tolkningar både självständigt och tillsammans med andra. Eleverna ska lära sig att söka och använda historisk information, också med hjälp av digitala verktyg. Som läroämne går historia bra att integrera med andra läroämnena.

Handledning, differentiering och stöd i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen får eleverna lära sig genom att undersöka. Eleverna ska uppmuntras att tolka, jämföra, dra slutsatser och tillämpa information både muntligt och skriftligt. För att eleverna ska förstå historietexterna ska läraren förklara de begrepp som förekommer.

Bedömning av elevens lärande i historia i årskurs 4–6

I historieundervisningen ska bedömningen vara handledande och sporrande. Genom att ge respons strävar man efter att uppmuntra eleverna att undersöka olika historiska källor och göra sina egna tolkningar av dem. I bedömningen beaktas såväl elevens förmåga att uttrycka sig mångsidigt i tal och skrift som kompetens som eleven visat eller uttryckt på andra sätt. I bedömningen ska man särskilt fokusera på hur eleven tillämpar kunskap och utvecklar sitt historiska tänkande, inte på om hen har memorerat innehållet.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i historia genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i historia. Bedömningskriterierna kan även användas i bedömningen i de lägre årskurserna. Med tanke på studieframgången är det viktigt att på ett interaktivt sätt få möjlighet att undersöka historiska företeelser och leva sig in i historiska skeenden, men också att förstå den kulturella miljön, uppfatta tidsperspektiv samt förstå människans roll i historien och historiens betydelse för mänskligheten och för det egna livet i dag och i framtiden.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i historia

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I5		Motivation används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska handledas att reflektera över sina erfarenheter, som ett led i självbedömningen.
Att söka information om historia			
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1–I5	Förmåga att känna igen historiska källor	Eleven kan under handledning söka historisk information i olika informationskällor.

M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I5	Insikt i att historisk information kan tolkas på olika sätt	Eleven kan skilja mellan fakta och tolkning.
Att förstå historiska företeelser			
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	I1–I5	Kronologisk uppfattning	Eleven känner igen de centrala indelningarna i historiska epoker och kan ge exempel på olika särdrag som kännetecknar samhällen under olika tider och epoker.
M5 hjälpa eleven att förstå motiven bakom människans handlingar	I1–I5	Historisk inlevelseförmåga	Eleven kan leva sig in i hur människor levde förr och beskriva motiven bakom deras handlingar.
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	I1–I5	Förståelse för orsakssammanhang i historia	Eleven känner igen och kan ge exempel på historiska orsakssammanhang.
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	I1–I5	Förmåga att förstå förändring	Eleven kan beskriva förändringar och förklara varför en förändring inte är det samma som framsteg och kan utgående från några exempel beskriva förändringar som inte har haft samma innebörd för olika människor och grupper.
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1–I5	Förmåga att förstå kontinuitet	Eleven kan ge exempel på företeelser som omspannar flera epoker.
Att använda historisk information			
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I1–I5	Förmåga att beskriva förhållandet mellan orsak och verkan	Eleven kan i stora drag beskriva förhållandet mellan orsak och verkan i historiska företeelser.
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I1–I5	Förmåga att förklara tolkningar	Eleven kan utgående från några exempel förklara varför samma händelse eller företeelse kan tolkas på olika sätt.
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1–I5	Förmåga att förklara mänsklig aktivitet	Eleven kan berätta och förklara en händelse eller företeelse ur olika människors synvinkel.

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 5			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1–I5	<p>Eleven reflekterar både ensam och i grupp över den kulturella identitetens bakgrund och strävar på detta vis efter att förstå orsaker till olikhet bland människor.</p> <p>Eleven bekantar sig med den egna närhistorien och närmiljöns historia.</p> <p>Eleven observerar omgivningen och övar sig att förstå förändringar i den utgående från ett historiskt perspektiv.</p>	K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7
Att söka information om historia			
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1–I5	<p>Eleven övar sig att göra observationer om sin omgivning och att använda olika källor såsom föremål, skriftliga källor och bilder.</p> <p>Eleven övar sig att tolka källor utgående från källkritiska principer.</p> <p>Eleven övar sig att reflektera över saker och ting ur olika synvinklar, söka ny information och utgående från detta granska olika sätt att tänka.</p> <p>Eleven uppmuntras också att granska och tolka otydlig och motstridig information.</p>	K1 K2 K4 K5 K7
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1–I5	<p>Eleven handleds att tolka, producera och förstå texter som är olika och som producerats från olika utgångspunkter.</p> <p>Eleven handleds att skilja på fakta och tolkning. Det betonas att tolkningen alltid är forskarens egen slutsats.</p> <p>Eleven övar sig att tolka källan genom att ställa olika frågor.</p> <p>Olika källor granskas och det betonas att information kan byggas upp på flera olika sätt; medveten slutsats eller tolkning baserad på egen erfarenhet.</p> <p>Eleven reflekterar över vem som producerat källan, varför och när källan är producerad och hur källan kan tolkas genom att ställa olika frågor.</p>	K1 K2 K4– K7
Att förstå historiska företeelser			
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att	I1–I6	Eleven namnger och känner igen tidsbegrepp inom historien och känner igen olika drag som är typiska för dem.	K1 K2 K3

delar in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp		Eleven övar att se förhållanden mellan orsak och verkan genom att reflektera och motivera synvinklar både självständigt och i grupp.	
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	I1-I5	Eleven handleds att inse att människans handlingar har olika motiv. Eleven övar både ensam och i grupp att sätta sig in i en annan människas situation och granskar saker och situationer ur olika synvinklar, och kan på detta vis hitta olika motiv för olika handlingar.	K2-K4 K6 K7
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följder av historiska händelser och företeelser	I1-I5	Eleven handleds att upptäcka att det finns olika orsaker till och följder av historiska händelser. Eleven förstår att många historiska händelser eller uppfinningar behövde en lång tid för att utvecklas och att dessa händelser har en inverkan också på nutiden. Eleven förstår kulturernas, religioners och åskådningars effekt på samhället och vardagen. Eleven övar att sätta sig in i en annan människas situation och granskar saker och situationer ur olika synvinklar, och kan på detta sätt hitta olika motiv för olika handlingar.	K2 K4 K7
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	I1-I5	Eleven övar sig att gestalta den egna historiska och kulturella referensramen. Eleven handleds att förstå betydelsen av de egna valen, livsstilen och handlingarna för eleven själv, för närmiljön, för samhället och naturen.	K1-K7
M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1-I5	Eleven reflekterar över sambandet mellan förfluten tid, nutid och framtid samt olika alternativ för framtiden. Eleven söker kontinuiteter och återkommande fenomen i historien. Eleven övar sig att gestalta sig själv som del av historiens gång.	K1 K2 K4 K7
Att använda historisk information			
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I1-I5	Eleven handleds att presentera orsaker till förändringarna. Eleven känner igen orsaker och följder samt hur kulturer, religioner och åskådningar har påverkat och påverkar i samhället och vardagen. Eleven handleds att upptäcka att förändring kan uppstå från en individ eller en gemenskap och att förändringen kan ske på grund av en naturkatastrof eller ett behov att förändra saker på något vis.	K1 K2 K4
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund	I1-I5	Eleven handleds att upptäcka att information kan byggas upp på många olika sätt. Eleven uppmuntras vara öppen för nya lösningar.	K1-K7 K1

av nya källor eller betraktelsesätt		<p>Eleven uppmuntras också att granska och tolka otydlig och motstridig information. Eleven tolkar källan utgående från olika frågor och reflekterar över vad som är fakta och vad som är tolkning.</p> <p>Eleven handleds att reflektera över saker och ting ur olika synvinklar, söka ny information och utgående från den granska sitt eget sätt att tänka.</p>	
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1- I5	<p>Eleven observerar kulturers, religioners och åskådningars effekt på samhället och vardagen.</p> <p>Eleven reflekterar över hur förhållanden förändrats under olika tider och hur utvecklingen av olika vetenskapsgrenar påverkat människors liv.</p> <p>Eleven övar att sätta sig in i en annan människas situation och granskar saker och situationer ur olika synvinklar.</p>	K2- K4 K6 K7

Årskurs 6

HISTORIA

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för historia som vetenskap och identitetsskapande läroämne	I1- I5	<p>Eleven fördjupar sig både självständigt och i grupp i bakgrunden till den egna kulturella identiteten och strävar på så vis efter att bättre förstå orsaker till att människor är olika.</p> <p>Eleven bekantar sig närmare med den egna närhistorien och närmiljöns historia.</p> <p>Eleven upptäcker förändringar som skett i miljön och reflekterar utgående från ett historiskt perspektiv över orsakerna till dessa händelser.</p>	K1 K2 K3 K4 K5 K6 K7
Att söka information om historia			
M2 vägleda eleven att känna igen olika historiska källor	I1- I5	<p>Eleven övar sig att göra observationer om sin omgivning och använda olika källor såsom föremål, skriftliga källor och bilder.</p> <p>Eleven reflekterar över saker och ting ur olika synvinklar, söker ny information och granskar sitt eget sätt att tänka utgående från den nya informationen.</p>	K1 K2 K4 K5 K7

		Eleven uppmuntras också att granska och tolka otydlig och motstridig information.	
M3 hjälpa eleven att inse att historisk information kan tolkas på olika sätt	I1- I5	Eleven övar att tolka och producera olika texter. Eleven övar sig att förstå olika texters värde som källor utgående från hur de producerats. Eleven handleds att skilja på fakta och tolkning. Eleven granskar källor genom att ställa olika frågor. Eleven granskar genom att dra medvetna slutsatser eller utgående från tolkning baserad på egen erfarenhet, hur information kan byggas upp på olika sätt.	K1 K2 K4- K7
Att förstå historiska företeelser			
M4 hjälpa eleven att förstå olika sätt att dela in historien i epoker och att använda därmed relaterade historiska begrepp	I1- I6	Eleven namnger och känner igen tidsbegrepp inom historien och känner igen olika drag som är typiska för dem. Eleven reflekterar över förhållanden för orsak och verkan självständigt och i grupp.	K1 K2 K3
M5 hjälpa eleven att förstå motiv bakom människans handlingar	I1- I5	Eleven reflekterar över olika motiv för människans aktivitet. Eleven övar både ensam och i grupp att sätta sig in i en annan människas situation och granskar saker och situationer ur olika synvinklar, och kan på detta sätt hitta olika motiv för olika handlingar.	K2- K4 K6 K7
M6 vägleda eleven att inse olika orsaker till och följderna av historiska händelser och företeelser	I1- I5	Elevens förmåga att upptäcka att det finns olika orsaker till och följderna av historiska händelser stärks. Elevens uppmärksamhets fästs vid att många historiska händelser eller uppfinningar behövde en lång tid för att utvecklas och att dessa händelser har en inverkan också på nutiden. Eleven förstår kulturernas, religioners och åskådningars effekt på samhället och vardagen.	K2 K4 K7
M7 hjälpa eleven att identifiera förändringar i den egna familjens eller samhällets historia samt förstå hur samma förändringar har kunnat få olika innebörd för olika människor	I1- I5	Eleven övar sig att gestalta den egna historiska och kulturella referensramen. Eleven reflekterar på en djupare nivå över betydelsen av de egna valen, livsstilen och handlingarna för eleven själv, närmaste gemenskapen, samhället och naturen. Eleven förstår samband mellan förfluten tid, nutid och framtid samt olika alternativ för framtiden.	K1- K7

M8 lära eleven att uppfatta historiska kontinuiteter	I1- I5	<p>Eleven förstår samband mellan förfluten tid, nutid och framtid samt olika alternativ för framtiden.</p> <p>Eleven observerar kontinuiteter och återkommande fenomen.</p> <p>Eleven övar sig att gestalta sig själv som del av historiens gång.</p>	K1 K2 K4 K7
Att använda historisk information			
M9 vägleda eleven att redogöra för orsaker till förändringar	I1- I5	<p>Eleven uppmuntras presentera orsaker till förändringar.</p> <p>Eleven känner igen orsaker och följder samt hur kulturer, religioner och åskådningar har påverkat och påverkar i samhället och vardagen.</p> <p>Eleven upptäcker att förändring kan uppstå från en individ eller en gemenskap och att förändringen kan ske på grund av en naturkatastrof eller ett behov att förändra saker på något sätt.</p>	K1 K2 K4
M10 lära eleven förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt	I1- I5	<p>Eleven övar sig att förklara hur tolkningar kan ändras på grund av nya källor eller betraktelsesätt.</p> <p>Eleven handleds att upptäcka att information kan byggas upp på många olika sätt.</p> <p>Eleven uppmuntras också att granska och tolka otydlig och motstridig information samt att vara öppen då hen söker efter nya lösningar.</p> <p>Eleven reflekterar över saker och ting ur olika synvinklar, söker ny information och granskar sitt eget sätt att tänka utgående från den nya informationen.</p> <p>Eleven övar sig att skilja på fakta och tolkning.</p> <p>Det betonas att tolkningen alltid är forskarens egna slutsats.</p> <p>Eleven granskar källor genom att ställa olika frågor.</p>	K1- K7
M11 instruera eleven att förklara mänsklig aktivitet	I1- I5	<p>Eleven observerar kulturers, religioners och åskådningars effekt på samhället och vardagen.</p> <p>Eleven känner igen förändringar i förhållanden under olika tider och hur utvecklingen av olika vetenskapsgrenar påverkar människornas liv.</p> <p>Eleven övar att sätta sig in i en annan människas situation och granskar saker och situationer ur olika synvinklar.</p>	K2- K4 K6 K7

14.4.9 SAMHÄLLSLÄRA

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i undervisningen i samhällslära är att stödja elevernas utveckling till aktiva, ansvarsfulla och företagssamma medborgare. Eleverna ska vägledas att iakttäta demokratiska värden och principer i ett pluralistiskt samhälle som har förståelse för olikhet och respekterar jämlikhet och mänskliga rättigheter. Läroämnets uppdrag är att ge teoretisk kunskap om hur samhället fungerar och hur en medborgare kan påverka samt uppmuntra eleverna att utvecklas till handlingskraftiga och initiativrika samhällsliga och ekonomiska aktörer.

I undervisningen i samhällslära ska eleverna handledas att följa med aktuella frågor och händelser och att inse vilket samband de har med det egna livet. Det centrala är att eleverna lär sig att söka och kritiskt bedöma information producerad av olika slags aktörer och att tillämpa informationen i olika situationer. Eleverna ska uppmuntras att delta aktivt och konstruktivt i olika situationer och grupper. Eleverna ska också lära sig förstå att samhällsliga beslut grundar sig på ett val mellan alternativa möjligheter med målet att nå samförstånd.

I **årskurserna 4-6** ligger tyngdpunkten i undervisningen i samhällslära på att göra eleven förtrogen med samhällslivet och med konstruktiv kommunikation. Eleverna ska uppmuntras att lyssna på andra, uttrycka sina åsikter och motivera dem samt att hitta sina styrkor. Eleverna ska både i skolan och med aktörer i sin närmiljö få träna sådana färdigheter som behövs vid beslutsfattande och påverkan. Undervisningen ska stärka elevernas intresse för olika arbeten, arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Eleverna ska även få grundläggande kunskaper om hur de bör handskas med sin egen ekonomi och om ansvarsfull konsumtion.

Mål för undervisningen i samhällslära i årskurs 4–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Betydelse, värderingar och attityder		
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1–I4	
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällsliga och ekonomiska frågor	I1–I4	
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor		
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I1–I3	K2, K3, K4, K7
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället	I1–I4	K2, K4, K5
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1, I4	K3, K4, K6, K7
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	I1–I3	K1, K2, K4
Att implementera kunskaper om samhället		
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I1–I3	K2, K6, K7
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	I1, I4	K3
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1, I3	K3, K4, K5, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för samhällslära i årskurs 4–6

Innehållet väljs så att det stödjer målen.

I1 Vardagskompetens och kontroll över det egna livet: Eleverna får insikt i hur samhället fungerar ur individens, familjens och närmiljöns synvinkel. Man funderar på hur var och en själv kan påverka tryggheten och trivseln i närmiljön. Dessutom fördjupar sig eleverna i arbete, yrken, egen penninganvändning och egen ekonomi samt ansvarsfull konsumtion i vardagliga situationer.

I2 Ett demokratiskt samhälle: Eleverna bekantar sig med olika slag av samhällsgrupper i närmiljön och med deras rättigheter och skyldigheter, och övar sig i att fatta gemensamma beslut. De får även kunskap om demokratiska värden och grundprinciper, såsom mänskliga rättigheter, jämlikhet och jämställdhet. Därtill behandlas olika kulturer och minoritetsgrupper i Finland.

I3 Aktivt medborgarskap och påverkan: Eleverna utforskar och tränar demokratisk kompetens och samhällsmedverkan i praktiken, det vill säga sådan kompetens som behövs för att kunna delta i olika grupper, till exempel i klassen, i skolan, på fritiden, inom ramen för olika fritidssysselsättningar och föreningar, i medier och i ekonomiska sammanhang. De övar sig också i att samarbeta med aktörer i närmiljön.

I4 Ekonomisk verksamhet: Eleverna undersöker ekonomisk verksamhet och dess betydelse. De fördjupar sig i hur man förtjänar, använder och sparar pengar och i hållbar konsumtion. Dessutom får de i praktiska situationer kunskap om ekonomisk verksamhet i närmiljön via företag, arbetsplatser och serviceproducenter.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i samhällslära i årskurs 4–6

För att uppnå målen i samhällslära är det viktigt att använda interaktiva, upplevelsebaserade och konkreta arbetssätt då man förmedlar kunskap, till exempel simulering, diskussioner, debatter och drama. På så sätt får eleverna möjlighet att öva sig att samverka, delta och påverka i närsamhället. I synnerhet elevernas vardag inklusive hobbyer och egna erfarenheter samt den egna klassen, skolan och elevkåren samt andra aktörer i närsamhället erbjuder goda möjligheter att öva sig att delta. Med hjälp av digitala verktyg kan eleverna på ett naturligt sätt söka information om samhället och ekonomin och engagera sig både självständigt och tillsammans med andra.

Handledning, differentiering och stöd i samhällslära i årskurs 4–6

Med tanke på läroämnets mål och karaktär är det viktigt att handleda eleverna att se sig själva som medlemmar i samhället med såväl rättigheter som skyldigheter och att stödja elevernas utveckling till handlingskraftiga medlemmar i olika grupper. Eleverna ska speciellt få stöd för att söka, förstå och tillämpa sådan information om samhälle och ekonomi som har betydelse för deras liv och framtid. De ska uppmuntras att delta och diskutera. Läroämnets abstrakta karaktär ska beaktas genom att läraren förklarar och konkretiserar centrala begrepp som används.

Bedömning av elevens lärande i samhällslära i årskurs 4–6

I undervisningen i samhällslära ska man genom bedömning och feedback handleda och uppmuntra eleverna att agera aktivt och konstruktivt i den egna närmiljön och att tillämpa sina samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken. I bedömningen ska läraren beakta olika sätt att arbeta och producera. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid hur väl eleven behärskar sina samhällskunskaper.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i samhällslära genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren

använda de nationella bedömningskriterierna i samhällslära. Med tanke på studieframgången är det viktigt att eleven har en uppfattning om hur det omgivande samhället fungerar, ser sig själv som en del av medborgarsamhället och är medveten om sitt ansvar och sina möjligheter att påverka.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i samhällslära

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1–I4		Motivationsfaktorer används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhällseliga och ekonomiska frågor	I1–I4		Etisk förståelse och omdömesförmåga används inte som grund för bedömningen. Eleverna uppmuntras att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I2	Förmåga att reflektera över gemensamma spelregler och principen om lika värde	Eleven förstår betydelsen av gemensamma spelregler och kan följa dem. Eleven kan motivera varför de mänskliga rättigheterna är betydelsefulla och varför ett rättsväsende behövs i samhället.
M4 handleda eleven att analysera mediernas roll och betydelse i samhället	I1	Förmåga att analysera mediernas roll	Eleven kan ge exempel på hur olika medier kan användas för att påverka.
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1, I4	Förmåga att förstå betydelsen av arbete och entreprenörskap	Eleven kan ge exempel på betydelsen av arbete och entreprenörskap för att säkra en utkomst för familjen och för att garantera ett fungerande samhälle.

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	I1-I3	Förmåga att uppfatta olika perspektiv, syften och värderingar	Eleven kan beskriva hur samhällsinformation som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften.
Att implementera kunskaper om samhället			
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I1-I3	Förmåga att tillämpa grundläggande demokratisk kompetens samt samhällskunskaper och -färdigheter i praktiken	Eleven kan tillämpa demokratiska principer och färdigheter, till exempel att lyssna, ta ställning och anpassa sig till majoritetsbeslut och vilken effekt de har i närsamhället.
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	I2, I3	Förmåga att tillämpa grunderna för penninganvändning och egna konsumtionsval	Eleven kan motivera sin penninganvändning och sina konsumtionsval och berätta hur konsumtionsvalen påverkar andra människor och miljön. Eleven kan också bedöma sambandet mellan konsumtion och sparande.
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1, I4	Mediekunskap och mediekompetens	Eleven kan använda medier som verktyg för att tänka och handla i samhällsfrågor samt reflektera över medieanvändning och säkerhet.

Årskurs 4

SAMHÄLLSLÄRA

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 4			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1-I4	Eleven studerar olika vetenskapsgrenar och vardagliga situationer som anknyter till läroämnet samhällslära. Eleven observerar samhället på olika sätt självständigt och i grupp t.ex. genom promenader, besök eller lärande på nätet.	

M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälls- och ekonomiska frågor	I1- I4	<p>Eleven övar sin förmåga att diskutera i par eller små grupper.</p> <p>Eleven lyssnar på andra, motiverar sina åsikter och debatterar aktuella frågor som rör eleverna.</p> <p>Eleven övar sig att utvärdera och ändra sin egen åsikt utgående från en motiverad orsak.</p>	
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I1- I3	<p>Eleven lär sig känna igen hur olika kulturer, religioner och åskådningar inverkar på elevens vardag i skolan och hemma.</p> <p>Eleven förstår lagens betydelse i samhället med början i skolans ordningsregler.</p> <p>Eleven granskar frågor och situationer ur olika synvinklar i livets olika situationer.</p> <p>Eleven uppmärksammar den egna klassen och skolans olika kulturer i vardag och fest.</p> <p>Eleven lär sig att känna olika rättigheter och skyldigheter i det egna åldersstadiet (t.ex. i trafiken, ersättningskyldighet, läroplikt och studier, självbestämmanderätt och yttrandefrihet.</p>	K2 K3 K4 K7
M4 handleda eleven att analysera medieroll och betydelse i samhället	I1- I4	<p>Eleven lär sig att förhålla sig kritiskt till erhållen information och granska den ur olika synvinklar.</p> <p>Eleven gör observationer om olika fenomen och söker efter information från många olika källor.</p> <p>Eleven övar nätetikett, att uttrycka sina åsikter samt att skilja på åsikt och fakta.</p>	K2 K4 K5
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1 I4	<p>Eleven bekantar sig med sina egna styrkor och inre företagsamhet, påhittighet och flexibilitet. Vikten av dessa egenskaper i det framtida arbetslivet betonas.</p> <p>Skolans roll som elevens arbetsplats och ansvar och förpliktelser i anknytning till skolan betonas.</p> <p>Eleven bekantar sig med näringsgrenar, butiker, tjänster och yrken i närmiljön.</p> <p>Ett företagsbesök görs under läsåret för årskurs 4. Eleven bekantar sig med yrkesroller inom företaget.</p> <p>Elevernas vårdnadshavare bjuds in till skolan för att berätta om sina yrken. Eleverna bekantar sig med fackföreningars och företags webbkommunikation.</p>	K3 K4 K6 K7

M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	I1- I3	Eleven lär sig att dra slutsatser och att göra tolkningar om olika aktörers motiv. Eleven övar sig att lösa konflikter genom att höra båda parterna eller aktörerna.	K1 K2 K4
Att implementera kunskaper om samhället			
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I1- I3	Eleven förstår de egna valens, levnadssättens och handlingarnas betydelse för sig själv, för närmiljön och naturen. Eleven övar sig att ta ansvar för sina handlingar. Eleven övar mötespraxis och omröstning samt beslutsfattandets process. Eleven bekantar sig med och deltar i elevkårens verksamhet och Barnets Parlament.	K2 K6 K7
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	I1 I4	Eleven övar och planerar användning av pengar och förvärvandet av pengar genom olika lekar, uppgifter och aktiviteter. Eleven övar sig att göra vettiga val som är lämpliga med tanke på elevens åldersstadium. Eleven reflekterar över den egna och familjens ekonomi samt familjens konsumtionsvanor. Eleven övar sig att vara sparsam hemma och i skolan. Eleven reflekterar över vettig användning av vatten, el och andra naturtillgångar. Återvinning och att låna saker betonas. Eleven reflekterar över betydelsen av inhemsk produktion för arbetsituationen i Finland. Eleven bekantar sig med principerna för att betala skatt.	K3 K4
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1 I3	Eleverna deltar tillsammans och separat i gemensam verksamhet i både klassen och skolan. Eleven använder olika kommunikationsmedel kritiskt och med tanke på tidsanvändningen.	K3 K4 K5 K7

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
Betydelse, värderingar och attityder			
M1 väcka elevens intresse för det omgivande samhället och för samhällslära som vetenskap	I1- I4	Eleven studerar olika vetenskapsgrenar och vardagliga situationer som anknyter till läroämnet samhällslära. Eleven observerar samhället på olika sätt självständigt och i grupp t.ex. genom promenader, besök eller lärande på nätet.	
M2 stödja eleven att träna sin etiska omdömesförmåga i olika mänskliga, samhälls- och ekonomiska frågor	I1- I4	Eleven övar sin förmåga att diskutera, att motivera åsikter och att debattera om aktuella samhällsfrågor som rör eleverna parvis eller i grupp. Eleven förbereder sig att ändra sin egen åsikt utgående från en motiverad orsak.	
Att inhämta kunskaper och färdigheter som behövs i samhället och förståelse för samhällsfrågor			
M3 stödja eleven att uppfatta sig själv som en individ och medlem i olika grupper och handleda eleven att förstå betydelsen av de mänskliga rättigheterna och jämlikhet samt att känna till grunderna för rättssystemet	I1- I3	Eleven lär sig känna igen hur olika kulturer, religioner och åskådningar inverkar på elevens vardag i skolan och hemma. Eleven förstår lagens betydelse i samhället med början i skolans ordningsregler. Eleven granskar frågor och situationer ur olika synvinklar i livets olika situationer. Eleven uppmärksammar den egna klassen och skolans olika kulturer i vardag och fest. Eleven lär sig att känna olika rättigheter och skyldigheter i det egna åldersstadiet (t.ex. i trafiken, ersättningsskyldighet, läroplikt och studier, självbestämmanderätt och yttrandefrihet.	K2 K3 K4 K7
M4 handleda eleven att analysera medier- nas roll och betydelse i samhället	I1- I4	Eleven lär sig att förhålla sig kritiskt till erhållen information och granska den ur olika synvinklar. Eleven gör olika observationer och söker information från många olika källor. Eleven övar nätetikett, att uttrycka sina åsikter samt att skilja på åsikt och fakta.	K2 K4 K5

		Eleven undersöker under handledningen skillnader mellan offentlig och kommersiell media.	
M5 hjälpa eleven att inse betydelsen av arbete och entreprenörskap i närmiljön	I1 I4	<p>Eleven bekantar sig med sina egna styrkor och inre företagsamhet, påhittighet och flexibilitet. Vikten av dessa egenskaper i det framtida arbetslivet betonas.</p> <p>Skolan roll som elevens arbetsplats och ansvar och förpliktelser i anknytning till skolan betonas.</p> <p>Eleven bekantar sig med näringsgrenar, butiker, tjänster och yrken i närmiljön.</p> <p>Ett företagsbesök görs under läsåret för årskurs 6. Eleven bekantar sig med yrkesroller inom företaget.</p> <p>Elevernas vårdnadshavare bjuds in till skolan för att berätta om sina yrken. Eleverna bekantar sig med fackföreningars och företags webbkommunikation.</p>	K3 K4 K6 K7
M6 handleda eleven att förstå att information om samhällsfrågor som produceras av olika aktörer förmedlar olika värden och perspektiv och har olika syften	I1- I3	<p>Eleven lär sig att dra slutsatser och göra tolkningar om olika aktörers motiv.</p> <p>Eleven lär sig att säkra informationens objektivitet och riktighet genom källkritik.</p>	K1 K2 K4
Att implementera kunskaper om samhället			
M7 uppmuntra eleven att träna grundläggande demokratisk kompetens och att diskutera olika åsikter konstruktivt	I1- I3	<p>Eleven övar sig att ta ansvar för sina handlingar.</p> <p>Eleven övar mötespraxis och omröstning samt beslutsfattandets process.</p> <p>Eleven bekantar sig med och deltar i elevkårens verksamhet och Barnens Parlament.</p> <p>Eleven förstår de egna valens, levnadssättens och handlingarnas betydelse för sig själv, för närmiljön och naturen.</p>	K2 K6 K7
M8 hjälpa eleven att förstå grunderna för sin egen penninganvändning och sina egna konsumtionsval och öva färdigheter som anknyter till dem	I1 I4	<p>Eleven övar och planerar användning av pengar och förvärvandet av pengar genom olika lekar, uppgifter och aktiviteter.</p> <p>Eleven övar sig att göra vettiga val som är lämpliga med tanke på elevens åldersstadium.</p> <p>Eleven reflekterar över den egna och familjens ekonomi samt familjens konsumtionsvanor.</p> <p>Eleven övar sig att vara sparsam hemma och i skolan.</p> <p>Eleven reflekterar över vettig användning av vatten, el och andra naturtillgångar. Återvinning och att låna saker betonas.</p>	K3 K4

		Eleven reflekterar över betydelsen av inhemsk produktion för arbetsituationen i Finland. Eleven bekantar sig med principerna för att betala skatt och ränta.	
M9 uppmuntra eleven att delta i olika samhällsaktiviteter och träna sig i medieanvändning på ett säkert och samhällsmedvetet sätt	I1 I3	Eleverna deltar i gemensam verksamhet och hobbyverksamhet i både klassen och i skolan. Eleven använder olika kommunikationsmedel kritiskt genom att öva tillsammans och separat och med tanke på tidsanvändningen.	K3 K4 K5 K7

14.4.10 MUSIK

Läroämnets uppdrag

Musikundervisningens uppdrag är att skapa förutsättningar för mångsidig musikalisk aktivitet och ett aktivt kulturellt deltagande. Undervisningen ska hjälpa eleverna att tolka musikens många betydelser i olika kulturer samt i individers och grupper verksamhet. Genom att bredda musikkunskaperna stärks elevernas positiva relation till musiken, vilket lägger grund för livslångt musicerande. Musikundervisningen ska utveckla en positiv och nyfiken inställning till musik och kulturell mångfald.

Funktionell musikundervisning främjar utvecklingen av elevernas musikaliska kunskaper och förståelse, totala växande och förmåga att samarbeta med andra. Dessa stärks genom att man i musikundervisningen beaktar elevernas musikintressen, andra läroämnen, ämnesövergripande teman, fester och evenemang i skolan samt verksamhet utanför skolan. Genom att regelbundet erbjuda eleverna möjlighet att använda sin röst och musicera, komponera och skapa utvecklas deras tänkande och uppfattningsförmåga. I musikundervisningen studerar eleverna musik på ett mångsidigt sätt, vilket bidrar till att utveckla deras uttrycksförmåga.

I **årskurserna 3–6** ska eleverna i musikundervisningen få lära sig att förhålla sig öppet och respektfullt till andras upplevelser och bidra till att skapa en känsla av samhörighet i gruppen. Samtidigt vänjer de sig vid att analysera musikaliska erfarenheter och fenomen samt musikkulturer mer medvetet än tidigare. Elevernas förståelse för musikaliska begrepp och uttryckssätt fördjupas och breddas i takt med att elevens färdigheter i att sjunga, spela, komponera, röra sig och lyssna till musik utvecklas. För att utveckla det kreativa och estetiska tänkande som hör ihop med ljud och musikaliska uttryckssätt ska eleverna ges möjlighet att planera och genomföra olika musikaliska eller tvärkonstnärliga helheter genom att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom självständigt eller tillsammans med andra. Musicerandet ska vara en naturlig del av de ämnesövergripande studierna i skolans vardag och fest. Elevernas uppfattning om sig själva som musikaliska aktörer stärks genom positiva upplevelser av lärande.

Mål för undervisningen i musik i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Delaktighet		
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1-I4	K2, K6, K7
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande		

M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1-I4	K2
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1-I4	K1, K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1-I4	K2
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I4	K1, K2, K5, K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet		
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1-I4	K2
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1-I4	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik		
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I3	K3
Förmåga att lära sig musik		
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1-I4	K1

Centralt innehåll som anknyter till målen för musik i årskurs 3–6

Eleven tillägnar sig musikaliska kunskaper och färdigheter genom att musicera, det vill säga sjunga, spela, lyssna, röra sig till musik, improvisera och komponera samt genom tvärkonstnärligt arbete. Innehållet väljs så att eleverna får mångsidig insikt i olika musikkulturer och -stilar. Innehållet ska stödja målen och utnyttja de lokala möjligheterna och elevernas erfarenheter.

I1 Musikalisk praxis: I samband med musicerandet fästs uppmärksamhet vid att arbeta i grupp. Genom gemensamt musicerande övar eleven en naturlig röst användning och sång, rörelse och de grundläggande teknikerna i att musicera med hjälp av kropps-, rytm-, melodi- och ackordinstrument. Det centrala i undervisningen är att utveckla elevens uttrycksförmåga och fantasi på ett mångsidigt sätt.

I2 Musikens beståndsdelar: I samband med musicerandet fästs uppmärksamheten, utöver vid de grundläggande begreppen, vid att utveckla elevens förmåga att uppfatta rytm, melodi, harmoni, form, klangfärg och dynamik. I takt med att elevens kunskaper utvecklas börjar man namnge och använda egna eller vedertagna symboler för att beskriva musikaliska skeenden. I musikalisk verksamhet fästs också uppmärksamhet vid olika sätt att tolka och uttrycka musik.

I3 Musiken i mitt liv, omgivningen och samhället: Utöver musikaliska kunskaper och färdigheter ska undervisningen också behandla elevernas erfarenheter och iakttagelser gällande musik och musicerande i olika miljöer i och utanför skolan. I undervisningen skapar man kopplingar till andra läroämnen och till den egna livsmiljön och reflekterar över musikens betydelser i olika livssituationer under olika tider och epoker.

I4 Repertoar: Vid planeringen av repertoar ska man beakta elevernas egna kulturer, värna om kulturarvet och vidga den kulturella förståelsen. Repertoaren ska vara mångsidig och omfatta bland annat barnmusik, musik från olika kulturer, konstmusik, populärmusik och folkmusik. Också musikaliska produkter och kompositioner som eleverna skapat i musicerandet ska ingå i repertoaren.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i musik i årskurs 3–6

Målet är att skapa en pedagogiskt mångsidig och flexibel studiehelhet i musik, som ger varje elev möjlighet till olika musikaliska arbetssätt, musikalisk samverkan, gemensamt musicerande och andra gemensamma musikaliska aktiviteter. Glädje i lärandet, en fördomsfri atmosfär som sporrar kreativt tänkande och positiva musikupplevelser inspirerar eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter. I undervisningssituationerna ska eleven ges möjligheter att använda digitala verktyg i den musikaliska verksamheten. De möjligheter som konst- och kulturinrättningar och andra samarbetspartner erbjuder ska användas i undervisningen.

Handledning, differentiering och stöd i musik i årskurs 3–6

Musikundervisningen och arbetet ska planeras med hänsyn till elevernas olika behov, tidigare lärande och intressen. Utgående från dem fattas beslut om bland annat arbetssätt, användning av läromedel och beslut om grupparbeten så, att också eleverna får sin röst hörd. Musikundervisningen ska ge möjlighet till gemensamt musicerande som främjar lärandet och stärka elevens studiefärdighet och initiativförmåga.

Bedömning av elevens lärande i musik i årskurs 3–6

I musikundervisningen behöver eleverna handledande och uppmuntrande respons, i synnerhet när man tränar samarbete och musikaliska färdigheter. Responsen ska hjälpa varje elev att uppfatta musiken och musikbegreppen och att anpassa sin egen medverkan i gruppen till den musikaliska helheten.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i musik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i musik. Med tanke på studieförstegen är det viktigt att följa upp i synnerhet hur elevens förmåga att musicera tillsammans, att tänka i begrepp och att lära sig utvecklas.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i musik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1–I4	Förmåga att musicera tillsammans	Eleven tar vid gemensamt musicerande hänsyn till de andra i gruppen.
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom	I1–I4	Förmåga att sjunga och spela i grupp	Eleven sjunger och spelar tillsammans med andra och försöker anpassa sig till den musikaliska helheten.

att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument			
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1-I4	Förmåga att röra sig till musik	Eleven rör sig till musik och använder sin kropp för att uttrycka sig musikaliskt.
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1-I4	Förmåga att lyssna till musik	Eleven lyssnar koncentrerat till musik och framför sina synpunkter på det hen hört.
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1-I4	Förmåga att kreativt uttrycka musikaliskt tänkande på olika sätt	Eleven hittar på egna lösningar genom att använda sig av ljud, musik, bilder eller andra uttryckssätt och kan vid behov under handledning utnyttja de möjligheter musikteknologin erbjuder.
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1-I4	Förmåga att uppfatta musikens betydelse	Eleven framför synpunkter utgående från sina iakttagelser och upplevelser av musikalisk verksamhet.
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationsätten inom musiken i samband med musicerande	I1-I4	Förståelse för notationsätten inom musiken	Eleven kan följa musiknotationer som övats i samband med musicerande.
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1-I4	Förmåga att använda instrument och anläggningar på ett säkert sätt	Eleven tar hänsyn till bland annat faktorer som påverkar ljud- och musikvolymen då hen använder anläggningar och instrument.
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1-I4	Förmåga att lära sig, arbetsfärdigheter	Eleven ställer upp mål för att utveckla sina musikaliska färdigheter och strävar i sitt musicerande till att nå sitt mål.

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 3			
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1 I3 I4	<p>Elevens förmåga att vara en del av en musicerande grupp stärks.</p> <p>Eleven lär sig att lyssna på sitt eget spelande i förhållande till andra.</p> <p>Eleven planerar och genomför musikprogram för skolans fester och tillställningar.</p>	K2 K6 K7
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1 I2 I4	<p>Eleven sjunger lämpliga sånger för sin åldersnivå.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen musikbegrepp som ingår i sång- och speluppgifter.</p> <p>Eleven gör instrumentförsök och övar spelteknik och förmåga att spela tillsammans med andra.</p> <p>Eleven övar sig att namnge de instrument som används.</p> <p>Eleven lär sig att fästa uppmärksamhet också vid tolkning i musicerandet.</p>	K2
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1 I2	Eleven övar kroppsrhythmik och att röra sig naturligt till musiken.	K1 K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1 I2 I3 I4	<p>Eleven lyssnar på musik och lever sig in i stämningen med rörelse, teckning eller på något annat sätt som aktiverar fantasin.</p> <p>Eleven övar sig att berätta om tankar och känslor som musiken har väckt.</p>	K2
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstrnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1- I4	<p>Eleven planerar och utför ensam eller med andra små kompositioner, ljudlandskap, rörelseimprovisationer och rörelseserier.</p> <p>Eleven lär sig musik genom att förena t.ex. bildkonst eller modersmål med musik.</p>	K1 K2 K5 K6

Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationsätten inom musiken i samband med musicerande	I1 I2 I4	Eleverna handleds att känna igen noter, pauser och rytmer som förekommer i valda sång- och speluppgifter med beaktande av åldersnivån. Eleven övar sig att iaktta musikens formstruktur (<i>t.ex ABA-formen, mål</i>).	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1 I3	Eleven lär sig att i musicerandet använda instrumenten på ett sakligt sätt och att man ska sköta om sin hörsel.	K3
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1- I4	Elevens musikaliska färdigheter utvecklas. Eleven övar musikaliska helheter bl.a. med tanke på skolans fester och tillställningar.	K1

Årskurs 4

MUSIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 4			
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1 I3 I4	Elevens förmåga att vara en del av en musicerande grupp stärks. Eleven övar sig att i musicerandet lyssna på sitt eget spelande i förhållande till andra. Eleven planerar och genomför musikprogram för skolans fester och tillställningar.	K 2 K 6 K 7
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom	I1 I2 I4	Eleverna sjunger sånger som är lämpliga för åldersnivån. Eleverna lär sig att känna igen musikbegrepp i spel- och sånguppgifter.	K 2

att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument		Eleven gör instrumentförsök samt övar spelteknik och förmåga att spela tillsammans med andra stärks. Eleven övar namnen på de instrument som används. Eleven övar sig att i musicerandet också fästa uppmärksamhet vid tolkningar.	
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1 I2	Eleven övar kroppsrytmik och att röra sig naturligt till musiken.	K 1 K 2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I1 I2 I3 I4	Eleven lyssnar på musik och lever sig in i stämningen med rörelse, teckning eller på annat sätt som aktiverar fantasin. Eleven övar att berätta om tankar och känslor som lyssnandet har väckt.	K 2
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1 I4	Eleven planerar och utför egna eller med andra elever planerade små kompositioner, ljudlandskap, rörelseimprovisationer och rörelseserier. Eleven lär sig musik genom att förena t.ex. bildkonst eller modersmål med musiken.	K 1 K 2 K 5 K 6
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1 I2 I4	Eleven övar sig att känna igen noter, pauser och rytmer i valda sång- eller speluppgifter med beaktande av åldersnivån. Eleven iakttar musikens formstruktur (<i>t.ex. ABA-formen, mål</i>).	K 4
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1 I3	Eleven övar sig att i musicerandet använda instrument på ett sakligt sätt och att sköta om sin hörsel.	K 3
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1 I4	Eleven utvecklar musikaliska färdigheter. Eleven övar musikaliska helheter bl.a. för skolans fester och tillställningar.	K 1

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 5			
Delaktighet			
M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1 I3 I4	<p>Elevens förmåga att vara en del av en musicerande grupp förstärks.</p> <p>Eleven lär sig att bli medveten om sina styrkor och att utnyttja dem i musicerandet.</p> <p>Eleven övar musikframträdanden för skolans fester och tillställningar. I planeringen av framträdandena beaktar man elevernas egna kulturer samt deras egna verk och önskningar.</p>	K2 K6 K7
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1 I2 I3 I4	<p>Eleverna sjunger sånger lämpade för åldersnivån.</p> <p>Eleven lär sig känna igen och benämna musikbegrepp som förekommer i sång- och speluppgifter.</p> <p>Elevens spelteknik och förmåga att spela tillsammans med andra stärks.</p> <p>Eleven övar sig att benämna de instrument som används och bekantar sig med orkesterinstrument.</p> <p>Eleven bekantar sig med och övar ljudanvändning och tolkning i olika musikstilar.</p>	K2
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1 I2 I3 I4	<p>Eleven övar naturlig rörelse till musik.</p> <p>Eleven bekantar sig med hur man uttrycker sig genom dans i olika musikstilar.</p>	K1 K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I3 I4	<p>Eleven lyssnar mångsidigt till musik.</p> <p>Eleven uppmuntras att berätta om fantasier, tankar och känslor som musiken har väckt samt att beskriva det hörda.</p>	K2
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1 I4	<p>Eleven planerar och utför egna eller med andra elever planerade små kompositioner, ljudlandskap, rörelseimprovisationer och rörelseserier.</p> <p>Eleven lär sig musik genom att kombinera ämnet med andra läroämnen till en mångsidig helhet (<i>t.ex. bildkonst, modersmål, gymnastik, omgivningslära, historia, främmande språk</i>).</p>	K1 K2 K5 K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet			

M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1 I4	Eleverna diskuterar mångfalden i sjungen, spelad och lyssnad musik.	K2
M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationsätten inom musiken i samband med musicerande	I1 I2	Eleven övar sig att känna igen noter, pauser och rytmer i valda sång- och speluppgifter med beaktande av åldersnivån. Eleven lär sig att känna igen musikens formstruktur som förekommer i repertoaren (<i>t.ex. ABA, segno, coda</i>).	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1 I3 I4	Eleven diskuterar musikens betydelse i sitt eget liv. Eleven övar sig att använda instrument och utrustning på ett säkert sätt. Eleven lär sig att fästa uppmärksamhet vid skydd av hörseln. Eleven övar sig att agera på ett ansvarsfullt sätt vid musicerandet.	K3
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1 I4	Eleven utvecklar musikaliska färdigheter med hjälp av tillräcklig övning. Eleverna övar att planera och utföra mångsidiga musikaliska helheter tillsammans. Mål uppställs tillsammans varefter framstegen utvärderas.	K1

Årskurs 6

MUSIK

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
Delaktighet			

M1 uppmuntra eleven att delta i gemensamt musicerande och att medverka till att skapa en positiv sammanhållning i sin grupp	I1 I3 I4	<p>Elevens förmåga att vara en medlem av en musicerande grupp och att aktivt beakta andra stärks.</p> <p>Eleven lär sig att bli medveten om sina styrkor och att utnyttja dem i musicerandet.</p> <p>Eleverna övar musikaliska framträdanden för skolans fester och tillställningar. Vid planeringen av framträdandena beaktas elevernas egna kulturer, produkter och önskemål.</p>	K2 K6 K7
Musikaliska kunskaper och färdigheter, kreativt skapande			
M2 handleda eleven till en naturlig röst användning och sång samt att utveckla sina färdigheter att spela i grupp genom att använda kroppen, rytm-, melodi- och ackordinstrument	I1 I2 I3 I4	<p>Eleverna sjunger sånger lämpade för åldersstadiet.</p> <p>Eleven lär sig att känna igen och benämna musikbegrepp som förekommer i spel- och sånguppgifter.</p> <p>Elevens spelteknik och förmåga att spela tillsammans med andra stärks.</p> <p>Eleven övar sig att benämna instrument som används och bekantar sig med orkesterinstrument.</p> <p>Eleven bekantar sig med och övar ljudanvändning och tolkning i olika musikstilar.</p>	K2
M3 uppmuntra eleven att kroppsligt uttrycka musik, bilder, berättelser och känslor genom rörelse	I1 I2 I3 I4	<p>Eleven övar naturliga rörelser till musik.</p> <p>Eleven bekantar sig på olika sätt att uttrycka sig med dans i olika musikslag.</p>	K1 K2
M4 erbjuda eleven möjligheter att uppleva och lyssna till ljudmiljöer och musik och hjälpa eleven att analysera och berätta om vad hen hört	I3 I4	<p>Eleven lyssnar mångsidigt på olika typer av musik.</p> <p>Eleven uppmuntras att berätta om fantasier, tankar och känslor som musiken väckt och att beskriva dem.</p>	K2
M5 uppmuntra eleven att improvisera samt planera och skapa mindre kompositioner eller tvärkonstnärliga helheter på olika sätt, även med hjälp av digitala verktyg	I1 I4	<p>Eleven övar sig att själv eller i grupp planera små kompositioner, ljudlandskap, rörelseimprovisationer och rörelseserier.</p> <p>Eleven lär sig musik genom att mångsidigt förena andra läroämnen till en helhet (<i>t.ex. bildkonst, modersmål, gymnastik, omgivningslära, historia, främmande språk</i>).</p>	K1 K2 K5 K6
Kulturell förståelse och multilitteracitet			
M6 handleda eleven att analysera sina musikaliska upplevelser och musikens estetiska, kulturella och historiska mångfald	I1 I4	<p>Eleverna diskuterar den mångformade karaktären i sjungen, spelad eller lyssnad musik.</p>	K2

M7 handleda eleven att förstå musikaliska begrepp och principerna för notationssätten inom musiken i samband med musicerande	I1 I2	Eleven övar sig att känna igen noter, pauser och rytmer som förekommer i valda sång- och speluppgifter med beaktande av åldersstadiet. Eleven övar sig att känna igen den musikstruktur som finns i repertoaren (<i>t.ex. ABA, segno, coda</i>)	K4
Välbefinnande och säkerhet i musik			
M8 hjälpa eleven att iaktta hur musiken påverkar välbefinnandet och att se till att musik- och ljudmiljön är trygg	I1 I3 I4	Eleverna diskuterar musikens betydelse i sina liv. Eleven övar sig att använda instrument och utrustning ansvarsfullt. Eleven lärs att fästa uppmärksamhet vid att skydda hörseln. Eleven övar sig att agera ansvarsfullt på musiceringstillfällen.	K3
Förmåga att lära sig musik			
M9 handleda eleven att utveckla sina musikaliska färdigheter genom övning, att vara med och ställa upp mål och att utvärdera sina framsteg i förhållande till målen	I1 I4	Eleven utvecklar sina färdigheter att musicera med hjälp av tillräcklig övning. Eleverna övar sig att tillsammans planera och genomföra musikaliska mångsidiga helheter. Mål uppställs gemensamt varefter man bedömer framstegen.	K1

14.4.11 BILDKONST

Läroämnets uppdrag

Undervisningen i bildkonst har som uppdrag att handleda eleverna att genom konsten utforska och uttrycka en kulturellt mångskiftande verklighet. Genom att producera och tolka bilder formas elevernas identitet samtidigt som den kulturella kompetensen och gemenskapen stärks. Undervisningen ska bygga på elevernas egna erfarenheter, fantasi och lust att experimentera. Undervisningen i bildkonst ska utveckla förmågan att förstå konst, omgivningen och annan visuell kultur. Eleverna ska erbjudas olika sätt att bedöma verkligheten och att påverka den. Genom att förstärka kännedomen om kulturarvet stödjer man att traditionerna förmedlas och förnyas. Undervisningen ska stödja eleverna att utveckla kritiskt tänkande och uppmuntra eleverna att påverka den egna livsmiljön och samhället. Undervisningen i bildkonst ska ge eleverna en grund för aktiv medverkan lokalt och globalt.

Det arbetssätt som är karakteristiskt för konsten främjar erfarenhetsbaserat, multisensoriskt och konkret lärande. Eleverna granskar bildkonst och annan visuell kultur ur ett historiskt och kulturellt perspektiv. Undervisningen ska ta upp olika uppfattningar om konstens uppgifter. Eleverna handleds att på ett mångsidigt sätt använda olika redskap, material, tekniker och uttryckssätt. Undervisningen ska sporra eleven att utveckla multilitteracitet både med hjälp av visuella metoder och andra undersöknings- och framställningssätt. Eleverna ska erbjudas möjligheter att arbeta med mångvetenskapliga lärområden i samarbete med den övriga undervisningen och med aktörer utanför skolan. I undervisningen bekantar man sig med museer och andra kulturobjekt och undersöker möjligheterna att utöva bildkonst som hobby.

I **årskurserna 3–6** breddar eleverna sitt personliga förhållande till bildkonst och annan visuell kultur. Eleverna uppmuntras att pröva och träna olika sätt att uttrycka sig med bilder och att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter. I undervisningen granskas hur konst och annan visuell kultur påverkar åsikter, attityder och förfaringssätt i

elevernas egen livsmiljö och i samhället. Eleverna handleds att utforska vilka mål och roller konstnärer och andra som skapar visuell kultur har haft under olika tider och i olika kulturella sammanhang. Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar och möjligheter att arbeta tillsammans. Förmågan att tolka och skapa bilder fördjupas genom ansvarsfull användning av digitala verktyg och webbmiljöer.

Mål för undervisningen i bildkonst i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
Att iaktta och tänka visuellt		
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	I1, I2, I3	K1, K3, K4, K5
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I1, I2, I3	K2, K4, K5, K6
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	I1, I2, I3	K2, K3, K4, K5
Att skapa bilder		
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1, I2, I3	K2, K3, K5, K6
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	I1, I2, I3	K1, K2, K3, K5,
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7
Att tolka visuell kultur		
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K5
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1, I2, I3	K1, K4, K5, K6
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1, I2, I3	K1, K2, K5, K6
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden		
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1, I2, I3	K3, K4, K6, K7
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetsätt	I1, I2, I3	K1, K2, K4, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för bildkonst i årskurs 3–6

Målen för undervisning i bildkonst närmar man sig genom sina egna bildkulturer, omgivningens bildkulturer och genom att utforska konstens världar. Innehållsområdena kompletterar varandra och i undervisningen granskar man också deras inbördes förhållande. Utgångspunkter vid valet av innehåll är verk, alster och fenomen inom konst och annan visuell kultur som är relevanta för eleverna. Innehållet ska skapa samband mellan bildkulturer som är både

bekanta och nya för eleverna. Eleverna uppmuntras att delta vid val av innehåll i undervisningen, bildsamlingar, arbetsmetoder och redskap. Vid val av redskap utgår man från lokala möjligheter

I1 Egna bildkulturer: Innehållet utgörs av elevernas egna bilder och bildkulturer som de frivilligt tar del i. Elevernas bildkulturer utforskas i förhållande till andra bildkulturer. Egna bildkulturer används som utgångspunkt vid bildskapandet. I undervisningen behandlas de egna bildkulturernas betydelse för elevernas engagemang i olika gemenskaper, omgivningar och samband.

I2 Bildkulturer i omgivningen: Innehållet i undervisningen utgörs av olika miljöer, föremål, mediekulturer och virtuella världar. Innehållet väljs mångsidigt ur byggda och naturliga miljöer och ur medier. Innehållet ska också omfatta bilder och visuella fenomen som skapats av olika grupper och gemenskaper som strävar efter att förnya etablerade bildkulturer. Bildkulturer från omgivningen används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas elevernas allt större livsrum och mediernas betydelse i samhället.

I3 Konstens olika världar: Innehållet i undervisningen omfattar bildkonst som skapats under olika tider, i olika miljöer och kulturer. Eleverna fördjupar sig i olika tekniker som är karakteristiska inom konsten, olika konstarter och olika uppfattningar om konst. Konstverk används som utgångspunkt i bildskapandet. I undervisningen behandlas kulturidentitetens betydelse för att skapa och ta emot konst.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i bildkonst i årskurs 3–6

Målet är att erbjuda lärmiljöer och arbetssätt som ger eleverna möjlighet att mångsidigt använda material, tekniker och uttryckssätt och tillämpa dem kreativt. Undervisningssituationerna ska präglas av en atmosfär som uppmuntrar eleverna att aktivt experimentera och öva. Genom pedagogiska lösningar stöds multisensoriska upplevelser, långsiktigt arbete samt ett undersökande och målinriktat konstnärligt lärande. Undervisningen ska ta hänsyn till elevernas individuella behov och eleverna ska ges möjlighet att arbeta på ett ändamålsenligt sätt självständigt och i grupp. Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar lärande och socialt samspel både i skolan och i miljöer utanför skolan. I årskurs 3–6 ska eleverna granska aktuella fenomen inom konst och annan visuell kultur i sin livsmiljö. Tvärkonstnärliga och tematiska arbetssätt prioriteras i undervisningen. Eleverna uppmanas att förhålla sig kritiskt till olika informationskällor. Teknik och webbmiljöer används på ett mångsidigt, ansvarsfullt och tryggt sätt i undervisningssituationerna.

Handledning, differentiering och stöd i bildkonst i årskurs 3–6

Handledning, differentiering och stöd ska ordnas med hänsyn till elevernas sociala, psykiska och motoriska förutsättningar och färdigheter. Karaktären i det konstnärliga lärandet att lära sig enskilt och tillsammans stödjer elevens identitetsutveckling, delaktighet och välbefinnande. Elevens individuella behov av handledning ska beaktas i undervisningen. Undervisningen differentieras vid behov genom till exempel val av uttryckssätt, arbetssätt och lärmiljöer. I undervisningssituationerna ska eleverna få utnyttja sina styrkor samt tillämpa olika arbets- och tillvägagångssätt. Det konstnärliga lärandet ska utvecklas i en trygg atmosfär, där mångfald accepteras och där eleverna uppmuntras att uttrycka sig och får individuell handledning och stöd. Alternativa pedagogiska metoder kan behövas i synnerhet för att utveckla de motoriska färdigheterna och förmågan att uttrycka iakttagelser och känslor visuellt. Handledning, differentiering och stöd kan ordnas till exempel med hjälp av lekar, spel och multisensoriska upplevelser.

Bedömning av elevens lärande i bildkonst i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons man ger eleven i bildkonst ska vara uppmuntrande och handledande och beakta elevernas individuella framsteg. Responsen ska stödja eleven att utveckla sin förmåga att skapa och tolka bilder, kunskapen om konst och annan visuell kultur, långsiktiga arbetssätt och färdigheter i självbedömning.

Eleven ska handledas att uttrycka sina tankar och att värdesätta andras synpunkter. Bedömningen av lärandet ska omfatta alla dimensioner av det konstnärliga lärandet som definieras i målen för undervisningen.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i bildkonst genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i bildkonst. Med tanke på studieförstegen är det viktigt att följa upp elevens framsteg vad gäller utvecklingen av färdigheter i att skapa, betrakta och tolka bilder.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i bildkonst

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	I1, I2, I3	Förmåga att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur	Eleven kan göra mångsidiga iakttagelser gällande omgivningen och dess bilder genom att använda visuella uttryckssätt
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I1, I2, I3	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar verbalt	Eleven kan beskriva sina iakttagelser om omgivningen, konst och annan visuell kultur och motiverar sina tankar verbalt.
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	I1, I2, I3	Förmåga att uttrycka sina iakttagelser och tankar visuellt	Eleven kan uttrycka sina iakttagelser och tankar förutom med bilder även genom andra uttryckssätt
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1, I2, I3	Förmåga att använda visuella uttryckssätt	Eleven kan använda olika material, tekniker och uttryckssätt för att skapa bilder.
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	I1, I2, I3	Förmåga att utveckla sina visuella färdigheter	Eleven kan ställa upp mål och strävar efter att utveckla sina visuella färdigheter på egen hand och i grupp.
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	I1, I2, I3	Förmåga att påverka och delta med hjälp av bilder	Eleven kan uttrycka sina åsikter genom att använda olika visuella uttryckssätt.
Att tolka visuell kultur			
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	I1, I2, I3	Förmåga att iaktta bilder	Eleven kan iaktta hur bildernas innehåll, form och kontext påverkar tolkningen av bilderna.

M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1, I2, I3	Förmåga att tolka bilder ur olika perspektiv	Eleven kan tolka bilder ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och utnyttjar sina tolkningar i diskussioner om bilderna.
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1, I2, I3	Förmåga att använda visuella uttrycksätt	Eleven kan använda sig av olika visuella uttrycksätt då hen granskar konst och annan visuell kultur samt då hen gör egna bilder.
Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1, I2, I3	Förmåga att granska värden	Eleven kan uttrycka sin åsikt om värden som kommer till uttryck i konsten, i omgivningen och i den visuella kulturen.
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1, I2, I3	Förmåga att välja innehåll och arbetssätt	Eleven beaktar i sina bilder aspekter som hör samman med kulturell mångfald och hållbar utveckling.

Årskurs 3

BILDKONST

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 3			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	I1 I2	Eleven undersöker bilder som anknyter till elevens egen värld (<i>fotografier, spel, böcker, filmer, logor, föremål, byggnader, färger mm.</i>) och gör observationer om dessa genom olika sinnesförmågor och genom diskussion. Eleven undersöker den omgivande världen med hjälp av olika sinnen.	K1 K3 K4 K5
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1 I2 I3	Eleven övar att mångsidigt och kreativt använda olika material och tekniker.	K2 K3 K5 K6

M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	I1 I2 I3	I skapandet av egna bilder fäster eleven uppmärksamhet vid att behärska processen genom att öva att styra och planera den egna aktiviteten.	K1 K2 K3 K5
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang	I2	Eleven övar sig att granska visuellt innehåll i olika omgivningar, föremål, mediakulturer och virtuella världar.	K1 K2 K4 K5
M11 handleda eleven att beakta hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetsätt	I1 I2 I3	Eleven övar sig att välja lämpliga arbetsätt både i valet av material och i visuell framställning med tanke på hållbar utveckling.	K1 K2 K4 K7

Årskurs 4

BILDKONST

			
Mål för undervisningen Årskurs 4	I	Kommunvis läroplan	K
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder	I3	Eleverna observerar stämningar i finländska konstbilder och de känslor som de väcker.	K1 K3 K4 K5
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I1	Eleven övar sig att forma (egna) åsikter om sina egna verk. Eleven övar sig att motivera sina åsikter med hjälp av frågor som stödjer åsikterna.	K2 K4 K5 K6
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1 I2 I3	Eleven övar att mångsidigt och kreativt använda olika material och tekniker.	K2 K3 K5 K6
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt	I1 I2 I3	Eleven övar tillsammans med läraren att ställa upp mål för de egna arbetsätten samt vid behov spjälka upp målen i mindre delar.	K1 K2 K3 K5
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika	I1 I2	Eleven granskar den egna visuella världen och omgivningens visuella värld.	K1 K2

perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion		Eleven övar sig att skilja på fakta och fiktion. Eleven bekantar sig med bildbehandling och övar att göra egna bilder av den omgivande världen med tekniska hjälpmedel (t.ex. datorer, tabletdatorer och kameror).	K4 K5
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1 I2 I3	Eleven övar att fästa uppmärksamhet vid olikheter mellan olika kulturer. Eleven övar sig att välja lämpliga arbetssätt både i valet av material och i visuell framställning med tanke på hållbar utveckling.	K1 K2 K4 K7

Årskurs 5

BILDKONST

			
Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 5			
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I2	Eleven övar att skapa egna åsikter om byggda miljöer och naturmiljöer (Finland, de nordiska länderna) samt media.	K2 K4 K5 K6
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttrycksätt	I1 I2	Eleven övar sig att visuellt beskriva observationer och tankar om byggda miljöer och naturmiljöer samt media.	K2 K3 K4 K5
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttrycksätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1 I2 I3	Eleven övar att mångsidigt och kreativt använda olika material, tekniker och uttrycksätt.	K2 K3 K5 K6
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	I1 I2 I3	Eleven övar att ställa upp målsättningar tillsammans med gruppen. Gruppen planerar och förverkligar ett gemensamt verk.	K1 K2 K3 K5

M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	I2 I3	Eleven väljer och granskar bilder och visuella fenomen som skapats inom olika kulturer och grupper. Eleven reflekterar över förhållandet mellan fakta och fiktion i konstbilder som används som utgångspunkt för visuellt arbete.	K1 K2 K4 K5
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1 I2 I3	Eleven väljer och granskar bilder och visuella fenomen som skapats inom olika kulturer och grupper både från konstnärens och betraktarens synvinkel. Eleven undersöker konstens värld. Eleven granskar och jämför både historiska bilder och aktuell, snabbt föränderlig bildkultur.	K1 K4 K5 K6
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttrycksätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1 I2 I3	Eleven granskar och tolkar historiska visuella meddelanden (<i>t.ex. logor, vapen, hieroglyfer</i>). Eleven bekantar sig med olika konst inom olika kulturer (<i>t.ex. ornamenter</i>). Eleven gör egna visuella verk utgående från olika tidsperioder och kulturer som behandlats (<i>t.ex. genom att anknyta till undervisningen i historia</i>).	K1 K2 K5 K6
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I2	Eleven övar sig att genom iakttagelser och diskussioner tolka de värden som finns i omgivningen och media.	K3 K4 K6 K7
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1 I2 I3	Eleven uppmuntras att förmedla, skapa och forma kulturen och traditionerna samt lägga märke till deras betydelse för välmående.	K1 K2 K4 K7

Årskurs 6

BILDKONST

			
Mål för undervisningen Årskurs 6	I	Kommunvis läroplan	K
Att iaktta och tänka visuellt			
M1 sporra eleven att iaktta konst, omgivningen och annan visuell	I1 I2 I3	Eleven övar sig att använda olika bilder och med hjälp av dem iaktta bilder som skapats inom olika gemenskaper och grupper och andra fenomen inom den visuella kulturen.	K1 K3

kultur med olika sinnen och genom att använda olika bilder			K4 K5
M2 uppmuntra eleven att diskutera om sina iakttagelser och tankar och att öva sig att motivera sina åsikter	I1 I2 I3	Eleven övar sig att genom att diskutera skapa egna åsikter om konstbilder, bilder i omgivningen och i media. Eleven övar sig att motivera sin åsikt om dessa bilder.	K2 K4 K5 K6
M3 inspirera eleven att uttrycka sina iakttagelser och tankar genom bild och genom andra uttryckssätt	I1 I2 I3	Eleven övar sig att uttrycka sina egna åsikter om konstbilderna, bilderna i omgivningen och i media genom sina egna verk.	K2 K3 K4 K5
Att skapa bilder			
M4 handleda eleven att mångsidigt använda olika material, tekniker och uttryckssätt och att öva sin förmåga att skapa bilder	I1 I2 I3	Eleven använder på ett mångsidigt sätt olika material, tekniker och uttryckssätt och övar att välja det arbetssätt som är bäst lämpat för det egna visuella skapandet.	K2 K3 K5 K6
M5 handleda eleven att målinriktat utveckla sina visuella färdigheter självständigt och tillsammans med andra	I1 I2 I3	Eleven strävar efter att se och genom iakttagelser och diskussioner utveckla sin egen förmåga att uttrycka sig visuellt. Eleven övar att ställa upp mål för sig själv som en del av gruppen och gemensamma mål för hela gruppen. Eleverna skapar ett eget gemensamt konstverk i grupp.	K1 K2 K3 K5
M6 handleda eleven att bekanta sig med olika former av visuell kommunikation och att använda olika visuella uttryckssätt för att påverka i sina bilder	I1 I2 I3	Eleven granskar olika sätt att påverka visuellt i omgivningen och i media och övar att använda dessa i sina egna bilder.	K1 K2 K4 K7
Att tolka visuell kultur			
M7 vägleda eleven att iaktta bilder ur olika perspektiv och i olika sammanhang och att fundera över förhållandet mellan fakta och fiktion	I1 I2 I3	Eleven övar sig att tolka omgivningen, media och konstbilder med beaktande av fakta och fiktion.	K1 K2 K4 K5
M8 handleda eleven att tolka konst och annan visuell kultur ur verkets, konstnärens och betraktarens perspektiv och att reflektera över hur historiska och kulturella faktorer påverkar bilder	I1 I2 I3	Eleven tolkar och bekantar sig genom egen aktivitet med olika kulturers bildvärldar, konsthistoria och nutidskonst.	K1 K2 K5 K6
M9 uppmuntra eleven att använda olika uttryckssätt från olika tider och kulturer i sina bilder	I1 I2 I3	Eleven bekantar sig med konsthistoriskt betydande visuella världar (<i>t.ex. antikens Grekland och Rom, Egypten</i>). Eleven granskar bilder och stilar i konsten och skapar egna verk utgående från konstbilderna.	K1 K2 K5 K6

Att uppfatta estetiska, ekologiska och etiska värden			
M10 vägleda eleven att diskutera värden som finns i konsten, omgivningen och i den visuella kulturen	I1 I2 I3	Eleven övar sig att genom iakttagelser och diskussioner tolka värden i olika konstverk.	K3 K4 K6 K7
M11 handleda eleven att beakta kulturell mångfald och hållbar utveckling i sina bilder och vid val av arbetssätt	I1 I2 I3	Eleven granskar reklam- och konsumtionsvärlden och övar sig att utvärdera dessa ur ett estetiskt, ekologiskt och etiskt perspektiv. Eleven övar sig att se den egna tidens och områdets bildvärld som ett historiskt kontinuum och som en del av både finländsk och västerländsk kultur.	K1 K2 K4 K7

14.4.12 SLÖJD

Läroämnets uppdrag

Läroämnet slöjd har som uppdrag att lära eleverna att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Slöjd är ett läroämne där eleverna med hjälp av många olika slags material får uttrycka sig genom att skapa för hand, genom att formge och genom att använda teknologi. Hit hör att självständigt eller gemensamt planera och framställa en produkt eller ett alster och att utvärdera den egna eller gemensamma slöjdprocessen. Att slöjda innebär undersökande, kreativt och experimentellt arbete, där man fördomsfritt väljer olika visuella, materiella och tekniska lösningar och framställningsmetoder. I slöjden lär sig eleverna att förstå, utvärdera och utveckla olika slags tekniska tillämpningar och att använda de inlärd kunskaperna och färdigheterna i vardagen. Slöjden ska utveckla elevernas rumsuppfattning, taktila känsla och förmåga att skapa med händerna, vilket främjar de motoriska färdigheterna, kreativiteten och förmågan att planera. Undervisningen ska stärka elevens förutsättningar att arbeta mångsidigt. Slöjdens betydelse ligger i den långsiktiga och innovativa arbetsprocessen samt i upplevelser som ger tillfredsställelse och stärker självkänslan.

I undervisningen betonas elevernas olika intressen och gruppsamverkan. I slöjd är utgångspunkten att studera olika övergripande teman på ett heltäckande och naturligt sätt över läroämnegränserna. Kunskap om den omgivande materiella världen bidrar till att lägga grund för en hållbar livsstil och utveckling. Det här omfattar elevens livsmiljö, det lokala kulturarvet, olika gruppers kulturarv samt skolans kulturella mångfald. Undervisningen i slöjd ska fostra etiska, medvetna och delaktiga samt kunniga och företagsamma medborgare, som värdesätter sina slöjdfärdigheter, kan uttrycka sig genom slöjd och har vilja att värna om och utveckla slöjdkulturen.

I **årskurserna 3–6** är slöjdens uppdrag att stödja elevernas förmåga att behärska en slöjdprocess i sin helhet. Undervisningen ska stödja eleverna att lära sig och tillämpa begrepp, ord och termer som anknyter till slöjd. Eleverna bekantar sig med olika materiella egenskaper och blir bekant med hur egenskaperna kan utnyttjas och vilka lösningar de möjliggör. Eleverna ska vägledas i att kunna välja mellan olika arbetsmetoder, arbetsredskap, maskiner och anordningar samt att arbeta med hjälp av dem. Slöjdens fostrande uppdrag är att lära eleven att kritiskt granska människans konsumtions- och produktionssätt ur ett rättvise- och hållbarhetsperspektiv och ur ett etiskt perspektiv.

Mål för undervisningen i slöjd i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknyter till målen	Kompetens som målet anknyter till
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1-I6	K1, K2
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1-I6	K1, K5
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1–I4	K2, K4, K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	K4, K6
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1–I5	K3, K6
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1, I2, I6	K5
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	K1, K4, K7
M8 uppmåna eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	I1–I3, I5	K1, K3, K7

Centralt innehåll som anknyter till målen för slöjd i årskurs 3–6

Innehållet i de olika delområdena används för att utforma större helheter med aktuella och mångsidiga pedagogiska uppgifter för de olika årskurserna. Innehållet väljs så att eleven får kunskap om olika material och slöjdmetoder och lär sig att förstå och fördomsfritt tillämpa dem genom att dra nytta av sådant de lärt sig i andra läroämnen och lärmiljöer.

I1 Innovation: Eleverna lär sig att planera en slöjdprodukt genom att begrunda olika utgångsmöjligheter, genom att utnyttja sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt genom att iaktta och analysera föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer, olika ytor, stilar och former och utnyttjar materialens fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.

I2 Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.

I3 Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Kunskapen tillämpas sedan i det egna arbetet. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.

14 Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.

15 Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetsätt. Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbets säkerhet.

16 Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång ges eleverna möjlighet till olika slag av självbedömning och kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever och till grupper.

Mål för lärmiljöer och arbetsätt i slöjd i årskurs 3–6

Ändamålsenliga och säkra lokaler, arbetsredskap, maskiner, anordningar och material formar en lärmiljö som stödjer lärandet. Samtidigt lär sig eleverna med hjälp av dem förstå hur den teknologi som används inom slöjd fungerar. Informations- och kommunikationsteknik ger möjlighet att använda olika läromedel, plattformar för lärande, ritprogram och digital bildredigering samt att skapa ritningar och modeller som stöd för det egna arbetet och planeringen. I undervisningen används arbetsätt som är typiska för teknisk slöjd och textilslöjd.

Det praktiska lärandet stöds med hjälp av undersökande projekt, över läroämnesgränserna och i samarbete med utomstående experter och gemenskaper. Eleverna får kunskap om den nationella kulturen och det nationella kulturarvet virtuellt och genom att besöka museer, utställningar och bibliotek. Besök på utställningar och företag används för att stödja och förstärka lärandet. Besöken utnyttjas i olika pedagogiska uppgifter. Teknik och virtuella lärmiljöer används mångsidigt, ansvarsfullt och säkert.

Handledning, differentiering och stöd i slöjd i årskurs 3–6

Med tanke på målen för läroämnet är det väsentligt att man beaktar elevernas olika förutsättningar och behov och differentierar slöjdundervisningen utgående från det, till exempel genom valet av lärmiljöer, arbetsätt och arbetsuppgifter. Eleverna ska stödjas att utveckla sina slöjdfärdigheter på ett flexibelt och lämpligt sätt. Eleverna ska uppmuntras att njuta av sitt skapande. Slöjdundervisningen ska stödja eleverna att utveckla egna lösningar och att bygga och använda nyskapande kunskap individuellt eller tillsammans med andra. Det är viktigt att reservera tillräckligt med tid för handledning och stöd.

Bedömning av elevens lärande i slöjd i årskurs 3–6

Bedömningen av lärandet och den respons som eleverna får ska vara handledande och uppmuntrande och grunda sig på slöjdprocessen i sin helhet. Dokumentationen av processens olika faser utnyttjas som ett redskap vid bedömningen. Eleverna ska ges positiv respons på sina framsteg och uppmuntras att utöka och fördjupa sina färdigheter. Bedömningen ska fokusera på hur eleverna tillägnat sig det centrala innehållet men också mångsidigt på hur elevernas kunskaper och färdigheter i slöjd utvecklats. I samband med utvärderingssamtal och annan respons anvisas eleverna mål för utveckling och vägledning för hur prestationen kan utvecklas. Eleverna ska delta i bedömningen genom att erbjudas olika sätt att utvärdera sitt eget och sina klasskamraters arbete. Eleverna kan ges möjlighet att presentera och utvärdera grupparbeten och arbetsresultat för att lära sig att framträda, att presentera information tydligt och klart, uppskatta andras arbete och utveckla förmågan att ge konstruktiv respons.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i slöjd genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i slöjd. Med tanke på studieframstegen är det viktigt att iaktta slöjdprocessen

i sin helhet, hur eleverna arbetar med olika material, hur smidigt arbetet löper, kvaliteten på produkterna, och hur eleverna tillämpar sådant som de lärt sig i andra läroämnena.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i slöjd

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1-I6		Används inte som grund för bedömningen. Eleverna handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1-I6	Förmåga att planera och genomföra sitt arbete samt utvärdera och dokumentera processen	Eleven genomför en hel slöjdprocess och kan dokumentera alla faser i processen.
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1-I4	Förmåga att tillverka en produkt eller ett alster	Eleven kan framställa en produkt eller ett alster utgående från en egen eller gemensam plan. Eleven tar hänsyn till estetik och funktionalitet.
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3, I5	Förmåga att välja, kombinera och använda material och tillverkningstekniker som används inom slöjden	Eleven väljer, kombinerar och använder på ett ändamålsenligt sätt olika material och tillverkningstekniker. Eleven känner till och kan använda slöjdtermer.
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1-I5	Förmåga att välja och använda arbetsredskap, maskiner och anordningar	Eleven tar ansvar för sitt arbete och arbetar målinriktat. Eleven kan redogöra för hur enkla och vardagliga apparater fungerar. Eleven kan använda lämpliga arbetsredskap, maskiner och apparater på ett korrekt, säkert och ändamålsenligt sätt.

M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1, I2, I6	Förmåga att använda informations- och kommunikationsteknik i det egna arbetet	Eleven använder under handledning av läraren informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter och för att dokumentera slöjdprocessen.
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	Förmåga att utvärdera sitt eget och andras arbete samt förmåga att ge kamratrespons	Eleven deltar konstruktivt i utvärderingen av sitt eget och andras arbete samt ger kamratrespons.
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionssätt kritiskt	I1–I3, I5	Förmåga att reflektera över olika konsumtionsvanor och produktionssätt	Eleven kan beskriva hur konsumtionsvanor och produktionssätt påverkar produktens livscykel.

Årskurs 3
SLÖJD

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 3			
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1 I6	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer och olika ytor.</p> <p>Planering: Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet.</p>	K1 K2

		<p>Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetsätt.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen, planeringen och dokumentationen. Eleverna bedömer slöjdprocessen under dess gång/framskridande. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever.</p>	
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1 I6	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer.</p> <p>Planering: Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet.</p> <p>Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetsätt.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen, planeringen och dokumentationen. Eleverna bedömer slöjdprocessen under dess gång/framskridande. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever.</p>	K1 K5
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1 I4	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer.</p> <p>Planering: Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet.</p>	K2 K4 K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många	I3 I5	<p>Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetsätt.</p>	K4 K6

olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt			
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1 I5	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer.</p> <p>Planering: Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet.</p> <p>Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetsätt.</p>	K3 K6
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen	I1 I2 I6	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer.</p> <p>Planering: Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen, planeringen och dokumentationen.</p>	K5
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	<p>Dokumentering och bedömning: Eleverna bedömer slöjdprocessen under dess gång/framskridande. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever.</p>	K1 K4 K7
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionsätt kritiskt	I1 I3 I5	<p>Planering: Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar.</p> <p>Tillämpning: Eleverna bekantar sig med säkra material och arbetsätt.</p>	K1 K3 K7

Mål för undervisningen Årskurs 4	I	Kommunvis läroplan	K
M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete	I1 I6	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer. I slöjd kombinerar eleverna färger, figurer och olika ytor.</p> <p>Planering: Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet.</p> <p>Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetssätt.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen, planeringen och dokumentationen. Eleverna bedömer slöjdprocessen under dess gång/framskridande. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever.</p>	K1 K2
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1 I6	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer.</p> <p>Planering: Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet.</p>	K1 K5

		<p>Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetsätt.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen, planeringen och dokumentationen. Eleverna bedömer slöjdprocessen under dess framskridande. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever.</p>	
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1 I4	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer.</p> <p>Planering: Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar. Eleverna experimenterar mångsidigt med olika material såsom träslag, metaller, plaster, fibrer, garn, tyger och återvinningsmaterial.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet.</p>	K2 K4 K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3 I5	<p>Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetsätt.</p>	K4 K6
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1 I5	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer.</p> <p>Planering: Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet.</p> <p>Tillämpning: Eleverna lär sig använda grundläggande termer inom branschen och bekantar sig med säkra material och arbetsätt.</p>	K3 K6
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter	I1 I2 I6	<p>Innovation: I planeringsskedet fördjupar sig eleverna i olika utgångspunkter för att skapa och utveckla nya idéer.</p>	K5

<p>samt för att dokumentera slöjdprocessen</p>		<p>Planering: Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen, planeringen och dokumentationen.</p>	
<p>M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt</p>	I6	<p>Dokumentering och bedömning: Eleverna bedömer slöjdprocessen under dess gång/framskridande. Eleverna får öva sig att ge respons till enskilda elever.</p>	K1 K4 K7
<p>M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionsätt kritiskt</p>	I1 I3 I5	<p>Planering: Eleverna prövar olika material och arbetstekniker för att utveckla sina idéer till en produkt eller ett alster.</p> <p>Prövning: Eleverna undersöker materialens egenskaper samt hur de vanligaste maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet fungerar.</p> <p>Tillämpning: Eleverna bekantar sig med säkra material och arbetsätt.</p>	K1 K3 K7

Årskurs 5

SLÖJD

			
<p>Mål för undervisningen</p> <p>Årskurs 5</p>	I	Kommunvis läroplan	K
<p>M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete</p>	I1- I6	<p>Innovation: Eleverna utnyttjar sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser i planeringen samt iakttar och analyserar föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillverkning: Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.</p>	K1 K2

		<p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen och planeringen.</p>	
M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet	I1- I6	<p>Innovation: Eleverna tillämpar materialens egenskaper för fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.</p> <p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbets säkerhet.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Under slöjdprocessens gång genomför eleverna kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till grupper.</p>	K1 K5
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1- I4	<p>Innovation: I planeringen utnyttjar eleverna sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt iakttar och analyserar föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I produkten eller alstret används olika stilar och former.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna utvecklar vidare sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.</p>	K2 K4 K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3 I5	<p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna övar programmering av olika funktioner. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbets säkerhet.</p>	K4 K6

<p>M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap</p>	<p>I1- I5</p>	<p>Innovation: Eleverna tillämpar materialens egenskaper för fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna övar att dokumentera planen.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.</p> <p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.</p>	<p>K3 K6</p>
<p>M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen</p>	<p>I1 I2 I6</p>	<p>Innovation: Eleverna utnyttjar sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser i planeringen.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen, planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång genomför eleverna kamratbedömning.</p>	<p>K5</p>
<p>M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt</p>	<p>I6</p>	<p>Dokumentering och bedömning: Under slöjdprocessens gång genomför eleverna kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till grupper.</p>	<p>K1 K4 K7</p>
<p>M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktionsätt kritiskt</p>	<p>I1- I3 I5</p>	<p>Innovation: Eleverna iakttar och analyserar föremål, den byggda miljön och naturen. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna övar programmering av olika funktioner. Eleverna utvecklar vidare sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbetssäkerhet.</p>	<p>K1 K3 K7</p>

Mål för undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
<p>Årskurs 6</p>			
<p>M1 stärka elevens intresse för arbete med händerna samt väcka elevens nyfikenhet för kreativt, experimentellt och lokalt förankrat slöjdarbete</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Innovation: Eleverna utnyttjar sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser i planeringen samt iakttar och analyserar föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna övar programmering av olika funktioner, t.ex. med hjälp av robotteknik och automation. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillverkning: Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.</p> <p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen och planeringen.</p>	<p>K1 K2</p>
<p>M2 handleda eleven att lära sig gestalta, behärska och dokumentera en slöjdprocess i sin helhet</p>	<p>I1- I6</p>	<p>Innovation: Eleverna tillämpar materialens egenskaper för fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna utvecklar vidare sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.</p>	<p>K1 K5</p>

		<p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbets säkerhet.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Under slöjdprocessens gång genomför eleverna kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till grupper.</p>	
M3 handleda eleven att på egen hand eller tillsammans med andra planera och framställa en slöjdprodukt eller ett alster genom att lita på sina egna estetiska och tekniska lösningar	I1- I4	<p>Innovation: I planeringen utnyttjar eleverna sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser samt iakttar och analyserar föremål, den byggda miljön och naturen för att utveckla nya idéer. I produkten eller alstret används olika stilar och former.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.</p>	K2 K4 K5
M4 handleda eleven att bli bekant med olika termer, använda många olika material samt kunna bearbeta material på ett ändamålsenligt sätt	I3I 5	<p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna övar programmering av olika funktioner. Eleverna utvecklar vidare sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbets säkerhet.</p>	K4 K6
M5 uppmuntra eleven att arbeta långsiktigt, ansvarsfullt och med hänsyn till trygghet och säkerhet samt att lära eleven att välja och använda ändamålsenliga redskap	I1- I5	<p>Innovation: Eleverna tillämpar materialens egenskaper för fasthet och böjlighet. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna övar att dokumentera planen.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna bearbetar sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillverkning: Eleverna framställer olika individuella och/eller gemensamma produkter och alster och använder många olika typer av tekniker, redskap, maskiner och anordningar som behövs i slöjdarbetet. Arbetet genomförs enligt den plan som eleverna själva utarbetat.</p> <p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbets säkerhet.</p>	K3 K6
M6 handleda eleven att använda informations- och kommunikationsteknik för att planera och	I1 I2 I6	<p>Innovation: Eleverna utnyttjar sina egna multisensoriska erfarenheter och upplevelser i planeringen.</p>	K5

tillverka slöjdprodukter samt för att dokumentera slöjdprocessen		<p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.</p> <p>Dokumentering och bedömning: Informations- och kommunikationsteknik används som en del av idéproduktionen, planeringen och dokumentationen. Under slöjdprocessens gång genomför eleverna kamratbedömning.</p>	
M7 handleda eleven att utvärdera, uppskatta och granska både sin egen och de andras slöjdprocess på ett interaktivt sätt	I6	<p>Dokumentering och bedömning: Under slöjdprocessens gång genomför eleverna kamratbedömning. Eleverna får öva sig att ge respons till grupper.</p>	K1 K4 K7
M8 uppmana eleven att börja granska olika konsumtionsvanor och produktions sätt kritiskt	I1- I3 I5	<p>Innovation: Eleverna iakttar och analyserar föremål, den byggda miljön och naturen. Eleverna undersöker hur olika strukturer skapas och hur energi kan utnyttjas.</p> <p>Planering: Eleverna utarbetar en plan för att framställa en egen produkt eller ett alster och utvecklar planen vid behov. Eleverna övar att dokumentera planen verbalt och/eller visuellt samt numeriskt genom att t.ex. ange mått, mängder och skalor.</p> <p>Prövning: Information som eleverna insamlat genom experiment tillämpas i det egna arbetet. Eleverna övar programmering av olika funktioner. Eleverna utvecklar vidare sina produkter eller alster utgående från experiment.</p> <p>Tillämpning: Eleverna utforskar egenskaperna hos en produkt av hög kvalitet och får kunskap om arbets säkerhet.</p>	K1 K3 K7

14.4.13 GYMNASTIK

Läroämnets uppdrag

Uppdraget i gymnastikundervisningen är att påverka elevernas välbefinnande genom att stödja den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan och en positiv inställning till den egna kroppen. Det är viktigt att de enskilda lektionerna i gymnastik ger eleverna positiva upplevelser och stödjer en aktiv livsstil. I gymnastiken betonas kroppsuppfattning, fysisk aktivitet och samarbete. Gymnastiken ska bidra till att främja jämlikhet, jämställdhet och gemenskap samt stödja kulturell mångfald. Undervisningen ska vara trygg och utgå från de möjligheter som olika årstider och de lokala förhållandena erbjuder. Skolans lokaler, idrottsplatser i närmiljön och naturen ska utnyttjas mångsidigt i undervisningen. Eleverna ska handledas att främja ett tryggt och etiskt hållbart arbetssätt och inlärningsklimat.

I gymnastiken får eleverna lära sig att röra på sig och samtidigt utvecklas de genom att röra på sig. Att lära sig att röra på sig innebär fysisk aktivitet enligt elevernas ålder och utvecklingsnivå, träning av motoriska basfärdigheter och fysiska egenskaper. Eleverna ska få kunskaper och färdigheter för olika slags gymnastiksituationer. Att utvecklas

genom att röra på sig innebär att man lär sig att respektera andra, att vara ansvarsfull, att utveckla sig själv långsiktigt, att identifiera och reglera känslor samt att utveckla en positiv självbild. Gymnastiken ska ge eleverna möjlighet att känna glädje, uttrycka sig med kroppen, delta, vara social, koppla av, tävla och kämpa på ett lekfullt sätt och att hjälpa andra. Eleverna ska också få beredskap att främja sin hälsa.

"Vi rör på oss och tränar våra färdigheter tillsammans."

I årskurserna 3–6 ligger tyngdpunkten i undervisningen på att befästa och bredda de grundläggande motoriska färdigheterna samt stärka de sociala färdigheterna. En mångsidig undervisning som präglas av samspel och kommunikation stödjer lärandet, elevernas välbefinnande, deras utveckling mot självständighet och delaktighet samt ger beredskap för en aktiv livsstil. Eleverna deltar enligt sin utvecklingsnivå i att planera och genomföra aktiviteter på ett ansvarsfullt sätt.

Mål för undervisningen i gymnastik i årskurs 3–6

Mål för undervisningen	Innehåll som anknäyer till målen	Kompetens som målet anknäyer till
Fysisk funktionsförmåga		
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1	K1, K2
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	K1, K3, K4
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	K3
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer	I1	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	K3
M6 lära ut simkunnet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	K3, K6, K7
Social funktionsförmåga		
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	K2, K3, K6, K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	K2, K6, K7
Psykisk funktionsförmåga		
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	K1, K2, K3

M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3	K1, K2
--	----	--------

Centralt innehåll som anknyter till målen för gymnastik i årskurs 3–6

I1 Fysisk funktionsförmåga: Undervisningen i gymnastik präglas i hög grad av fysisk aktivitet. I gymnastikundervisningen väljs uppgifter som är lämpliga och trygga med tanke på elevernas utvecklingsstadium. Uppgifterna ska ge eleverna möjlighet att öva sig att iaktta och välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer (t.ex. gymnastik ute i naturen och bollspel) samt att stärka sin balans- och rörlighetsförmåga och förmåga att hantera redskap med hjälp av mångsidiga motionsformer (t.ex. aktiviteter på is, i snö, i naturen, vanlig gymnastik, musik- och dansgymnastik samt bollspel och redskapsgymnastik) och olika idrottsgrenar under olika årstider och i olika lärmiljöer. Eleverna ska ges sådana kunskaper som förutsätts för att utöva motion och idrott.

I undervisningen väljs uppgifter där eleverna får träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka. I undervisningen används mångsidigt lekar, övningar och spel, som ger eleverna möjlighet att delta och uppleva att de kan, att arbeta självständigt, att uttrycka sig och att få estetiska erfarenheter.

I gymnastikundervisningen väljs också uppgifter där eleverna får lära sig att utvärdera den egna funktionsförmågan. Mätningarna enligt det nationella uppföljningssystemet för fysisk funktionsförmåga Move! ska genomföras så att de stödjer den omfattande hälsoundersökningen som ordnas i årskurs 5.

I2 Social funktionsförmåga: I undervisningen väljs par- och gruppuppgifter, lekar, övningar och spel som ökar den positiva gemenskapen och där eleverna lär sig att ta hänsyn till och hjälpa varandra, samt uppgifter där eleverna lär sig att ta ansvar för de egna handlingarna, gemensamma aktiviteterna och reglerna.

I3 Psykisk funktionsförmåga: I undervisningen används uppgifter där eleverna lär sig att kämpa långsiktigt på egen hand och tillsammans med andra för att uppnå ett mål. Genom gemensamma uppgifter får eleverna öva sig att ta ansvar. Roliga och omväxlande gymnastikuppgifter framkallar positiva känslor som i sin tur stärker elevernas upplevelse av att kunna och deras positiva självbild.

Mål för lärmiljöer och arbetssätt i gymnastik i årskurs 3–6

Gymnastikens uppdrag och mål genomförs genom trygg och mångsidig undervisning i olika lärmiljöer inomhus och utomhus med betoning på elevernas delaktighet. I gymnastikundervisningen beaktas på ett ändamålsenligt sätt årstiderna, de lokala förhållandena samt de möjligheter som skolan och omgivningen erbjuder. I undervisningen betonas arbetssätt som främjar fysisk aktivitet och gemenskap och ger möjlighet till uppmuntrande växelverkan och att hjälpa andra samt att verksamheten är trygg både psykiskt och fysiskt. Det är viktigt att främja säkert trafikbeteende, när man förflyttar sig till idrottsplatser utanför skolan.

Handledning, differentiering och stöd i gymnastik i årskurs 3–6

En uppmuntrande och accepterande atmosfär är en förutsättning för att målen för gymnastikundervisningen ska nås. Undervisningen ska ge alla elever möjlighet att lyckas och att delta samt stödja en tillräcklig funktionsförmåga med tanke på välbefinnandet. Det är viktigt att beakta elevens individualitet, att arbetsklimatet är tryggt och att tydlighet präglar undervisningsarrangemangen och kommunikationen i undervisningen. Upplevelsen av att kunna och den sociala samhörigheten stöds genom elevorienterade och engagerande arbetssätt, lämpliga uppgifter och uppmuntrande respons. I årskurs 3–6 ska särskild vikt fästas vid sådana grundläggande färdigheter som inverkar på hur eleverna kan delta i gemensamma aktiviteter.

Bedömning av elevens lärande i gymnastik i årskurs 3–6

Eleverna ska genom uppmuntrande och handledande respons och bedömning motiveras att röra på sig med hjälp av gymnastik. Responsen stödjer elevernas positiva uppfattning om sig själva som motionsutövare. Bedömningen ska grunda sig på mångsidig information om elevernas lärande och sätt att arbeta.

I responsen och bedömningen ska man fästa vikt vid elevernas individuella styrkor och utvecklingsbehov samt stödja dem. Elevernas hälsotillstånd och specialbehov ska beaktas i gymnastikundervisningen och bedömningen. Vid bedömningen observeras elevernas aktivitet och arbete. Bedömningen i gymnastik ska grunda sig på målen för den fysiska, sociala och psykiska funktionsförmågan. Föremål för bedömningen är elevernas lärande (målen 2–6) och sätt att arbeta (målen 1 och 7–10). Elevernas fysiska konditionsnivå ska inte användas som grund för bedömningen. Mätningar som gjorts med Move! används inte som grund för bedömningen. Eleverna ska vägledas att utvärdera sig själva.

Läraren ska ge en verbal bedömning eller ett siffervitsord i gymnastik genom att bedöma elevernas kunskaper i relation till målen i den lokala läroplanen. För att definiera kunskapsnivån för läsårsbetyget i årskurs 6 ska läraren använda de nationella bedömningskriterierna i gymnastik.

Bedömningskriterier för goda kunskaper (verbal bedömning) eller vitsordet 8 (sifferbedömning) i slutet av årskurs 6 i gymnastik

Mål för undervisningen	Innehåll	Föremål för bedömningen i läroämnet	Kunskapskrav för goda kunskaper/vitsordet åtta
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga	I1	Aktivitet och vilja att försöka	Eleven är vanligtvis aktiv under lektionerna och prövar och tränar olika gymnastikuppgifter.
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttä sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Förmåga att välja lösningar i olika gymnastiksituationer	Eleven väljer oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer, t.ex. i lekar och spel.
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (balans- och rörelseförmåga) i olika gymnastikformer	Eleven kan balansera och röra på sig i olika lärmiljöer.
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda	I1	Förmåga att använda grundläggande motoriska färdigheter (förmåga att hantera redskap) i olika gymnastikformer	Eleven kan hantera redskap i olika lärmiljöer.

olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årtider och i olika situationer			
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka	I1	Förmåga att träna sina fysiska egenskaper	Eleven kan utvärdera sina fysiska egenskaper och träna snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet	I1	Simkunnighet och livräddningsfärdigheter	Eleven har grundläggande simkunnighet (kan simma 50 meter på två olika sätt och dyka 5 meter under vattnet)
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	Aktivitet under gymnastiklektionerna	Eleven kan ta hänsyn till eventuella faror under gymnastiklektionerna och försöker agera på ett säkert och sakligt sätt.
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	Sociala färdigheter och arbetsfärdigheter	Eleven kan agera i olika gymnastiksituationer på överenskommet sätt.
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter	I2	Hur eleven deltar i gemensamma aktiviteter	Eleven följer vanligen principerna om rent spel och strävar efter att ta ansvar för gemensamma aktiviteter.
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt	I3	Sättet att arbeta	Eleven kan vanligtvis arbeta ansvarsfullt och självständigt.
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen	I3		Påverkar inte vitsordet. Eleven handleds att reflektera över sina erfarenheter som en del av självbedömningen.

Mål i undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 3			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga.	I1	Eleven rör sig aktivt och mångsidigt. Eleven prövar fördomsfritt på nya gymnastikuppgifter både självständigt och i grupp enligt bästa förmåga.	K1 K3
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven gestaltar den egna kroppen, uthålligheten, tiden och rummet i olika gymnastiksituationer. Eleven övar sin förmåga att fatta beslut (<i>t.ex. i olika spel och lekar</i>).	K1 K3 K4
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer.	I1	Eleverna övar statisk och dynamisk balansförmåga; upprätt ställning, att hänga med huvudet neråt, flexion, extension, att rulla, snurra, gunga, stanna och att väja undan. Eleven övar sin rörelseförmåga: att gå, springa, hoppa i rytm, hoppa, hoppa framåt på ett ben, galoppera, glida och att klättra. Ovannämnda färdigheter övas i olika situationer, miljöer och årstider.	K3
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer.	I1	Eleven övar sin förmåga att hantera redskap; att kasta, ta lyra, sparka, slå, studsa, rulla och skuffa. Ovannämnda färdigheter övas i olika situationer, miljöer och årstider.	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.	I1	De fysiska egenskaperna utvärderas tillsammans med läraren. Eleven lär sig att förstå betydelsen av att upprätthålla de egna fysiska egenskaperna för hälsan. I utvecklandet av de fysiska egenskaperna betonas snabbhet och rörlighet.	K3

M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vatt-net.	I1	<p>Eleven repeterar att flyta på rygg eller mage samt att glida.</p> <p>Eleven övar nybörjarryggsim.</p> <p>Eleverna övar crawlsparkar samt mullvadssim.</p> <p>Eleven övar att dyka, hoppa i vattnet samt trampa vatten i simdjupt vatten.</p>	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektion-erna	I1	<p>Eleverna lär sig att lyssna på och följa instruktioner.</p> <p>Eleven tillägnar sig de tillsammans överenskomna verksamhetsät-ten och säkerhetsaspekterna (<i>t.ex. att ändamålsenligt sköta sin gymnastikutrustning, behandla och sköta om de gemensamma red-skapen</i>).</p>	K3 K6 K7
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksitua-tioner med hänsyn till andra	I2	<p>Eleven lär sig att lyckas och misslyckas samt vinna och förlora.</p> <p>Eleven övar sig att uttrycka sina egna känslor med beaktande till andra elever.</p> <p>Eleven övar sig att komma överens med alla elever i gruppen.</p> <p>Eleven lär sig att hjälpa och uppmuntra andra elever.</p>	K2 K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna en-ligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktivite-ter.	I2	Eleven övar sig att följa regler i spel och lekar och att förstå princi-pen med rent spel.	K2 K6 K7
Psykisk funktionsför-måga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta själv-ständigt	I3	<p>Eleven övar sig att självständigt planera och genomföra en enkel öv-ning, ett spel eller en lek enligt lärarens instruktion.</p> <p>Eleven övar sig att anstränga sig målmedvetet för att uppnå det egna målet.</p>	K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av ge-menskapen.	I3	<p>Eleven får positiva upplevelser av den egna kroppen, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen. Alla i gruppen stödjer och uppmuntrar varandra.</p> <p>Eleven prövar på uppgifter på den egna färdighetsnivån som inspi-rerar och ger eleven glädje.</p>	K1 K2

Mål i undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 4			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga.	I1	Eleven rör sig aktivt och mångsidigt. Eleven prövar fördomsfritt på nya gymnastikövningar både självständigt och i grupp enligt bästa förmåga.	K1 K3
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakttäta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven gestaltar den egna kroppen, uthålligheten, tiden och rummet i olika gymnastiksituationer. Eleverna övar sin förmåga att fatta beslut (<i>t.ex. i olika spel och lekar</i>).	K1 K3 K4
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer.	I1	Eleverna övar statisk och dynamisk balansförmåga; upprätt ställning, att hänga med huvudet neråt, flexion, extension, att rulla, snurra, gunga, stanna och väja undan. Eleven övar sig rörelseförmåga: gå, springa, hoppa i rytm, hoppa, hoppa framåt på ett ben, galoppera, glida och att klättra. Ovannämnda färdigheter övas i olika situationer, miljöer och årstider.	K3
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer.	I1	Eleven övar förmågan att hantera redskap; att kasta, ta lyra, sparka, slå, studsa, rulla och skuffa. Ovannämnda färdigheter övas i olika situationer, miljöer och årstider.	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.	I1	De fysiska egenskaperna utvärderas tillsammans med läraren. Eleven lär sig att förstå betydelsen av att upprätthålla de egna fysiska egenskaperna för hälsan. I utvecklandet av de fysiska egenskaperna betonas snabbhet och rörlighet.	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	Eleverna lär sig att lyssna på och följa instruktioner. Eleven tillägnar sig de tillsammans överenskomna verksamhetssätten och säkerhetsaspekterna (<i>t.ex. att ändamålsenligt sköta gymnastikutrustningen, behandla och sköta om de gemensamma redskapen</i>).	K3 K6 K7

Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra	I2	<p>Eleven kan lyckas och misslyckas samt förlora och vinna.</p> <p>Eleven övar sig att uttrycka sina egna känslor med beaktande av andra elever.</p> <p>Eleverna övar sig att komma överens med alla elever i gruppen.</p> <p>Eleverna övar sig att hjälpa och uppmuntra andra elever.</p>	K2 K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter.	I2	Eleven övar sig att följa regler i spel och lekar och att förstå principen med rent spel.	K2 K6 K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt.	I3	<p>Eleven övar sig att självständigt planera och genomföra en enkel övning, ett spel eller en lek enligt lärarens instruktion.</p> <p>Eleven övar sig att anstränga sig långsiktigt för att uppnå det egna målet.</p>	K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen.	I3	<p>Eleven får positiva upplevelser av den egna kroppen, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen. Alla i gruppen stödjer och uppmuntrar varandra.</p> <p>Eleven prövar på uppgifter på den egna färdighetsnivån som inspirerar och ger eleven glädje.</p>	K1 K2

Årskurs 5

GYMNASTIK

			
Mål i undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 5			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga.	I1	<p>Eleven rör sig aktivt och mångsidigt.</p> <p>Eleven prövar fördomsfritt på nya gymnastikuppgifter både självständigt och i grupp enligt bästa förmåga.</p>	K1 K3
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iakta sig själv och sin	I1	Eleverna gestaltar den egna kroppen, uthålligheten, tiden och rummet i olika gymnastiksituationer. Utöver det över eleverna observationsförmåga och förmåga att fatta beslut t.ex. i olika spelsituationer.	K1 K3 K4

omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer			
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer.	I1	<p>Eleverna övar statisk och dynamisk balansförmåga; upprätt ställning, att hänga med huvudet neråt, flexion, extension, att rulla, snurra, gunga, stanna och att väja undan.</p> <p>Eleven övar sin rörelseförmåga: att gå, springa, hoppa i rytm, hoppa, hoppa framåt på ett ben, galoppera, glida och att klättra.</p> <p>Ovannämnda färdigheter övas i olika situationer, miljöer och årstider.</p>	K3
M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer.	I1	<p>Eleven övar förmåga att hantera redskap; att kasta, ta lyra, sparka, slå, studsa, rulla och skuffa.</p> <p>Ovannämnda färdigheter övas i olika situationer, miljöer och årstider.</p>	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.	I1	<p>Eleven övar självständig utvärdering av den egna funktionsförmågan.</p> <p>Eleven lär sig att förstå betydelsen av att upprätthålla de egna fysiska egenskaperna för hälsan.</p> <p>Fysiska egenskaper (snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka) utvecklas mångsidigt.</p>	K3
M6 lära ut simkunnighet så att eleven kan röra sig i och rädda sig ur vattnet.	I1	<p>Eleven övar bröst- och frisim med andningsrytm som en helhetsprestation.</p> <p>Eleven övar livräddningsfärdigheter.</p>	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	<p>Eleven lär sig att lyssna på och följa instruktioner.</p> <p>Eleven övar att handla enligt de tillsammans överenskomna verksamhetssätten med beaktande av säkerhetsaspekterna (<i>t.ex. att ändamålsenligt sköta sin gymnastiktrustning, behandla och sköta om de gemensamma redskapen, ta hand om sin hygien</i>).</p>	K3 K6 K7
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra.	I2	<p>Eleven övar sig att uttrycka sina egna känslor med beaktande av andra elever.</p> <p>Eleverna övar sig att komma överens med alla elever i gruppen.</p> <p>Eleven lär sig att hjälpa och uppmuntra andra elever.</p>	K2 K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för	I2	<p>Eleven övar att tillämpa principen om rent spel i olika situationer.</p> <p>Eleven övar att bära sina del av ansvaret för att uppnå det gemensamma målet.</p>	K2 K6 K7

gemensamma aktiviteter.			
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt.	I3	Eleven övar sig att självständigt planera och genomföra en enkel övning, ett spel eller en lek enligt lärarens instruktion. Eleven övar sig att anstränga sig för att uppnå det egna målet.	K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen.	I3	Eleven får positiva upplevelser av den egna kroppen, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen. Alla i gruppen stödjer och uppmuntrar varandra. Eleven prövar på uppgifter på den egna färdighetsnivån som inspirerar och ger eleven glädje. Eleven utvärderar sina egna gymnastikupplevelser och aktivitet.	K1 K2

Årskurs 6

GYMNASTIK

			
Mål i undervisningen	I	Kommunvis läroplan	K
Årskurs 6			
Fysisk funktionsförmåga			
M1 uppmuntra eleven att röra på sig, att pröva på olika gymnastikuppgifter och att träna enligt bästa förmåga.	I1	Eleven rör sig aktivt och mångsidigt. Eleven prövar fördomsfritt på nya gymnastikövningar både självständigt och i grupp enligt bästa förmåga.	K1 K3
M2 handleda eleven att träna sina sensomotoriska färdigheter, d.v.s. iaktta sig själv och sin omgivning med hjälp av olika sinnen och att välja lämpliga lösningar i olika gymnastiksituationer	I1	Eleven gestaltar den egna kroppen, styrkan, tiden och rummet i olika gymnastiksituationer samt gör oftast ändamålsenliga lösningar i olika gymnastiksituationer.	K1 K3 K4
M3 handleda eleven att både stärka och anpassa sin balans- och rörelseförmåga på ett mångsidigt sätt i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer.	I1	Eleven övar statisk och dynamisk balansförmåga; upprätt ställning, hänga med huvudet neråt, flexion, extension, rulla, snurra, gunga, stanna och väja undan. Eleven övar sig rörelseförmåga: gå, springa, hoppa i rytm, hoppa, hoppa framåt på ett ben, galoppera, glida och klättra. Ovannämnda färdigheter övas i olika situationer, miljöer och årstider.	K3

M4 handleda eleven att både stärka och anpassa sin förmåga att hantera redskap på ett mångsidigt sätt genom att använda olika redskap i olika lärmiljöer, under olika årstider och i olika situationer.	I1	<p>Elevens förmåga att hantera redskap stärks; att kasta, ta lyra, sparka, slå, studsa, rulla och skuffa.</p> <p>Ovannämnda färdigheter övas i olika situationer, miljöer och årstider.</p>	K3
M5 uppmuntra och vägleda eleven att utvärdera, upprätthålla och utveckla sina fysiska egenskaper: snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka.	I1	<p>Eleven övar sig att under handledning utvärdera den egna fysiska funktionsförmågan.</p> <p>Eleven lär sig att förstå betydelsen av att upprätthålla de egna fysiska egenskaperna för hälsan.</p> <p>Fysiska egenskaper (snabbhet, rörlighet, uthållighet och styrka) utvecklas mångsidigt under handledning.</p>	K3
M7 handleda eleven att agera tryggt och sakligt under gymnastiklektionerna	I1	<p>Eleven lär sig att lyssna på och följa instruktioner.</p> <p>Eleven övar att handla enligt de tillsammans överenskomna verksamhetssätten med beaktande av säkerhetsaspekterna (<i>t.ex. att ändamålsenligt sköta gymnastikutrustningen, behandla och sköta om de gemensamma redskapen, ta hand om sin hygien</i>).</p>	K3 K6 K7
Social funktionsförmåga			
M8 handleda eleven att samarbeta med alla andra och reglera sina handlingar och känslouttryck i gymnastiksituationer med hänsyn till andra.	I2	<p>Eleven övar sig att uttrycka sina egna känslor med beaktande av andra elever.</p> <p>Eleverna övar sig att komma överens med alla elever i gruppen.</p> <p>Eleven lär sig att hjälpa och uppmuntra andra elever.</p>	K2 K3 K6 K7
M9 handleda eleven att delta i aktiviteterna enligt principen om rent spel och bära ansvar för gemensamma aktiviteter.	I2	<p>Eleven lär sig att tillämpa principen om rent spel i olika situationer.</p> <p>Eleven övar att bära sin del av ansvaret för att uppnå det gemensamma målet.</p>	K2 K6 K7
Psykisk funktionsförmåga			
M10 uppmuntra eleven att ta ansvar för sina handlingar och stärka sin förmåga att arbeta självständigt.	I3	<p>Eleven övar sig att självständigt planera och genomföra en enkel övning, ett spel eller en lek enligt lärarens instruktion.</p> <p>Eleven övar sig att anstränga sig långsiktigt för att uppnå det egna och gemensamma målet.</p>	K1 K2 K3
M11 se till att eleven får tillräckligt med positiva upplevelser av sin egen kropp, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen.	I3	<p>Eleven får positiva upplevelser av den egna kroppen, av att kunna och av att vara en del av gemenskapen. Alla i gruppen stödjer och uppmuntrar varandra.</p> <p>Eleven prövar på uppgifter på den egna färdighetsnivån som inspirerar och ger eleven glädje.</p> <p>Eleven utvärderar sina egna gymnastikupplevelser och sin aktivitet som en del av självutvärderingen.</p>	K1 K2

14.4.14 ELEVHANDLEDNING

Läroämnets uppdrag

Elevhandledningen har en central betydelse ur såväl elevernas och skolans som ur samhällets perspektiv.Handledningsverksamheten ska bilda en sammanhängande helhet som fortgår under hela den grundläggande utbildningen och vidare under studierna efter den grundläggande utbildningen. Elevhandledningen ska främja att eleverna lyckas i skolarbetet, att studierna löper smidigt och att eleverna uppnår goda studieresultat.

Elevhandledningens uppdrag är att främja elevernas fostran och utveckling så att de kan vidareutveckla sina studievanor och sina sociala färdigheter och tillägna sig kunskaper och färdigheter som behövs i livet. Elevhandledningen ska stödja eleverna att fatta beslut och att göra val gällande vardagslivet, studierna, fortsatta studier och framtiden utgående från sina egna förutsättningar, sina värderingar, sitt utgångsläge och sina intressen. Med hjälp av elevhandledningen lär sig eleverna att bli medvetna om sina möjligheter att påverka planeringen och besluten i sitt eget liv. Eleverna ska uppmuntras att fundera över och ifrågasätta sina förhandsuppfattningar om utbildning och yrken och att göra sina val utan könsbundna rollmodeller. Elevhandledningen ska genomföras i samarbete med vårdnadshavarna.

Strukturen, verksamhetssätten, arbets- och ansvarsfördelningen inom elevhandledningen samt de yrkesövergripande nätverk som behövs för att uppnå målen för elevhandledningen ska beskrivas i skolans handledningsplan. I planen ska även samarbetet mellan hem och skola gällande handledning beskrivas, likaså skolans samarbete med arbetslivet och arrangemang i anslutning till praktisk arbetslivsorientering. Det är viktigt att systematiskt utvärdera hur målen i handledningsplanen nås. För att elevernas studier ska fortlöpa smidigt vid etappmålen inom den grundläggande utbildningen och vid övergången till fortsatta studier är det viktigt med samarbete mellan lärarna och studiehandledarna och att man vid behov samarbetar med andra yrkeskategorier. Lärarna ska i sitt arbete använda aktuell information om fortsatta studier, arbetsliv och arbetsuppgifter samt förändringar i dessa.

Elevhandledningen fungerar som en länk mellan skolan, samhället och arbetslivet. Elevhandledningen ska främja rättvisa, likvärdighet, jämlikhet och delaktighet samt förebygga marginalisering från utbildning och arbetsliv. De kunskaper och färdigheter som utvecklas inom elevhandledningen bidrar för sin del till att trygga tillgången på kompetent arbetskraft och till att efterfrågan och utbud på kunnande sammanfaller i det framtida arbetslivet.

I **årskurserna 3–6** genomförs elevhandledningen huvudsakligen som en integrerad del av den övriga undervisningen och verksamheten i skolan. Man kan också reservera lektioner för elevhandledning på det sätt som fastställs i läroplanen. Klassläraren ansvarar tillsammans med de övriga lärarna för elevhandledningen. Utöver den egna skolan och närmiljön kan även företag och andra samarbetsparter i den närmaste omgivningen fungera som lärmiljöer.

Elevhandledningen ska stödja eleverna att hitta och utveckla studiestrategier, stärka deras förmåga att ställa upp individuella mål och utvärdera hur målen nås samt bidra till att utveckla förmågan att lära sig. Handledningen ska hjälpa eleverna att tillägna sig olika färdigheter och metoder som behövs för att lära sig, arbeta, inhämta kunskap och hantera information i studierna. De ska också lära sig att identifiera läroämnenas särdrag samt att välja lämpliga

inlärningsstrategier för varje läroämne.Handledningen ska stödja utvecklandet av elevernas sociala färdigheter och färdigheter att arbeta i grupp.

Elevhandledningen ska utveckla färdigheter som behövs i livet och stärka elevernas positiva uppfattning om sig själva som elever. Eleverna ska vägledas att identifiera och värdesätta både sina egna och andras styrkor, förmågor och färdigheter. De ska stödjas att ta ansvar för sitt liv, sina studier, sina val och sin medverkan som aktiva medlemmar och aktörer i gruppen och närmiljön. Eleverna ska ges möjligheter att delta och påverka i skolgemenskapen och närmiljön, för att de småningom ska få en uppfattning om sina möjligheter att påverka i samhället.

Via elevhandledningen ska eleverna bekanta sig med yrken, arbetsplatser och näringsliv i den närmaste omgivningen. Syftet med eventuella studiebesök och exkursioner är att ge eleverna en bild av arbetsliv, företagsamhet och olika yrken. Genom besöken väcks också elevernas intresse för olika yrken.

Elevhandledningen ska stödja eleverna och vårdnadshavarna när det gäller att få information och göra val förknippade med studierna. De ska ha möjlighet till personliga handledningssamtal om studier och val och att få svar på olika frågor gällande lärande och skolgång.

